
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

अथऋग्वेदमंत्रसंहिताप्रारंभः ॥

प्रस्तावना ।

अयि महाशयाः, विदितमस्त्वेतत्तत्रभवतां परमादरणीयवैदिकमार्गावलंबिनां यदस्माभिरध्येतृबालाध्यापकद्विजोपकारकग्रंथमुद्रणाय मितमूल्येन तद्वितरणाय च बद्धपरिकरैः शिक्षाचतुष्टयं, वेदषडंगानि=(शिक्षा–(पाणिनीया) ज्यौतिषं–(लगधस्य) छंदः–(पिंगलनागस्य) निघंटुः–(यास्कस्य), निरुक्तं पूर्वषट्कोत्तरषट्कयुतं (यास्कस्य), श्रौतसूत्रं–पूर्वषट्कोत्तरषट्कयुतं, (आश्वलायनस्य), सूत्रपाठः= अष्टाध्यायी (पाणिनीया), गृह्यसूत्रं (आश्वलायनस्य) चेति वेदांगानि, तथा ऋग्वेदसंहिता सपरिभाषासर्वानुक्रमा संहितापारायणहोम=(स्वाहाकार)निर्णयप्रयोगादियुता अकाराद्यनुक्रमेण अष्टकाध्यायवर्गांकनिदर्शकसंहितास्थसर्वमंत्रकोशयुता, ऋक्संहितापदपाठः=(पदानि), ऐतरेयोपनिषदः (अरणानि) च मुद्रितानि संतीति । ऐतरेयब्राह्मणमप्यारब्धमुद्रणं तूर्णमेव प्रसिद्धं भवेदितिच । एवं सांगा दशग्रंथा अप्यत्र संपूर्णा एकसमयावच्छेदेन पृथग्वा ग्राहकाणां यथाभिलषितं लब्धुमर्हाएव । परमत्र क्वचन संहितादिमहाग्रंथाध्ययनायाकल्पानां केवलं व्यवहारयाज्ञिकप्रयोगपरिचिचीषूणां कृते ऋग्वेदमंत्रसंहितेयं प्रतिसूक्तं स्फुटमंत्रेषु प्रतिमंत्रं च तत्र तत्र पत्राधश्छंदर्ष्यादिकं संयोज्य वैदिकद्वारा सूक्ष्मेक्षिकया सर्वान्मंत्रान्संशोधय्य सुदृढचिक्कण (ग्लेज) पत्रेषु मुद्रितास्ति । अस्यां प्रायःसर्वत्र याज्ञिकप्रयोगक्रमेण यावच्छक्यं मंत्रयोजना विद्यते । क्वचिच्च तत्रतत्रोपयुक्तानि ब्राह्मणखंडानि सूत्रादिखंडानिच योजितानि संतीति

याज्ञिकानां तदध्येतॄणां चातीव साहाय्यकारिणी स्यादित्याशास्महे । प्रार्थयामश्च " गच्छतःस्खलन " न्यायेन संस्करणावसरे दृग्दोषादिभिरत्र स्खलितं विद्वद्भिः क्षमाशीलैः शोधनीयमनुग्राह्याश्च तादृशस्थलनिदर्शनेन येनोपकृतेन भूयोंकनावसरे साहाय्यंस्यादिति ।

भूयश्च सप्रणयमेवं विज्ञाप्यते—यदि वैदिकविप्रवर्गमिषेणांकितानीमानि पुस्तकानि ब्राह्मणसंघादरभांजि स्युः स्यात्तदास्माकमप्यानंदथुभरेण याज्ञिकग्रंथांकनप्रवृत्तिः । अथच आसेतोराच हिमशिखरिणं षोडशसंस्कारप्रयोगजीवातुभूतत्वेनश्रौतस्मार्तदर्पणायितानां विद्वदग्रेसरैः सबहुमानमादृतानामपि सूक्ष्मदृक्संशोधितशुद्धपाठांकनमंतरा दुःप्राप्यानां—**प्रयोगपारिजातक—प्रयोगरत्न (नारायणभट्टी) संस्कारकौस्तुभ—मदनमहार्णव (कर्मविपाक)—वीरमित्रोदय—प्रतिष्ठेंदु**—शांतिग्रंथादीनां प्रतिसंस्कारं—प्रतिशांति—प्रतीष्टापूर्तचोपकारकाणां ग्रंथरत्नानां शुद्धसंस्करणपूर्वकमुद्रणे स्वल्पमूल्येन वितरणेचानुपदमेव प्रयतामह इत्यलमतिविस्तरेणेतिशिवं ।

मन्त्रसंहितास्थविषयानुक्रमणिका ।

श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ ॥ (अथमांगलिकमंत्राः) ॥ हरिःॐम् ॥ स्वस्तिनइंद्रोवृद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिनस्तार्क्ष्योअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु ॥ यशस्करंबलवंतंप्रभुत्वंतमेवराजाधिपतिर्बभूव ॥ संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणांसुमंगल्यंसततंदीर्घमायुः ॥२॥ कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणऽइयर्तिवाचमरितेवनावं ॥ सुमंगलश्चशकुनेभवासिमात्वाकाचिदभिभाविश्व्याविदत् ॥ मात्वाश्येनऽउद्वधीन्मासुपर्णोमात्वाविददिषुमान्वीरोऽअस्ता ॥ पित्र्यामनुप्रदिशंकनिक्रदत्सुमंगलोभद्रवादीवदेह ॥ अवक्रंददक्षिणतोगृहाणांसुमंगलोभद्रवादीशकुंते ॥ मानःस्तेनईशतमाघशंसोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २ ॥ प्रदक्षिणिदभिगृणंतिकारवोवयोवदंतऽऋतुथाशकुंतयः ॥ उभेवाचौवदतिसामगाऽइवगायत्रंचत्रैष्टुभंचानुराजति ॥ उद्गातेवशकुनेसामगायसिब्रह्मपुत्रइवसवनेषुशंससि ॥ वृषेववाजीशिशुमतीरपीत्यासर्वतोनःशकुनेभद्रमावदविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद ॥ आवदंस्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः ॥ यदुत्पतन्वदसिकर्करिर्यथाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ३ ॥ भद्रंवददक्षिणतोभद्रमुत्तरतोवद ॥ भद्रंपुरस्तान्नोवदभद्रंपश्चात्कपिंजल ॥ भद्रंवदपुत्रैर्भद्रंवदगृहेषुच ॥ भद्रमस्माकंनोवदभद्रंनोअभयंकृधि ॥ भद्रम

---

१ स्वस्तिनइंद्रइत्यस्यगोतमोविश्वेदेवाविराट्स्थाना ॥ २ कनिक्रददितितृचस्यसूक्तस्यगृत्समदःशकुंतइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ प्रदक्षिणिदितितृचस्यगृत्समदःशकुंतोजगतीद्वितीयाशक्वर्यष्टिर्वा ॥

धस्तांन्नोवदभद्रमुपरिष्टान्नोवद ॥ भद्रंभद्रंनऽआभर भद्रंनःसर्वतोवद ॥ असपत्नंपुरस्तान्नःशिवंदक्षिणतस्कृधि ॥ अभयंसततंपश्चाद्भद्रमुत्तरतोगृहे ॥ यौवनानिमहयसिजिग्युषामिवदुंदुभिः ॥ शकुंतकप्रदक्षिणंशतपत्राभिनोवद ॥४॥ ॥(पुण्याहवाचनमंत्राः)॥ [1]गणानांत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं ॥ ज्येष्ठराजंब्रह्मणांब्रह्मणस्पतआनःशृण्वन्नूतिभिःसीदसादनं ॥ [2]निषुसीदगणपतेगणेषुत्वामाहुर्विप्रतमंकवीनां ॥ नऋतेत्वत्क्रियतेकिंचनारेमहामर्कंमघवन्चित्रमर्च ॥ [3]महीद्यौःपृथिवीचनइमंयज्ञंमिमिक्षतां ॥ पिपृतांनोभरीमभिः ॥ [4]ओषधयःसंवदंतेसोमेनसहराज्ञा ॥ यस्मैकृणोतिब्राह्मणस्तंराजन्पारयामसि ॥ [5]आकलशेषुधावतिपवित्रेपरिषिच्यते ॥ उक्थैर्यज्ञेषुवर्धते ॥ [6]इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या ॥ असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासुषोमया ॥ [7]गंधद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषिणीं ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ [8]याओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा ॥

१ गणानांत्वाशौनकोगृत्समदोगणपतिर्जगती ॥ २ निषुसीदेत्यस्यवैरूपोनभःप्रभेदनइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ महीद्यौःकाण्वोमेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॥ ४ ओषधयइत्यस्याथर्वणोभिषगोषधयोनुष्टुप् ॥ ५ आकलशेष्वित्यस्यकाश्यपोदेवलःपवमानसोमोगायत्री ॥ ६ इमंमेगंग इत्यस्यसिंधुक्षित्प्रैयमेधोनद्योजगती ॥ ७ गंधद्वारामानंदकर्दमचिक्लीतेंदिरासुताःश्रीरनुष्टुप् ॥ ८ याओषधीरित्यस्याथर्वणोभिषगोषधयोनुष्टुप् ॥

मनैनुबभ्रूणामहंशतंधामानिसप्तच ॥ कांडात्कांडात्प्ररोहंतीपरुषःपरुषःपरि ॥ एवानोदूर्वेप्रतनुसहस्रेणशतेनच ॥ [1]अश्वत्थेवोनिषदनंपर्णेवोवसतिष्कृता ॥ गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषं ॥ [2]स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानःशर्मसप्रथः ॥ [3]याःफलिनीर्याअफलाअपुष्पायाश्चपुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचंत्वंहसः ॥ [4]सहिरत्नानिदाशुषेसुवातिसविताभगः ॥ तंभागंचित्रमीमहे ॥ [5]हिरण्यरूपःसहिरण्यसंदृगपांनपात्सेदुहिरण्यवर्णः ॥ हिरण्ययात्परियोनेर्निषद्याहिरण्यदाददत्यन्नमस्मै ॥ [6]युवासुवासाःपरिवीतआगात्सउश्रेयान्भवतिजायमानः ॥ तंधीरासःकवयउन्नयंतिस्वाध्यो३ मनसादेवयंतः ॥ [7]पूर्णादर्विपरापतसुपूर्णापुनरापत ॥ वस्नेवविक्रीणावहाइषमूर्जंशतक्रतो ॥ [8]तत्त्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अहेळमानोवरुणेहबोध्युरुशंसमानआयुःप्रमोषीः ॥ [9]भद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुः ॥ [10]द्रविणोदाद्रवि

१ अश्वत्थेवइत्यस्याथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरनुष्टुप् ॥ २ स्योनापृथिवीकाण्वोमेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॥ ३ याःफलिनीरित्यस्याथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरनुष्टुप् ॥ ४ सहिरत्नानीत्यस्यश्यावाश्वःसवितागायत्री ॥ ५ हिरण्यरूपइत्यस्यशौनकोपान्नपात्त्रिष्टुप् ॥ ६ युवासुवासा इत्यस्यविश्वामित्रोयूपस्त्रिष्टुप् ॥ ७ पूर्णादर्विविश्वेदेवाःशतक्रतुरनुष्टुप् ॥ ८ तत्त्वायामिशुनःशेपोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥ ९ भद्रंकर्णइत्यस्यगौतमो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ १० द्रविणोदाइत्यस्यकुत्सोद्रविणोदाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

णसस्तुरस्यंद्रविणोदाःसर्नरस्यप्रयंसत् ॥ द्रविणोदावीरवंतीमिषंनोद्रविणोदारासतेदीर्घमायुः ॥ [1]सवितापश्चातात्स वितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ॥ सवितानःसुवतुसर्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमायुः ॥ [2]नवोनवोभ वतिजायमानोह्नांकेतुरुषसामेत्यग्रं ॥ भागंदेवेभ्योविदधात्यायन्प्रचंद्रमास्तिरतेदीर्घमायुः ॥ [3]उच्चादिविदक्षिणावंतो अस्थुर्येऽअश्वदाःसहतेसूर्येण ॥ हिरण्यदाअमृतत्वंभजंतेवासोदाःसोमप्रतिरंतआयुः ॥ आपंउंदंतुजीवसेदीर्घायुत्वा यवर्चसे ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यंमर्त्योजोहवीमि ॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेअमृतत्वम श्यां ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदउलोकमग्नेकृणवस्योनं ॥ अश्विनंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशतेस्वस्ति ॥ संत्वासिंचा मियजुषाप्रजामायुर्धनंच ॥ [4]उद्गातेवशकुनेसामगायसिब्रह्मपुत्रइवसवनेषुशंससि ॥ वृषेववाजीशिशुमतीरपीत्यासर्व तोनःशकुनेभद्रमावदविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद ॥ (ऐ०ब्रा०) याज्ययायजतिप्रत्तिर्वैयाज्यापुण्यैवलक्ष्मीःपुण्या मेवतंलक्ष्मींसंभावयतिपुण्याँल्लक्ष्मींसंस्कुरुते ॥ (तैत्तिरी०) यत्पुण्यंनक्षत्रं ॥ तद्बट्कुर्वीतोपव्युषं ॥ यदावैसूर्यउ देति ॥ अथनक्षत्रंनैति ॥ यावतितत्रसूर्योगच्छेत् ॥ यत्रजघन्यंपश्येत् ॥ तावतिकुर्वीतयत्कारीस्यात् ॥ पुण्याहएव

१ सवितापश्चातादित्यस्यलुशोधानाकोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ २ नवोनवइत्यस्यसूर्यासावित्रीचंद्रमसस्त्रिष्टुप् ॥ ३ उच्चादिवीत्यस्यांगिरसो दिव्यःप्राजापत्योदक्षिणावातद्दातारोवात्रिष्टुप् ॥ ४ उद्गातेवेत्यस्यगृत्समदःशकुंतःशक्करी ॥

वकुरुते ॥ तानिवाएतानि ॥ यमनक्षत्राणि ॥ यान्येवदेवनक्षत्राणि ॥ तेषुकुर्वीतयत्कारीस्यात् ॥ पुण्याहएवकुरु ते ॥ [1]स्वस्तयेवायुमुपब्रवामहैसोमंस्वस्तिभुवनस्ययस्पतिः ॥ बृहस्पतिंसर्वगणंस्वस्तयेस्वस्तयआदित्यासोभवंतुनः ॥ आदित्यउदयनीयःपथ्ययैवेतःस्वस्त्याप्रयंतिपथ्यांस्वस्तिमभ्युद्यंतिस्वस्त्येवेतःप्रयंतिस्वस्त्युद्यंतिस्वस्त्युद्यंति ॥ स्वस्ति नइंद्रोवृद्धश्रवाः० ॥ १ ॥ (तैत्ति०) अष्टौदेवावसवःसोम्यासः ॥ चतस्रोदेवीरजराःश्रविष्ठाः ॥ तेयज्ञंपांतुरज सःपुरस्तात् ॥ संवत्सरीणममृतंस्वस्ति ॥ [2]ऋध्यामस्तोमंसनुयामवाजमानोमंत्रैःसरथेहोपयातं ॥ यशोनपक्वंमधुगो ष्वंतराभूतांशोअश्विनोःकाममप्राः ॥ सर्वामृद्धिमृध्नुयामितितंवैतेजसैवपुरस्तात्पर्यभवच्छंदोभिर्मध्यतोक्षरैरुपरिष्टा द्गायत्र्यासर्वतोद्वादशाहंपरिभूयसर्वामृद्धिमार्ध्नोत्सर्वामृद्धिमृध्नोतियएवंवेद ॥ ऋध्यास्महव्यैर्नमसोपसद्य ॥ मित्रंदे वंमित्रधेयंनोअस्तु ॥ अनूराधान्हविषावर्धयंतः ॥ शतंजीवेमशरदःसवीराः ॥ त्रीणित्रीणिवैदेवानामृद्धानि ॥ त्रीणिच्छंदांसि ॥ त्रीणिसवनानि ॥ त्रयइमेलोकाः ॥ ऋध्यामेवतद्वीर्यएषुलोकेषुप्रतितिष्ठति ॥ [3]श्रियेजातःश्रियऽ आनिरियायश्रियंवयोजरितृभ्योदधाति ॥ श्रियंवसानाअमृतत्वमायन्भवंतिसत्यासमिथामितद्रौ ॥ श्रियएवैनंत

१ स्वस्तयेवायुमित्यस्यस्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ २ ऋध्यामस्तोममित्यस्यकाश्यपोभूतांशोश्विनौत्रिष्टुप् ॥ ३ श्रियेजातइत्यस्यकण्वः पवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

च्छ्रियामादधातिसंततमृचावषट्कृत्यंसंतत्यैसंधीयतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेद ॥ यस्मिन्ब्रह्माभ्यर्जयत्सर्वमेतत् ॥ अमुंचलोकमिदमूचसर्वं ॥ तन्नोनक्षत्रमभिजिद्विजित्यं ॥ श्रियंदधात्वहृणीयमानं ॥ अहेर्बुध्नियमंत्रंमेगोपाय ॥ यमृषयस्त्रयीविदाविदुः ॥ ऋचःसामानियजूंषि ॥ साहिश्रीरमृतासतां ॥ शुक्रेभिरंगैरजआततन्वान्क्रतुंपुनानःकविभिःपवित्रैः ॥ शोचिर्वसानःपर्यायुरपांश्रियोमिमीतेबृहतीरनूनाः ॥ तदप्येषश्लोकोभिगीतोमरुतःपरिवेष्टारोमरुत्तस्यावसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रेर्विश्वेदेवाःसभासदइति ॥ [1]वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मान्त्स्वावेशोअनमीवोभवानः ॥ यत्त्वेमहेप्रतितन्नोजुषस्वशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयस्फानोगोभिरश्वेभिरिंदो ॥ अजरासस्तेसख्येस्यामपितेवपुत्रान्प्रतिनोजुषस्व ॥ वास्तोष्पतेशग्मयासंसदातेसक्षीमहिरण्वयागातुमत्या ॥ पाहिक्षेमउतयोगेवरंनोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्याविशन् ॥ सखासुशेवएधिनः ॥ [2]समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः ॥ इंद्रोयावज्रीवृषभोरराद‍ताआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ याआपोदिव्याउतवास्रवंतिखनित्रिमाउतवायाःस्वयंजाः ॥ समुद्रार्थायाःशुचयःपावकास्ताआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानां ॥ मधुश्चुतःशुचयोयाःपावकास्ताआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ यासुराजा

1 वास्तोष्पतइतिचतसृणांमैत्रावरुणिर्वास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ 2 समुद्रज्येष्ठाइतिचतसृणांमैत्रावरुणिर्वसिष्ठआपस्त्रिष्टुप् ॥

वरुणोयासुसोमोविश्वेदेवायासूर्जंमदंति ॥ वैश्वानरोयास्वग्निःप्रविष्टस्ताआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ [1]त्रायंतामिहदेवास्त्रायतांमरुतांगणः ॥ त्रायंतांविश्वाभूतानियथायमरपाअसत् ॥ आपइद्वाउभेषजीरापोअमीवचातनीः ॥ आपःसर्वस्यभेषजीस्तास्तेकृण्वंतुभेषजं ॥ हस्ताभ्यांदशशाखाभ्यांजिह्वावाचःपुरोगवी ॥ अनामयित्नुभ्यांत्वाताभ्यांत्वोपस्पृशामसि ॥ [2]इमाआपःशिवतमाइमाःसर्वस्यभेषजीः॥ इमाराष्ट्रस्यवर्धनीरिमाराष्ट्रभृतोमृताः ॥ याभिरिंद्रमभ्यषिंचत्प्रजापतिःसोमंराजानंवरुणंयमंमनुं ॥ ताभिरद्भिरभिषिंचामित्वामहंराज्ञांत्वमधिराजोभवेह ॥ महांतंत्वामहीनांसम्राजंचर्षणीनांदेवीजनित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ [3]देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसेंद्रस्येंद्रियेणाभिषिंचामि ॥ बलायश्रियैयशसेन्नाद्याय ॥ आमूरजप्रत्यावर्तयेमाःकेतुमद्दुंदुभिर्वावदीति ॥ समश्वपर्णाश्चरंतिनोनरोस्माकमिंद्ररथिनोजयंतु ॥ इतिपुण्याहवाचनोपयुक्तमंत्राः ॥ ॥ ॥

॥ (अथनांदीश्राद्धमंत्राः) ॥ ॥ [4]उपास्मैगायतानरःपवमानायेंदवे॥ अभिदेवाँइयक्षते॥ अभितेमधुनापयोथर्वाणोअशिश्रयुः ॥ देवंदेवायदेवयु ॥ सनःपवस्वशंगवेशंजनायशमर्वते ॥ शंराजन्नोषधीभ्यः ॥ बभ्रवेनुस्वतवसे

1 त्रायंतामितितिसृणांसप्तर्षयआपोनुष्टुप् ॥ 2 इमाआपइतितिसृणामैतरेयआपोनुष्टुब्जगत्यनुष्टुभः ॥ 3 देवस्यत्वेत्यस्यैतरेयःसविताश्विनौपूषाचयजुः ॥ 4 उपास्माइतिपंचर्चस्यासितोदेवलोवापवमानसोमोगायत्री ॥

रुणायंदिविस्पृशे ॥ सोमायगाथमर्चत ॥ हस्तच्युतेभिरद्रिभिः सुतंसोमंपुनीतन ॥ मधावाधावतामधु ॥ १ ॥ [१]प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तंनोअस्तुवयंस्यामपतयोरयीणाम् ॥ [२]इळामग्नेपुरुदंससनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध ॥ स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ इळामुपह्वयतेपशवोवाइळापशूनेवतदुपह्वयतेपशून्यजमानेदधातिदधाति ॥ इतिनांदीश्राद्धोपयुक्तामंत्राः ॥ ॥ ॥

॥ (उत्सर्जनस्थालीपाकोपयुक्तामंत्राः) ॥ [३]जुष्टोदमूनाअतिथिर्दुरोणइमंनोयज्ञमुपयाहिविद्वान् ॥ विश्वाअग्नेअभियुजोविहत्याशत्रूयतामाभराभोजनानि ॥ [४]एह्यग्नइहहोतानिषीदादब्धःसुपुरएताभवानः ॥ अवतांत्वारोदसीविश्वमिन्वेयजामहेसौमनसायदेवान् ॥ [५]चत्वारिशृंगात्रयोअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तासोअस्य ॥ त्रिधाबद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्याआविवेश ॥ सप्तहस्तश्चतुःशृंगःसप्तजिह्वोद्विशीर्षकः ॥ त्रिपात्प्रसन्नवदनःसुखासीनःशुचिस्मितः ॥ स्वाहांतुदक्षिणेपार्श्वेदेवींवामेस्वधांतथा ॥ बिभ्रद्दक्षिणहस्तैस्तुशक्तिमन्नंस्रुचंस्रुवं ॥ तोमरंव्यजनंवामैर्घृतपात्रंचधारयन् ॥ मेषारूढोजटाबद्धोगौरवर्णोमहौजसः ॥ धूम्रध्वजोलोहिताक्षःसप्तार्चिःसर्वकामदः ॥ आत्माभिमुखमासीन

१ प्रजापतेहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप् ॥ २ इळामग्नेविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ जुष्टोदमूनाआत्रेयोवसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ४ एह्यग्नेराहूगणोगोतमोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ५ चत्वारिशृंगागौतमोवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

एवंरूपोहुताशनः ॥ अग्नेवैश्वानरशांडिल्यगोत्रमेषध्वजप्राङ्मुखममसंमुखोवरदोभव ॥ प्रत्यवरोहणसमारोपमंत्रौ ॥ प्रत्यवरोहजातवेदःपुनस्त्वंदेवेभ्योहव्यंवहनःप्रजानन् ॥ प्रजांपुष्टिंरयिमस्मासुधेह्यथाभवयजमानायशंयोः ॥ [१]तुभ्यंताअंगिरस्तमविश्वाःसुक्षितयःपृथक् ॥ अग्नेकामाययेमिरे ॥ [२]विश्वानिनोदुर्गहाजातवेदःसिंधुंननावादुरितातिपर्षि ॥ अग्नेअत्रिवन्नमसागृणानो३स्माकंबोध्यवितातनूनां ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यंमर्त्योजोहवीमि ॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेअमृतत्वमश्यां ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदउलोकमग्नेकृणवःस्योनं ॥ अश्विनंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशतेस्वस्ति ॥ प्रसूतोभक्षमकरंचरावपिस्तोमंचेमंप्रथमःसूरिरुन्मृजे ॥ सुतेसातेनयद्यागमंवांप्रतिविश्वामित्रजमग्नीदमे ॥ [३]अग्निमीळेपुरोहितंयज्ञस्यदेवमृत्विजं ॥ होतारंरत्नधातमं १ [४]कुषुंभकस्तदब्रवीद्गिरेःप्रवर्तमानकः ॥ वृश्चिकस्यारसंविषमरसंवृश्चिकतेविषं २ [५]त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि ॥ त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजायसेशुचिः ३ [६]आवदंस्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः ॥ यदुत्पतन्वदसि

१ तुभ्यंताइत्यस्यांगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ॥ २ विश्वानिनइतितृचस्यात्रेयोवसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ अग्निमीळेमधुच्छंदाअग्निर्गायत्री ॥ ४ कुषुंभकस्तदगस्त्योतृणसूर्याअनुष्टुप् ॥ ५ त्वमग्नेशौनकोगृत्समदोग्निर्जगती ॥ ६ आवदन्गृत्समदःशकुंतोजगती ॥

कर्करियैथाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ४ सोमस्यमातवसंवक्ष्यग्नेवह्निंचकर्थविदथेयजध्यै ॥ देवाँअच्छादीद्युंजेअद्रिंश
मायेअग्नेतन्वँजुषस्व ५ गृणानाजमदग्निनायोनावृतस्यसीदतं ॥ पातंसोममृतावृधा ६ त्वांह्यग्नेसदमित्समन्यवोदे
वासोदेवमरतिंन्येरिरइतिक्रत्वान्येरिरे ॥ अमर्त्यंयजतमर्त्येष्वादेवमादेवंजनतप्रचेतसंविश्वमादेवंजनतप्रचेतसं ७
धामंतेविश्वंभुवनमधिश्रितमंतःसमुद्रेहृद्यं१तरायुषि ॥ अपामनीकेसमिथेयआभृतस्तमश्यामंमधुमंतंतऊर्मिं ८ अ
बोध्यग्निःसमिधाजनानांप्रतिधेनुमिवायतीमुषासं ॥ यह्वाइवप्रवयामुज्जिहानाःप्रभानवःसिस्रतेनाकमच्छ ९ गंता
नोयज्ञंयज्ञियाःसुशमिश्रोताहवमरक्षएवयामरुत् ॥ ज्येष्ठासोनपर्वतासोव्योमनियूयंतस्यप्रचेतसःस्यातदुर्धर्तवोनिदः
१० त्वंह्यग्नेप्रथमोमनोतास्याधियोअभवोदस्महोता ॥ त्वंसींवृषन्नकृणोर्दुष्टरीतुसहोविश्वस्मैसहसेसहध्यै ११ योनः
स्वोअरणोयश्चनिष्ट्योजिघांसति ॥ देवास्तंसर्वेधूर्वंतुब्रह्मवर्ममममांतरं ॥ १२ ॥ अग्निंनरोदीधितिभिररण्योर्हस्तच्युती

---

१ सोमस्यमागाथिनोविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ २ गृणानाभार्गवोजमदग्निर्मित्रावरुणौगायत्री ॥ ३ त्वांह्यग्नेगौतमोवामदेवोग्निरष्टी ॥
४ धामंतेगौतमोवामदेवआपोजगती ॥ ५ अबोध्यात्रेयोबुधगविष्ठिरावग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ६ गंतानआत्रेयएवयामरुन्मरुतोतिजगती ॥ ७ त्वं
ह्यग्नेबार्हस्पत्योभारद्वाजोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ८ योनस्वःपायुर्भारद्वाजोविश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥ ९ अग्निंनरोमैत्रावरुणिर्वसिष्ठोग्निर्विराट् ॥

जनयंतप्रशस्तं ॥ दूरेदृशंगृहपतिमथर्युं ॥ १३ ॥ प्रतिचक्ष्वविचक्ष्वेंद्रश्चसोमजागृतं ॥ रक्षोभ्योवधमस्यतमशनिंया
तुमद्भ्यः ॥ १४ ॥ माचिदन्यद्विशंसतसखायोमारिषण्यत ॥ इंद्रमित्स्तोतावृषणंसचासुतेमुहुरुक्थाचशंसत ॥१५॥
आग्नेयाहिमरुत्सखारुद्रेभिःसोमपीतये ॥ सोभर्याउपसुष्टुतिंमादयस्वस्वर्णरे ॥ १६ ॥ स्वादिष्ठयामदिष्ठयापवस्वसो
मधारया ॥ इंद्रायपातवेसुतः ॥ १७ ॥ यत्तेराजञ्छृतंहविस्तेनसोमाभिरक्षनः ॥ अरातीवामानस्तारीन्मोचनःकिंच
नाममदिंद्रायेंदोपरिस्रव ॥१८॥ अग्नेबृहन्नुषसामूर्ध्वोअस्थान्निर्जगन्वान्तमसोज्योतिषागात् ॥ अग्निर्भानुनारुशतास्वं
गआजातोविश्वासद्मान्यप्राः ॥ १९ ॥ समानीवआकूतिःसमानाहृदयानिवः ॥ समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहास
ति ॥ २० ॥ यदस्यकर्मणोत्यरीरिचंयद्वान्यूनमिहाकरं ॥ अग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्वान्त्सर्वंस्विष्टंसुहुतंकरोतुमे ॥
अग्नयेस्विष्टकृतेसुहुतहुतेसर्वप्रायश्चित्ताहुतीनांकामानांसमर्धयित्रेसर्वान्नःकामान्त्समर्धयस्वाहा ॥ तच्छंयोरावृ
णीमहेगातुंयज्ञायगातुंयज्ञपतयेदैवीःस्वस्तिरस्तुनःस्वस्तिर्मानुषेभ्यः॥ ऊर्ध्वंजिगातुभेषजंशंनोअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥

---

१ प्रतिचक्ष्वमैत्रावरुणिर्वसिष्ठेंद्रासोमावनुष्टुप् ॥ २ माचित्काण्वःप्रगाथइंद्रोबृहती ॥ ३ आग्नेयाहिसौभरिरग्नामरुतोनुष्टुप् ॥ ४
स्वादिष्ठयामधुच्छंदाःपवमानसोमोगायत्री ॥ ५ यत्तेराजन्मारीचःकश्यपःसोमःपंक्तिः ॥ ६ अग्नेबृहन्नात्यस्त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ७ समा
नीवःसंवननःसंज्ञानमनुष्टुप् ॥ ८ यदस्येतिहिरण्यगर्भोग्निःस्विष्टकृदतिधृतिः ॥ ९ तच्छंयोःशंयुर्विश्वेदेवाःशक्करी ॥

ॐम् नमोब्रह्मणेनमोअस्त्वग्नयेनमःपृथिव्यैनमओषधीभ्यः॥ नमोवाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्णवेमहतेकरोमि ॥३॥
[1]अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तीश्चसत्यमित्वमयाअसि॥ अयासावयंसाकृतोयासन्हव्यमूहिषेयानोधेहिभेषजं ॥ [2]अतोदेवा० ॥
[3]इदंविष्णुर्विचक्रमे० ॥ [4]अनाज्ञातंयदाज्ञातंयज्ञस्यक्रियतेमिथु ॥ अग्नेतदस्यकल्पयत्वंहिवेत्थयथातथंस्वाहा ॥
पुरुषसंमितोयज्ञोयज्ञःपुरुषसंमितः॥ अग्नेतदस्यकल्पयत्वंहिवेत्थयथातथंस्वाहा ॥ [5]यत्पाकत्रामनसादीनदक्षान
यज्ञस्यमन्वतेमर्त्यासः ॥ अग्निष्टद्धोताक्रतुविद्विजानन्यजिष्ठोदेवाँऋतुशोयजाति ॥ [6]यद्वोदेवाअतिपातयानिवाचाच
चप्रयुतीदेवहेळनं ॥ अरायोअस्माँअभिदुच्छुनायतेन्यत्रास्मन्मरुतस्तन्निधेतन ॥ यन्मआत्मनोमिंदाभूदग्निस्तत्पुन
राहाज्जातवेदाविचर्षणिः ॥ पुनरग्निश्चक्षुरदात्पुनरिंद्रोबृहस्पतिः ॥ पुनर्मेअश्विनायुवंचक्षुराधत्तमक्ष्योः ॥ आभिर्गी
र्भिर्यदतोनऊनमाप्यायहरिवोवर्धमानः॥ यदास्तोतृभ्योमहिगोत्रारुजासिभूयिष्ठभाजोअधतेस्याम ॥ पूर्णमसिपूर्णमे
भूयाःसुपूर्णमसिसुपूर्णमेभूयाःसदसिसन्मेभूयाःसर्वमसिसर्वमेभूयाअक्षितिरसिमामेक्षेष्ठाः॥ प्राच्यांदिशिदेवाऋत्विजो
मार्जयंतां॥ दक्षिणस्यांदिशिमासाःपितरोमार्जयंतां॥ अपउपस्पृश्य प्रतीच्यांदिशिग्रहाःपशवोमार्जयंतां॥ उदीच्यांदि

१ अयाश्चेतिविमदोअयाअग्निःपंक्तिः ॥ २ अतोदेवामेधातिथिर्देवागायत्री ॥ ३ इदंविष्णुर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्री ॥ ४ अनाज्ञातमि-
तिमंत्रद्वयस्यहिरण्यगर्भोग्निरनुष्टुप् ॥ ५ यत्पाकत्रेत्यास्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ६ यद्वोदेवाअभितपामरुतस्त्रिष्टुप् ॥

श्यापओषधयोवनस्पतयोमार्जयंतां ॥ ऊर्ध्वायांदिशियज्ञःसंवत्सरःप्रजापतिर्मार्जयंतां ॥ [1]आपोअस्मान्मातरःशुंधयं
तुघृतेननोघृतप्वःपुनंतु ॥ विश्वंहिरिप्रंप्रवहंतिदेवीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतएमि ॥ [2]इदमापःप्रवहतयत्किंचदुरितंमयि॥
यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेपउतानृतं ॥ सुमित्र्यानआपओषधयःसंतु ॥ दुर्मित्र्यास्तस्मैसंतुयोस्मान्द्वेष्टि ॥ यंचवयंद्वि
ष्मःतंहन्मि ॥ माहंप्रजांपरासिचंयानःसयावरीस्थन ॥ समुद्रेवोनिनयानिस्वंपाथोअपीथ ॥ [3]अग्नेत्वंनोअंतमउतत्रा
ताशिवोभवावरूथ्यः ॥ वसुरग्निर्वसुश्रवाअच्छानक्षिद्युमत्तमंरयिंदाः ॥ सनोबोधिश्रुधीहवमुरुष्याणोअघायतःसम
स्मात् ॥ तंत्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्यः ॥ [4]अग्निस्तुविश्रवस्तमंतुविब्रह्माणमुत्तमम् ॥ अतूर्तंश्राव
यत्पतिंपुत्रंददातिदाशुषे ॥ अग्निर्ददातिसत्पतिंसासाहयोयुधानृभिः ॥ अग्निरत्यंरघुष्यदंजेतारमपराजितं ॥ [5]मान
स्तोकेतनयेमानआयौमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतःसदमित्त्वाहवामहे ॥
ॐचमेस्वरश्चमेयज्ञोपचतेनमश्च ॥ यत्तेन्यूनंतस्मैतउपयत्तेतिरिक्तंतस्मैतेनमःअग्नयेनमः स्वस्ति ॥ श्रद्धांमेधांयशःप्रज्ञां

१ आपोअस्मानित्यस्यदेवश्रवाआपस्त्रिष्टुप् ॥ २ इदमापःसिंधुद्वीपआपोनुष्टुप् ॥ ३ अग्नेत्वंनइतिचतसृणांगौपायनाबंधुःसुबंधुः
श्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चैकर्चाऋषयोग्निर्द्विपदाविराट् ॥ ४ अग्निस्तुविश्रवस्तममितिद्वयोर्वसूयवोग्निरनुष्टुप् ॥ ५ मानःस्तोकइत्यस्यकुत्सो
रुद्रोजगती ॥

विद्यांबुद्धिंश्रियंबलं ॥ आयुष्यंतेजआरोग्यंदेहिमेहव्यवाहनॐनमः ॥ प्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रच्यवेताध्वरेषुयत् ॥ स्मरणादेवतद्विष्णोःसंपूर्णस्यादितिश्रुतिः॥ प्रायश्चित्तान्यशेषाणितपःकर्मात्मकानिवै ॥ यानितेषामशेषाणांकृष्णानुस्मरणंपरं ॥ यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यातपोयज्ञक्रियादिषु ॥ न्यूनंसंपूर्णतांयातिसद्योवंदेतमच्युतं ॥ समुद्रादूर्मिर्मधुमाँउदारदुपांशुनासममृतत्वमानट् ॥ घृतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवानाममृतस्यनाभिः ॥ वयंनामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः ॥ उपब्रह्माशृणवच्छस्यमानंचतुःशृंगोवमीद्गौरएतत् ॥ चत्वारिशृंगात्रयोअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तासोऽअस्य ॥ त्रिधाबद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्याँऽआविवेश ॥ त्रिधाहितंपणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वविंदन् ॥ इंद्रएकंसूर्यएकंजजानवेनादेकंस्वधयानिष्टतक्षुः॥ एताअर्षंतिहृद्यात्समुद्राच्छतव्रजारिपुणानावचक्षे ॥ घृतस्यधाराऽअभिचाकशीमिहिरण्ययोवेतसोमध्यआसां ॥ १ ॥ सम्यक्स्रवंतिसरितोनधेनाअंतर्हृदामनसापूयमानाः ॥ एतेअर्षंत्यूर्मयोघृतस्यमृगाइवक्षिपणोरीषमाणाः ॥ सिंधोरिवप्राध्वनेशूघनासोवातप्रमियःपतयंतियह्वाः ॥ घृतस्यधाराऽअरुषोनवाजीकाष्ठाभिंदन्नूर्मिभिःपिन्वमानः ॥ अभिप्रवंतसमनेवयोषाःकल्याण्य१स्मयमानासोऽअग्निं ॥ घृतस्यधाराःसमिधोनसंतताजुषाणोहर्यतिजातवेदाः ॥ कन्याऽइववहतुमेतवाउऽअंज्यंजानाऽअभिचा

१ समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोग्निःसूर्योवापोवागावोवाघृतस्तुतिर्वात्रिष्टुबंत्याजगती ॥

कशीमि ॥ यत्रसोमःसूयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराऽअभितत्पवंते ॥ अभ्यर्षतसुष्टुतिंगव्यमाजिमस्मासुभद्राद्रविणानिधत्त ॥ इमंयज्ञंनयतदेवतानोघृतस्यधारामधुमत्पवंते ॥ धामंतेविश्वंभुवनमधिश्रितमंतःसमुद्रेहृद्य१ंतरायुषि ॥ अपामनीकेसमिथेयऽआभृतस्तमश्यामममधुमंतंतऊर्मिं ॥ १विज्योतिषाबृहताभात्यग्निराविर्विश्वानिकृणुतेमहित्वा ॥ प्रादेवीर्मायाःसहतेदुरेवाःशिशीतेशृंगेरक्षसेविनिक्षे ॥ इध्माबर्हिषोर्बंधनेकेचिन्मंत्राविच्छंति ॥ तत्रबर्हिषि ॥ इंद्राण्यैसन्नहनं ॥ पूषातेग्रंथिंग्रथ्नातु ॥ सतेमास्थात् ॥ इध्मे । यत्कृष्णोरूपंकृत्वाप्राविशस्त्वंवनस्पतीन् ॥ ततस्त्वांपंचदशधासंभरामिसुसंभृता ॥ ईशानःसर्वविद्यानामीश्वरःसर्वभूतानांब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमेअस्तुसदाशिवोम् ॥ शिरसि ॥ ॐतत्पुरुषायविद्महेमहादेवायधीमहि ॥ तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐअघोरेभ्योथघोरेभ्योघोरघोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यःसर्वशर्वेभ्योनमस्तेअस्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐवामदेवायनमोज्येष्ठायनमःश्रेष्ठायनमोरुद्रायनमःकालायनमःकलविकरणायनमोबलविकरणायनमोबलायनमोबलप्रमथनायनमःसर्वभूतदमनायनमोमनोन्मनायनमः ॥ गुह्ये ॥ ॐसद्योजातंप्रपद्यामिसद्योजातायवैनमोनमः ॥ भवेभवेनातिभवेभवस्वमांभवोद्भवायनमः ॥ पादयोः ॥ अग्निरितिभस्मवायुरितिभस्म जलमितिभस्म स्थलमितिभस्मव्योमेतिभस्मसर्वंहवा

१ विज्योतिषेत्यस्यजारोवृशोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

इदंभस्म॥मानस्तो० । गंधद्वारांदुराधर्षां० । अग्रमग्रंचरंतीनामोषधीनांवनेवने ॥ तासामृषभपत्नीनांपवित्रंकायशोधनं ॥ तन्मेरोगांश्चशोकांश्चनुदगोमयसर्वदा ॥ [1]बळित्थापर्वतानांखिद्रंबिभर्षिपृथिवि ॥ प्रयाभूमिंप्रवत्वतिमह्नाजिनोषिमहिनि ॥ [2]मावोरिषत्खनितायस्मैचाहंखनामिवः ॥ द्विपच्चतुष्पदस्माकंसर्वमस्त्वनातुरं ॥ [3]स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानःशर्मसप्रथः ॥ [4]आयनेतेपरायणेदूर्वारोहंतुपुष्पिणीः ॥ ह्रदाश्चपुंडरीकाणिसमुद्रस्यगृहाइमे ॥ [5]तत्सवितुर्वरेण्यं० ॥ [6]त्रातारमिंद्रमवितारमिंद्रंहवेहवेसुहवंशूरमिंद्रं ॥ ह्वयामिशक्रंपुरुहूतमिंद्रंस्वस्तिनोमघवाधात्विंद्रः ॥ [7]यमायसोमंसुनुतयमायजुहुताहविः ॥ यमंहयज्ञोगच्छत्यग्निदूतोअरंकृतः ॥ [8]तत्त्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अहेळमानोवरुणेहबोध्युरुशंसमानआयुःप्रमोषीः ॥ [9]वयंसोमव्रतेतवमनस्तनूषुबिभ्रतः ॥ प्रजावंतःसचेमहि ॥ [10]तंसूर्यंरोदसीउभेदोषावस्तोरुपब्रुवे ॥ भोजेष्वस्माँअभ्युच्चरासदा ॥ [11]अधःपश्यस्वमो

---

१ बळित्थेत्यस्यात्रिःपृथिव्यनुष्टुप् ॥ २ मावोरिषदित्यस्याथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरनुष्टुप् ॥ ३ स्योनापृथिवीकाण्वोमेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॥ ४ आयनेतेतिशार्ङ्गोजरिताद्रोणःसारिसृक्कःस्तंबमित्रश्चाग्निरनुष्टुप् ॥ ५ तत्सवितुर्विश्वामित्रःसवितागायत्री ॥ ६ त्रातारमिंद्रंगर्गइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ७ यमायसोमंवैवस्वतोयमोयमोनुष्टुप् ॥ ८ तत्त्वायामिशुनःशेपोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥ ९ वयंसोममित्यस्यगौपायनाबंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विश्वेदेवागायत्री ॥ १० तत्सूर्यमित्यस्यविश्वमनामित्रावरुणावुष्णिक् ॥ ११ अधःपश्यस्वेतिमेध्यातिथिरिंद्रोनुष्टुप् ॥

परिसंतरांपादकौहर ॥ मातेकशप्लकौदृशन्स्त्रीहिब्रह्माबभूविथ ॥ [1]सहस्रशीर्षापुरुषः० ॥ [2]अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यांकर्णाभ्यांछुबुकादधि ॥ यक्ष्मंशीर्षण्यंमस्तिष्काज्जिह्वायाविवृहामिते ॥ ग्रीवाभ्यस्तउष्णिहाभ्यःकीकसाभ्योअनूक्यात् ॥ यक्ष्मंदोषण्य१मंसाभ्यांबाहुभ्यांविवृहामिते ॥ आंत्रेभ्यस्तेगुदाभ्योवनिष्ठोर्हृदयादधि ॥ यक्ष्मंमतस्नाभ्यांयक्नःप्लाशिभ्योविवृहामिते ॥ [3]नाभानाभिंनआददेचक्षुश्चित्सूर्येसचा ॥ कुवेरपत्यमादुहे ॥ [4]त्वमिंद्रसजोषसमर्कंबिभर्षिबाह्वोः ॥ वज्रंशिशानओजसा ॥ [5]सोमानंस्वरणंकृणुहिब्रह्मणस्पते ॥ कक्षीवंतंयऔशिजः ॥ [6]यःकुक्षिःसोमपातमःसमुद्रइवपिन्वते ॥ उर्वीरापोनककुदः ॥ [7]बह्वीनांपिताबहुरस्यपुत्रश्चिश्चाकृणोतिसमनावगत्य ॥ इषुधिःसंकाःपृतनाश्चसर्वाःपृष्ठेनिनद्धोजयतिप्रसूतः ॥ [8]ऊरुभ्यांतेअष्ठीवद्भ्यांपार्ष्णिभ्यांप्रपदाभ्यां ॥ यक्ष्मंश्रोणिभ्यांभासदाद्भंससोविवृहामिते ॥ [9]मेहनाद्वनंकरणाल्लोमभ्यस्तेनखेभ्यः ॥ यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्तमिदंविवृहामिते ॥ [10]एतावानस्यमहिमा

---

१ सहस्रशीर्षानारायणःपुरुषोनुष्टुप् ॥ २ अक्षीभ्यामितितृचस्यकाश्यपोविवहायक्ष्महानुष्टुप् ॥ ३ नाभानाभिमित्यस्यासितःपवमानसोमोगायत्री ॥ ४ त्वमिंद्रसजोषसइत्यस्यमातरोदेवजामयइंद्रोगायत्री ॥ ५ सोमानमित्यस्यमेधातिथिर्ब्रह्मणस्पतिर्गायत्री ॥ ६ यःकुक्षिःसोमइत्यस्यमधुच्छंदाइंद्रोगायत्री ॥ ७ बह्वीनामित्यस्यपायुर्भारद्वाजइषुधिस्त्रिष्टुप् ॥ ८ ऊरुभ्यामित्यस्यकाश्यपोविवृहायक्ष्महानुष्टुप् ॥ ९ मेहनादित्यस्यकाश्यपोविवृहायक्ष्मनाशनोनुष्टुप् ॥ १० एतावानस्येतिनारायणःपुरुषोनुष्टुप् ॥

तोज्यायाँश्च पूरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानित्रिपादस्यामृतंदिवि ॥ [1]यस्यविश्वानिहस्तयोःपंचक्षितीनांवसु ॥ स्पाशयं स्वयोअस्मद्ध्रुग्दिव्येवाशनिर्जहि ॥ [2]अंगादंगाल्लोम्नोलोम्नोजातंपर्वणिपर्वणि ॥ यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्तमिदंविवृहामिते ॥ अश्वक्रांतेरथक्रांतेविष्णुक्रांतेवसुंधरे ॥ शिरसाधारयिष्यामिरक्षस्वमांपदेपदे ॥ उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना ॥ मृत्तिकेहनमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतं ॥ मृत्तिकेब्रह्मदत्तासिकाश्यपेनाभिमंत्रिता ॥ मृत्तिकेदेहिमेपुष्टिंत्वयिसर्वंप्रतिष्ठितं ॥ मृत्तिकेप्रतिष्ठितेसर्वंतन्मेनिर्णुदमृत्तिके ॥ त्वयाहतेनपापेनगच्छामिपरमांगतिं ॥ हिरण्यशृंगंवरुणंप्रपद्येतीर्थंमेदेहियाचितः ॥ यन्मयाभुक्तमसाधूनांपापेभ्यश्चप्रतिग्रहः ॥ यन्मेमनसावाचाकर्मणावादुष्कृतंकृतं ॥ तन्नइंद्रोवरुणोबृहस्पतिःसविताचपुनंतुपुनःपुनः ॥ नमोग्नयेप्सुमतेनमइंद्रायनमोवरुणायनमोवारुण्यैनमोद्भ्यः ॥ यदपांक्रूरंयदमेध्यंयदशांतंतदपगच्छतात् ॥ अत्याशनादतीपानाद्यच्चउग्रात्प्रतिग्रहात् ॥ तन्नोवरुणोराजापाणिनाह्यवमर्शतु ॥ सोहमपापोविरजोनिर्मुक्तोमुक्तकिल्बिषः ॥ नाकस्यपृष्ठमारुह्यगच्छेद्ब्रह्मसलोकतां ॥ यश्चाप्सुवरुणःसपुनात्वघमर्षणः ॥ [3]अवतेहेळोवरुणनमोभिरवयज्ञेभिरीमहेहविर्भिः ॥ क्षयन्नस्मभ्यमसुरप्रचेताराजन्नेनांसिशिश्रथःकृतानि ॥ उ

१ यस्यविश्वानीत्यस्यागस्त्यइंद्रोनुष्टुप् ॥ २ अंगादंगादित्यस्यकाश्यपोविवृहायक्ष्मनाशनोनुष्टुप् ॥ ३ अवतेहेळइतिद्वयोराजीगर्तिःशुनःशेपोवैश्वामित्रोदेवरातोवरुणस्त्रिष्टुप्अंत्याभागीवागायत्री ॥

दुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यमंश्रथाय ॥ अथावयमादित्यव्रतेतवानागसोअदितयेस्याम ॥ [1]याःप्रवतोनिवतउद्वतउदन्वतीरनुदकाश्चयाः ॥ ताअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपदाभवंतुसर्वानद्योअशिमिदाभवंतु ॥ [2]इमंमेगंगे० ॥ सितासितेसरितेयत्रसंगथेतत्राप्लुतासोदिवमुत्पतंति ॥ येवैतन्वं१विसृजंतिधीरास्तेजनासोअमृतत्वंभजंते ॥ [3]तरत्समंदीधावतिधारासुतस्यांधसः ॥ तरत्समंदीधावति ॥ उस्रावेदवसूनांमर्तस्यदेव्यवसः ॥ तरत्समंदीधावति ॥ ध्वस्रयोःपुरुषंत्योरासहस्राणिदद्महे ॥ तरत्समंदीधावति ॥ आययोस्त्रिंशतंतनासहस्राणिचदद्महे ॥ तरत्समंदीधावति ॥ [4]एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धंशुद्धेनसाम्ना ॥ शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वांसंशुद्धआशीर्वान्ममत्तु ॥ इंद्रशुद्धोनआगहिशुद्धःशुद्धाभिरूतिभिः ॥ शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसोम्यः ॥ इंद्रशुद्धोहिनोरयिंशुद्धोरत्नानिदाशुषे ॥ शुद्धोवृत्राणिजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि ॥ [5]ऋतंचसत्यं० ॥ [6]ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैःकश्यपोद्वर्धयन्गिरः ॥ सोमंनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुधांपतिरिंद्रायेंदोपरिस्रव ॥ [7]अत्रिर्यद्वामवरोहन्नृबीसमजोहवीन्नाधमानेवयोषा ॥ श्येनस्यचिज्जवसानूतं

१ याःप्रवतोवसिष्ठोनद्यःशक्वरी ॥ २ इमंमेगंगइत्यस्यासिंधुक्षित्प्रैयमेधोनद्योजगती ॥ ३ तरत्समंदीतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥ ४ एतोन्विंद्रमितितिसृणामांगिरसइंद्रोनुष्टुप् ॥ ५ ऋतंचमाधुच्छंदसोभाववृत्तिरनुष्टुप् ॥ ६ ऋषेमंत्रकृतामित्यस्यकाश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः ॥ ७ अत्रिर्यद्वेत्यस्यात्रेयःसप्तवध्रिरश्विनौत्रिष्टुप् ॥

नेनागच्छतमश्विनाशंतमेन ॥ [1]एवानःस्पृधःसमजासमत्स्विंद्रराधिमिथतीरदेवीः ॥ विद्यामवस्तोरवसागृणंतोभरद्वा
जाउततइंद्रनूनं ॥ [2]प्रसूतोभक्षमकरंचरावपिस्तोमंचेमंप्रथमःसूरिरुन्मृजे ॥ सुतेसातेनयद्यागमंवांप्रतिविश्वामित्रजमद
ग्नीदमे ॥ [3]अभित्वागोतमागिराजातवेदोविचर्षणे ॥ द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ [4]गृणानाजमदग्निनायोनावृतस्यसीदतं ॥
पातंसोमंमृतावृधा ॥ [5]उतासिमैत्रावरुणोवसिष्ठोर्वश्याब्रह्मन्मनसोधिजातः ॥ द्रप्संस्कन्नंब्रह्मणादैव्येनविश्वेदेवाःपु
ष्करेत्वाददंत ॥ अत्रेर्यथानुसूयास्याद्वसिष्ठस्याप्यरुंधती ॥ कौशिकस्ययथासतीतथात्वमपिभर्तरि ॥ [6]तदस्तुमित्रा०
गृहावै० [7]देवाएतस्यामवदंतपूर्वेसप्तऋषयस्तपसेयेनिषेदुः ॥ भीमाजायाब्राह्मणस्योपनीतादुर्धांदधातिपरमेव्योमन्॥
यमोनिहंतापितृधर्मराजोवैवस्वतोदंडधरश्चकालः ॥ भूताधिपोदत्तकृतानुसारीकृतांतएतद्दशभिर्जपंति ॥ [8]आग्नाअ
ग्नइहावसेहोत्रांयविष्ठभारतीं ॥ वरूत्रींधिषणांवह १ [9]अधीवासंपरिमातुरिहन्नहतुविग्रेभिःसत्वभिर्यातिविज्रयः ॥

---

१ एवानइत्यस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ प्रसूतोभक्षमित्यस्यविश्वामित्रजमदग्नीइंद्रोजगती ॥ ३ अभित्वेत्यस्यगोतमोग्निर्गायत्री ॥ ४ गृणानाभार्गवोजमदग्निर्मित्रावरुणौगायत्री ॥ ५ उतासिमैत्रेतिवसिष्ठपुत्रोवसिष्ठस्त्रिष्टुप् ॥ ६ तदस्तुमित्रावरुणेत्यस्यात्रेयोप्रतिरथो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ७ देवाएतस्यामित्यस्यविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ८ आग्नाअग्नइत्यस्याअग्निर्गायत्री ॥ ९ अधीवासमित्यस्यौचथ्योदीर्घ तमाअग्निर्जगती ॥

वयोदधत्पद्वतेरेरिहत्सदानुश्येनीसचतेवर्तनीरह २ [1]अयंयज्ञोदेवयाअयंमियेधइमाब्रह्माण्ययमिंद्रसोमः ॥ स्तीर्णब
र्हिरातुशक्रप्रयाहिपिबानिषद्यविमुचाहरीइह ३ [2]अतीयामनिदस्तिरःस्वस्तिभिर्हित्वावद्यमरातीः ॥ वृष्टीशंयोरापउ
स्रिभेषजंस्याममरुतःसह ४ [3]अग्नेरक्षाणोअंहसःप्रतिष्मदेवरीषतः ॥ तपिष्ठैरजरोदह ५ [4]अग्नेभववसुषमिधासमिद्धउत
बर्हिरुर्वियाविस्तृणीतां ॥ उतद्वारउशतीर्विश्रयंतामुतदेवाँउशतआवहेह ६ [5]अद्यामुरीययदियातुधानोअस्मियदिवा
युस्ततपपूरुषस्य ॥ अधासवीरैर्दशभिर्वियूयायोमामोघंयातुधानेत्याह ७ [6]अध्वर्योद्रावयात्वंसोममिंद्रःपिपासति ॥
उपनूनंयुयुजेवृषणाहरीआचजगामवृत्रहा ८ [7]अग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे ॥ देवाँआसादयादिह ९ [8]अग्नेबाध
स्वविमृधोविदुर्गहापामीवामपरक्षांसिसेध ॥ अस्मात्समुद्राद्बृहतोदिवोनोपांभूमानमुपनःसृजेह १० ततःशांत्यर्थंआ
नोभद्राःशंनइंद्राग्नीइत्यादिशांतिसूक्तानिसुवृष्ट्यर्थंपर्जन्यसूक्तानिचजपेत् ॥ [9]विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थमघव

---

१ अयंयज्ञोगस्त्यइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ अतीवामेतिश्यावाश्वोमरुतःसतोबृहती ॥ ३ अग्नेरक्षाणइत्यस्यवसिष्ठोग्निर्गायत्री० ॥ ४ अग्नेभवे तिद्वयोर्वसिष्ठोग्निर्द्विपदात्रिष्टुप् ॥ ५ अद्यामुरीत्यस्यवसिष्ठइंद्रासोमौत्रिष्टुप् ॥ ६ अध्वर्योइत्यस्यकाण्वोमेधातिथिरिंद्रःप्रगाथः ॥ ७ अग्निं दूतंपुरोदधइतिविरूपोग्निर्गायत्री ॥ ८ अग्नेबाधस्वेत्यार्ष्टिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ९ विश्वेत्तातेइतिभार्गवोनेमइंद्रोजगती ॥

न्निंद्रसुन्वते ॥ पारावतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोःशरभायऋषिबंधवे ॥ गच्छगच्छसुरश्रेष्ठस्वस्थानेपरमेश्वर ॥ यत्रब्र ह्मादयोदेवास्तत्रगच्छहुताशन ॥ इतिउत्सर्जनादिमंत्राः ॥ ॥ ॥ ॥

अथउपाकर्ममंत्राः ॥ दधिक्राव्णोंअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुखाकरत्प्रणआयूंषितारिषत् ॥ यज्ञोपवीतंपरमंपवित्रंप्रजापतेर्यत्सहजंपुरस्तात् ॥ आयुष्यमग्र्यंप्रतिमुंचशुभ्रंयज्ञोपवीतंबलमस्तुतेजः ॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमंपुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोवेनआवः ॥ सबुध्न्याउपमाअस्यविष्ठाःसतश्चयोनिमसतश्चविवः ॥ हिरण्यवर्णाःशुचयः पावकायासुजातःकश्यपोयास्विंद्रः ॥ अग्निंयागर्भंदधिरेविरूपास्तानआपःशंस्योनाभवंतु ॥ यासांराजावरुणोया तिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानां ॥ मधुश्चुतःशुचयोयाःपावकास्तानआपःशंस्योनाभवंतु ॥ यासांदेवादिविकृण्वं तिभक्षंयाअंतरिक्षेबहुधाभवंति ॥ याःपृथिवींपयसोंदंतिशुक्रास्तानआपःशंस्योनाभवंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यता पःशिवयातनुवोपस्पृशतत्वचंमे ॥ सर्वांअग्नींरप्सुषदोहुवेवोमयिवर्चोबलमोजोनिधत्त ॥ पवमानःसुवर्जनः ॥ पवित्रेणविचर्षणिः ॥ यःपोतासपुनातुमा ॥ पुनंतुमादेवजनाः ॥ पुनंतुमनवोधिया ॥ पुनंतुविश्वआयवः ॥ जात वेदःपवित्रवत् ॥ पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्रेणदेवदीद्यत् ॥ अग्नेक्रत्वाक्रतूंरनु ॥ यत्तेपवित्रमर्चिषि ॥ अग्नेवितत

१ दधिक्राव्णोगौतमोदधिक्रावानुष्टुप् ॥ २ यज्ञोपवीतमितिमंत्रस्यपरब्रह्मपरमात्मात्रिष्टुप् ॥ ३ ब्रह्मजज्ञानंगौतमोवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप् ॥

मंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यांदेवसवितः ॥ पवित्रेणसवेनच ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपुनतीदेव्यागा त् ॥ यस्यैबह्वीस्तनुवोवीतपृष्ठाः ॥ तयामदंतःसधमाद्येषु ॥ वयंस्यामपतयोरयीणां ॥ वैश्वानरोरश्मिभिर्मापुना तु ॥ वातःप्राणेनैषिरोमयोभूः ॥ द्यावापृथिवीपयसापयोभिः ॥ ऋतावरीयज्ञियेमापुनीतां ॥ बृहद्भिःसवितस्त्रि भिः ॥ वर्षिष्ठैर्देवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षैःपुनाहिमा ॥ येनदेवाअपुनत ॥ येनापोदिव्यंकशः ॥ तेनदिव्येनब्रह्मणा ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ यःपावमानीरध्येति ॥ ऋषिभिःसंभृतंरसं ॥ सर्वंसपूतमश्नाति ॥ स्वदितंमातरिश्वना ॥ पावमानीर्योअध्येति ॥ ऋषिभिःसंभृतंरसं ॥ तस्मैसरस्वतीदुहे ॥ क्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानीःस्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिपयस्वतीः ॥ ऋषिभिःसंभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतंहितं ॥ पावमानीर्दिशंतुनः ॥ इमंलोकमथोअमुं ॥ कामान्त्समर्धयंतुनः ॥ देवीर्देवैःसमाभृताः ॥ पावमानीःस्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिघृतश्चुतः ॥ ऋषिभिःसंभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतंहितं ॥ येनदेवाःपवित्रेण ॥ आत्मानंपुनतेसदा ॥ तेनसहस्रधारेण ॥ पावमान्यःपुनंतुमा ॥ प्राजा पत्यंपवित्रं ॥ शतोद्यामंहिरण्मयं ॥ तेनब्रह्मविदोवयं ॥ पूतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रःसुनीतीसहमापुनातु ॥ सोमःस्व स्त्यावरुणःसमीच्या ॥ यमोराजाप्रमृणाभिःपुनातुमा ॥ जातवेदामोर्जयंत्यापुनातु ॥ ॐ भूरग्निंचपृथिवींचमां च ॥ त्रींश्चलोकान्त्संवत्सरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरस्वद्ध्रुवासीद ॥ ॐ भुवोवायुंचांत

रिक्षंचमांचं ॥ त्रीँश्चल्लोकान्त्संवत्सरंचं ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरस्वद्ध्रुवासीद ॥ ॐ सुवं रादित्यंचदिवंचमांचं ॥ त्रीँश्चल्लोकान्त्संवत्सरंचं ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरस्वद्ध्रुवासीद ॥ ॐ भूर्भुवःसुवश्चंद्रमसंचदिशश्चमांचं ॥ त्रीँश्चल्लोकान्त्संवत्सरंचं ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिर स्वद्ध्रुवासीद ॥ अथपर्जन्यसूक्तानि ॥ [1]अच्छावदतवसंगीर्भिराभिःस्तुहिपर्जन्यंनमसाविवास ॥ कनिक्रदद्वृषभोजी रदानूरेतोदधात्योषधीषुगर्भं ॥ विवृक्षान्हंत्युतहंतिरक्षसोविश्वंबिभायभुवनंमहावधात् ॥ उतानागाईषतेवृष्ण्यावतोयत्पर्जन्यःस्तनयन्हंतिदुष्कृतः ॥ रथीवकशयाश्वाँअभिक्षिपन्नाविर्दूतान्कृणुतेवर्ष्याँ३ऽअह ॥ दूरात्सिंहस्यस्तनथाउदीरतेयत्पर्जन्यःकृणुतेवर्ष्य१नभः ॥ प्रवातावांतिपतयंतिविद्युतउदोषधीर्जिहतेपिन्वतेस्वः ॥ इराविश्वस्मैभुवनायजायतेयत्पर्जन्यःपृथिवींरेतसावति ॥ यस्यव्रतेपृथिवीनंनमीतियस्यव्रतेशफवज्जर्भुरीति ॥ यस्यव्रतओषधीर्विश्वरूपाःसनःपर्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ १ ॥ दिवोनोवृष्टिंमरुतोररीध्वंप्रपिन्वतवृष्णोअश्वस्यधाराः ॥ अर्वाङेतेनस्तनयित्नुनेह्यपोनिषिंचन्नसुरःपितानः ॥ अभिक्रंदस्तनयगर्भमाधाउदन्वतापरिदीयारथेन ॥ दृतिंसुकर्षविषितंन्यंचंसमाभवंतूद्वतोनिपादाः ॥ महांतंकोशमुदचानिषिंचस्यंदंतांकुल्याविषिताःपुरस्तात् ॥ ऋतेनद्यावापृथिवीव्युंधिसुप्र

[1] अच्छावदेतिदशर्चस्यसूक्तस्यभौमोत्रिःपर्जन्यस्त्रिष्टुप्द्वितीयादितिस्रोजगत्योनवम्यनुष्टुप् ॥

पाणंभवत्वघ्न्याभ्यः ॥ यत्पर्जन्यकनिक्रदत्स्तनयन्हंसिदुष्कृतः ॥ प्रतीदंविश्वंमोदतेयत्किंचपृथिव्यामधि ॥ अवर्षीर्वर्षमुदुषूगृभायाकर्धन्वान्यत्येतवाउ ॥ अजीजनओषधीर्भोजनायकमुतप्रजाभ्योविदोमनीषां ॥ २ ॥ [1]तिस्रोवाचःप्रवदज्योतिरग्रायाएतद्दुह्रेमधुदोघमूधः ॥ सवत्संकृण्वन्गर्भमोषधीनांसद्योजातोवृषभोरोरवीति ॥ योवर्धनओषधीनांयोअपांयोविश्वस्यजगतोदेवईशे ॥ सत्रिधातुशरणंशर्मयंसत्रिवर्तुज्योतिःस्वभिष्ट्य१स्मे ॥ स्तरीरुत्वद्भवतिसूतउत्वद्यथावशंतन्वंचक्रएषः ॥ पितुःपयःप्रतिगृभ्णातिमातातेनपितावर्धतेतेनपुत्रः ॥ यस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुस्तिस्रोद्यावस्त्रेधासस्रुरापः ॥ त्रयःकोशासउपसेचनासोमध्वःश्चोतंत्यभितोविरप्शं ॥ इदंवचःपर्जन्यायस्वराजेहृदोअस्त्वंतरंतज्जुजोषत् ॥ मयोभुवोवृष्टयःसंत्वस्मेसुपिप्पलाओषधीर्देवगोपाः ॥ सरेतोधावृषभःशश्वतीनांतस्मिन्नात्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ तन्मऋतंपातुशतशारदाययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ३ ॥ [2]पर्जन्यायप्रगायतदिवस्पुत्रायमीढुषे ॥ सनोयवसमिच्छतु ॥ योगर्भमोषधीनांगवांकृणोत्यर्वतां ॥ पर्जन्यःपुरुषीणां ॥ तस्माइदास्येहविर्जुहोतामधुमत्तमं ॥ इळांनःसंयतंकरत् ॥ ४ ॥ [3]संवत्सरंशशयानाब्राह्मणाव्रतचारिणः ॥ वाचंपर्जन्यजिन्वितांप्रमंडूकाअवादिषुः ॥

[1] तिस्रोवाचइतिषळर्चस्यसूक्तस्यकुमारआग्नेयःपर्जन्यस्त्रिष्टुप् ॥ [2] पर्जन्यायेतितृचस्यसूक्तस्यकुमारःपर्जन्योगायत्री ॥ [3] संवत्सर-मितिदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठःपर्जन्यस्तुतिस्त्रिष्टुबाद्यानुष्टुप् ॥

दिव्याआपोअभियदेनमायंदतिंनशुष्कंसरसीशयानं ॥ गवामहनमायुर्वत्सिनीनांमंडूकानांवग्नुरत्रासमेति ॥ यदीमे
नाँउशतोअभ्यवर्षीत्तृष्यावतःप्रावृष्यागतायां ॥ अक्खलीकृत्यापितरंनपुत्रोअन्योअन्यमुपवदंतमेति । अन्योअन्य
मनुगृभ्णात्येनोरपांप्रसर्गेयदमंदिषातां ॥ मंडूकोयदभिवृष्टःकनिष्कन्पृश्निःसंपृंक्तेहरितेनवाचं ॥ यदेषामन्योअन्य
स्यवाचंशाक्तस्येववदतिशिक्षमाणः ॥ सर्वंतदेषांसमृधेवपर्वयत्सुवाचोवदथनाध्यप्सु ॥ ५ ॥ गोमायुरेकोअजमायुरे
कःपृश्निरेकोहरितएकएषां ॥ समानंनामबिभ्रतोविरूपाःपुरुत्रावाचंपिपिशुर्वदंतः ॥ ब्राह्मणासोअतिरात्रेनसोमेस
रोनपूर्णमभितोवदंतः ॥ संवत्सरस्यतदहःपरिष्ठयन्मंडूकाःप्रावृषीणंबभूव ॥ ब्राह्मणासःसोमिनोवाचमक्रतब्रह्मकृण्वं
तःपरिवत्सरीणं ॥ अध्वर्यवोघर्मिणःसिष्विदानाआविर्भवंतिगुह्यानकेचित् ॥ देवहितिंजुगुपुर्द्वादशस्यऋतुंनरोनप्र
मिनंत्येते ॥ संवत्सरेप्रावृष्यागतायांतप्ताघर्माअश्नुवतेविसर्गं ॥ गोमायुरदादजमायुरदात्पृश्निरदाद्धरितोनोवसूनि ॥
गवांमंडूकाददतःशतानिसहस्रसावेप्रतिरंतआयुः ॥ उपप्लवदमंडूकिवर्षमावदतादुरि ॥ मध्येह्रदस्यप्लवस्वनिगृह्यच
तुरःपरः ॥ ६ ॥ प्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वपोअच्छामनसोनप्रयुक्ति ॥ महींमित्रस्यवरुणस्यधासिंपृथुज्रयसेरीरधासुवृ
क्तिं ॥ अध्वर्यवोहविष्मंतोहिभूताच्छापइतोशतीरुशंतः ॥ अवयाश्चष्टेअरुणःसुपर्णस्तमास्यध्वमूर्मिमद्यासुहस्ताः ॥

---

१ प्रदेवत्रेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यऐलूषःकवषआपोऽपान्नपाद्वात्रिष्टुप् ॥

अध्वर्यवोपइतासमुद्रमपांनपातंहविषायजध्वं ॥ सवोददूर्मिमद्यासुपूतंतस्मैसोमंमधुमंतंसुनोत ॥ योअनिध्मोदीद
यदप्स्वं१ तर्यंविप्रासईळतेअध्वरेषु ॥ अपांनपान्मधुमतीरपोदायाभिरिंद्रोवावृधेवीर्याय ॥ याभिःसोमोमोदतेहर्षते
चकल्याणीभिर्युवतिभिर्नमर्यः ॥ ताअध्वर्योअपोअच्छापरेहियदासिंचाओषधीभिःपुनीतात् ॥ ७ ॥ एवेद्यूनेयुवत
योनमंतयदीमुशंनुशतीरेत्यच्छ ॥ संजानतेमनसासंचिकित्रेध्वर्यवोधिषणापश्चदेवीः ॥ योवोवृताभ्योअकृणोदुलो
कंयोवोमह्याअभिशस्तेरमुंचत् ॥ तस्माइंद्रायमधुमंतमूर्मिंदेवमादनंप्रहिणोतनापः ॥ प्रास्मैहिनोतमधुमंतमूर्मिंगर्भो
योवःसिंधवोमध्वउत्सः ॥ घृतपृष्ठमीड्यमध्वरेष्वापोरेवतीःशृणुताहवंमे ॥ तंसिंधवोमत्सरमिंद्रपानमूर्मिंप्रहेतयउभे
इयर्ति ॥ मदच्युतमौशानंनभोजांपरित्रितंतुंविचरंतमुत्सं ॥ आववृततीरधनुद्विधारागोषुयुधोननियवंचरंतीः ॥ ऋ
षेजनित्रीर्भुवनस्यपत्नीरपोवंदस्वसवृधःसयोनीः ॥ २ ॥ हिनोतानोअध्वरंदेवयज्याहिनोतब्रह्मसनयेधनानां ॥ ऋत
स्ययोगेविष्यध्वमूधःश्रुष्टीवरीर्भूतनास्मभ्यमापः ॥ आपोरेवतीःक्षयथाहिवस्वःक्रतुंचभद्रंबिभृथामृतंच ॥ रायश्चस्थ
स्वपत्यस्यपत्नीःसरस्वतीतद्गृणतेवयोधात् ॥ प्रतियदापोअदृश्रमायतीर्घृतंपयांसिबिभ्रतीर्मधूनि ॥ अध्वर्युभिर्मनसा
संविदानाइंद्रायसोमंसुषुतंभरंतीः ॥ एमाअग्मन्रेवतीर्जीवधन्याअध्वर्यवःसादयतासखायः ॥ निबर्हिषिधत्तनसो
म्यासोपांनप्त्रासंविदानासएनाः ॥ आग्मन्नापउशतीर्बर्हिरेदंन्यध्वरेअसदंदेवयंतीः ॥ अध्वर्यवःसुनुतेंद्रायसोममभू

दुवःसुशकांदेवयज्या ॥८॥ ॥ ऐ.ब्रा. ऋषयोवैसरस्वत्यांसत्रमासततेकवषमैलूषंसोमादनयन्दास्याःपुत्रःकितवोब्राह्म
णःकथंनोमध्येदीक्षिष्टेतितंबहिर्धन्वोदवहन्नत्रैनंपिपासाहंतुसरस्वत्याउदकंमापादितिसबहिर्धन्वोदूढःपिपासयावित्त
एतदपोनप्त्रीयमपश्यत्प्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वितितेनापांप्रियंधामोपागच्छत्तमापोनूदायंस्तंसरस्वतीसमंतंपर्यधावत्त
स्माद्धाप्येतर्हिपरिसारकमित्याचक्षतेयदेनंसरस्वतीसमंतंपरिससारतेवाऋषयोब्रुवन्विदुर्वाइमंदेवाउपेमंह्वयामहाइति
तथेतितमुपाह्वयंततमुपहूयैतदपोनप्त्रीयमकुर्वतप्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वितितेनापांप्रियंधामोपागच्छन्नुपदेवानामुपा
पांप्रियंधामगच्छत्युपदेवानांजयतिपरमंलोकंयएवंवेदयश्चैवंविद्वानेतदपोनप्त्रीयंकुरुतेतत्संततमनुब्रूयात्संततवर्षीह्प्र
जाभ्यःपर्जन्योभवतियत्रैवंविद्वानेतत्संततमन्वाहयदवग्राहमनुब्रूयाज्जीमूतवर्षीहप्रजाभ्यःपर्जन्यःस्यात्तस्मात्तत्संतत
मेवानूच्यंतस्यत्रिःप्रथमांसंततमन्वाहतेनैवतत्सर्वंसंततमनूक्तंभवति ॥ १ ॥ ॥ अथसौरसूक्तानि ॥ [1]उदुत्यंजातवे
दसंदेवंवहंतिकेतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्यं ॥ अपत्येतायवोयथानक्षत्रायंत्यक्तुभिः ॥ सूरायविश्वचक्षसे ॥ अदृश्रमस्य
केतवोविरश्मयोजनाँअनु ॥ भ्राजंतोअग्नयोयथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतोज्योतिष्कृदसिसूर्य ॥ विश्वमाभासिरोचनं ॥
प्रत्यङ्देवानांविशःप्रत्यङ्ङुदेषिमानुषान् ॥ प्रत्यङ्विश्वंस्वर्दृशे ॥ १ ॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यन्तंजनाँअनु ॥ त्वं

१ उदुत्यमितित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रस्कण्वःसूर्योनवाद्यागायत्र्योंत्याश्चतस्रोनुष्टुभोंत्यस्तृचोरोगघ्नउपनिषदंत्योर्धर्चोद्विषघ्नः ॥

वरुणपश्यसि ॥ विद्यामेषिरजस्पृथ्वहामिमानोअक्तुभिः ॥ पश्यन्जन्मानिसूर्य ॥ सप्तत्वाहरितोरथेवहंतिदेवसूर्य ॥
शोचिष्केशंविचक्षण ॥ अयुक्तसप्तशुंध्युवःसूरोरथस्यनप्त्यः ॥ ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उद्वयंतमसस्परिज्योतिष्प
श्यंतउत्तरं ॥ देवंदेवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमम् ॥ उद्यन्नद्यमित्रमहआरोहन्नुत्तरांदिवं ॥ हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणंच
नाशय ॥ शुकेषुमेहरिमाणंरोपणाकासुदध्मसि ॥ अथोहारिद्रवेषुमेहरिमाणंनिदध्मसि ॥ उदगादयमादित्योविश्वे
नसहसासह ॥ द्विषंतंमह्यंरंधयन्मोअहंद्विषतेरधं ॥ २ ॥ [1]चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्रा
द्यावापृथिवीअंतरिक्षंसूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ सूर्योदेवीमुषसंरोचमानांमर्योनयोषामभ्येतिपश्चात् ॥ यत्रानरो
देवयंतोयुगानिवितन्वतेप्रतिभद्रायभद्रं ॥ भद्राअश्वाहरितःसूर्यस्यचित्राएतग्वाअनुमाद्यासः ॥ नमस्यंतोदिवआपृ
ष्ठमस्थुःपरिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वंमध्याकर्तोर्विततंसंजभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसध
स्थादाद्रात्रीवासस्तनुतेसिमस्मै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेद्योरुपस्थे ॥ अनंतमन्यद्रुशदस्यपाजःकृ
ष्णमन्यद्धरितःसंभरंति ॥ अद्यादेवाउदितासूर्यस्यनिरंहसःपिपृतानिरवद्यात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिः
सिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ ३ ॥ [2]इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यःससुपर्णोगरुत्मान् ॥ एकंसद्विप्राबहुधावदंत्यग्निंय

१ चित्रंदेवानामितिषळर्चस्यसूक्तस्यकुत्सःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ २ इंद्रंमित्रमितिद्वयोरौचथ्योदीर्घतमाःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥

मंमातरिश्वानमाहुः ॥ कृष्णंनियानंहरयःसुपर्णाअपोवसानादिवमुत्पतंति ॥ तआववृत्रन्त्सदनादृतस्यादिद्घृतेनपृथि वीव्युंद्यते ॥ [1]हंसःशुंचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऋतजाअ द्रिजाऋतं ॥ [2]यत्त्वासूर्यस्वर्भानुस्तमसाविध्यदासुरः ॥ अक्षेत्रविद्यथामुग्धोभुवनान्यदीधयुः ॥ ४ ॥ [3]यदद्यसूर्यब्रवो नागाउद्यन्मित्रायवरुणायसत्यं ॥ वयंदेवत्रादितेस्यामतवप्रियासोअर्यमन्गृणंतः ॥ [4]उत्सूर्योबृहदर्चींष्यश्रेत्पुरुविश्वा जनिममानुषाणां ॥ समोदिवाददृशेरोचमानःक्रत्वाकृतःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् ॥ ससूर्यप्रतिपुरोनउद्गाएभिःस्तोमेभिरेत शेभिरेवैः ॥ प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसोअर्यम्णेअग्नयेच ॥ विनःसहस्रंशुरुधोरदंत्वृतावानोवरुणोमित्रोअग्निः ॥ यच्छंतुचंद्राउपमन्नोअर्कमानःकामंपूपुरंतुस्तवानाः ॥ [5]उद्वेतिसुभगोविश्वचक्षाःसाधारणःसूर्योमानुषाणाम् ॥ चक्षु र्मित्रस्यवरुणस्यदेवश्चर्मेववयःसमविव्यक्तमांसि ॥ उद्वेतिप्रसवीताजनानांमहान्केतुरर्णवःसूर्यस्य ॥ समानंचक्रंपर्यावि वृत्सन्यदेतशोवहतिधूर्षुयुक्तः ॥ विभ्राजमानउषसामुपस्थाद्रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः ॥ एषमेदेवःसविताचच्छंदयःस मानंनप्रमिनातिधाम ॥ ५ ॥ दिवोरुक्मउरुचक्षाउदेतिदूरेअर्थस्तरणिर्भ्राजमानः ॥ नूनंजनाःसूर्येणप्रसूताअयंनर्था

१ हंसःशुचिषदित्यस्यगौतमोवामदेवःसूर्योजगती ॥ २ यत्त्वासूर्येतिभौमोत्रिःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ ३ यदद्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ ४ उत्सूर्यइतितिसृणांमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ ५ उद्वेतिसुभगइतिसार्धचतसृणांमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥

निकृणवन्नपांसि ॥ यत्राचक्रुरमृतागातुमस्मैश्येनोनदीयंनन्वेतिपाथः ॥ [1]उदुत्यदर्शतंवपुर्दिवएतिप्रतिह्वरे ॥ यदीमा शुर्वहतिदेवएतशोविश्वस्मैचक्षसेअरं ॥ शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगतस्तस्थुषस्पतिंसमयाविश्वमारजः ॥ सप्तस्वसारःसुविता यसूर्यवहंतिहरितोरथे ॥ तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमशरदःशतंजीवेमशरदःशतं ॥ बण्महाँअसिसूर्यबळा दित्यमहाँअसि ॥ महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेवमहाँअसि ॥ बट्सूर्यश्रवसामहाँअसिसत्रादेवमहाँअसि ॥ मह्ना देवानामसुर्यःपुरोहितोविभुज्योतिरदाभ्यं ॥ ६ ॥ [2]नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेमहोदेवायतदृतंसपर्यत ॥ दूरेदृशेदेव जातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्यायशंसत ॥ सामासत्योक्तिःपरिपातुविश्वतोद्यावाचयत्रततनन्नहानिच ॥ विश्वमन्यन्नि विशतेयदेजतिविश्वाहापोविश्वाहोदेतिसूर्यः ॥ नतेअदेवःप्रदिवोनिवासतेयदेतशेभिःपतरैरथर्यसि ॥ प्राचीनमन्य दनुवर्ततेरजउदन्येनज्योतिषायासिसूर्य ॥ येनसूर्यज्योतिषाबाधसेतमोजगच्चविश्वमुदियर्षिभानुना ॥ तेनास्मद्वि श्वामनिरामनाहुतिमपामीवामपदुष्वप्न्यंसुव ॥ विश्वस्यहिप्रेषितोरक्षसिव्रतमहेळयन्नुच्चरसिस्वधाअनु ॥ यदद्यत्वासू र्योपब्रवामहैतन्नोदेवाअनुमंसीरतक्रतुं ॥ तन्नोद्यावापृथिवीतन्नआपइंद्रःशृण्वंतुमरुतोहवंवचः ॥ माशूनेभूमसूर्यस्यसं

१ उदुत्यदर्शतंवपुरितितृचस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप्तृतीयापुरउष्णिक् ॥ २ नमोमित्रस्येतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसौर्योभितपाः- सूर्योजगतीदशमीत्रिष्टुप् ॥

दृशिंभद्रंजीवंतोजरणामशीमहि ॥ ७ ॥ विश्वाहात्वासुमनसःसुचक्षसःप्रजावंतोअनमीवाअनागसः ॥ उद्यंतंत्वामित्रमहोदिवेदिवेज्योग्जीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ महिज्योतिर्बिभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वंतंचक्षुषेचक्षुषेमयः ॥ आरोहंतंबृहतःपाजसस्परिवयंजीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ यस्यंतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरंतेनिचविशंतेअक्तुभिः ॥ अनागास्त्वेनहरिकेशसूर्याह्नाह्नानोवस्यसावस्यसोदिहि ॥ शंनोभवचक्षसाशंनोअह्नाशंभानुनाशंहिमाशंघृणेन ॥ यथाशमध्वन्छमसदुरोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रं ॥ अस्माकंदेवाउभयायजन्मनेशर्मयच्छतद्विपदेचतुष्पदे ॥ अदत्पिबदूर्जयमानमाशितंतदस्मेशंयोररपोदधातन ॥ यद्वोदेवाश्चकृमजिह्वयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेळनं ॥ अरावायोनोअभिदुच्छुनायतेतस्मिन्तदेनोवसवोनिधेतन ॥ ८ ॥ [1]सूर्योनोदिवस्पातुवातोअंतरिक्षात् ॥ अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः ॥ जोषासवितर्यस्यतेहरःशतंसवाँअर्हति ॥ पाहिनोदिद्युतःपतंत्याः ॥ चक्षुर्नोदेवःसविताचक्षुर्नउतपर्वतः ॥ चक्षुर्धाताददधातुनः ॥ चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्यैतनूभ्यः ॥ संचेदंविचपश्येम ॥ सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्येमसूर्य ॥ विपश्येमनृचक्षसः ॥ ९ ॥ [2]विभ्राड्बृहत्पिबतुसोम्यंमध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविह्रुतम् ॥ वातजूतोयोअभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुपोषपुरुधाविराजति ॥ विभ्राड्बृहत्सुभृतंवाजसातमंधर्मन्दिवोधरुणेसत्यमर्पितं ॥ अमित्रहावृत्रहादस्युहंतमंज्योतिर्जज्ञेअसुरहासपत्नहा ॥ इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरुत्तमंविश्वजिद्धनजिदुच्यतेबृहत् ॥ विश्वभ्राड्भ्राजोमहिसूर्योदृशउरुपप्रथेसहओजोअच्युतं ॥ विभ्राजंज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः ॥ येनेमाविश्वाभुवनान्याभृताविश्वकर्मणाविश्वदेव्यावता ॥ १० ॥ [1]आयंगौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरः ॥ पितरंचप्रयन्त्स्वः ॥ अंतश्चरतिरोचनास्यप्राणादपानती ॥ व्यख्यन्महिषोदिवं ॥ त्रिंशद्धामविराजतिवाक्पतंगायधीयते ॥ प्रतिवस्तोरहद्युभिः ॥ ११ ॥ [2]ऋतंचसत्यंचाभीद्धात्तपसोध्यजायत ॥ ततोरात्र्यजायतततःसमुद्रोअर्णवः ॥ समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतोवशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वः ॥ [3]सवितापश्चातात्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ॥ सवितानःसुवतुसर्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमायुः ॥ १२ ॥

॥ शांतिपाठः ॥ ॐ [4]आनोभद्राःक्रतवोयंतुविश्वतोदब्धासोअपरीतासउद्भिदः ॥ देवानोयथासदमिद्वृधेअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदिवे ॥ देवानांभद्रासुमतिर्ऋजूयतांदेवानांरातिरभिनोनिवर्ततां ॥ देवानांसख्यमुपसेदिमावयंदेवानआयुःप्रतिरंतुजीवसे ॥ तान्पूर्वयानिविदाहूमहेवयंभगंमित्रमदितिंदक्षमस्रिधं ॥ अर्यमणंवरुणंसोममश्विनास

---

१ सूर्योनइतिपंचर्चस्यसौर्यश्चक्षुःसूर्योगायत्री ॥ २ विभ्राड्बृहदितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यसौर्योविभ्राट्सूर्योजगती अंत्याप्रस्तारपंक्तिः ॥

१ आयंगौरितितृचस्यसार्पराज्ञीसर्पागायत्री ॥ २ ऋतंचेतितृचस्यमाधुच्छंदसोघमर्षणोभाववृत्तमनुष्टुप् ॥ ३ सवितापश्चातादित्यस्यलुशोधानाकोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ४ आनोभद्रा इतिदशर्चस्यसूक्तस्यगोतमोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्आद्यापंचमीसप्तमीचजगत्यःषष्ठीविराट्स्थाना ॥

रस्वतीनःसुभगामयस्करत् ॥ तन्नोवातोमयोभुवातुभेषजंतन्मातापृथिवीतत्पिताद्यौः ॥ तद्ग्रावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्विनाशृणुतंधिष्ण्यायुवं ॥ तमीशानंजगतस्तस्थुषस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं ॥ पूषानोयथावेदसामसद्वृधेरक्षितापायुरदब्धःस्वस्तये ॥ १ ॥ स्वस्तिनऽइंद्रोवृद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिनस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु ॥ पृषदश्वामरुतःपृश्निमातरःशुभंयावानोविदथेषुजग्मयः ॥ अग्निजिह्वामनवःसूरचक्षसोविश्वेनोदेवाअवसागमन्निह ॥ भद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुः ॥ शतमिन्नुशरदोअंतिदेवायत्रानश्चक्राजरसंतनूनां ॥ पुत्रासोयत्रपितरोभवंतिमानोमध्यारीरिषतायुर्गंतोः ॥ अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः ॥ विश्वेदेवाअदितिःपंचजनाऽअदितिर्जातमदितिर्जनित्वं ॥ २ ॥ [1]स्वस्तिनोमिमीतामश्विनाभगःस्वस्तिदेव्यदितिरनर्वणः ॥ स्वस्तिपूषाअसुरोदधातुनःस्वस्तिद्यावापृथिवीसुचेतुना ॥ स्वस्तयेवायुमुपब्रवामहैसोमंस्वस्तिभुवनस्ययस्पतिः ॥ बृहस्पतिंसर्वगणंस्वस्तयेस्वस्तयऽआदित्यासोभवंतुनः ॥ विश्वेदेवानोअद्यास्वस्तयेवैश्वानरोवसुरग्निःस्वस्तये ॥ देवाअवंत्वृभवःस्वस्तयेस्वस्तिनोरुद्रःपात्वंहसः ॥ स्वस्तिमित्रावरुणास्वस्तिपथ्येरेवति ॥ स्वस्तिनऽइंद्रश्चाग्निश्चस्वस्तिनोऽअदितेकृधि ॥ स्वस्तिपंथामनुचरेमसूर्याचंद्रम

१ स्वस्तिनोमिमीतेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यस्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवास्त्रिष्टुभोंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

साविव ॥ पुनर्ददताघ्नताजानतासंगमेमहि ॥ ३ ॥ स्वस्त्ययनंतार्क्ष्यमरिष्टनेमिंमहद्भूतंवायसंदेवतानां ॥ असुरघ्नमिंद्रसखंसमत्सुबृहद्यशोनावमिवारुहेम ॥ अंहोमुचमांगिरसंगयंचस्वस्त्यात्रेयंमनसाचतार्क्ष्यं ॥ प्रयतपाणिःशरणंप्रपद्येस्वस्तिसंबाधेष्वभयंनोअस्तु ॥ ४ ॥ [1]शंनइंद्राग्नीभवतामवोभिःशंनऽइंद्रावरुणारातहव्या ॥ शमिंद्रासोमासुवितायशंयोःशंनइंद्रापूषणावाजसातौ ॥ शंनोभगःशमुनःशंसोअस्तुशंनःपुरंधिःशमुसंतुरायः ॥ शंनःसत्यस्यसुयमस्यशंसःशंनोअर्यमापुरुजातोअस्तु ॥ शंनोधाताशमुधर्तानोअस्तुशंनऽउरूचीभवतुस्वधाभिः ॥ शंरोदसीबृहतीशंनोअद्रिःशंनोदेवानांसुहवानिसंतु ॥ शंनोअग्निर्ज्योतिरनीकोअस्तुशंनोमित्रावरुणावश्विनाशं ॥ शंनःसुकृतांसुकृतानिसंतुशंनऽइषिरोअभिवातुवातः ॥ शंनोद्यावापृथिवीपूर्वहूतौशमंतरिक्षंदृशयेनोऽअस्तु ॥ शंनऽओषधीर्वनिनोभवंतुशंनोरजसस्पतिरस्तुजिष्णुः ॥ ५ ॥ शंनऽइंद्रोवसुभिर्देवोअस्तुशमादित्येभिर्वरुणःसुशंसः ॥ शंनोरुद्रोरुद्रेभिर्जलाषःशंनस्त्वष्टाग्नाभिरिहशृणोतु ॥ शंनःसोमोभवतुब्रह्मशंनःशंनोग्रावाणःशमुसंतुयज्ञाः ॥ शंनःस्वरूणांमितयोभवंतुशंनःप्रस्व१ःशम्वस्तुवेदिः ॥ शंनःसूर्यउरुचक्षाउदेतुशंनश्चतस्रःप्रदिशोभवंतु ॥ शंनःपर्वताध्रुवयोभवंतुशंनःसिंधवःशमुसंत्वापः ॥ शंनोअदितिर्भवतुव्रतेभिःशंनोभवंतुमरुतःस्वर्काः ॥ शंनोविष्णुःशमुपूषानोअस्तुशंनोभवित्रंशम्वस्तुवायुः ॥

१ शंनइंद्राग्नीतीपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

शंनोदेवःसवितात्रायमाणःशंनोभवंतूषसोविभातीः ॥ शंनःपर्जन्योभवतुप्रजाभ्यःशंनःक्षेत्रस्यपतिरस्तुशंभुः ॥ ६ ॥
शंनोदेवाविश्वदेवाभवंतुशंसरस्वतीसहधीभिरस्तु ॥ शमभिषाचःशमुरातिषाचःशंनोदिव्याःपार्थिवाःशंनोअप्याः ॥
शंनःसत्यस्यपतयोभवंतुशंनोअर्वंतःशमुसंतुगावः ॥ शंनऋभवःसुकृतःसुहस्ताःशंनोभवंतुपितरोहवेषु ॥ शंनोऽअजऽ
एकपाद्देवोअस्तुशंनोहिर्बुध्न्य[1]ःशंसमुद्रः ॥ शंनोअपांनपात्पेरुरस्तुशंनःपृश्निर्भवतुदेवगोपा ॥ आदित्यारुद्रावसवोजु
षंतेदंब्रह्मक्रियमाणंनवीयः ॥ शृण्वंतुनोदिव्याःपार्थिवासोगोजाताउतयेयज्ञियासः ॥ येदेवानांयज्ञियायज्ञियानांम
नोर्यजत्राअमृताऋतज्ञाः ॥ तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ७॥ शंवतीःपारयंत्येतेदंपृच्छंतिव
चोयुजा ॥ अभ्यारंतंयमाकेतुंयएवेदमितिब्रवन् ॥ भासाकेतुंपरिस्रुतंभारतीर्ब्रह्मवर्धनीः ॥ संजानानामहीमातायए
वेदमितिब्रवत् ॥ इंद्रस्तंकिंविभुंप्रभुंभानुनेयंसरस्वती ॥ येनसूर्यमरोचयद्येनेमेरोदसीउभे ॥ जुषस्वाग्नेअंगिरःकाण्वं
मेध्यातिथिं ॥ मात्वासोमस्यबर्बृहत्सुतस्यमधुमत्तमः ॥ त्वमग्नेअंगिरःशोचस्वदेववीतमः ॥ आशंतमशंतमाभिरभि
ष्टिभिःशांतिस्वस्तिमकुर्वत ॥ शंनःकनिक्रदद्देवःपर्जन्योअभिवर्षतु ॥ शंनोद्यावापृथिवीशंप्रजाभ्यःशंनएधिद्विपदेशं
चतुष्पदे ॥ ८ ॥ यंतंइंद्रभयामहेततोनोअभयंकृधि ॥ मघवञ्छग्धितवतन्नऊतिभिर्विद्विषोविमृधोजहि ॥ त्वंहिरा

१ यतइंद्रेतिषण्णांभर्गइंद्रःप्रगाथः ॥

धस्पतेराधसोमहःक्षयस्यासिविधतः ॥ तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोहवामहे ॥ इंद्रस्पळुतवृत्रहापरस्पानोवरे
ण्यः ॥ सनोरक्षिषच्चरमंसमध्यमंसपश्चात्पातुनःपुरः॥९॥ त्वंनःपश्चादधरादुत्तरात्पुरइंद्रनिपाहिविश्वतः ॥ आरेअस्म
त्कृणुहिदैव्यंभयमारेहेतीरदेवीः ॥ अद्याद्याश्वःश्वइंद्रत्रास्वपरेचनः ॥ विश्वाचनोजरितृन्त्सत्पतेअहादिवानक्तंचर
क्षिषः ॥ प्रभंगीशूरोमघवातुवीमघःसंमिश्लोवीर्यायकं ॥ उभातेबाहूवृषणाशतक्रतोनियावज्रंमिमिक्षतुः ॥ १० ॥
भद्रंनोऽअपिवातयमनः[1] ॥ आशुःशिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनां[2] ॥ संक्रंदनोनिमिषएकवीरःशतं
सेनाअजयत्साकमिंद्रः ॥ संक्रंदनेनानिमिषेणजिष्णुनायुत्कारेणदुश्च्यवनेनधृष्णुना ॥ तदिंद्रेणजयततत्सहध्वंयुधो
नरइषुहस्तेनवृष्णा ॥ सइषुहस्तैःसनिषंगिभिर्वशीसंस्रष्टासयुधइंद्रोगणेन ॥ संसृष्टजित्सोमपाबाहुशर्ध्यु[1]ग्रधन्वाप्र
तिहिताभिरस्ता ॥ बृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामित्राँऽअपबाधमानः ॥ प्रभंजन्त्सेनाःप्रमृणोयुधाजयन्नस्माकमेध्य
वितारथानां ॥ बलविज्ञायस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानउग्रः ॥ अभिवीरोअभिसत्वासहोजाजैत्रमिंद्ररथमा
तिष्ठगोवित् ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्रबाहुंजयंतमज्मप्रमृणंतमोजसा ॥ इमंसजाताअनुवीरयध्वमिंद्रंसखायोअनुसंर

१ भद्रंनइतिमंत्रस्यैंद्रोविमदःप्राजापत्योवावासुक्रोवसुकृद्वाग्निरेकपदाविराद् ॥ २ आशुःशिशानइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यैंद्रोप्रतिरथइं
द्रस्त्रिष्टुप्चतुर्थ्याबृहस्पतिर्द्वादश्याअप्वांत्यायामरुतश्चवानुष्टुप् ॥

भध्वं ॥ ११ ॥ अभिगोत्राणिसहंसागाहंमानोदयोवीरःशतमंन्युरिंद्रंः ॥ दुश्च्यवनःपृंतनाषाळंयुध्योऽ३स्माकंसेनांअव
तुप्रयुत्सु ॥ इंद्रंआसांनेताबृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरएंतुसोमंः ॥ देवसेनानांमभिभंजतीनांजयंतीनांमरुतोयंत्वग्रं ॥
इंद्रंस्यवृष्णोवरुंणस्यराज्ञंआदित्यानांमरुतांशर्धंउग्रं ॥ महामंनसांभुवनच्यवानांघोषोंदेवानांजयंतामुदंस्थात् ॥ उद्धं
र्षयमघवन्नायुंधान्युत्सत्वंनांमामकानांमनांसि ॥ उद्वृंत्रहन्वाजिनांवाजिंनान्युद्रथांनांजयंतांयंतुघोषांः ॥ अस्माक
मिंद्रःसमृंतेषुध्वजेष्वस्माकंयाइषंवस्ताजंयंतु ॥ अस्माकंवीराउत्तंरेभवंत्वस्माँऽउंदेवाअवताहवेंषु ॥ अमीषांचित्तंप्रति
लोभयंतीगृहाणांगांन्यप्वेपरेंहि ॥ अभिप्रेहिनिर्दंहहृत्सुशोकैंरंधेनामित्रास्तमंसासचंतां ॥ प्रेताजयंतानरइंद्रोंवःशर्मंय
च्छतु ॥ उग्रावंःसंतुबाहवोंनाधृष्यायथासंथ ॥ १२ ॥ असौयासेनांमरुतःपरेंषामभ्यैतिंनओजंसास्पर्धंमाना ॥ तां
गूंहततमसापंव्रतेनयथामीषांअन्योअन्यंनजानांत् ॥ अंधाअमित्रांभवताशीर्षाणाअहंयइव ॥ तेषांवोअग्निदंग्धाना
मग्निमूंढानामिंद्रोंहंतुवरंवरं ॥ १३ ॥ रात्रीव्यंख्यदायतीपुंरुत्रादेव्यं१क्षभिंः ॥ विश्वाअधिश्रियोंधित ॥ ओर्वंप्रा
अमंर्त्यानिवतोंदेव्यु१द्वतंः ॥ ज्योतिंषाबाधतेतमंः ॥ निरुस्वसांरमस्कृतोषसंदेव्यांयती ॥ अपेदुंहासतेतमंः ॥ सा
नोंअद्ययस्यांवयंनितेयामंन्नविंक्ष्महि ॥ वृक्षेनवंसतिंवयंः ॥ निग्रामांसोअविक्षतनिपद्वंतोनिपक्षिणंः ॥ निश्येनासंश्चि

१ रात्रीव्यख्यदित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यसौभरःकुशिकोभरद्वाजीरात्रिर्वारात्रिस्तुतिर्गायत्री ॥

दर्थिनंः ॥ यावयांवृक्यं१वृकंयवयंस्तेनमूंर्म्ये ॥ अथांनःसुतरांभव ॥ उपंमापेपिंशत्तमंःकृष्णंव्यंक्तमस्थित ॥ उषंऋ
णेवंयातय ॥ उपंतेगाऽइवाकंरंवृणीष्वदुंहितर्दिवः ॥ रात्रिस्तोमंनजिग्युषें ॥ १४ ॥ आरांत्रिपार्थिवंरजंःपितरंःप्रा
युधामंभिः ॥ दिवःसदांसिबृहतीवितिंष्ठसआत्वेषंवंर्ततेतमंः ॥ येतेरात्रीनृचक्षंसोयुक्तासोंनवतिर्नवं ॥ अशीतिंःसंत्व
ष्टाउतोतेंसप्तसप्तंतीः ॥ रात्रींप्रपंद्येजननींसर्वभूतनिवेशंनीं ॥ भद्रांभगवंतींकृष्णांविश्वस्यंजगतोनिंशां ॥ संवेशनीं
संयमनींग्रहनंक्षत्रमालिंनीं ॥ प्रपंन्नोहंशिवांरात्रींभद्रेपांरमशीमंहिभद्रेपांरमशीमह्योंनमंः ॥ स्तोष्यामिप्रयंतोदेवींशर
ण्यांबह्वृचप्रियां ॥ सहस्रसंमितांदुर्गांजातवेंदसेसुनवामसोमं ॥ शांत्यर्थंतद्विजातीनांमृषिभिंःसोमपाश्रिताः ॥ ऋग्वेदे
त्वंसमुत्पन्नामंरातीयतोनिदंहातिवेदंः ॥ येत्वांदेविप्रपद्यंतिब्राह्मणांहव्यवाहंनी ॥ अविद्याबहुंविद्यावासनंःपर्षदतिं
दुर्गाणिविश्वां ॥ येअंग्निवर्णांशुंभांसौम्यांकीर्तयिंष्यंतियेद्विंजाः ॥ तांतारयतिदुर्गांणिनावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥
दुर्गेषुविषमेघोरेसंग्रामेंरिपुसंकंटे ॥ अग्निंचोरनिंपातेषुदुष्टग्रंहनिवारंणे ॥ दुर्गेषुविषंमेषुत्वंसंग्रामेषुवनेषुंच ॥ मोहंयि
त्वाप्रंपद्यंतेतेषांमेंअभयंकुरुतेषांमेंअभयंकुर्वोंनमंः ॥ केशिनींसर्वंभूतानांपंचमींतिचनामंच ॥ सामांसमादिशादेवींस
र्वतंःपरिरक्षंतुसर्वतंःपरिरक्षत्वोंनमंः । तामग्निवर्णांतपंसाज्वलंतींवैरोचनींकंर्मफलेंषुजुष्टां ॥ दुर्गांदेवींशरंणमहंप्रपंद्ये
सुतरंसितरसेनमंःसुतरंसितरसेनमंः ॥ दुर्गांदुर्गेषुंस्थानेषुशन्नोदेवीरभिष्टंये ॥ यइमंदुर्गास्तवंपुण्यंरात्रौरात्रौसदापंठे

त् ॥ रात्रिःकुशिकसोभरोरात्रिस्तवंगायत्री ॥ रात्रींसूक्तंजपेन्नित्यंतत्कालउपपद्यते ॥ १५ ॥ उलूकयातुंशुशुलूकयातुंजहिश्वयातुमुतकोकयातुं ॥ सुपर्णयातुमुतगृध्रयातुंदृषदेवप्रमृणरक्षइंद्र ॥ पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण ॥ सर्वंरक्षोनिबर्हय ॥ रक्षाणोअग्नेतवरक्षणेभीराक्षाणःसुमखप्रीणानः ॥ प्रतिष्फुरविरुजवीड्वंहोजहिरक्षोमहिंचिद्वावृधानं ॥ ब्रह्मचतेजातवेदोनमश्चेयंचगीःसदमिद्वर्धनीभूत् ॥ रक्षाणोअग्नेतनयानितोकारक्षोतनस्तन्वो३अप्रयुच्छन् ॥ १६ ॥ यमस्यंत्वाजरायुणाशालेपरिव्ययामसि ॥ उतह्लदोहिंनोभुवोग्निर्देदातुभेषजं ॥ शिशींतह्लदोहिंनोभुवोग्निर्देदातुभेषजं ॥ अंतिकामग्निमजरदूर्वासःशिशुलागमत् ॥ अजातपुत्रपक्षायाहृदयंममहूयते ॥ विपुलंवनंबह्वाकाशंचरंतजातवेदःकामाय ॥ मांचरक्षपुत्रांश्चशरणमभूत्तवं ॥ पिंगाक्षलोहितग्रीवकृष्णवर्णनमोस्तुते ॥ अस्यांनिबर्हणःस्योनांसागरस्योर्मयोयथा ॥ इंद्रंक्षत्रंददातुवरुणमभिषिंचतु ॥ शत्रवोनिधनंयातुजयत्वंब्रह्मतेजसा ॥ कपिलजटींसर्वंभक्षंचाग्निंप्रत्यक्षदैवतं ॥ १७ ॥ वरुणंचवशाम्यग्रेममपुत्रांश्चरक्षतुममपुत्रांश्चरक्षत्वोंनमः ॥ साग्रंवर्षशतंजीवपिबखादचमोदच ॥ दुःखितांतद्विजांश्चैवप्रजांचपशुपालय ॥ यावदादित्यस्तपतियावद्भ्राजतिचंद्रमाः ॥ यावद्वायुःप्लवायतितावज्जीवजयाजय ॥ येनकेनप्रकारेणकोहिनामनजीवति ॥ परेषामुपकारार्थयज्जीवतिसजीवति ॥ एतांवैश्वानरींसर्वदेवनमोस्तुते ॥ नचोरभयंनचसर्पभयंनचव्याघ्रभयंनचमृत्युभयं ॥ यस्यापमृत्युर्नचमृत्युःसर्वलभतेसर्वजयते ॥

॥ १८ ॥ [1]गणानांत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं ॥ ज्येष्ठराजंब्रह्मणांब्रह्मणस्पतआनःशृण्वन्नूतिभिःसीदसादनं ॥ [2]जातवेदसेसुनवामसोममरातीयतोनिदहातिवेदः ॥ सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥ [3]क्षेत्रस्यपतिनावयंहितेनेवजयामसि ॥ गामश्वंपोषयित्न्वासनोमृळातीदृशे ॥ [4]वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मान्त्स्वावेशोअनमीवोभवानः ॥ यत्त्वेमहेप्रतितन्नोजुषस्वशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयस्फानोगोभिरश्वेभिरिंदो ॥ अजरासस्तेसख्येस्यामपितेवपुत्रान्प्रतिनोजुषस्व ॥ वास्तोष्पतेशग्मयासंसदातेसक्षीमहिरण्वयागातुमत्या ॥ पाहिक्षेमउतयोगेवरंनोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्याविशन् ॥ सखासुशेवएधिनः ॥ १९ ॥ स्वप्नःस्वप्नाधिकरणेसर्वंनिष्वापयाजिनं ॥ आसूर्यमन्यान्त्स्वापयव्युषं जाग्रियादहं ॥ अजगरोनामसर्पःसर्पिरविषोमहान् ॥ तस्मिन्हिसर्पःसुधितस्तेनत्वास्वापयामसि ॥ सर्पःसर्पोअजगरःसर्पिरविषोमहान् ॥ तस्यसर्पात्सिंधवस्तस्यगाधमशीमहि ॥ कालिकोनामसर्पोनवनागसहस्रबळः ॥ यमुनह्रदेहसोजातो३योनारायणवाहनः ॥ यदिकालिकदूतस्ययदिकाःकालिकाद्भयात् ॥ जन्मभूमिमतिक्रांतोनिर्विषोयातिकालिकः ॥ आयाहींद्रप

---

१ गणानांत्वाशौनको० ॥ २ जातवेदसेमारीचःकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप् ॥ ३ क्षेत्रस्यपतिनावामदेवःक्षेत्रपालोनुष्टुप् ॥ ४ वास्तोष्पतइतिचतसृणांमैत्रावरुणिर्वास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

थिभिरीळितेभिर्यज्ञमिमंनोभागधेयंजुषस्व ॥ तृप्तांजहुर्मातुळस्येवयोषाभागस्तेपैतृष्वसेयीवपामिव ॥ यशस्करंबलवंतंप्रभुत्वंतमेवराजाधिपतिर्बभूव ॥ संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणांसुमंगल्यंसततंदीर्घमायुः ॥ कर्कोटकोनामसर्पोयोदृष्टीविषउच्यते ॥ तस्यसर्पस्यसर्पत्वंतस्मैसर्पनमोस्तुते ॥ अतिकालिकरौद्रस्यविष्णुसौम्येनभामिनि ॥ यमुननदीकालिकंतेविष्णुस्तोत्रमनुस्मरन् ॥ २० ॥ माबिभेर्नमरिष्यसिपरित्वापामिसर्वतः ॥ घनेनहन्मिवृश्चिकमहंदंडेनागतं ॥ आदित्यरथवेगेनविष्णोर्बाहुबलेनच ॥ गरुडपक्षनिपातेनभूमिंगच्छमहायशाः ॥ गरुडस्यजातमात्रेणत्रयोलोकाःप्रकंपिताः ॥ प्रकंपितामहीसर्वासशैलवनकानना ॥ गगनंनष्टचंद्रार्कंज्योतिषंनप्रकाशते ॥ देवताभयभीताश्चमारुतोनप्लवायतिमारुतोनप्लवायत्योनमः ॥ भोसर्पभद्रभद्रंतेदूरंगच्छमहायशाः ॥ जनमेजयस्ययज्ञांतेआस्तीकवचनंस्मर ॥ आस्तीकवचनंश्रुत्वायःसर्पोननिवर्तते ॥ शतधाभिद्यतेमूर्ध्निशिंशवृक्षफलंयथा ॥ अगस्त्यंमाधवंचैवमुचुकुंदोमहामुनिः ॥ कपिलोमुनिरास्तीकःपंचैतेसुखशायिनः ॥ नर्मदायैनमःप्रातर्नर्मदायैनमोनिशि ॥ नमोस्तुनर्मदेतुभ्यंत्राहिमांविषसर्पतः ॥ योजरत्कारुणाजातोजरत्कन्यांमहायशाः ॥ तस्यसर्पोपभद्रंतेदूरंगच्छमहायशाः ॥ तस्यसर्पस्यसर्पत्वंतस्मैसर्पनमोस्तुते ॥ २१ ॥ [1]मुंचामित्वाहविषाजीवनायकमज्ञातयक्ष्मादुतराजयक्ष्मात् ॥ ग्राहिर्जग्राहयदिवैतदेनंतस्याइंद्राग्नीप्रमुमुक्तमेनं ॥ यदिक्षितायुर्यदिवापरेतोयदिमृत्योरंतिकंनीतएव ॥ तमाहरामिनिर्ऋतेरुपस्थादस्पार्षमेनंशतशारदाय ॥ सहस्राक्षेणशतशारदेनशतायुषाहविषाहार्षमेनं ॥ शतंयथेमंशरदोनयातींद्रोविश्वस्यदुरितस्यपारं ॥ शतंजीवशरदोवर्धमानःशतंहेमंतान्छतमुवसंतान् ॥ शतमिंद्राग्नीसविताबृहस्पतिःशतायुषाहविषेमंपुनर्दुः ॥ आहार्षंत्वाविदंत्वापुनरागाःपुनर्नव ॥ सर्वांगसर्वंतेचक्षुःसर्वमायुश्चतेविदं ॥ २२ ॥ [1]त्यमूषुवाजिनंदेवजूतंसहावानंतरुतारंरथानां ॥ अरिष्टनेमिंपृतनाजमाशुंस्वस्तयेतार्क्ष्यमिहाहुवेम ॥ इंद्रस्येवरातिमाजोहुवानास्वस्तयेनावमिवारुहेम ॥ उर्वीनपृथ्वीबहुलेगभीरेमावामेतौमापरेतौरिषाम ॥ सद्यश्चिद्यःशवसापंचकृष्टीःसूर्यइवज्योतिषापस्ततान ॥ सहस्रसाःशतसाअस्यरंहिर्नस्मावरंतेयुवतिंनशर्याम् ॥ २३ ॥ [2]महित्रीणामवोस्तुद्युक्षंमित्रस्यार्यम्णः ॥ दुराधर्षंवरुणस्य ॥ नहितेषाममाचननाध्वसुवारणेषु ॥ ईशेरिपुरघशंसः ॥ यस्मैपुत्रासोअदितेःप्रजीवसेमर्त्याय ॥ ज्योतिर्यछंत्यजस्रं ॥ २४ ॥ [3]तच्छंयोरावृणीमहेगातुंयज्ञायगातुंयज्ञपतयेदैवीस्वस्तिरस्तुनःस्वस्तिर्मानुषेभ्यः ॥ ऊर्ध्वंजिगातुभेषजं ॥ शंनोअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ ॐनमोब्रह्मणेनमोअस्त्वग्नयेनमःपृथिव्यैनमओषधीभ्यः ॥ नमोवाचेनमोवाचस्पतये

१ मुंचामित्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योयक्ष्मनाशनस्त्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥

१ त्यमूष्वितितृचस्यतार्क्ष्योरिष्टनेमिस्तार्क्ष्यस्त्रिष्टुप् ॥ २ महीतितृचस्यवारुणिःसत्यधृतिरदितिःस्वस्त्ययनंगायत्री ॥ ३ तच्छंयोःशंयुर्विश्वेदेवाःशक्करी ॥

मंत्रसं.

॥२२॥

नमोविष्णवेमहतेकरोमि ॥ ३ ॥ शतापृथिवीशिवमंतरिक्षंद्यौर्नोदेव्यभयंनोअस्तु ॥ शिवादिशःप्रदिशउद्दिशोन आपोविद्युतःपरिपांतुसर्वतःशांतिःशांतिःशांतिः ॥ अत्ररामरक्षांमपिपठंति ॥ आशीर्मंत्रः ॥ तमर्वंतंनसानसिमरुषं नदिवःशिशुं ॥ मर्मृज्यंतेदिवेदिवे ॥ बोधद्यन्माहरिभ्यांकुमारःसाहदेव्यः ॥ अच्छानहूतउदरं ॥ उतत्यायजताह रीकुमारात्साहदेव्यात् ॥ प्रयतासद्यआददे ॥ एषवांदेवावश्विनाकुमारःसाहदेव्यः ॥ दीर्घायुरस्तुसोमकः ॥ तंयु वंदेवावश्विनाकुमारंसाहदेव्यं ॥ दीर्घायुषंकृणोतन ॥ २५ ॥ सहस्राक्षेणशतशारदेनशतायुषाहविषाहार्षमेनं ॥ शतंयथेमंशरदोनयातींद्रोविश्वस्यदुरितस्यपारं ॥ शतंजीवशरदोवर्धमानःशतंहेमंतान्छतमुवसंतान् ॥ शतमिंद्रा ग्नीसविताबृहस्पतिःशतायुषाहविषेमंपुनर्दुः ॥ आहार्षत्वाविदंत्वापुनरागाःपुनर्नव ॥ सर्वांगसर्वंतेचक्षुःसर्वमायुश्च तेविदं ॥ सहस्रमाख्यात्रेदद्याच्छतंप्रतिगरित्रएतेचैवासनेश्वेतश्चाश्वतरीरथोहोतुःपुत्रकामाहाप्याख्यापयेरन्लभंतेह पुत्रान्लभंतेहपुत्रान्श्रीवर्चस्व० ॥ सूतिकाबालकयोःआयुष्याभिवृद्धिरस्तु ॥ ॥ ॥

॥ कौतुकबंधादिमंत्रः ॥ ॐइषेत्वोर्जेत्वावायवस्थोपायवस्थदेवोवःसविताप्रार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्मणे ॥ अग्नआया

१ तमर्वंतमितिपंचर्चस्यआद्यायाअग्निर्द्वितीयातृतीययोःसोमकसहदेवौचतुर्थीपंचम्योरश्विनौगायत्री ॥ २ सहस्राक्षेणेतितृचस्यप्रा जापत्योयक्ष्मनाशनोनुष्टुप् ॥

कौतुक.

॥२२॥

हिवीतयेगृणानोहव्यदातये ॥ निहोतासत्सिबर्हिषि ॥ शंनोदेवीरभिष्टयआपोभवंतुपीतये ॥ शंयोरभिस्रवंतुनः ॥ ॐआपोहिष्ठामयोभुवस्तानऽऊर्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिव मातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥ शंनोदेवीरभिष्टयऽआपोभवंतुपीतये ॥ शंयोरभिस्रवंतुनः ॥ ईशानावार्याणांक्षयंतीश्चर्षणीनां ॥ अपोयाचामिभेषजं ॥ अप्सुमेसोमोअब्रवीदंतर्विश्वानिभेष जा ॥ अग्निंचविश्वशंभुवं ॥ आपःपृणीतभेषजंवरूथंतन्वेमम ॥ ज्योक्चसूर्यंदृशे ॥ इदमापःप्रवहतयत्किंचदुरितं मयि ॥ यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेपउतानृतं ॥ आपोअद्यान्वचारिषंरसेनसमगस्महि ॥ पयस्वानग्नऽआगहितंमासं सृजवर्चसा ॥ प्रशर्धायमारुतायस्वभानवइमांवाचमनजापर्वतच्युते ॥ घर्मस्तुभेदिवआपृष्ठयज्वनेद्युम्नश्रवसेमहिनृ म्णमर्चत ॥ स्वादिष्ठयामदिष्ठयापवस्वसोमधारया ॥ इंद्रायपातवेसुतः ॥ रक्षोहाविश्वचर्षणिरभियोनिमयोहतं ॥ द्रुणासधस्थमासदत् ॥ वरिवोधातमोभवमंहिष्ठोवृत्रहंतमः ॥ पर्षिराधोमघोनां ॥ अभ्यर्षमहानांदेवानांवीतिमंध सा ॥ अभिवाजमुतश्रवः ॥ त्वामच्छाचरामसितदिदर्थंदिवेदिवे ॥ इंदोत्वेनआशसः ॥ पुनातितेपरिस्रुतंसोमंसूर्य

१ आपोहिष्ठेतिनवर्चस्यसूक्तस्यांबरीषःसिंधुद्वीपआपोगायत्रीपंचमीवर्धमानासप्तमीप्रतिष्ठांत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥ २ प्रशर्धायेतिमंत्रस्य श्यावाश्वोमरुतोजगती ॥ ३ स्वादिष्ठयेतिदशानांमधुच्छंदाःपवमानसोमोगायत्री ॥

स्यदुहिता ॥ वारेणशश्वंतातना ॥ तमीमण्वीःसमर्यआगृभ्णंतियोषणोदश ॥ स्वसारःपार्येदिवि ॥ तमींहिन्वंत्यग्रुवोधमंतिबाकुरंद्दतिं ॥ त्रिधातुंवारणंमधुं ॥ अभींइममघ्न्याउतश्रीणंतिधेनवःशिशुं ॥ सोममिंद्रायपातवे ॥ अस्येदिंद्रोमदेष्वाविश्वावृत्राणिजिघ्नते ॥ शूरोमघाचमंहते ॥ ॥ अथराक्षोघ्नसूक्तानि ॥ [1]ॐरक्षोहणंवाजिनमाजिंघर्मिमित्रंप्रथिष्ठमुपयामिशर्म ॥ शिशानोअग्निःक्रतुंभिःसमिद्धःसनोदिवासरिषःपातुनक्तं ॥ अयोदंष्ट्रोअर्चिषायातुधानानुपस्पृशजातवेदःसमिद्धः ॥ आजिह्वयामूरदेवान्त्रभस्वक्रव्यादोवृक्त्व्यपिधत्स्वासन् ॥ उभोभयाविन्नुपधेहिदंष्ट्राहिंस्रःशिशानोवरंपरंच ॥ उतांतरिक्षेपरियाहिराजन्जंभैःसंधेह्यभियातुधानान् ॥ यज्ञैरिषूःसंनमंमानोअग्नेवाचाशल्याँऽअशनिभिर्दिहानः ॥ ताभिर्विध्यहृदयेयातुधानान्प्रतीचोबाहून्प्रतिभंग्ध्येषां ॥ अग्नेत्वचंयातुधानस्यभिंधिहिंस्राशनिर्हरसाहंत्वेनं ॥ प्रपर्वाणिजातवेदःशृणीहिक्रव्यात्क्रविष्णुर्विचिनोतुवृक्णं ॥१॥ यत्रेदानींपश्यसिजातवेदस्तिष्ठंतमग्नउतवाचरंतं ॥ यद्वांतरिक्षेपथिभिःपतंतंतमस्तांविध्यशर्वाशिशानः ॥ उतालब्धंस्पृणुहिजातवेदआलेभानादृष्टिभिर्यातुधानात् ॥ अग्नेपूर्वोनिजंहिशोशुंचानआमादःक्ष्विंकास्तमदंत्वेनीः ॥ इहप्रब्रूहियतमःसोअग्नेयोयातुधानोयइदंकृणोतिं ॥ तमारभस्वसमिधायविष्ठनृचक्षसश्चक्षुषेरंधयैनं ॥ तीक्ष्णेनाग्नेचक्षुषारक्षयज्ञंप्रांचंवसुभ्यःप्रणयप्रचेतः ॥ हिंस्रंरक्षांस्यभिशोशुंचानंमात्वादभन्यातुधानानृचक्षः ॥ नृचक्षारक्षःपरिपश्यविक्षुतस्यत्रीणिप्रतिशृणीह्यग्रा ॥ तस्याग्नेपृष्टीर्हरसाशृणीहित्रेधामूलंयातुधानस्यवृश्च ॥२॥ त्रिर्यातुधानःप्रसितिंतएत्वृतंयोअग्नेअनृतेनहंति ॥ तमर्चिषास्फूर्जयंजातवेदःसमक्षमेनंगृणतेनिवृंग्धि ॥ तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभेशफारुजंयेनपश्यसियातुधानं ॥ अथर्ववज्ज्योतिषादैव्येनसत्यंधूर्वंतमचितंन्योष ॥ यदग्नेअद्यमिथुनाशपातोयद्वाचस्तृष्टंजनयंतरेभाः ॥ मन्योर्मनसःशरव्याइजायतेयातयाविध्यहृदयेयातुधानान् ॥ पराशृणीहितपसायातुधानान्पराग्नेरक्षोहरसाशृणीहि ॥ परार्चिषामूरदेवाञ्छृणीहिपरासुतृपोअभिशोशुंचानः ॥ पराद्यदेवावृजिनंशृणंतुप्रत्यगेनंशपथायंतुतृष्टाः ॥ वाचास्तेनंशरवऋच्छंतुमर्मन्विश्वस्यैतुप्रसितिंयातुधानः ॥३॥ यःपौरुषेयेणक्रविषासमंक्तेयोअश्व्येनपशुनायातुधानः ॥ योऽअघ्न्यायाभरतिक्षीरमग्नेतेषांशीर्षाणिहरसापिवृश्च ॥ संवत्सरीणंपयउस्रियायास्तस्यमाशीद्यातुधानोनृचक्षः ॥ पीयूषमग्नेयतमस्तितृप्सात्तंप्रत्यंचमर्चिषाविध्यमर्मन् ॥ विषंगवांयातुधानाःपिबंत्वावृश्च्यंतामदितयेदुरेवाः ॥ परैनांदेवःसविताददातुपराभागमोषधीनांजयंतां ॥ सनादग्नेमृणसियातुधानान्नत्वारक्षांसिपृतनासुजिग्युः ॥ अनुदहसहमूरान्क्रव्यादोमातेहेत्यामुक्षतदैव्यायाः ॥ त्वंनोअग्नेअधरादुदक्तात्त्वंपश्चादुतरक्षापुरस्तात् ॥ प्रतितेतेअजरासस्तपिष्ठाअघशंसंशोशुचतोदहंतु ॥४॥ पश्चात्पुरस्तादधरादुदक्तात्कविःकाव्येनपरिपाहिराजन् ॥ सखेसखायमजरोजरिम्णेग्नेमर्ताअमर्त्यस्त्वंनः ॥ परित्वाग्नेपुरंवयंवि

[1] रक्षोहणमितिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यपायूरक्षोहात्रिष्टुप्अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

प्रसहस्यधीमहि ॥ धृषद्वर्णंदिवेदिवेहंतारंभंगुरावतां ॥ विषेणभंगुरावतःप्रतिष्मरक्षसोदह ॥ अग्नेतिग्मेनशोचिषातपुर
ग्राभिर्ऋष्टिभिः ॥ प्रत्यग्नेमिथुनादहयातुधानाकिमीदिना ॥ संत्वाशिशामिजागृह्यदब्धंविप्रमन्मभिः ॥ प्रत्यग्नेहर
साहरःशृणीहिविश्वतःप्रति ॥ यातुधानस्यरक्षसोबलंविरुजवीर्यं ॥५॥ [1]ॐकृणुष्वपाजःप्रसितिंनपृथ्वींयाहिराजेवामवाँ
इभेन ॥ तृष्वीमनुप्रसितिंद्रूणानोस्तासिविध्यरक्षसस्तपिष्ठैः ॥ तवभ्रमासआशुयापतंत्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः ॥
तपूंष्यग्नेजुह्वापतंगानसंदितोविसृजविष्वगुल्काः ॥ प्रतिस्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोअस्याअदब्धः ॥ योनो
दूरेअघशंसोयोअंत्यग्नेमाकिष्टेव्यथिरादधर्षीत् ॥ उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यं१मित्राँओषतात्तिग्महेते ॥ योनोऽअरा
तिंसमिधानचक्रेनीचातंधक्ष्यतसंनशुष्कं ॥ ऊर्ध्वोभवप्रतिविध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्वदैव्यान्यग्ने ॥ अवस्थिरातनुहि
यातुजूनांजामिमजामिंप्रमृणीहिशत्रून् ॥१॥ सतेजानातिसुमतिंयविष्ठयईवतेब्रह्मणेगातुमैरत् ॥ विश्वान्यस्मैसुदिना
निरायोद्युम्नान्यर्योविदुरोऽअभिद्यौत् ॥ सेदग्नेअस्तुसुभगःसुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायउक्थैः ॥ पिप्रीषतिस्वआयु
षिदुरोणेविश्वेदस्मैसुदिनासासदिष्टिः ॥ अर्चामितेसुमतिंघोष्यर्वाक्संतेवावाताजरतामियंगीः ॥ स्वश्वास्त्वासुरथा
मर्जयेमास्मेक्षत्राणिधारयेरनुद्यून् ॥ इहत्वाभूर्याचरेदुपत्मन्दोषावस्तर्दीदिवांसमनुद्यून् ॥ क्रीळंतस्त्वासुमनसःसपेमा

[1] कृणुष्वेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोरक्षोहात्रिष्टुप् ॥

भिद्युम्नातस्थिवांसोजनाना ॥ यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्योअग्नउपयातिवसुमतारथेन ॥ तस्यत्राताभवसितस्यसखायस्त
आतिथ्यमानुषग्जुजोषत् ॥२॥ महोरुजामिबंधुतावचोभिस्तन्मापितुर्गोतमादन्वियाय ॥ त्वंनोअस्यवचसश्चिकिद्धिहो
तर्यविष्ठसुक्रतोदमूनाः ॥ अस्वप्नजस्तरणयःसुशेवाऽअतंद्रासोवृकाअश्रमिष्ठाः ॥ तेपायवःसध्र्यंचोनिषद्याग्नेतवनः
पांत्वमूर ॥ येपायवोमामतेयंतेऽअग्नेपश्यंतोअंधंदुरितादरक्षन् ॥ ररक्षतान्त्सुकृतोविश्ववेदादिप्संतइद्रिपवोनाहदे
भुः ॥ त्वयावयंसधन्यं१स्त्वोताास्तवप्रणीत्यश्यामवाजान् ॥ उभाशंसासूदयसत्यतातेनुष्ठुयाकृणुह्यह्रयाण ॥ अया
तेऽअग्नेसमिधाविधेमप्रतिस्तोमंशस्यमानंगृभाय ॥ दहाशसोरक्षसःपाह्य१स्मान्द्रुहोनिदोमित्रमहोअवद्यात् ॥३॥ [1]तरत्स
मंदीधावतिधारासुतस्यांधसः ॥ तरत्समंदीधावति ॥ उस्रावेदवसूनांमर्तस्यदेव्यवसः ॥ तरत्सम० ॥ ध्वस्रयोःपुरु
षंत्योरासहस्राणिदद्महे ॥ तरत्स० ॥ आययोस्त्रिंशतंतनासहस्राणिचदद्महे ॥ तरत्समंदीधावति ॥१॥ [2]ॐसहस्रशी
र्षापुरुषःसहस्राक्षःसहस्रपात् ॥ सभूमिंविश्वतोवृत्वात्यतिष्ठद्दशांगुलं ॥ पुरुषएवेदंसर्वंयद्भूतंयच्चभव्यं ॥ उतामृतत्व
स्येशानोयदन्नेनातिरोहति ॥ एतावानस्यमहिमातोज्यायांश्चपूरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानित्रिपादस्यामृतंदिवि ॥ त्रि
पादूर्ध्वउदैत्पुरुषःपादोस्येहाभवत्पुनः ॥ ततोविष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेअभि ॥ तस्माद्विराळजायतविराजोअधि

[1] तरत्समंदीतिचतुर्ऋचस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥ [2] सहस्रशीर्षाषोडशनारायणःपौरुषमानुष्टुभंत्रिष्टुबंतं ॥

पूरुषः ॥ सजातोअत्यरिच्यतपश्चाद्भूमिमथोपुरः ॥ १ ॥ यत्पुरुषेणहविषादेवायज्ञमतन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यंग्री
ष्मइध्मःशरद्धविः ॥ तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्पुरुषंजातमग्रतः॥ तेनदेवाअयजंतसाध्याऋषयश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः
संभृतंपृषदाज्यं ॥ पशून्तांश्चक्रेवायव्यानारण्यान्ग्राम्याश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऋचःसामानिजज्ञिरे ॥ छंदांसिजज्ञि
रेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वाअजायंतयेकेचोभयादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात्तस्माज्जाताअजा वयः ॥२॥ य
त्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पयन्॥ मुखंकिमस्यकौबाहूकाऽऊरूपादाउच्येते॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासीद्बाहूराजन्यःकृतः॥
ऊरूतदस्ययद्वैश्यःपद्भ्यांशूद्रोअजायत ॥ चंद्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्योऽअजायत ॥ मुखादिंद्रश्चाग्निश्चप्राणाद्वायुरजा
यत ॥ नाभ्याआसीदंतरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत ॥ पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालोकाँऽअकल्पयन् ॥ सप्तास्यासन्परि
धयस्त्रिःसप्तसमिधःकृताः॥ देवायद्यज्ञंतन्वानाअबध्नन्पुरुषंपशुं॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् ॥
तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः ॥३॥ यज्जाग्रतइत्याद्याःशिवसंकल्पाख्याःषण्मंत्राःपरशाखीयाः ॥
॥ अथशिवसंकल्पमंत्राःपरशाखीयाः॥ ॐ [1]यज्जाग्रतोदूरमुदैतुदैवंतदुसुप्तस्यतथैवैति ॥ दूरंगमंज्योतिषांज्योतिरेकंतन्मे
मनःशिवसंकल्पमस्तु ॥ येनकर्माण्यपसोमनीषिणोयज्ञेकृण्वंतिविदथेषुधीराः ॥ यदपूर्वंयक्ष्ममंतःप्रजानांतन्मेमनःशि

१ यज्जाग्रतइतिषण्णांशिवसंकल्पमंत्राणांवामदेवोमनस्त्रिष्टुप् ॥

वसंकल्पमस्तु ॥ यत्प्रज्ञानमुतचेतोधृतिश्चयज्ज्योतिरंतरमृतंप्रजासु ॥ यस्मान्नऋतेकिंचनकर्मक्रियतेतन्मेमनःशिव०॥
येनेदंभूतंभुवनंभविष्यत्परिगृहीतममृतेनसर्वं ॥ येनयज्ञस्तायतेसप्तहोतातन्मेमनःशिव० ॥ यस्मिन्नृचःसामयजूंषियस्मिन्प्रतिष्ठितारथनाभाविवाराः ॥ यस्मिंश्चित्तंसर्वमोतंप्रजानांतन्मेमनःशिव० ॥ सुषारथिरश्वानिवयंमनुष्यान्नेनी
यतेभीशुभिर्वाजिनइव ॥ हृत्प्रतिष्ठंयदजिरंयविष्ठंतन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु ॥ [1]विहिहोत्राऽअवीताविपोनरायोअर्यः॥
वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये॥ निर्युवाणोअशस्तीर्नियुत्वांइंद्रसारथिः॥ वायवाचं० ॥ अनुकृष्णेवसुधितीयेमाते
विश्वपेशसा ॥ वायवाचं० ॥ वहंतुत्वामनोयुजोयुक्तासोनवतिर्नव॥ वायवाचं० ॥ वायोशतंहरीणांयुवस्वपोष्याणां॥
उतवातेसहस्रिणोरथआयातुपाजसा ॥ [2]विद्युन्नयापतंतीदविद्योद्भरंतीमेअप्याकाम्यानि ॥ जनिष्ठोअपोनर्यःसुजातः
प्रोर्वशीतिरतदीर्घमायुः॥ [3]पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण ॥ सर्वंरक्षोनिबर्हय ॥ [4]जातवेदसेसुनवामसोममराती
यतोनिदहातिवेदः ॥ सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः॥ [5]विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थमघव
न्निंद्रसुन्वते ॥ पारावतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोःशरभायऋषिबंधवे ॥ ११ ॥ ॥ अथश्रीसूक्तम् ॥ [6]हिरण्यवर्णांहरिं

१ विहिहोत्रेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोवायुरनुष्टुप् ॥ २ विद्युन्नयापतंतीत्यस्यैलःपुरूरवोर्वशीत्रिष्टुप् ॥ ३ पिशंगमित्यस्यपरुच्छेपइंद्रो गायत्री ॥ ४ जातवेदसेमारीचः० ॥ ५ विश्वेत्तातेभार्गवोनेमइंद्रोजगती ॥ ६ हिरण्यवर्णामितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यआनंदकर्दमचिक्लीतें

णींसुवर्णरजतस्रजां ॥ चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह ॥ तांमऽआवहजातवेदोलक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ यस्यां
हिरण्यंविंदेयंगामश्वंपुरुषानहं ॥ अश्वपूर्वांरथमध्यांहस्तिनादप्रबोधिनीं ॥ श्रियंदेवीमुपह्वयेश्रीर्मादेवीजुषतां ॥
कांसोस्मितांहिरण्यप्राकारामार्द्रांज्वलंतींतृप्तांतर्पयंतीं ॥ पद्मेस्थितांपद्मवर्णांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ चंद्रांप्रभासांयश
साज्वलंतींश्रियंलोकेदेवजुष्टामुदारां ॥ तांपद्मिनीमींशरणमहंप्रपद्येऽलक्ष्मीर्मेनश्यतांत्वांवृणे ॥ १ ॥ आदित्य
वर्णेतपसोधिजातोवनस्पतिस्तववृक्षोथबिल्वः ॥ तस्यफलानितपसानुदंतुमायांतरायाश्चबाह्याऽअलक्ष्मीः ॥ उपैतु
मांदेवसखःकीर्तिश्चमणिनासह ॥ प्रादुर्भूतोसुराष्ट्रेस्मिन्कीर्तिमृद्धिंददातुमे ॥ क्षुत्पिपासामलांज्येष्ठाऽमलक्ष्मीनाश
याम्यहं ॥ अभूतिमसमृद्धिंचसर्वांनिर्णुदमेगृहात् ॥ गंधद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषिणीं ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांता
मिहोपह्वयेश्रियं ॥ मनसःकाममाकूतिंवाचःसत्यमशीमहि ॥ पशूनांरूपमन्नस्यमयिश्रीःश्रयतांयशः ॥ २ ॥ कर्दमे
नप्रजाभूतामयिसंभवकर्दम ॥ श्रियंवासयमेकुलेमातरंपद्ममालिनीं ॥ आपःसृजंतुस्निग्धानिचिक्लीतवसमेगृहे ॥
निचदेवींमातरंश्रियंवासयमेकुले ॥ आर्द्रांयःकरिणींयष्टिंसुवर्णांहेममालिनीं ॥ सूर्यांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमऽआ
वह ॥ आर्द्रांपुष्करिणींपुष्टिंपिंगलांपद्ममालिनीं ॥ चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह ॥ तांमऽआवहजातवेदो

दिरासुताऋषयःश्रीर्देवताआद्यास्त्रयोनुष्टुभःचतुर्थीप्रस्तारपंक्तिःपंचमीषष्ठ्यौत्रिष्टुभौसप्तम्याद्याअनुष्टुभःअंत्याप्रस्तारपंक्तिः ॥

लक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ यस्यांहिरण्यंप्रभूतिंगावोदास्योश्वान्विंदेयंपुरुषानहं ॥ यःशुचिःप्रयतोभूत्वाजुहुयादाज्यम
न्वहं ॥ सूक्तंपंचदशर्चंचश्रीकामःसततंजपेत् ॥ ३ ॥ पद्माननेपद्मऊरूपद्माक्षीपद्मसंभवे ॥ तन्मेभजसिपद्माक्षीयेन
सौख्यंलभाम्यहं ॥ अश्वदायैगोदायैधनदायैमहाधने ॥ धनंमेजुषतांदेवीसर्वकामांश्चदेहिमे ॥ पुत्रपौत्रंधनंधान्यंह
स्त्यश्वादिगवेरथं ॥ प्रजानांभवसिमाताआयुष्मंतंकरोतुमे ॥ धनमग्निर्धनंवायुर्धनंसूर्योधनंवसुः ॥ धनमिंद्रोबृहस्प
तिर्वरुणंधनमुत्सृजे ॥ वैनतेयसोमंपिबसोमंपिबतुवृत्रहा ॥ सोमंधनस्यसोमिनोमह्यंददातुसोमिनः ॥ नक्रोधोनचमा
त्सर्यंनलोभोनाशुभामतिः ॥ भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानांश्रीसूक्तंजपेत् ॥ सरसिजनिलयेसरोजहस्तेधवलतरांशुभगं
धमाल्यशोभे ॥ भगवतिहरिवल्लभेमनोज्ञेत्रिभुवनभूतिकरिप्रसीदमह्यं ॥ श्रीवर्चस्वमायुष्यमारोग्यमाविधाच्छुभमा
नंमहीयते ॥ धान्यंधनंपशुंबहुपुत्रलाभंशतसंवत्सरंदीर्घमायुः ॥ विष्णुपत्नींक्षमांदेवींमाधवींमाधवप्रियां ॥ लक्ष्मीं
प्रियसखींदेवींनमाम्यच्युतवल्लभां ॥ महालक्ष्मीचविद्महेविष्णुपत्नीचधीमहि ॥ तन्नोलक्ष्मीःप्रचोदयात् ॥ पद्मानने
पद्मिनिपद्मपत्रेपद्मप्रियेपद्मदलायताक्षि ॥ विश्वप्रियेविश्वमनोनुकूलेत्वत्पादपद्मंहृदिसंनिधत्स्व ॥ आनंदःकर्दमःश्री
दश्चिक्लीतइवविश्रितः ॥ ऋषयःश्रियःपुत्राश्चश्रीर्देवीदेवदेवताः ॥ ॥ ॥ ॥

[1]अतोदेवाऽअवंतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमे ॥ पृथिव्याःसप्तधामभिः ॥ इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदम् ॥ समूढम
स्यपांसुरे ॥ त्रीणिपदाविचक्रमेविष्णुर्गोपाऽअदाभ्यः ॥ अतोधर्माणिधारयन् ॥ विष्णोःकर्माणिपश्यतयतोव्रतानि
पस्पशे ॥ इंद्रस्ययुज्यःसखा ॥ तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यंतिसूरयः ॥ दिवीवचक्षुराततम् ॥ तद्विप्रासोविपन्यवो
जागृवांसःसमिंधते ॥ विष्णोर्यत्परमंपदं ॥१॥ [2]विष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचंयःपार्थिवानिविममेरजांसि ॥ योऽअस्कभा
यदुत्तरंसधस्थंविचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥ प्रतद्विष्णुःस्तवतेवीर्येणमृगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाः ॥ यस्योरुषुत्रिषुविक्रम
णेष्वधिक्षियंतिभुवनानिविश्वा ॥ प्रविष्णवेशूषमेतुमन्मगिरिक्षितऽउरुगायायवृष्णे ॥ यऽइदंदीर्घंप्रयतंसधस्थमेको
विममेत्रिभिरित्पदेभिः ॥ यस्यत्रीपूर्णामधुनापदान्यक्षीयमाणास्वधयामदंति ॥ यऽउत्रिधातुपृथिवीमुतद्यामेकोदा
धारभुवनानिविश्वा ॥ तदस्यप्रियमभिपाथोऽअश्यांनरोयत्रदेवयवोमदंति ॥ उरुक्रमस्यसहिबंधुरित्थाविष्णोःपदेप
रमेमध्वऽउत्सः ॥ तावांवास्तून्युश्मसिगमध्यैयत्रगावोभूरिशृंगाऽअयासः ॥ अत्राहतदुरुगायस्यवृष्णःपरमंपदमव
भातिभूरि ॥१॥ [3]प्रवःपांतमंधसोधियायतेमहेशूरायविष्णवेचार्चत ॥ यासानुविपर्वतानामदाभ्यामहस्तस्थतुरर्वतेवसा

१ अतोदेवाइतिषण्णांकाण्वोमेधातिथिर्देवाविष्णुर्गायत्री ॥ २ विष्णोर्नुकमितिषळर्चस्यसूक्तस्यदीर्घतमाविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥ ३ प्रवः
पांतमितिषळर्चस्यसूक्तस्यदीर्घतमाआद्यानांतिसृणामिंद्राविष्णूततस्तिसृणांविष्णुर्जगती ॥

धुना ॥ त्वेषमित्थासमरणंशिमीवतोरिंद्राविष्णूसुतपावामुरुष्यति ॥ यामर्त्यायप्रतिधीयमानमित्कृशानोरस्तुरसना
मुरुष्यथः ॥ ताऽईंवर्धंतिमह्यस्यपौंस्यंनिमातरानयतिरेतसेभुजे ॥ दधातिपुत्रोवरंपरंपितुर्नामतृतीयमधिरोचनेदिवः ॥
तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीमसीनस्यत्रातुरवृकस्यमीढुषः ॥ यःपार्थिवानित्रिभिरिद्विगामभिरुरुक्रमिष्टोरुगायायजीवसे ॥
द्वेऽइदस्यक्रमणेस्वर्दृशोभिख्यायमर्त्योभुरण्यति ॥ तृतीयमस्यनकिरादधर्षतिवयश्चनपतयंतःपतत्रिणः ॥ चतु
र्भिःसाकंनवतिंचनामभिश्चक्रंनवृत्तंव्यतीँरवीविपत् ॥ बृहच्छरीरोविमिमानऽऋक्वभिर्युवाकुमारःप्रत्येत्याहवं ॥२॥
[1]भवामित्रोनशेव्योघृतासुतिर्विभूतद्युम्नऽएवयाऽउसप्रथाः ॥ अधातेविष्णोविदुषाचिदर्ध्यःस्तोमोयज्ञश्चराध्योहविष्म
ता ॥ यःपूर्व्यायवेधसेनवीयसेसुमज्जानयेविष्णवेददाशति ॥ योजातमस्यमहतोमहिब्रवत्सेदुश्रवोभिर्युज्यंचिदभ्यस
त् ॥ तमुस्तोतारःपूर्व्यंयथाविदऽऋतस्यगर्भंजनुषापिपर्तन ॥ आस्यजानंतोनामचिद्विवक्तनमहस्तेविष्णोसुमतिंभजामहे ॥
तमस्यराजावरुणस्तमश्विनाक्रतुंसचंतमारुतस्यवेधसः ॥ दाधारदक्षमुत्तममहर्विदंव्रजंचविष्णुःसखिवाँऽअपोर्णुते ॥
आयोविवायसचथायदैव्यऽइंद्रायविष्णुःसुकृतेसुकृत्तरः ॥ वेधाऽअजिन्वत्त्रिषधस्थऽआर्यमृतस्यभागेयजमानमाभ
जत् ॥ ३ ॥ [2]तवश्रियेमरुतोमर्जयंतरुद्रयत्तेजनिमचारुचित्रं ॥ पदंयद्विष्णोरुपमंनिधायितेनपासिगुह्यंनामगोनां ॥

१ भवामित्रइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यदीर्घतमाविष्णुर्जगती ॥ २ तवश्रियइत्यस्यात्रेयोवसुश्रुतोविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥

[1] सं वां कर्मणा समिषा हिनोमींद्राविष्णू अपसस्पारे अस्य॥ जुषेथां यज्ञं द्रविणं च धत्तमरिष्टैर्नः पथिभिः पारयंता॥ या विश्वासां जनितारा मतीनामिंद्राविष्णू कलशा सोमधाना॥ प्र वां गिरः शस्यमाना अवंतु प्र स्तोमासो गीयमानासो अर्कैः॥ इंद्राविष्णू मदपती मदानामा सोमं यातं द्रविणो दधाना॥ सं वामंजंत्वक्तुभिर्मतीनां सं स्तोमासः शस्यमानास उक्थैः॥ आ वामश्वासो अभिमातिषाह इंद्राविष्णू सधमादो वहंतु॥ जुषेथां विश्वा हवना मतीनामुप ब्रह्माणि शृणुतं गिरो मे॥ इंद्राविष्णू तत्पनयाय्यं वां सोमस्य मद उरु चक्रमाथे॥ अकृणुतमंतरिक्षं वरीयोऽप्रथतं जीवसे नो रजांसि॥ इंद्राविष्णू हविषा वावृधानाग्राद्वाना नमसा रातहव्या॥ घृतासुती द्रविणं धत्तमस्मे समुद्रः स्थः कलशः सोमधानः॥ इंद्राविष्णू पिबतं मध्वो अस्य सोमस्य दस्रा जठरं पृणेथां॥ आ वामंधांसि मदिराण्यग्मन्नुप ब्रह्माणि शृणुतं हवं मे॥ उभा जिग्यथुर्न परा जयेथे न परा जिग्ये कतरश्चनैनोः। इंद्रश्च विष्णो यदपस्पृधेथां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथां॥१॥ [2] परो मात्रया तन्वा वृधान न ते महित्वमन्वश्नुवंति॥ उभे ते विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देव त्वं परमस्य वित्से॥ न ते विष्णो जायमानो न जातो देव महिम्नः परमंतमाप॥ उदस्तभ्ना नाकमृष्वं बृहंतं दाधर्थ प्राचीं ककुभं पृथिव्याः॥ इरावती धेनुमती हि भूतं सूयवसिनी मनुषे दशस्या॥ व्यस्तभ्ना

१ संवामित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्राविष्णूत्रिष्टुप्॥ २ परोमात्रयेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविष्णुःउरुंयज्ञायेतितिसृणामिंद्राविष्णूत्रिष्टुप्॥

रोदसी विष्णवेते दाधर्थ पृथिवीमभितो मयूखैः॥ उरुं यज्ञाय चक्रथुरु लोकं जनयंता सूर्यमुषासमग्निं। दासस्य चिद्वृषशिप्रस्य माया जघ्नथुर्नरा पृतनाज्येषु॥ इंद्राविष्णू दृंहिताः शंबरस्य नव पुरो नवतिं च श्नथिष्टं॥ शतं वर्चिनः सहस्रं च साकं हथो अप्रत्यसुरस्य वीरान्॥ इयं मनीषा बृहती बृहंतोरुक्रमा तवसा वर्धयंती॥ ररे वां स्तोमं विदथेषु विष्णो पिन्वतमिषो वृजनेष्विंद्र॥ वषट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यं॥ वर्धंतु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात०॥१॥ [1] नू मर्तो दयते सनिष्यन्यो विष्णव उरुगायाय दाशत्॥ प्र यः सत्राचा मनसा यजात एतावंतं नर्यमाविवासात्॥ त्वं विष्णो सुमतिं विश्वजन्यामप्रयुतामेवयावो मतिं दाः॥ पर्चो यथा नः सुवितस्य भूरेरश्वावतः पुरुश्चंद्रस्य रायः॥ त्रिर्देवः पृथिवीमेष एतां वि चक्रमे शतर्चसं महित्वा॥ प्र विष्णुरस्तु तवसस्तवीयान्त्वेषं ह्यस्य स्थविरस्य नाम॥ वि चक्रमे पृथिवीमेष एतां क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन्॥ ध्रुवासो अस्य कीरयो जनास उरुक्षितिं सुजनिमा चकार॥ प्र तत्ते अद्य शिपिविष्ट नामार्यः शंसामि वयुनानि विद्वान्॥ तं त्वा गृणामि तवसमतव्यान्क्षयंतमस्य रजसः पराके॥ किमित्ते विष्णो परिचक्ष्यं भूत्प्र यद्ववक्षे शिपिविष्टो अस्मि॥ मा वर्पो अस्मदप गूह एतद्यदन्यरूपः समिथे बभूथ॥ वषट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यं॥ वर्धंतु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥२॥ [2] वयमु त्वा पथस्पते रथं न वाजसातये॥ धि

१ नूमर्तइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविष्णुस्त्रिष्टुप्॥ २ वयमुत्वापथस्पतइतिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्री॥

येपूंषन्नयुज्महि ॥ अभिनोनर्यंवसुंवीरंप्रयंतदक्षिणं ॥ वामंगृहपंतिंनय ॥ अदिंत्संतंचिदाघृणेपूषन्दानांयचोदय ॥ पणेश्चिद्विम्रंदामनंः ॥ विपथोवाजंसातयेचिनुहिविमृधोंजहि ॥ साधंतामुग्रनोधियंः ॥ परिंतृंधिपणीनामारंयाहृदं याकवे ॥ अथेंमस्मभ्यंरंधय ॥ १ ॥ विपूंषन्नारंयातुदपणेरिंच्छहृदिप्रियं ॥ अथेंमस्मभ्यंरंधय ॥ आरिंखकिकिराकृं णुपणीनांहृदंयाकवे ॥ अथेंमस्मभ्यंरंधय ॥ यांपूंषन्ब्रह्मचोदंनीमारांबिभंष्यांघृणे ॥ तयांसमस्यहृदंयमारिंखकिकिरा कृंणु ॥ यातेऽअष्ट्रागोऽओंपशाघृंणेपशुसाधंनी ॥ तस्यांस्तेसुम्नमींमहे ॥ उतनोंगोषणिंधियंमश्वसांवाजसामुत ॥ नृवत्कृंणुहिवीतयें॥ आनोगव्येंभिरश्व्यैंर्वसव्यैं३ रुपंगच्छतं ॥ सखांयौदेवौसख्यायंशंभुवेंद्राग्नीताहंवामहे॥ इंद्रांग्नीशृणु तंहवंयजंमानस्यसुन्वतः ॥ वीतंहव्यान्यागंतंपिबंतंसोम्यंमधु ॥ २ ॥ ॥ अथसरस्वतीसूक्तं ॥ इयमंददाद्रभसमृं णच्युतंदिवोंदासंवध्र्यश्वायंदाशुषें ॥ याशश्वंतमाचखादांवसंपणिंतातेंदात्राणिंतविषासंरस्वति ॥ इयंशुष्मेंभिर्बिसं खाऽइंवारुजत्सानुंगिरीणांतंविषेभिंरूर्मिंभिंः ॥ पारावतघ्नीमवंसेसुवृक्तिभिंःसरंस्वतीमाविंवासेमधीतिभिंः ॥ सरंस्व तिदेवनिदोनिबंर्हयप्रजांविश्वंस्यबृसंयस्यमायिनंः ॥ उतक्षितिभ्योवनींरविंदोविषमेंभ्योऽअस्रवोवाजिनीवति ॥ प्रणों

१ आनोगव्येभिरितिद्वयोर्भरद्वाजइंद्राग्नीबृहत्यंत्यानुष्टुप् ॥ २ इयमददादितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसरस्वतीगायत्रीआद्यास्ति स्रस्त्रयोदशीचजगत्योंत्यात्रिष्टुप् ॥

देवीसरंस्वतीवाजेंभिर्वाजिनींवती ॥ धीनामंवित्र्यंवतु ॥ यस्त्वांदेविसरस्वत्युपब्रूतेधनेंहिते ॥ इंद्रंनवृंत्रसूर्यें ॥ १ ॥ त्वंदेंविसरस्वत्यवावाजेंषुवाजिनि ॥ रदांपूषेवंनःसनिं ॥ उतस्यानःसरंस्वतीघोराहिरंण्यवर्तनिः ॥ वृत्रघ्नीवंष्टिसुष्टु तिं ॥ यस्यांऽअनंतोऽअह्रुतस्त्वेषश्चंरिष्णुरंर्णवः ॥ अमश्चरंतिरोरुंवत् ॥ सानोविश्वाऽअतिद्विषःस्वसृंरन्याऽऋतावं री ॥ अतन्नहेंवसूर्यैः ॥ उतनंःप्रियाप्रियासुंसप्तस्वंसासुजुंष्टा ॥ सरंस्वतीस्तोम्यांभूत् ॥ २ ॥ आपप्रुषीपार्थिवान्युरु रजोंऽअंतरिंक्षं ॥ सरंस्वतीनिदस्पांतु ॥ त्रिषधस्थांसप्तधांतुःपंचंजातावर्धयंती ॥ वाजेंवाजेहव्यांभूत् ॥ प्रयामंहि म्नामहिनांसुचेकिंतेद्युम्नेभिंरन्याऽअपसांमपस्तंमा ॥ रथंऽइवबृहतीविभ्वनेंकृतोपस्तुत्यांचिकितुषासरंस्वती ॥ सरंस्व त्यभिनोंनेषिवस्योमापंःस्फरीःपयंसामानआधंक् ॥ जुषस्वंनःसख्यावेश्यांचमात्वत्क्षेत्राण्यरंणानिगन्म ॥ ३ ॥ ॥ अथगणपतिसूक्तानि ॥ आतूनंइंद्रक्षुमंतंचित्रंग्राभंसंगृंभाय ॥ महाहस्तीदक्षिणेन ॥ विद्माहित्वांतुविकूर्मिंतुविदें ष्णंतुवीमंघं ॥ तुविमात्रमवोंभिः ॥ नहित्वांशूरदेवानमर्तासोदित्संतं ॥ भीमंनगांवारयंते ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामेशांनं वस्वंःस्वराजं ॥ नराधंसामर्धिषंनः ॥ प्रस्तोंषदुपंगासिषच्छ्रवत्सामंगीयमांनं ॥ अभिराधंसाजुगुरत् ॥ १ ॥ आनों भरदक्षिंणेनाभिसव्येनप्रमृंश ॥ इंद्रमानोवसोर्निभांक् ॥ उपंक्रमस्वाभंरधृषताधृंष्णोजनांनां ॥ अदांशूष्टरस्यवेदंः ॥

१ आतूनइंद्रेतिनवर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःकुसीदीइंद्रोगायत्री ॥

इंद्रयउनुतेअस्तिवाजोविप्रेभिःसनित्वः ॥ अस्माभिःसुतंसनुहि ॥ सद्योजुवस्तेवाजाअस्मभ्यंविश्वश्चंद्राः ॥ वशैश्चमक्षूजरंते ॥ ॥ अथमन्युसूक्तं ॥ ओंयस्तेमन्योविधद्वज्रसायकसहओजःपुष्यतिविश्वमानुषक् ॥ साह्यामदासमार्यंत्वयायुजासहस्कृतेनसहसासहस्वता ॥ मन्युरिंद्रोमन्युरेवासदेवोमन्युर्होतावरुणोजातवेदाः ॥ मन्युंविशईळतेमानुषीर्याःपाहिनोमन्योतपसासजोषाः ॥ अभीहिमन्योतवसस्तवीयान्तपसायुजाविजहिशत्रून् ॥ अमित्रहावृत्रहादस्युहाचविश्वावसून्याभरात्वंनः ॥ त्वंहिमन्योअभिभूत्योजाःस्वयंभूर्भामोअभिमातिषाहः ॥ विश्वचर्षणिःसहुरिःसहावानस्मास्वोजःपृतनासुधेहि ॥ अभागःसन्नपपरेतोअस्मितवक्रत्वातविषस्यप्रचेतः ॥ तंत्वामन्योअक्रतुर्जिहीळाहंस्वातनूर्बलदेयायमेहि ॥ अयंतेअस्म्युपमेह्यर्वाङ्प्रतीचीनःसहुरेविश्वधायः ॥ मन्योवज्रिन्नभिमामाववृत्स्वहनावदस्यूंरुतबोध्यापेः ॥ अभिप्रेहिदक्षिणतोभवामेधावृत्राणिजंघानावभूरि ॥ जुहोमितेधरुणंमध्वोअग्रमुभाउपांशुप्रथमापिबाव ॥ १ ॥ त्वयामन्योसरथमारुजन्तोहर्षमाणासोधृषितामरुत्वः ॥ तिग्मेषवआयुधासंशिशानाअभिप्रयन्तुनरोअग्निरूपाः ॥ अग्निरिवमन्योत्विषितःसहस्वसेनानीर्नःसहुरेहूतएधि ॥ हत्वायशत्रून्विभजस्ववेदओजोमिमानोविमृधोनुदस्व ॥ सहस्वमन्योअभिमातिमस्मेरुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहिशत्रून् ॥ उग्रंतेपाजोनन्वारुरुध्रेवशीवशंनयसएकजत्वम् ॥

१ यस्तेमन्योइतिसूक्तस्यतापसोमन्युर्मन्युस्त्रिष्टुबाद्याजगती ॥ २ त्वयामन्योइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यमन्युर्मन्युस्त्रिष्टुबंत्याश्चतस्रोजगत्यः ॥

एकोबहूनामसिमन्यवीळितोविशंविशंयुधयेसंशिशाधि ॥ अकृत्तरुक्त्वयायुजावयंद्युमंतंघोषंविजयायकृण्महे ॥ विजेषकृदिंद्रइवानवब्रवो३स्माकंमन्योअधिपाभवेह ॥ प्रियंतेनामसहुरेगृणीमसिविद्मातमुत्संयतआबभूथ ॥ आभूत्यासहजावज्रसायकसहोबिभर्ष्यभिभूतउत्तरम् ॥ क्रत्वानोमन्योसहमेद्येधिमहाधनस्यपुरुहूतसंसृजि ॥ संसृष्टंधनमुभयंसमाकृतमस्मभ्यंदत्तांवरुणश्चमन्युः ॥ भियंदधानाहृदयेषुशत्रवःपराजितासोअपनिलयंताम्॥२॥इतिमन्युसूक्तम् ॥ ॥ अथग्रहयज्ञमंत्राः ॥ आकृष्णेनरजसावर्तमानोनिवेशयन्नमृतंमर्त्यंच ॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन्॥१॥ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यं ॥ भवावाजस्यसंगथे २॥ अग्निर्मूर्धादिवःककुत्पतिःपृथिव्याऽअयं ॥ अपांरेतांसिजिन्वति३॥ उद्बुध्यध्वंसमनसःसखायःसमग्निमिंध्वंबहवःसनीळाः ॥ दधिक्रामग्निमुषसंचदेवीमिंद्रावतोवसेनिह्वयेवः॥४॥ बृहस्पतेअतियदर्योअर्हाद्द्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ यद्दीदयच्छवसऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रं॥५॥ शुक्रःशुशुक्वाँउषोनजारःपप्रासमीचीदिवोनज्योतिः॥६॥ शमग्निरग्निभिःकरच्छंनस्तपतुसूर्यः ॥ शंवातो

१ आकृष्णेनांगिरसोहिरण्यस्तूपःसवितात्रिष्टुप् ॥ २ आप्यायस्वराहूगणोगोतमःसोमोगायत्री ॥ ३ अग्निर्मूर्धाविरूपोंगारकोगायत्री ॥ ४ उद्बुध्यध्वंसौम्योबुधोबुधस्त्रिष्टुप् ॥ ५ बृहस्पतेशौनकोगृत्समदोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ ६ शुक्रःशाक्त्यःपराशरःशुक्रोद्विपदाविराट् ॥ ७ शमग्निरिरिंबिठिःशनैश्चरउष्णिक् ॥

वात्वरपाअपस्रिधंः७॥ [1]कयानश्चित्रआभुंवदूतीसदावृंधःसखा ॥ कयाशचिंष्ठयावृता८॥ [2]केतुंकृण्वन्नंकेतवेपेशोंमर्याअ
पेशसें ॥ समुषद्भिरजायथाः ॥ ९ ॥ [3]ॐत्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनं ॥ उर्वारुकमिंवबंधनान्मृत्योंर्मुंक्षीयमामृ
तात् ॥ १ ॥ [4]गौरीर्मिमायसलिलानितक्षत्येकंपदीद्विपदीसाचतुंष्पदी ॥ अष्टापंदीनवंपदीबभूवुषींसहस्राक्षरापरमे
व्योंमन् ॥ २ ॥ [5]यदक्रंदःप्रथमंजायंमानउद्यन्त्सम्मुद्रादुतवापुरींषात् ॥ श्येनस्यंपक्षाहंरिणस्यंबाहूउंपस्तुत्यंमहिंजातं
तेंअर्वन् ॥ ३ ॥ [6]विष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचंयःपार्थिवानिविममेरजांसि ॥ योअस्कंभायदुत्तंरंसधस्थंविचक्रमाणस्त्रे
धोरुंगायः ॥ ४ ॥ [7]ब्रह्मंणस्पतेत्वमस्ययंतासूक्तस्यंबोधितनंयंचजिन्व ॥ विश्वंतद्भद्रंयदवंतिदेवाबृहद्वंदेमविदथेसुवी
राः ॥ ५ ॥ [8]इंद्रंवोविश्वतस्परिहवांमहेजनेंभ्यः ॥ अस्माकंमस्तुकेवंलः ॥ ६ ॥ [9]यमायसोमंसुनुतयमायंजुहुताहु
विः ॥ यमंहंयज्ञोगंच्छत्यग्निदूंतोअरंकृतः ॥ ७ ॥ [10]मोषुणःपरांपरानिर्ऋंतिर्दुहंणांवधीत् ॥ पदीष्टतृष्णंयासह ॥ ८॥

१ कयानोवामदेवोराहुर्गायत्री ॥ २ केतुंकृण्वन्वैश्वामित्रोमधुच्छंदाःकेतुर्गायत्री ॥ ३ त्र्यंबकंमैत्रावरुणिर्वसिष्ठोरुद्रोनुष्टुप् ॥ ४ गौरीर्मिमायौचथ्योदीर्घतमाउमाजगती ॥ ५ यदक्रंदौचथ्योदीर्घतमास्कंदस्त्रिष्टुप् ॥ ६ विष्णोर्नुकंदीर्घतमाविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥ ७ ब्रह्मणस्पते शौनकोगृत्समदोब्रह्मणस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ ८ इंद्रंवोवैश्वामित्रोमधुच्छंदाइंद्रोगायत्री ॥ ९ यमायसोमंवैवस्वतोयमोयमोनुष्टुप् ॥ १० मोषुणो घौरःकण्वोनिर्ऋतिर्गायत्री ॥

[1]उषोवाजंहिवंस्वयश्चित्रोमानुंषेजनें ॥ तेनावंहसुकृतोंअध्वराँउपयेत्वांगृणंतिवह्नंयः ॥ १० ॥ [2]अग्निंदूतंवृंणीमहेहोतां
रंविश्ववेंदसं ॥ अस्ययज्ञस्यंसुक्रतुं ॥ १ ॥ [3]अप्सुमेसोमोंअब्रवीदंतर्विश्वांनिभेषजा ॥ अग्निंचविश्वशंभुवमापंश्चविश्व
भेंषजीः ॥ २ ॥ [4]स्योनापृ० ॥ ३ ॥ इदंविष्णुर्वि० ॥ ४ ॥ [5]इंद्रश्रेष्ठांनिद्रविंणानिधेहिचित्तिंदक्षंस्यसुभगत्वमस्मे ॥
पोषंरयीणामरिंष्टिंतनूनांस्वाद्मानंवाचःसुंदिनत्वमह्नां ॥ ५ ॥ [6]इंद्राणीमासुनारिंषुसुभगांमहमंश्रवं ॥ नह्यंस्याअपरं
चनजरसामरंतेपतिर्विश्वंस्मादिंद्रउत्तंरः ॥ ६ ॥ प्रजापतेन० ॥ ७ ॥ [7]आयंगौःपृश्निरक्रमीदसंदन्मातरंपुरः ॥ पितरं
चप्रयन्त्स्वंः ॥ ८ ॥ [8]ब्रह्मंजज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोंवेनआंवः ॥ सबुध्न्यांउपमाअंस्यविष्ठाःसतश्चयोनिमसं
तश्चविवंः ॥ ९ ॥ गणानांत्वा०१॥ जातवेंदसे०२॥ तवंवायवृतस्पतेत्वष्टुंर्जामातरद्भुत ॥ अवांस्यावृंणीमहे३॥ [10]आं
दित्प्रत्नस्यरेतंसोज्योतिंष्पश्यंतिवासरं ॥ परोयदिध्यतेंदिवा४॥ [11]एषोउषाअपूर्व्याव्युंच्छतिप्रियादिवः ॥ स्तुषेवांम

१ उषोवाजंकाण्वःप्रस्कण्वश्चित्रगुप्तोबृहती ॥ २ अग्निंदूतंकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री ॥ ३ अप्सुमेसिंधुद्वीपआपोनुष्टुप् ॥ ४ स्योनापृथिविमेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॥ ५ इंद्रश्रेष्ठानिगृत्समदइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ६ इंद्राणींवृषाकपिरिंद्राणीपंक्तिः ॥ ७ आयंगौःसार्पराज्ञीसर्पागायत्री ॥ ८ ब्रह्मजज्ञानंगौतमोवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप् ॥ ९ तववायोव्यश्वांगिरसोवायुर्गायत्री ॥ १० आदित्प्रत्नस्यवत्सआकाशोगायत्री ॥ ११ एषो उषाप्रस्कण्वोश्विनौगायत्री ॥

सामर्थ्यं बोधयितुं ... नौम ... हितेनैवजयामीति ॐ वास्तोष्पते० ७ ॥ इंद्रं विश्वा अवीवृधन् त्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिं १ ॥ अग्निंदूतं० २ ॥ यमाय सो० ३ ॥ मोषुणः० ४ ॥ तत्त्वायामि० ५ ॥ तवं वायवृतस्पते० ६ ॥

श्विनावृहत ७ ॥ [1]क्षेत्रस्यपतिनावयं० ८ ॥ [2]सोमोधेनुंसोमोअर्वंतमाशुंसोमोवीरंकर्मण्यंददाति ॥ सादन्यंविदथ्यंसभेयंपितृश्रवणंयोददाशदस्मै ९ ॥ [3]तमीशानंजगतस्तस्थुषस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं ॥ पूषानोयथावेदसामसद्वृधेरक्षितापायुरदब्धःस्वस्तये १० ॥ इतिमात्स्योक्तग्रहयज्ञादौमंत्रक्रमः ॥ ॥ अथपरिशिष्टोक्तग्रहयज्ञमंत्राः ॥ [4]रुवतिभीमोवृषभस्तविष्यया श्रृंगेशिशानोहरिणीविचक्षणः ॥ आयोनिंसोमःसुकृतंनिषीदतिगव्ययीत्वग्भवतिनिर्णिगव्ययी ॥ [5]प्रवोयज्ञेषुदेवयंतोअर्चन्द्यावानमोभिःपृथिवीइषध्यै ॥ येषांब्रह्माण्यसमानिविप्राविष्वग्वियंतिवनिनोनशाखाः ॥ [6]दधिक्राव्णोअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुखाकरत्प्रणआयूंषितारिषत् ॥ [7]कुमारश्चित्पितरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्रोपयंतं ॥ भूरेर्दातारंसत्पतिंगृणीषेस्तुतस्त्वंभेषजारास्यस्मे ॥ [8]ब्रह्मणातेब्रह्मयुजायुनज्मिहरीसखायासधमादआशू ॥ स्थिरंरथंसुखमिंद्राधितिष्ठन्प्रजानन्विद्वांउपयाहिसोमं ॥ [9]शुक्रंतेअन्यद्यजतंतेअन्यद्विषुरूपेअहनीद्यौरिवासि ॥

१ क्षेत्रस्यपतिनावामदेवःक्षेत्रपतिरनुष्टुप् ॥ २ सोमोधेनुंगौतमःसोमस्त्रिष्टुप् ॥ ३ तमीशानंराहूगणोगोतमईशानोजगती ॥ ४ रुवतिभीमइत्यस्यवैश्वामित्रोरेणुःपवमानसोमोजगती ॥ ५ प्रवोयज्ञेष्वित्यस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ६ दधिक्राव्णोगौतमोवामदेवोदधिक्रावानुष्टुप् ॥ ७ कुमारश्चिदित्यस्यगृत्समदःस्कंदस्त्रिष्टुप् ॥ ८ ब्रह्मणातेब्रह्मयुजेत्यस्यविश्वामित्रोब्रह्मात्रिष्टुप् ॥ ९ शुक्रंतेअन्यदित्यस्यभरद्वाजःशुक्रस्त्रिष्टुप् ॥

विश्वाहिमायाअवसिस्वधावोभद्राते पूषन्निहरातिरस्तु ॥ [1]इंद्रमिद्देवतातयइंद्रंप्रयत्यध्वरे ॥ इंद्रंसमीकेवनिनोहवामहइंद्रंधनस्यसातये ॥ [2]परंमृत्योअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वइतरोदेवयानात् ॥ चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवीरान् ॥ [3]सचित्रचित्रंचितयंतमस्मेचित्रक्षत्रचित्रतमंवयोधां ॥ चंद्रंरयिंपुरुवीरंबृहंतंचंद्रचंद्राभिर्गृणतेयुवस्व ॥ [4]आतूनइंद्रक्षुमंतंचित्रंग्राभंसंगृभाय ॥ महाहस्तीदक्षिणेन ॥ [5]क्राणाशिशुर्महीनांहिन्वन्नृतस्यदीधितिं ॥ विश्वापरिप्रियाभुवदधद्विता ॥ [6]अश्विनावर्तिरस्मदागोमद्दस्राहिरण्यवत् ॥ अर्वाग्रथंसमनसानियच्छतं ॥ [7]उदुत्तमंमुमुग्धिनोविपाशंमध्यमंचृत ॥ अवाधमानिजीवसे ॥ [8]त्वंनःसोमविश्वतोरक्षाराजन्नघायतः ॥ नरिष्येत्त्वावतःसखा ॥ [9]नहितेक्षत्रंनसहोनमन्युंवयश्चनामीपतयंतऽआपुः ॥ नेमाऽआपोअनिमिषंचरंतीर्नयेवातस्यप्रमिनंत्यभ्वं ॥ अबुध्नेराजावरुणोवनस्योर्ध्वंस्तूपंददतेपूतदक्षः ॥ नीचीनास्थुरुपरिबुध्नएषामस्मेऽअंतर्निहिताःकेतवःस्युः ॥ उरुंहिराजावरुणश्चकार

१ इंद्रमिदित्यस्यमेधातिथिरिंद्रःप्रगाथोबृहती ॥ २ परंमृत्योइत्यस्यसंकुसुकोमृत्युस्त्रिष्टुप् ॥ ३ सचित्रचित्रमित्यस्यभरद्वाजश्चित्रगुप्तस्त्रिष्टुप् ॥ ४ आतूनइंद्रेत्यस्यकाण्वःकुसीदीविनायकोगायत्री ॥ ५ क्राणाशिशुरित्यस्यत्रितोवायुरुष्णिक् ॥ ६ अश्विनावर्तीराहूगणोगौतमोश्विनावुष्णिक् ॥ ७ उदुत्तमंमुमुग्धिनइत्यस्यशुनःशेपोवरुणोगायत्री ॥ ८ त्वंनःसोमइत्यस्यगौतमःसोमोगायत्री ॥ ९ नहितेक्षत्रमित्येकविंशत्यृचस्याजीगर्तिःशुनःशेपोवैश्वामित्रोदेवरातोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥

सूर्यायपंथामन्वेतवाऽउ ॥ अपदेपादाप्रतिधातवेकरुतापवक्ताहृदयाविधश्चित् ॥ शतंतेराजन्भिषजःसहस्रमुर्वीगंभी
रासुमतिष्टेऽअस्तु ॥ बाधस्वदूरेनिर्ऋतिंपराचैःकृतंचिदेनःप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ अमीयऋक्षानिहितासउच्चानक्तंददृश्रेकु
हचिद्दिवेयुः ॥ अदब्धानिवरुणस्यव्रतानिविचाकशच्चंद्रमानक्तमेति ॥१॥ तत्त्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमा
नोहविर्भिः ॥ अहेळमानोवरुणेहबोध्युरुशंसमानऽआयुःप्रमोषीः ॥ तदिन्नक्तंतद्दिवामह्यमाहुस्तदयंकेतोहृदऽआवि
चष्टे ॥ शुनःशेपोयमह्वद्गृभीतःसोअस्मान्राजावरुणोमुमोक्तु ॥ शुनःशेपोह्यह्वद्गृभीतस्त्रिष्वादित्यंद्रुपदेषुबद्धः ॥ अवैनं
राजावरुणःससृज्याद्विद्वाँऽअदब्धोविमुमोक्तुपाशान् ॥ अवतेहेळोवरुणनमोभिरवयज्ञेभिरीमहेहविर्भिः ॥ क्षयन्न
स्मभ्यमसुरप्रचेताराजन्नेनांसिशिश्रथःकृतानि ॥ उदुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यमंश्रथाय ॥ अथावयमादि
त्यव्रतेतवानागसोअदितयेस्याम ॥२॥ यच्चिद्धितेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥ मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ मानोवधायहत्नवे
जिहीळानस्यरीरधः ॥ माहृणानस्यमन्यवे ॥ विमृळीकायतेमनोरथीरश्वंनसंदितं ॥ गीर्भिर्वरुणसीमहि ॥ पराहिमे
विमन्यवःपतंतिवस्यऽइष्टये ॥ वयोनवसतीरुप ॥ कदाक्षत्रश्रियंनरमावरुणंकरामहे ॥ मृळीकायोरुचक्षसं ॥३॥ तदि
त्समानमाशातेवेनंतानप्रयुच्छतः ॥ धृतव्रतायदाशुषे ॥ वेदायोवीनांपदमंतरिक्षेणपततां ॥ वेदनावःसमुद्रियः ॥
वेदमासोधृतव्रतोद्वादशप्रजावतः ॥ वेदायऽउपजायते ॥ वेदवातस्यवर्तनिमुरोर्ऋष्वस्यबृहतः ॥ वेदायेऽअध्यासते ॥

निषसादधृतव्रतोवरुणःपस्त्यास्वा ॥ साम्राज्यायसुक्रतुः ॥४॥ अतोविश्वान्यद्भुताचिकित्वाँऽअभिपश्यति ॥ कृता
नियाचकर्त्वा ॥ सनोविश्वाहासुक्रतुरादित्यःसुपथाकरत् ॥ प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ बिभ्रद्द्रापिंहिरण्ययंवरुणोव
स्तनिर्णिजं ॥ परिस्पशोनिषेदिरे ॥ नयंदिप्संतिदिप्सवोनद्रुह्वाणोजनानां ॥ नदेवमभिमातयः ॥ उतयोमानुषेष्वा
यशश्चक्रेअसाम्या ॥ अस्माकमुदरेष्वा ॥५॥ परामेयंतिधीतयोगावोनगव्यूतीरनु ॥ इच्छंतीरुरुचक्षसं ॥ संनुवोचावहै
पुनर्यतोमेमध्वाभृतं ॥ होतेवक्षदसेप्रियं ॥ दर्शंनुविश्वदर्शतंदर्शंरथमधिक्षमि ॥ एताजुषतमेगिरः ॥ इमंमेवरुणश्रु
धीहवमद्याचमृळय ॥ त्वामवस्युराचके ॥ त्वंविश्वस्यमेधिरदिवश्चग्मश्चराजसि ॥ सयामनिप्रतिश्रुधि ॥ उदुत्तमं
मुमुग्धिनोविपाशंमध्यमंचृत ॥ अवाधमानिजीवसे ॥६॥ ऋ० २१ ॥ [1] सूर्योनोदिवस्पातुवातोअंतरिक्षात् ॥ अग्निर्नः
पार्थिवेभ्यः ॥ जोषासवितर्यस्यतेहरःशतंसवाँअर्हति ॥ पाहिनोदिद्युतःपतंत्याः ॥ चक्षुर्नोदेवःसविताचक्षुर्नउतपर्व
तः ॥ चक्षुर्धातादधातुनः ॥ चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्यैतनूभ्यः ॥ संचेदंविचपश्येम ॥ सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्ये
मसूर्य ॥ विपश्येमनृचक्षसः ॥ [2] उदुत्यंजातवेदसंदेवंवहंतिकेतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्यं ॥ [3] नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेम

१ सूर्योनइतिपंचर्चस्यसूर्यश्चक्षुःसूर्योगायत्री ॥ २ उदुत्यंकाण्वःप्रस्कण्वःसूर्योगायत्री ॥ ३ नमोमित्रस्येतिसूर्यपुत्रोभितपाःसूर्योजगती ॥

होदेवायतद्दतंसंपर्यत ॥ दूरेदृशेदेवजातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्यायशंसत ॥ [1]चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यव
रुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवीअंतरिक्षंसूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ [2]उद्वेतिसुभगोविश्वचक्षाःसाधारणःसूर्योमा
नुषाणां ॥ चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्यदेवश्चर्मेवयःसमविव्यक्तमांसि ॥ उद्वेतिप्रसवीताजनानांमहान्केतुरर्णवःसूर्यस्य ॥
समानंचक्रंपर्याविवृत्सन्यदेतशोवहतिधूर्षुयुक्तः ॥ विभ्राजमानउषसामुपस्थाद्रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः ॥ एषमेदेवःस
विताचच्छंदयःसमानंनप्रमिनातिधाम ॥ दिवोरुक्मउरुचक्षाउदेतिदूरेअर्थस्तरणिर्भ्राजमानः ॥ नूनंजनाःसूर्येणप्र
सूताअयन्नर्थानिकृणवन्नपांसि ॥ यत्राचक्रुरमृतागातुमस्मैश्येनोनदीयन्नन्वेतिपाथः ॥ प्रतिवांसूरउदितेविधेमनमो
भिर्मित्रावरुणोतहव्यैः ॥ [3]त्वमग्नेप्रथमोऽअंगिराऽऋषिर्देवोदेवानामभवःशिवःसखा ॥ तवव्रतेकवयोविद्मनापसोजा
यंतमरुतोभ्राजदृष्टयः ॥ त्वमग्नेप्रथमोऽअंगिरस्तमःकविर्देवानांपरिभूषसिव्रतं ॥ विभुर्विश्वस्मैभुवनायमेधिरोद्विमा
ताशयुःकतिधाचिदायवे ॥ त्वमग्नेप्रथमोमातरिश्वनऽआविर्भववसुक्रतूयाविवस्वते ॥ अरेजेतांरोदसीहोतृवूर्येसघ्नोर्भा
रमयजोमहोवसो ॥ त्वमग्नेमनवेद्यामवाशयःपुरूरवसेसुकृतेसुकृत्तरः ॥ श्वात्रेणयत्पित्रोर्मुच्यसेपर्यात्वापूर्वमनयन्नाप

१ चित्रंदेवानामांगिरसःकुत्सःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ २ उद्वेतिसुभगइतिपंचर्चस्यमैत्रावरुणोवसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ ३ त्वमग्नेप्रथमइत्यष्टादश
र्चस्यसूक्तस्यांगिरसोहिरण्यस्तूपोग्निर्जगतीअंत्याष्टमीषोळश्यस्त्रिष्टुभः ॥

रंपुनः ॥ त्वमग्नेवृषभःपुष्टिवर्धनऽउद्यतस्रुचेभवसिश्रवाय्यः ॥ यऽआहुतिंपरिवेदावषट्कृतिमेकायुरग्रेविशऽआवि
वाससि ॥१॥ त्वमग्नेवृजिनवर्तनिंनरंसक्मन्पिपर्षिविदथेविचर्षणे ॥ यःशूरसातापरितक्म्येधनेदभ्रेभिश्चित्समृताहंसि
भूयसः ॥ त्वंतमग्नेऽअमृतत्वऽउत्तमेमर्तंदधासिश्रवसेदिवेदिवे ॥ यस्तातृषाणउभयायजन्मनेमयःकृणोषिप्रयऽआच
सूरये ॥ त्वंनोऽअग्नेसनयेधनानांयशसंकारुंकृणुहिस्तवानः ॥ ऋध्यामकर्मापसानवेनदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः ॥
त्वंनोऽअग्नेपित्रोरुपस्थऽआदेवोदेवेष्वनवद्यजागृविः ॥ तनूकृद्बोधिप्रमतिश्चकारवेत्वंकल्याणवसुविश्वमोपिषे ॥ त्व
मग्नेप्रमतिस्त्वंपितासिनस्त्वंवयस्कृत्तवजामयोवयं ॥ संत्वारायःशतिनःसंसहस्रिणःसुवीरंयंतिव्रतपामदाभ्य ॥२॥ त्वा
मग्नेप्रथममायुमायवेदेवाऽअकृण्वन्नहुषस्यविश्पतिं ॥ इळामकृण्वन्मनुषस्यशासनींपितुर्यत्पुत्रोममकस्यजायते ॥ त्वं
नोऽअग्नेतवदेवपायुभिर्मघोनोरक्षतन्वश्चवंद्य ॥ त्रातातोकस्यतनयेगवामस्यनिमेषंरक्षमाणस्तवव्रते ॥ त्वमग्नेयज्यवे
पायुरंतरोनिषंगायचतुरक्षऽइध्यसे ॥ योरातहव्योवृकायधायसेकीरेश्चिन्मंत्रंमनसावनोषितं ॥ त्वमग्नऽउरुशंसाय
वाघतेस्पार्हंयद्रेक्णःपरमंवनोषितत् ॥ आध्रस्यचित्प्रमतिरुच्यसेपिताप्रपाकंशास्सिप्रदिशोविदुष्टरः ॥ त्वमग्नेप्रयतद
क्षिणंनरंवर्मेवस्यूतंपरिपासिविश्वतः ॥ स्वादुक्षद्मायोवसतौस्योनकृज्जीवयाजंयजतेसोपमादिवः ॥३॥ इमामग्नेशरणिं
मीमृषोनऽइममध्वानंयमगामदूरात् ॥ आपिःपिताप्रमतिःसोम्यानांभृमिरस्यृषिकृन्मर्त्यानां ॥ मनुष्वदग्नेऽअंगिर

स्वदंगिरोययातिवत्सदनेपूर्ववच्छुचे ॥ अछयाह्यावहादैव्यंजनमासादयबर्हिषियक्षिचप्रियं ॥ एतेनाग्नेब्रह्मणावावृधस्वशक्तीवायत्तेचकृमाविदावा ॥ उतप्रणेष्यभिवस्योऽअस्मान्त्संनःसृजसुमत्यावाजवत्या ॥४॥ त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि ॥ त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजायसेशुचिः ॥ तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निदृतायतः ॥ तवप्रशास्त्रंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृहपतिश्चनोदमे ॥ त्वमग्नऽइंद्रोवृषभःसतामसित्वंविष्णुरुरुगायोनमस्यः ॥ त्वंब्रह्मारयिविद्ब्रह्मणस्पतेत्वंविधर्तःसचसेपुरंध्या ॥ त्वमग्नेराजावरुणोधृतव्रतस्त्वंमित्रोभवसिदस्मऽईड्यः ॥ त्वमर्यमासत्पतिर्यस्यसंभुजंत्वमंशोविदथेदेवभाजयुः ॥१॥ त्वमग्नेत्वष्टाविधतेसुवीर्यंतवग्नावोमित्रमहःसजात्यं ॥ त्वमाशुहेमारिषेस्वश्व्यंत्वंनरांशर्धोऽअसिपुरूवसुः ॥ त्वमग्नेरुद्रोऽअसुरोमहोदिवस्त्वंशर्धोमारुतंपृक्षऽईशिषे ॥ त्वंवातैररुणैर्यासिशंगयस्त्वंपूषाविधतःपासिनुत्मना ॥ त्वमग्नेद्रविणोदाऽअरंकृतेत्वंदेवःसवितारत्नधाऽअसि ॥ त्वंभगोनृपतेवस्वऽईशिषेत्वंपायुर्दमेयस्तेविधत् ॥ त्वामग्नेदमऽआविश्पतिंविशस्त्वांराजानंसुविदत्रमृंजते ॥ त्वंविश्वानिस्वनीकपत्यसेत्वंसहस्राणिशतादशप्रति ॥ त्वामग्नेपितरमिष्टिभिर्नरस्त्वांभ्रात्रायशम्यातनूरुचं ॥ त्वंपुत्रोभवसियस्तेविधत्त्वंसखासुशेवःपास्याधृषः ॥ त्वमग्नऽऋभुराकेनमस्य[1]स्त्वंवाजस्यक्षुमतोरायऽईशिषे ॥ त्वंविभा

१ त्वमग्नेद्युभिरितिषोळशर्चस्यसूक्तस्यगृत्समदोग्निर्जगती ॥

स्यनुदक्षिदावनेत्वंविशिक्षुरसियज्ञमातनिः ॥२॥ त्वमग्नेऽअदितिर्देवदाशुषेत्वंहोत्राभारतीवर्धसेगिरा ॥ त्वमिळाशतहिमासिदक्षसेत्वंवृत्रहावसुपतेसरस्वती ॥ त्वमग्नेसुभृतऽउत्तमंवयस्तवस्पार्हेवर्णऽआसंदृशिश्रियः ॥ त्वंवाजःप्रतरणोबृहन्नसित्वंरयिर्बहुलोविश्वतस्पृथुः ॥ त्वामग्नऽआदित्यासऽआस्यं[1]त्वांजिह्वांशुचयश्चक्रिरेकवे ॥ त्वांरातिषाचोऽअध्वरेषुसश्चिरेत्वेदेवाहविरदंत्याहुतं ॥ त्वेअग्नेविश्वेअमृतासोऽअद्रुहऽआसादेवाहविरदंत्याहुतं ॥ त्वयामर्तासःस्वदंतऽआसुतिंत्वंगर्भोवीरुधांजज्ञिषेशुचिः ॥ त्वंतान्त्संचप्रतिचासिमज्मनाग्नेसुजातप्रचदेवरिच्यसे ॥ पृक्षोयदत्रमहिनावितेभुवदनुद्यावापृथिवीरोदसीऽउभे ॥ येस्तोतृभ्योगोऽअग्रामश्वपेशसमग्नेरातिमुपसृजंतिसूरयः ॥ अस्मान्चतांश्चप्रहिनेषिवस्यऽआबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥३॥ ॥ अथरुद्रसूक्तानि ॥ [1]कद्रुद्रायप्रचेतसेमीह्ळुष्टमायतव्यसे ॥ वोचेमशंतमंहृदे ॥ यथानोअदितिःकरत्पश्वेनृभ्योयथागवे ॥ यथातोकायरुद्रियं ॥ यथानोमित्रोवरुणोयथारुद्रश्चिकेतति ॥ यथाविश्वेसजोषसः ॥ गाथपतिंमेधपतिंरुद्रंजलाषभेषजं ॥ तच्छंयोःसुम्नमीमहे ॥ यःशुक्रइवसूर्योहिरण्यमिवरोचते ॥ श्रेष्ठोदेवानांवसुः ॥ शंनःकरत्यर्वतेसुगंमेषायमेष्ये ॥ नृभ्योनारिभ्योगवे ॥ [2]इमारुद्रायतवसेकपर्दिनेक्षयद्वी

१ कद्रुद्रायेतिषळर्चस्यसूक्तस्यघौरःकण्वोरुद्रोगायत्रीतृतीयामैत्रावरुणी ॥ २ इमारुद्रायतवसइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकुत्सोरुद्रोजगतीअंत्येत्रिष्टुभौ ॥

रायप्रभंरामहेमतीः ॥ यथाशमसद्द्विपदेचतुष्पदेविश्वंपुष्टंग्रामेअस्मिन्ननातुरं ॥ मृळानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरा
यनमसाविधेमते ॥ यच्छंचयोश्चमनुरायेजेपितातदश्यामतवरुद्रप्रणीतिषु ॥ अश्यामतेसुमतिंदेवयज्ययाक्षयद्वीर
स्यतवरुद्रमीढ्वः ॥ सुम्नायन्निद्विशोअस्माकमाचरारिष्टवीराजुहवामतेहविः ॥ त्वेषंवयंरुद्रंयज्ञसाधंवंकुंकविमवसेनि
ह्वयामहे ॥ आरेऽअस्मद्दैव्यंहेळोऽअस्यतुसुमतिमिद्वयमस्यावृणीमहे ॥ दिवोवराहमरुषंकपर्दिनंत्वेषंरूपंनमसानिह्व
यामहे ॥ हस्तेबिभ्रद्भेषजावार्याणिशर्मवर्मच्छर्दिरस्मभ्यंयंसत् ॥१॥ इदंपित्रेमरुतामुच्यतेवचःस्वादोःस्वादीयोरुद्रायवर्ध
नं ॥ रास्वाचनोअमृतमर्तभोजनंत्मनेतोकायतनयायमृळ ॥ मानोमहान्तमुतमानोअर्भकंमानऽउक्षन्तमुतमानऽउक्षि
तं ॥ मानोवधीःपितरंमोतमातरंमानःप्रियास्तन्वोरुद्ररीरिषः ॥ मानस्तोकेतनयेमानऽआयौमानोगोषुमानोऽअश्वे
षुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतःसदमित्त्वाहवामहे ॥ उपतेस्तोमान्पशुपाऽइवाकरंरास्वापितर्मरु
तांसुम्नमस्मे ॥ भद्राहितेसुमतिर्मृळयत्तमाथावयमवऽइत्तेवृणीमहे ॥ आरेतेगोघ्नमुतपूरुषघ्नंक्षयद्वीरसुम्नमस्मेतेऽअ
स्तु ॥ मृळाचनोऽअधिचब्रूहिदेवाधाचनःशर्मयच्छद्विबर्हाः ॥ अवोचामनमोऽअस्माऽअवस्यवःशृणोतुनोहवंरुद्रोमरु
त्वान् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ २ ॥ [1]आतेपितर्मरुतांसुम्नमेतुमानःसूर्यस्यसंदृशो

1 आतेपितरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यगृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप् ॥

युयोथाः ॥ अभिनोवीरोऽअर्वतिक्षमेतप्रजायेमहिरुद्रप्रजाभिः ॥ त्वादत्तेभीरुद्रशंतमेभिःशतंहिमाऽअशीयभेषजे
भिः ॥ व्य१स्मद्द्वेषोवितरंव्यंहोव्यमीवाश्चातयस्वाविषूचीः ॥ श्रेष्ठोजातस्यरुद्रश्रियासितवस्तमस्तवसांवज्रबाहो ॥
पर्षिणःपारमंहसःस्वस्तिविश्वाऽअभीतीरपसोयुयोधि ॥ मात्वारुद्रचुक्रुधामानमोभिर्मादुष्टुतीवृषभमासहूती ॥ उन्नो
वीराँऽअर्पयभेषजेभिर्भिषक्तमंत्वाभिषजांशृणोमि ॥ हवीमभिर्हवतेयोहविर्भिरवस्तोमेभीरुद्रंदिषीय ॥ ऋदूदरःसुह
वोमानोऽअस्यैबभ्रुःसुशिप्रोरीरधन्मनायै ॥ २ ॥ उन्मामंदवृषभोमरुत्वान्त्वक्षीयसावयसानाधमानं ॥ घृणीव
च्छायामरपाऽअशीयाविवासेयंरुद्रस्यसुम्नं ॥ क्व१स्यतेरुद्रमृळयाकुर्हस्तोयोऽअस्तिभेषजोजलाषः ॥ अपभर्तारपसो
दैव्यस्याभीनुमावृषभचक्षमीथाः ॥ प्रबभ्रवेवृषभायश्वितीचेमहोमहींसुष्टुतिमीरयामि ॥ नमस्याकल्मलीकिनंनमो
भिर्गृणीमसित्वेषंरुद्रस्यनाम ॥ स्थिरेभिरंगैःपुरुरूपऽउग्रोबभ्रुःशुक्रेभिःपिपिशेहिरण्यैः ॥ ईशानादस्यभुवनस्यभूरेर्न
वाऽउयोषद्रुद्रादसुर्यं ॥ अर्हन्बिभर्षिसायकानिधन्वार्हन्निष्कंयजतंविश्वरूपं ॥ अर्हन्निदंदयसेविश्वमभ्वंनवाऽओजी
योरुद्रत्वदस्ति ॥ ३ ॥ स्तुहिश्रुतंगर्तसदंयुवानंमृगंनभीममुपहत्नुमुग्रं ॥ मृळाजरित्रेरुद्रस्तवानोन्यंतेऽअस्मन्निवपंतु
सेनाः ॥ कुमारश्चित्पितरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्रोपयंतं ॥ भूरेर्दातारंसत्पतिंगृणीषेस्तुतस्त्वंभेषजारास्यस्मे ॥ यावो
भेषजामरुतःशुचीनियाशंतमावृषणोयामयोभु ॥ यानिमनुरवृणीतापितानस्ताशंचयोश्चरुद्रस्यवश्मि ॥ परिणोहेती

रुद्रस्यंवृज्याःपरित्वेषस्यंदुर्मतिर्महीगात् ॥ अवस्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायतनयायमृळ ॥ एवाबभ्रोवृषभचेकितानयथादेवनहृणीषेनहंसि ॥ हवनश्रुन्नोरुद्रेहबोधिबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ४ ॥ ॥ अथगर्भाधानमंत्राः ॥ १प्रसम्राजेबृहदर्चागभीरंब्रह्मप्रियंवरुणायश्रुताय ॥ वियोजघानशमितेवचर्मोपस्तिरेपृथिवींसूर्याय ॥ वनेषुव्यं१तरिक्षंततानवाजमर्वत्सुपयउस्रियासु ॥ हृत्सुक्रतुंवरुणोअप्स्व१ग्निंदिविसूर्यमदधात्सोममद्रौ ॥ नीचीनबारंवरुणःकवंधंप्रससर्जरोदसीअंतरिक्षं ॥ तेनविश्वस्यभुवनस्यराजायवंनवृष्टिर्व्युनत्तिभूम ॥ उनत्तिभूमिंपृथिवीमुतद्यांयदादुग्धंवरुणोवष्ट्यादित् ॥ समभ्रेणवसतपर्वतासस्तविषीयंतःश्रथयंतवीराः ॥ इमामूष्वासुरस्यश्रुतस्यमहींमायांवरुणस्यप्रवोचं ॥ मानेनेवतस्थिवाँअंतरिक्षेवियोममेपृथिवींसूर्येण ॥ १ ॥ इमामूनुकवितमस्यमायांमहींदेवस्यनकिरादधर्ष ॥ एकंयदुद्नानपृणंत्येनीरासिंचंतीरवनयःसमुद्रं ॥ अर्यम्यंवरुणमित्र्यंवासखायंवासदमिद्भ्रातरंवा ॥ वेशंवानित्यंवरुणारणंवायत्सीमागश्चकृमाशिश्रथस्तत् ॥ कितवासोयद्रिरिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमुतयन्नविद्म ॥ सर्वाताविष्यशिथिरेवदेवाधातेस्यामवरुणप्रियासः ॥ २ ॥ ॐ २पवित्रंतेविततंब्रह्मणस्पतेप्रभुर्गात्राणिपर्येषिविश्वतः ॥ अतप्ततनूर्नतदामोअश्नुतेशृतासइद्वहंतस्तत्समाशत ॥ तपोष्पवित्रंविततंदिवस्पदेशोचंतोअस्यतंतवोव्यस्थिरन् ॥ अवंत्यस्यपवीतारमाशवोदिवस्पृष्ठमधितिष्ठंतिचेतसा ॥ अरूरुचदुषसःपृश्निरग्रियउक्षाबिभर्तिभुवनानिवाजयुः ॥ मायाविनोममिरेअस्यमाययानृचक्षसःपितरोगर्भमादधुः ॥ गंधर्वइत्थापदमस्यरक्षतिपातिदेवानांजनिमान्यद्भुतः ॥ गृभ्णातिरिपुंनिधयानिधापतिःसुकृत्तमामधुनोभक्षमाशत ॥ हविर्हविष्मोमहिसद्मदैव्यंनभोवसानःपरियास्यध्वरं ॥ राजापवित्ररथोवाजमारुहःसहस्रभृष्टिर्जयसिश्रवोबृहत् ॥ १ ॥ १उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवयंतस्त्वेमहे ॥ उपप्रयंतुमरुतःसुदानवइंद्रप्राशूर्भवासचा ॥ २अभ्यारमिदद्रयोनिषिक्तंपुष्करेमधु ॥ अवतस्यविसर्जने ॥ ३रूपंरूपंप्रतिरूपोबभूवतदस्यरूपंप्रतिचक्षणाय ॥ इंद्रोमायाभिःपुरुरूपईयतेयुक्ताह्यस्यहरयःशतादश ॥ ॥अथगर्भाधानादिमंत्राः ॥ ४प्रसुवआपोमहिमानमुत्तमंकारुर्वोचातिसदनेविवस्वतः ॥ प्रसप्तसप्तत्रेधाहिचक्रमुःप्रसृत्वरीणामतिसिंधुरोजसा ॥ प्रतेरदद्वरुणोयातवेपथःसिंधोयद्वाजाँअभ्यद्रवस्त्वं ॥ भूम्याअधिप्रवतायासिसानुनायदेषामग्रंजगतामिरज्यसि ॥ दिविस्वनोयततेभूम्योपर्यनंतंशुष्ममुदियर्तिभानुना ॥ अभ्रादिवप्रस्तनयंतिवृष्टयःसिंधुर्यदेतिवृषभोनरोरुवत् ॥ अभित्वासिंधोशिशुमिन्नमातरोवाश्राअर्षंतिपयसेवधेनवः ॥ राजेवयुध्वानयसित्वमित्सिचौयदासामग्रंप्रवतामिनक्षसि ॥ इमंमेगंगेयमु

१ प्रसम्राजइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यात्रिर्वरुणस्त्रिष्टुप् ॥ २ पवित्रंतेविततमितिपंचर्चस्यांगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती ॥

१ उत्तिष्ठेत्यस्यकण्वोब्रह्मणस्पतिःप्रगाथः ॥ २ अभ्यारमित्यस्यप्रगाथोहर्यतोहविःस्तुतिर्गायत्री ॥ ३ रूपंरूपमित्यस्यभरद्वाजोगर्गइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ४ प्रसुवआपइतिनवर्चस्यस्यसूक्तस्यसिंधुक्षित्प्रैयमेधोनद्योजगती ॥

नेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या ॥ असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासुषोमया ॥ १ ॥ तृष्टामयाप्रथमंयातवेसजूःसुसर्त्वारसयाश्वेत्यात्या ॥ त्वंसिंधोकुभयागोमतींक्रुमुंमेहत्न्वासरथंयाभिरीयसे ॥ ऋजीत्येनीरुशतीमहित्वापरिज्रयांसिभरतेरजांसि ॥ अदब्धासिंधुरपसामपस्तमाश्वानचित्रावपुषीवदर्शता ॥ स्वश्वासिंधुःसुरथासुवासाहिरण्ययीसुकृतावाजिनीवती ॥ ऊर्णावतीयुवतिःसीलमावत्युताधिवस्तेसुभगामधुवृधं ॥ सुखंरथंयुयुजेसिंधुरश्विनंतेनवाजंसनिषदस्मिन्नाजौ ॥ महान्ह्यस्यमहिमापनस्यतेदब्धस्यस्वयशसोविरप्शिनः ॥ २ ॥ याःप्रवतोनिवतउद्वतउदन्वतीरनुदकाश्चयाः ॥ ताअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपदाभवंतुसर्वानद्योअशिमिदाभवंतु ॥१॥

॥ अथरुद्रसूक्तानि ॥ कद्रुद्रायप्रचेतसेमीढुष्टमायतव्यसे ॥ वोचेमशंतमंहृदे ॥ यथानोअदितिःकरत्पश्वेनृभ्योयथागवे ॥ यथातोकायरुद्रियं ॥ यथानोमित्रोवरुणोयथारुद्रश्चिकेतति ॥ यथाविश्वेसजोषसः ॥ गाथपतिंमेधपतिंरुद्रंजलाषभेषजं ॥ तच्छंयोःसुम्नमीमहे ॥ यःशुक्रइवसूर्योहिरण्यमिवरोचते ॥ श्रेष्ठोदेवानांवसुः ॥ १ ॥ शंनःकरत्यर्वतेसुगंमेषायमेष्ये ॥ नृभ्योनारिभ्योगवे ॥ अस्मेसोमश्रियमधिनिधेहिशतस्यनृणां ॥ महिश्रवस्तुविनृम्णं ॥ मानःसोमपरिबाधोमारातयोजुहुरंत ॥ आनइंदोवाजेभज ॥ यास्तेप्रजाअमृतस्यपरस्मिन्धामन्नृतस्य ॥ मूर्धानाभा

१ याःप्रवतोवसिष्ठोनद्यःशक्वरी ॥ २ कद्रुद्रायेतिनवर्चस्यसूक्तस्यघौरःकण्वोरुद्रोगायत्रीअंत्यानुष्टुप् ॥

सोमवेनआभूषंतीःसोमवेदः ॥ २ ॥ इमारुद्रायतवसे० ११ ऋचः ॥ आतेपितर्मरुतां० १५ ॥ इमारुद्रायस्थिरधन्वनेगिरःक्षिप्रेषवेदेवायस्वधान्ने ॥ अषाह्लायसहमानायवेधसेतिग्मायुधायभरताशृणोतुनः ॥ सहिक्षयेणक्षम्यस्यजन्मनःसाम्राज्येनदिव्यस्यचेतति ॥ अवन्नवंतीरुपनोदुरश्चरानमीवोरुद्रजासुनोभव ॥ यातेदिद्युदवसृष्टादिवस्परिक्ष्मयाचरतिपरिसावृणक्तुनः ॥ सहस्रंतेस्वपिवातभेषजामानस्तोकेषुतनयेषुरीरिषः ॥ मानोवधीरुद्रमापरादामातेभूमप्रसितौहीळितस्य ॥ आनोभजबर्हिषिजीवशंसेयूयंपात० ॥ ४ ॥ आवोराजानमध्वरस्यरुद्रंहोतारंसत्ययजंरोदस्योः ॥ अग्निंपुरातनयित्नोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसेकृणुध्वं ॥ तमुष्टुहियःस्विषुःसुधन्वायोविश्वस्यक्षयतिभेषजस्य ॥ यक्ष्वामहेसौमनसायरुद्रंनमोभिर्देवमसुरंदुवस्य ॥ भुवनस्यपितरंगीर्भिराभीरुद्रंदिवावर्धयारुद्रमक्तौ ॥ बृहंतमृष्वमजरंसुषुम्नमृधग्घुवेमकविनेषितासः ॥ त्र्यंबकंयजामहे० ॥ इ० रु० सू० ॥ यएकइद्विदयतेवसुमर्तायदाशुषे ॥ ईशानोअ

१ इमारुद्रायतवसे०आतेपितरितिसूक्तेपूर्वंगतेइतिनात्रर्ष्यादिदत्तं ॥ २ इमारुद्रायस्थिरधन्वनइतिचतसृणांवसिष्ठोरुद्रस्तिस्रोजगत्योंत्यात्रिष्टुप् ॥ ३ आवोराजानंवामदेवोरुद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ४ तमुष्टुहिभौमोत्रीरुद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ५ भुवनस्यपितरमृजिश्वारुद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ६ यएकइदिति गौतमोराहूगणइंद्रउष्णिक् ॥

प्रतिष्कुतइंद्रोअंग ॥ [1]त्रिभिष्टंदेवसवितर्वर्षिष्ठैःसोमधामभिः ॥ अग्नेदक्षैःपुनीहिनः ॥ पुनंतुमांदेवजनाःपुनंतुवसवो
धिया ॥ विश्वेदेवाःपुनीतमाजातवेदःपुनीहिमा ॥ प्रप्यायस्वप्रस्यंदस्वसोमविश्वेभिरंशुभिः ॥ देवेभ्यऽउत्तमंहविः॥
उपप्रियंपनिप्नतंयुवानमाहुतीवृधं ॥ अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ अलाय्यस्यपरशुर्ननाशतमापवस्वदेवसोम ॥ आखुंचि
देवदेवसोम ॥ यःपावमानीरध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसं ॥ सर्वंसपूतमश्नातिस्वदितंमातरिश्वना ॥ पावमानीर्योऽअध्ये
त्यृषिभिःसंभृतंरसं ॥ तस्मैसरस्वतीदुहेक्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ [2]उभयंशृणवच्चनइंद्रोअर्वागिदंवचः ॥ सत्राच्यामघवासो
मपीतयेधियाशविष्ठआगमत् ॥ [3]स्वस्तिदाविशस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी ॥ वृषेंद्रःपुरएतुनःसोमपाअभयंकरः ॥ [4]यातें
रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी ॥ तयानस्तनुवाशंतमयागिरिशंताभिचाकशीहि ॥ यज्जाग्रतो० ॥ ६ ॥ [5]इंद्रंत्वा
वृषभंवयंसुतेसोमेहवामहे ॥ सपाहिमध्वोअंधसः ॥ इंद्रंक्रतुविदंसुतंसोमंहर्यपुरुष्टुत ॥ पिबावृषस्वतातृपिं ॥ इंद्रप्र
णोधितावानंयज्ञंविश्वेभिर्देवेभिः ॥ तिरस्तवानविश्पते ॥ इंद्रसोमाःसुताइमेतवप्रयंतिसत्पते ॥ क्षयंचंद्रासइंदवः ॥

१ त्रिभिष्टंदेवेतिसप्तर्चस्यवसिष्ठआद्यानांत्रयाणामग्निस्ततश्चतुर्णांविश्वेदेवाआद्यागायत्रीद्वितीयानुष्टुप्ततोद्वेगायत्र्यौततएकापुरउष्णिक्
अंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥ २ उभयंशृणवच्चनप्रगाथोभर्गइंद्रोबृहती ॥ ३ स्वस्तिदाविशोभारद्वाजःशासइंद्रोनुष्टुप् ॥ ४ यातेरुद्रेतिकश्यपो
रुद्रःस्वराडनुष्टुप्॥ ५ इंद्रत्वेतिपंचानांविविचइंद्रोगायत्री ॥

दधिष्वाजठरेसुतंसोममिंद्रवरेण्यं ॥ तवद्युक्षासइंदवः ॥ [1]देवस्यत्वासवितुःप्रसवे ॥ अश्विनोर्बाहुभ्यां ॥ पूष्णोह
स्ताभ्यां ॥ अश्विनोर्भैषज्येन ॥ तेजसेब्रह्मवर्चसायाभिषिंचामि ॥ १ ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवे ॥ अश्विनोर्बाहु
भ्यां ॥ पूष्णोहस्ताभ्यां ॥ सरस्वत्यैभैषज्येन ॥ वीर्यायान्नाद्यायाभिषिंचामि ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवे ॥ अश्विनो
र्बाहुभ्यां ॥ पूष्णोहस्ताभ्यां ॥ इंद्रस्येंद्रियेण ॥ श्रियैयशसेबलायाभिषिंचामि ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहु
भ्यांपूष्णोहस्ताभ्यां॰सरस्वत्यैवाचोयंतुर्यंत्रेणाग्नेस्त्वासाम्राज्येनाभिषिंचामींद्रस्यबृहस्पतेस्त्वासाम्राज्येनाभिषिंचामि।
इत्यापस्तंबशाखीयामंत्राःभुवनेश्वर्याअभिषेके ॥ [2]अग्निःसप्तिंवाजंभरंददात्यग्निर्वीरंश्रुत्यंकर्मनिष्ठां ॥ अग्नीरोदसीवि
चरत्समंजन्नग्निर्नारींवीरकुक्षिंपुरंधिं ॥ अग्नेरप्नसःसमिदस्तुभद्राग्निर्महीरोदसीऽआविवेश ॥ अग्निरेकंचोदयत्समत्स्व
ग्निर्वृत्राणिदयतेपुरूणि ॥ अग्निर्हत्यंजरतःकर्णमावाग्निरद्भ्योनिरदहज्जरूथं ॥ अग्निरत्रिंघर्मऽउरुष्यदंतरग्निर्नृमेधंप्रज
यासृजत्सं ॥ अग्निर्दाद्द्रविणंवीरपेशाऽअग्निर्ऋषिंयःसहस्रासनोति ॥ अग्निर्दिविहव्यमाततानाग्नेर्धामानिविभृतापुरु
त्रा ॥ अग्निमुक्थैर्ऋषयोविह्वयंतेग्निंनरोयामनिबाधितासः ॥ अग्निंवयोऽअंतरिक्षेपतंतोग्निःसहस्रापरियातिगोनां ॥
अग्निंविशऽईळतेमानुषीर्याअग्निंमनुषोनहुषोविजाताः ॥ अग्निर्गांधर्वींपथ्यामृतस्याग्नेर्गव्यूतिर्घृतआनिषत्ता ॥ अग्नये

१ देवस्यत्वेत्यस्यैतरेयःसविताश्विनौपूषाचयजुः ॥ २ अग्निःसप्तिमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्याग्निःसौचीकोवैश्वानरोवाअग्निस्त्रिष्टुप्।

ब्रह्मंकृभवंस्ततक्षुरग्निंमहामंवोचामासुवृक्तिं ॥ अग्नेप्रावंजरितारंयविष्ठाग्नेमहिद्रविंणमायंजस्व ॥ १ ॥ [1]स्वंर्भानोरध यदिंद्रमायाअवोदिवोवर्तंमानाअवाहंन् ॥ गूह्ळंसूर्यंतमसापंव्रतेनतुरीयेणब्रह्मंणाविंददत्रिः ॥ [2]विष्णुर्योनिंकल्पयतुत्व ष्टारूपाणिपिंशतु ॥ आसिंचतुप्रजापंतिर्धातागर्भंदधातुते ॥ गर्भंधेहिसिनीवालिगर्भंधेहिसरस्वति ॥ गर्भंतेअश्विनौ देवावाधंत्तांपुष्कंरस्रजा ॥ हिरण्ययींअरणीयंनिर्मंथंतोअश्विना ॥ तंतेगर्भंहवामहेदशमेमासिसूतंवे ॥ नेजंमेषपरा पतसुपुंत्रःपुनरापंत ॥ अस्यैमेंपुत्रकांमायैगर्भमाधेंहियःपुमान् ॥ यथेयंपृथिवीमह्युत्तानागर्भमादधे ॥ एवंतंगर्भमा धेंहिदशमेमासिसूतंवे ॥ विष्णोःश्रेष्ठेंनरूपेणास्यांनार्यींगवीन्यां ॥ पुमांसंपुत्रानाधेंहिदशमेमासिसूतंवे ॥ प्रजापते नत्व० ऋ० १ ॥ [3]अपंनःशोशुंचदघमग्नेंशुशुग्ध्यारयिं ॥ अपंनःशोशुंचदघं ॥ सुक्षेत्रियासुंगातुयावंसूयाचंयजामहे ॥ अपंनःशो० ॥ प्रयद्भंदिंष्ठएषांप्रास्माकांसश्चसूरयंः ॥ अपंनःशो० ॥ प्रयत्तेंअग्नेसूरयोजायेंमहिप्रतेंवयं ॥ अपंनः शो० ॥ प्रयदग्नेःसहंस्वतोविश्वतोयंतिभानवंः ॥ अपंनःशो० ॥ त्वंहिविंश्वतोमुखविश्वतंःपरिभूरसिं ॥ अपंनः शो० ॥ द्विषोंनोविश्वतोमुखातिंनावेवंपारय ॥ अपंनःशो० ॥ सनःसिंधुंमिवनावयातिंपर्षास्वस्तयें ॥ अपंनःशोशुं

१ स्वर्भानोरित्यस्यात्रिःस्वर्भानुस्त्रिष्टुप् ॥ २ विष्णुर्योनिमितितिसृणांत्वष्टागर्भकर्ताविष्णुर्वाप्राजापत्योगर्भार्थाशीरनुष्टुप् ॥ ३ अपनः शोशुचदित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यकुत्सःशुचयोग्निर्गायत्री ॥

चदघं ॥ याःफलिनीर्या० ॥ [1]वधेनदस्युंप्रहिचातयंस्ववयंःकृण्वानस्तन्वं१स्वायैं ॥ पिपंर्षियत्संहसस्पुत्रदेवान्सोअंग्ने पाहिनृतमवाजेंअस्मान् ॥ वयंतेंअग्नउक्थैर्विंधेमवयंहव्यैःपांवकभद्रशोचे ॥ अस्मेरयिंविश्ववांरंसमिंन्वास्मेविश्वांनि द्रविंणानिधेहि ॥ अस्माकंमग्नेअध्वरंजुंषस्वसहंसःसूनोत्रिषधस्थहव्यं ॥ वयंदेवेषुंसुकृतंःस्यामशर्मंणानस्त्रिवरूंथेनपा हि ॥ विश्वांनिनोदुर्गहा० ऋ० २ ॥ [2]उदीर्ष्वातःपतिंवतीह्येंषाविश्वावंसुंनमंसागीर्भिरींळे ॥ अन्यामिंच्छपितृषदं व्यंक्तांसतेंभागोजनुषातस्यंविद्धि ॥ उदीर्ष्वातोंविश्वावसोनमंसेळामहेत्वा ॥ अन्यामिंच्छप्रफर्व्यं१संजायांपत्यांसृ ज ॥ [3]तांपूंषञ्छिवतंमामेरंयस्वयस्यांबीजंमनुष्या३वपंति ॥ यानंऊरूउंशतीविश्रयांतेयस्यांमुशंतंःप्रहरांमशेपं ॥ [4]योग र्भमोषंधीनांगवांकृणोत्यर्वंतां ॥ पर्जन्यंःपुरुषीणां ॥ [5]अहंगर्भंमदधामोषंधीष्वहंविश्वेंषुभुवंनेष्वंतः ॥ अहंप्रजाअंजन यंपृथिव्यामहंजनिंभ्योअपरीषुंपुत्रान् ॥ [6]अपंश्यंत्वामनंसाचेकिंतानंतपंसोजातंतपंसोविभूंतं ॥ इहप्रजामिहरयिंररा णःप्रजांयस्वप्रजयांपुत्रकाम ॥ अपंश्यंत्वामनंसादीध्यांनांस्वायांतनूऽऋत्व्येनाधंमानां ॥ उपमामुच्चायुंवतिर्बंभूयाः

१ वधेनदस्युमितिषण्णांवसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ २ उदीर्ष्वेतिद्वयोःसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीआद्यात्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥ ३ तांपूषन्नित्य स्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीत्रिष्टुप् ॥ ४ योगर्भमित्यस्यवसिष्ठःपर्जन्योगायत्री ॥ ५ अहंगर्भमित्यस्यप्रजावान्प्राजापत्योभर्गइंद्रोवा त्रिष्टुप् ॥ ६ अपश्यमितितृचस्यसूक्तस्यप्राजापत्यःप्रजावानन्वृचंयजमानपत्नीहोत्राशिषस्त्रिष्टुप् ॥

प्रजायस्वप्रजयापुत्रकामे ॥ अहंगर्भमदधामोषधीष्वहंविश्वेषुभुवनेष्वंतः ॥ अहंप्रजाअजनयंपृथिव्यामहंजनिभ्योअपरीषुपुत्रान् ॥ अपश्यंत्वामनसाचेकितानंतपसोजातंतपसोविभूतं ॥ इहप्रजामिहरयिंरराणःप्रजायस्वप्रजया पुत्रकाम ॥ अपश्यंत्वामनसादीध्यानांस्वयांतनूऽऋत्व्येनाधमानां ॥ उपमामुच्चायुवतिर्बभूयाःप्रजायस्वप्रजया पुत्रकामे ॥ अहंगर्भमदधाओषधीष्वहंविश्वेषुभुवनेष्वंतः ॥ अहंप्रजाअजनयंपृथिव्यामहंजनिभ्योअपरीषुपुत्रान् ॥ १ ॥ इतिगर्भाधानेमंत्राः ॥ ॥ अथेष्टिप्रायश्चित्तादौमंत्राः ॥ यमादित्याअंशुमाप्याययंतियमक्षितमक्षितयःपिबंति ॥ तेननोराजावरुणोबृहस्पतिराप्याययंतुभुवनस्यगोपाः ॥ अत्राहगोरमन्वतनामत्वष्टुरपीच्यं ॥ इत्थाचंद्रमसोगृहे ॥ इदंतएकंपरऊतएकंतृतीयेनज्योतिषासंविशस्व ॥ संवेशनेतन्वं१श्चारुरेधिप्रियोदेवानांपरमेजनित्रे ॥ उद्दीप्यस्वजातवदोपघ्नंनिर्ऋतिंमम ॥ पशूंश्चमह्यमावहजीवनंचदिशोदश ॥ मानोहिंसीज्जातवेदोगामश्वंपुरुषंजगत् ॥ अबिभ्रदग्नआगहिश्रियामापरिपातय ॥ पुनस्त्वादित्यारुद्रावसवःसमिंधतांपुनर्ब्रह्माणोवसुनीथयज्ञैः ॥ घृतेनत्वंतनुवोवर्धयस्वसत्याःसंतुयजमानस्यकामाः ॥ देवांजनमगन्यज्ञस्तस्यमाशीरवतुवर्धतां ॥ भूतिर्घृतेन मुंचतुयज्ञोयज्ञपतिमंहसः ॥ भूपतयेस्वाहा ॥ भुवनपतयेस्वाहा ॥ भूतानांपतयेस्वाहा ॥ यज्ञस्यत्वाप्रमयोन्मयाभिमयाप्रतिमया ॥ द्रप्सश्चस्कंदप्रथमांअनुद्यूनिमंचयोनिमनुयश्चपूर्वः ॥ समानंयोनिमनुसंचरंतंद्रप्संजुहोम्यनुसप्त

होत्राः ॥ भूमिर्भूमिमगान्मातामातरमप्यगात् ॥ भूयास्मपुत्रैःपशुभिर्योनोद्वेष्टिसभिद्यतामिति ॥ अभिन्नोघर्मोजीरदानुर्यतआर्तस्तदगन्पुनः ॥ इध्मोवेदिःपरिधयश्चसर्वेयज्ञस्यायुरनुसंतरंतु ॥ त्रयस्त्रिंशत्तंतवोयान्वितन्वतइमंयज्ञंस्वधयायेयजंते ॥ तेभिश्छिद्रंप्रतिदध्मोयजत्रस्वाहायज्ञोअप्येतुदेवान् ॥ ॥ अथपुंसवनादौमंत्राः ॥ प्रजावदाख्यंसूक्तं ॥ आतेगर्भोयोनिमेतुपुमान्बाणइवेषुधिं ॥ आवीरोजायतांपुत्रस्तेदशमास्यः ॥ करोमितेप्राजापत्यमागर्भोयोनिमेतुते ॥ अनूनःपूर्णोजायतामश्लोणोपिशाचधीतः ॥ पुमांस्तेपुत्रोनारितंपुमाननुजायतां ॥ तानिभद्राणिबीजान्यृषभाजनयंतुनौ ॥ यानिभद्राणिबीजान्यृषभाजनयंतिनः ॥ तैस्त्वंपुत्रान्विंदस्वसाप्रसूर्धेनुकाभव ॥ कामःसमृध्यतांमह्यमपराजितमेवमे ॥ यंकामंकामयेदेवतंमेवायोसमर्धय ॥ अथजीवपुत्राख्यंसूक्तं ॥ अग्निरैतुप्रथमोदेवतानांसोस्यैप्रजांमुंचतुमृत्युपाशात् ॥ तदयंराजावरुणोनुमन्यतांयथेयंस्त्रीपौत्रमघंनरोदात् ॥ इमामग्निस्त्रायतांगार्हपत्यःप्रजामस्यैनयतुदीर्घमायुः ॥ अशून्योपस्थाजीवतामस्तुमातापौत्रमानंदमभिप्रबुध्यतामियं ॥ मातेगृहेनिशिघोषउत्थादन्यत्रत्वद्रुदंत्यःसंविशंतु ॥ मात्वंविकेश्युरआवधिष्ठाजीवपत्नीपतिलोकेविराजपश्यंतीप्रजांसुमनस्यमाना ॥ अप्रजस्तांपौत्रमृत्युंपाप्मानमुतवाघं ॥ शीर्ष्णःस्रजमिवोन्मुच्यद्विषद्भ्यःप्रतिमुंचामिपाशं ॥ देवकृतंब्राह्मणंकल्पमानंतेनहन्मि

योनिषदः पिशाचान् ॥ क्रव्यादोमृत्यूनधरान्पातयामिदीर्घमायुस्तवजीवंतुपुत्राः ॥ ॐ[1]धातादंदातुदाशुषेप्राचीं जीवातुमक्षितां ॥ वयंदेवस्यधीमहिसुमतिंवाजिनीवतः ॥ ॐधाताप्रजानामुतरायईशेधातेदंविश्वंभुवनंजजान ॥ धाताकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेधात्रइद्धव्यंघृतवज्जुहोत ॥ [2]राकामहंसुहवांसुष्टुतीहुवेशृणोतुनःसुभगाबोधतुत्मना ॥ सीव्यत्वपः सूच्याच्छिद्यमानयाददातुवीरंशतदायमुक्थ्यं ॥ यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसोयाभिर्ददासिदाशुषेवसूनि ॥ ताभिर्नोअद्यसुमनाउपागहिसहस्रपोषंसुभगेरराणा ॥ अथजातकर्मणिमंत्राः ॥ मेधांतेदेवःसविताम्मेधांदेवीसरस्वती ॥ मेधांतेअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजौ ॥ इंद्रश्रेष्ठानिद्रविणानि० १॥ [3]अस्मेप्रयंधिमघवन्नृजीषिन्निंद्ररायोविश्ववारस्यभूरेः ॥ अस्मेशतंशरदोजीवसेधाअस्मेवीरान्छश्वतइंद्रशिप्रिन् ॥ इमांकुमारोजरांधयतुदीर्घमायुःप्रजीवसे ॥ अस्यैस्तनौप्रयुंजानाआयुर्वर्चोयशोबलं ॥ अथवर्धापनविधौविशेषमंत्राः ॥ [4]इमंस्तोममर्हतेजातवेदसेरथमिवसंमहेमामनीषया ॥ भद्राहिनःप्रमतिरस्यसंसद्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव ॥ यस्मैत्वमायजसेससाधत्यनर्वाक्षेतिदधतेसुवीर्यं ॥

---

१ धाताददातुदाशुषइतिमंत्रद्वयस्यहिरण्यगर्भोधातानुष्टुप् ॥ २ राकामहमितिद्वयोर्गृत्समदोराकाजगती ॥ ३ अस्मेप्रयंधिविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ इमंस्तोममितिषोळशर्चस्यसूक्तस्यआंगिरसः कुत्सोग्निः पूर्वोदेवास्त्रयः पादाविश्वेदेवास्तन्नोमित्रइत्यर्धर्चोमित्रावरुणादितिःसिंधुःपृथिवीद्युदेवत्योग्निर्वाजगत्यंत्येत्रिष्टुभौ ॥

सतूतावनैनंमश्नोत्यंहतिरग्नेस० ॥ शकेमत्वासमिधंसाधयाधियस्त्वेदेवाहविरदंत्याहुतं ॥ त्वमादित्यांआवहतान्ह्यु१श्मस्यग्नेसख्येमारिषामा० ॥ भरामेध्मंकृणवामाहवींषितेचितयंतःपर्वणापर्वणावयं ॥ जीवातवेप्रतरंसाधयाधियोग्नेस० ॥ विशांगोपाअस्यचरंतिजंतवोद्विपच्चयदुतचतुष्पदक्तुभिः ॥ चित्रःप्रकेतउषसोमहांअस्यग्नेस०॥१॥ त्वमध्वर्युरुतहोतासिपूर्व्यःप्रशास्तापोताजनुषापुरोहितः ॥ विश्वाविद्वांआर्त्विज्याधीरपुष्यस्यग्नेस० ॥ योविश्वतःसुप्रतीकःसदृङ्ङसिदूरेचित्संतळिदिवातिरोचसे ॥ रात्र्याश्चिदंधोअतिदेवपश्यस्यग्ने० ॥ पूर्वोदेवाभवतुसुन्वतोरथोस्माकंशंसोअभ्यस्तुदूढ्यः ॥ तदाजानीतोतपुष्यतावचोग्ने० ॥ वधैर्दुःशंसांअपदूढ्योजहिदूरेवायेअंतिवाकेचिदत्रिणः ॥ अथायज्ञायगृणतेसुगंकृध्यग्ने० ॥ यदयुक्थाअरुषारोहितारथेवातजूतावृषभस्येवतेरवः ॥ आदिन्वसिवनिनोधूमकेतुनाग्ने० ॥२॥ अधस्वनादुतबिभ्युःपतत्रिणोद्रप्सायत्तेयवसादोव्यस्थिरन् ॥ सुगंतत्तेतावकेभ्योरथेभ्योग्ने०॥ अयंमित्रस्यवरुणस्यधायसेवयातांमरुतांहेळोअद्भुतः ॥ मृळासुनोभूत्वेषांमनःपुनरग्ने० ॥ देवोदेवानामसिमित्रोअद्भुतोवसुर्वसूनामसिचारुरध्वरे ॥ शर्मन्त्स्यामतवसप्रथस्तमेग्नेस० ॥ तत्तेभद्रंयत्समिद्धस्स्वेदमेसोमाहुतोजरसेमृळयत्तमः ॥ दधासिरत्नंद्रविणंचदाशुषेग्नेस० ॥ यस्मैत्वंसुद्रविणोददाशोनागास्त्वमदितेसर्वताता ॥ यंभद्रेणशवसाचोदयासिप्रजाव

तारांधंसातेस्याम ॥ सत्वमंग्नेसौभगत्वस्यंविद्वान्स्माकमायुःप्रतिरेहदेव ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुः पृथिवीउतद्यौः ॥ जातवेदसेसुनवाम० ऋ० ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

चूडाकर्ममंत्राः ॥ [1]अग्नआयूंषिपवसआसुवोर्जमिषंचनः ॥ आरेबांधस्वदुच्छुनां ॥ अग्निर्ऋषिःपवमानःपांचजन्यःपुरोहितः ॥ तमीमहेमहागयं ॥ अग्नेपवस्वस्वपाअस्मेवर्चःसुवीर्यं ॥ दधद्रयिंमयिपोषं ॥ प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वा० ॥ १ ॥ ॐउष्णेनवायउदकेनेहि ॥ अदितिःकेशान्वपत्वापउंदंतुवर्चसे ॥ ॐओषधेत्रायस्वैनं ॥ स्वधितेमैनंहिंसीः ॥ येनावपत्सविताक्षुरेणसोमस्यराज्ञोवरुणस्यविद्वान् ॥ तेनब्रह्माणोवपतेदमस्यायुष्मान्जरदष्टिर्यथासत् ॥ येनधाताबृहस्पतेरग्नेरिंद्रस्यचायुषेवपत् ॥ तेनतआयुषेवपामिसुश्लोक्यायस्वस्तये ॥ येनभूयश्चरात्र्यांज्योक्चपश्यातिसूर्यं ॥ तेनतआयुषे० ॥ यत्क्षुरेणमर्चयतासुपेशसावप्तावपसिकेशान् ॥ शुंधिशिरोमास्यायुःप्रमोषीः ॥ शीतोष्णाभिरद्भिरबर्थंकुर्वाणोक्षण्वन्कुशलीकुरु ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथोपनयनमंत्राः ॥ [2]युवंवस्त्राणिपीवसावसाथेयुवोरच्छिद्रामंतवोहसर्गाः ॥ अवातिरतमनृतानिविश्वऽऋतेनमित्रावरुणासचेथे ॥ [1]मित्रस्यचक्षुर्धरुणंबलीयस्तेजोयशस्वीस्थविरंसमिद्धं ॥ अनाहनस्यंवसनंजरिष्णुपरीदंवाज्यजिनंदधेहं ॥ [2]यज्ञोपवीतंपरमंपवित्रंप्रजापतेर्यत्सहजंपुरस्तात् ॥ आयुष्यमग्र्यंप्रतिमुंचशुभ्रंयज्ञोपवीतंबलमस्तुतेजः ॥ [3]तत्संवितुर्वृणीमहेवयंदेवस्यभोजनं ॥ श्रेष्ठंसर्वधातमंतुरंभगस्यधीमहि ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांहस्तंगृह्णामि ॥ [4]युवासुवासाःपरिवीतआगात्सउश्रेयान्भवतिजायमानः ॥ तंधीरासःकवयउन्नयंतिस्वाध्योमनसादेवयंतः ॥ [5]अग्नयेसमिधमाहार्षंबृहतेजातवेदसे ॥ तयात्वमग्नेवर्धस्वसमिधाब्रह्मणावयंस्वाहा ॥ [6]मयिमेधांमयिप्रजांमय्यग्निस्तेजोदधातु ॥ मयिमेधांमयिप्रजांमयींद्रइंद्रियंदधातु ॥ मयिमेधांमयिप्रजांमयिसूर्योभ्राजोदधातु ॥ यत्तेअग्नेतेजस्तेनाहंतेजस्वीभूयासं ॥ यत्तेअग्नेवर्चस्तेनाहंवर्चस्वीभूयासं ॥ यत्तेअग्नेहरस्तेनाहंहरस्वीभूयासं ॥ [7]ममव्रतेहृदयंतेदधामिममचित्तमनुचित्तंतेअस्तु ॥ ममवाचमेकव्रतोजुषस्वबृहस्पतिष्ट्वानियुनक्तुमह्यं ॥ [8]इयंदुरुक्तात्प

---

१ अग्नआयूंषीतितिसृणांशतंवैखानसाऋषयःअग्निःपवमानोदेवतागायत्रीच्छंदः ॥ २ युवंवस्त्राणीत्यस्यौचथ्योदीर्घतमामित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

---

१ मित्रस्यचक्षुरित्यस्यवामदेवोजिनंत्रिष्टुप् ॥ २ यज्ञोपवीतमितिमंत्रस्यपरब्रह्मपरमात्मात्रिष्टुप् ॥ ३ तत्सवितुरित्यस्यश्यावाश्वःसवितानुष्टुप् ॥ ४ युवासुवासाइत्यस्यकौशिकोविश्वामित्रोयूपस्त्रिष्टुप् ॥ ५ अग्नयेसमिधमित्यस्यहिरण्यगर्भोग्निर्बृहती ॥ ६ मयिमेधाभितिषण्णांहिरण्यगर्भःपूर्वेषांत्रयाणामग्नींद्रसूर्यादेवताउत्तरत्रयाणामग्निर्देवतागायत्रीच्छंदः ॥ ७ ममव्रतइत्यस्यप्रजापतिर्बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ ८ इयंदुरुक्तादितिद्वयोर्वामदेवोमेखलास्त्रिष्टुप् ॥

रिबाधमानाच्छर्मवरूथंपुनतीनआगात् ॥ प्राणापानाभ्यांबलमाभरंतीप्रियादेवानांसुभगामेखलेयं ॥ ऋतस्यगोप्त्री
तपसःपरस्पीघ्नतीरक्षःसहमानाअरातीः ॥ सानःसमंतमनुपरेहिभद्रयाभर्तारस्तेमेखलेमारिषाम ॥ अदांतंदमयित्वा
मांमार्गेसंस्थापयन्त्स्वयं ॥ दंडःकरेस्थितोयस्मात्तस्माद्रक्षयतोभयं ॥ ॐ येयज्ञेनदक्षिणयासमक्ताइंद्रस्यसख्यममृ
तत्वमानश ॥ तेभ्योभद्रमंगिरसोवोऽअस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ यउदाजन्पितरोगोमयंवस्वृतेनाभिंदन्परि
वत्सरेवलं ॥ दीर्घायुत्वमंगिरसोवोअस्तुप्रतिगृ० ॥ यऽऋतेनसूर्यमारोहयन्दिव्यप्रथयन्पृथिवींमातरंवि ॥ सुप्रजा
स्त्वमंगिरसोवोअस्तुप्र० ॥ अयंनाभावदतिवल्गुवोगृहेदेवपुत्राऋषयस्तच्छृणोतन ॥ सुब्रह्मण्यमंगिरसोवोअस्तुप्र० ॥
विरूपासइदृषयस्तइद्गंभीरवेपसः ॥ तेअंगिरसःसूनवस्तेअग्नेःपरिजज्ञिरे ॥ १ ॥ येअग्नेःपरिजज्ञिरेविरूपासोदिवस्प
रि ॥ नवग्वोनुदशग्वोऽअंगिरस्तमःसचादेवेषुमंहते ॥ इंद्रेणयुजानिःसृजंतवाघतोव्रजंगोमंतमश्विनं ॥ सहस्रंमेदद
तोअष्टकर्ण्यः[1]श्रवोदेवेष्वक्रत ॥ प्रनूनंजायतामयंमनुस्तोक्मेवरोहतु ॥ यःसहस्रंशताश्वंसद्योदानायमंहते ॥ नतमं
श्नोतिकश्चनदिवइवसान्वारभं ॥ सावर्ण्यस्यदक्षिणाविसिंधुरिवपप्रथे ॥ उतदासापरिविषेस्मद्दिष्टीगोपरीणसा ॥

१ येयज्ञेनेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यनाभानेदिष्ठोविश्वेदेवा आद्यानांषण्णामंगिरसोवाअष्टम्यादिषुसावर्णेर्दानस्तुतिः आद्याश्चतस्रोजगत्यः पंचम्यष्टमीनवमीचानुष्टुभःषष्ठीबृहतीसप्तमीसतोबृहतीदशमीगायत्रीअंत्यात्रिष्टुप् ॥

यदुस्तुर्वश्चमामहे ॥ सहस्रदाग्रामणीर्मारिषन्मनुःसूर्येणास्ययतमानैतुदक्षिणा ॥ सावर्णेर्देवाःप्रतिरंत्वायुर्यस्मिन्नश्रां
ताअसनामवाजं ॥ २ ॥ परावतोयेदिधिषंतआप्यंमनुप्रीतासोजनिमाविवस्वतः ॥ ययातेर्येनहुष्यस्यबर्हिषिदेवाआ
संतेतेअधिब्रुवंतुनः ॥ विश्वाहिवोनमस्यानिवंद्यानामानिदेवाउतयज्ञियानिवः ॥ येस्थजाताअदितेरद्भ्यस्परियेपृथि
व्यास्तेमइहश्रुताहवं ॥ येभ्योमातामधुमत्पिन्वतेपयःपीयूषंद्यौरदितिरद्रिबर्हाः ॥ उक्थशुष्मान्वृषभरान्त्स्वप्नसस्तां
ऽआदित्याँअनुमदास्वस्तये ॥ नृचक्षसोअनिमिषंतोऽअर्हणाबृहद्देवासोऽअमृतत्वमानशुः ॥ ज्योतीरथाऽअहिमाया
अनागसोदिवोवर्ष्माणंवसतेस्वस्तये ॥ सम्राजोयेसुवृधोयज्ञमाययुरपरिह्वृतादधिरेदिविक्षयं ॥ ताँऽआविवासनमसासु
वृक्तिभिर्महोऽआदित्याँऽअदितिंस्व० ॥ ३ ॥ कोवःस्तोमंराधतियंजुजोषथविश्वेदेवासोमनुषोयतिष्ठन ॥ कोवोध्वरं
तुविजाताअरंकरद्योनःपर्षदत्यंहःस्व० ॥ येभ्योहोत्रांप्रथमामायेजेमनुःसमिद्धाग्निर्मनसासप्तहोतृभिः ॥ तआदित्याऽ
अभयंशर्मयच्छतसुगानःकर्तसुपथास्वस्तये ॥ यईशिरेभुवनस्यप्रचेतसोविश्वस्यस्थातुर्जगतश्चमंतवः ॥ तेनःकृतादकृ
तादेनसस्पर्यद्यादेवासःपिपृतास्व० ॥ भरेष्विंद्रंसुहवंहवामहेंहोमुचंसुकृतंदैव्यंजनं ॥ अग्निंमित्रंवरुणंसातयेभगंद्या
वापृथिवीमरुतःस्व० ॥ सुत्रामाणंपृथिवींद्यामनेहसंसुशर्माणमदितिंसुप्रणीतिं ॥ दैवींनावंस्वरित्रामनागसमस्रवंती

१ परावतइतिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यगयःप्लातोविश्वेदेवाः पंचदशीषोडश्योःपथ्यास्वस्तिर्जगत्यंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ॥

मारुंहेमास्व० ॥ ४ ॥ विश्वैयजत्राऽअधिवोचतोतयेत्रायंध्वंनोदुरेवांयाऽअभिह्रुतः ॥ सत्ययावोदेवहूत्याहुवेमशृण्वतोदेवाऽअवंसेस्व० ॥ अपामीवामपविश्वामनाहुतिमपारातिंदुर्विदत्रामघायतः ॥ आरेदेवाद्वेषोअस्मद्युयोतनोरुणः शर्मयच्छतास्व० ॥ अरिष्टःसमर्तोविश्वएधतेप्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्परि ॥ यमादित्यासोनयथासुनीतिभिरतिविश्वानिदुरितास्व० ॥ यंदेवासोवथवाजसातौयंशूरसातामरुतोहितेधने ॥ प्रातर्यावाणंरथमिंद्रसानसिमरिष्यंतमारुंहेमास्व० ॥ स्वस्तिनःपथ्यासुधन्वसुस्वस्त्य१प्सुवृजनेस्वर्वति ॥ स्वस्तिनःपुत्रकृथेषुयोनिषुस्वस्तिरायेमरुतोदधातन ॥ स्वस्तिरिद्धिप्रपथेश्रेष्ठारेक्णस्वत्यभियावाममेति ॥ सानोअमासोऽअरणेनिपातुस्वावेशाभवतुदेवगोपा ॥ एवाप्लतेः सूनुरवीवृधद्वोविश्वऽआदित्याऽअदितेमनीषी ॥ ईशानासोनरोअमर्त्येनास्ताविजनोदिव्योगयेन ॥ ५ ॥ बृहस्पतेप्रथमंवाचोअग्रंयत्प्रैरतनामधेयंदधानाः ॥ यदेषांश्रेष्ठंयदरिप्रमासीत्प्रेणातदेषांनिहितंगुहाविः ॥ सक्तुमिवतितउनापुनंतोयत्रधीरामनसावाचमक्रत ॥ अत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रैषांलक्ष्मीर्निहिताधिवाचि ॥ यज्ञेनवाचःपदवीयमायंतामन्वविंदन्नृषिषुप्रविष्टां ॥ तामाभृत्याव्यदधुःपुरुत्रातांसप्तरेभाअभिसंनवंते ॥ उतत्वःपश्यन्नददर्शवाचमुतत्वःशृण्वन्नशृणोत्येनां ॥ उतोत्वस्मैतन्वं१विसस्रेजायेवपत्यउशतीसुवासाः ॥ उतत्वंसख्येस्थिरपीतमाहुर्नैनंहिन्वं

१ बृहस्पतइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोबृहस्पतिर्ज्ञानंत्रिष्टुप्नवमीजगती ॥

त्यपिवाजिनेषु ॥ अधेन्वाचरतिमाययैषवाचंशुश्रुवाँऽअफलामपुष्पां ॥ १ ॥ यस्तित्याजसचिविदंसखायंनतस्यवाच्यपिभागोअस्ति ॥ यदींशृणोत्यलकंशृणोतिनहिप्रवेदसुकृतस्यपंथां ॥ अक्षण्वंतःकर्णवंतःसखायोमनोजवेष्वसमाबभूवुः ॥ आदघ्नासऽउपकक्षासऽउत्वेह्रदाऽइवस्नात्वाऽउत्वेददृश्रे ॥ हृदातष्टेषुमनसोजवेषुयद्ब्राह्मणाःसंयजंतेसखायः ॥ अत्राहत्वंविजहुर्वेद्याभिरोहब्रह्माणोविचरंत्युत्वे ॥ इमेयेनार्वाङ्नपरश्चरंतिनब्राह्मणासोनसुतेकरासः ॥ तऽएतेवाचमभिपद्यपापयासिरीस्तंत्रंतन्वतेऽअप्रजज्ञयः ॥ सर्वेनंदंतियशसागतेनसभासाहेनसख्यासखायः ॥ किल्बिषस्पृत्पितुषणिर्ह्येषामरंहितोभवतिवाजिनाय ॥ ऋचांत्वःपोषमास्तेपुपुष्वान्गायत्रंत्वोगायतिशक्करीषु ॥ ब्रह्मात्वोवदतिजातविद्यांयज्ञस्यमात्रांविमिमीतऽउत्वः ॥ २ ॥ [1]तेवदन्प्रथमाब्रह्मकिल्बिषेकूपारःसलिलोमातरिश्वा ॥ वीळुहरास्तपऽउग्रोमयोभूरापोदेवीःप्रथमजाऽऋतेन ॥ सोमोराजाप्रथमोब्रह्मजायांपुनःप्रायच्छदहृणीयमानः ॥ अन्वर्तितावरुणोमित्रऽआसीदग्निर्होताहस्तगृह्यानिनाय ॥ हस्तेनैवग्राह्यऽआधिरस्याब्रह्मजायेयमितिचेदवोचन् ॥ नदूतायप्रह्येतस्थऽएषातथाराष्ट्रंगुपितंक्षत्रियस्य ॥ देवाऽएतस्यामवदंतपूर्वेसप्तऽऋषयस्तपसेयेनिषेदुः ॥ भीमाजायाब्राह्मणस्योपनीतादुर्धांदधातिपरमेव्योमन् ॥ ब्रह्मचारीचरतिवेविषद्विषःसदेवानांभवत्येकमंगं ॥ तेनजायामन्वविंदद्बृह

१ तेवदन्नितिसप्तदशर्चस्यसूक्तस्यब्रह्मजायाजुहूर्ब्राह्मऊर्ध्वनाभोवाविश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

स्पतिःसोमेननीतांजुह्व१नदेवाः ॥ पुनर्वैदेवाऽअददुःपुनर्मनुष्याऽउत ॥ राजानःसत्यंकृण्वानाब्रह्मजायांपुनर्ददुः ॥ पुनर्दायब्रह्मजायांकृत्वीदेवैर्निकिल्बिषं ॥ ऊर्जंपृथिव्याभक्त्वायोरुगायमुपासते ॥ १ ॥ [1]मित्रोजनान्यातयतिब्रुवाणोमित्रोदाधारपृथिवीमुतद्यां ॥ मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेमित्रायहव्यंघृतवज्जुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तोऽअस्तुप्रयस्वान्यस्तऽआदित्यशिक्षतिव्रतेन ॥ नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनैनमंहोऽअश्नोत्यंतितोनदूरात् ॥ अनमीवासइळयामदंतोमितज्ञवोवरिमन्नापृथिव्याः ॥ आदित्यस्यव्रतमुपक्षियंतोवयंमित्रस्यसुमतौस्याम ॥ अयंमित्रोनमस्यःसुशेवोराजासुक्षत्रोऽअजनिष्टवेधाः ॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ महाँऽआदित्योनमसोपसद्योयातयज्जनोगृणतेसुशेवः ॥ तस्माऽएतत्पन्यतमायजुष्टमग्नौमित्रायहविराजुहोत ॥ १ ॥ मित्रस्यचर्षणीधृतोवोदेवस्यसानसि ॥ द्युम्नंचित्रश्रवस्तमं ॥ अभियोमहिनादिवंमित्रोबभूवसप्रथाः ॥ अभिश्रवोभिःपृथिवीं ॥ मित्रायपंचयेमिरेजनाऽअभिष्टिशवसे ॥ सदेवान्विश्वान्बिभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुषुजनायवृक्तबर्हिषे ॥ इषऽइष्टव्रताऽअकः ॥ २ ॥ ॐसुश्रवःसुश्रवाअसियथात्वंसुश्रवःसुश्रवाअस्येवंमांसुश्रवःसौश्रवसंकुरु ॥ यथात्वंदेवानांयज्ञस्यनिधिपोस्येवमहंमनुष्याणांवेदस्यनिधिपोभूयासं ॥ ॥ अथमेधाकरंसूक्तं ॥ ॐमेधामह्यमंगिरसोमेधांसप्तऋषयोददुः ॥ मेधामिंद्रश्चाग्नि

[1] मित्रोजनानितिनवर्चस्यसूक्तस्यगाथिनोविश्वामित्रोमित्रस्त्रिष्टुप्अंत्याश्चतस्रोगायत्र्यः ॥

श्चमेधांधातादधातुते ॥ मेधांतेवरुणोराजामेधांदेवीसरस्वती ॥ मेधांतेअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ यामेधाअप्सरस्सुगंधर्वेषुचयन्मनः ॥ दैवीयामानुषीमेधासामामाविशतादिमाम् ॥ यन्मेनोक्तंतद्रमतांशकेयंयदनुब्रुवे ॥ निशामतन्निशामयिमयिव्रतंसहव्रतेषुभूयासंब्रह्मणासंगमेमहि ॥ शरीरंमेविचक्षणंवाङ्मेमधुमद्दुहा ॥ अवृद्धमहमसौसूर्योब्रह्मणानीस्थःश्रुतंमेमाप्रहासीः ॥ मेधांदेवींमनसारेजमानांगंधर्वजुष्टांप्रतिनोजुषस्व ॥ मह्यंमेधांवदमह्यंश्रियंवदमेधावीभूयासमजराजरिष्णुः ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं ॥ सनिंमेधामयासिषं ॥ यांमेधांदेवगणाःपितरश्चोपासते ॥ तयामामेधयामेमेधाविनंकुरु ॥ मेधाव्य१हंसुमनाःसुप्रतीकःश्रद्धामनाःसत्यमतिःसुशेवः ॥ महायशाधारयिष्णुःप्रवक्ताभूयासमस्यैस्वधयाप्रयोगे ॥ १ ॥ [1]अर्चतप्रार्चतप्रियमेधासोअर्चत ॥ अर्चंतुपुत्रकाउतपुरंनधृष्ण्वर्चत ॥ [2]अभिवस्त्रासुवसनान्यर्षाभिधेनूःसुदुघाःपूयमानः ॥ अभिचंद्राभर्तवेनोहिरण्याभ्यश्वान्रथिनोदेवसोम ॥ [3]वेदिषदेप्रियधामायसुद्युतेधासिमिवप्रभरायोनिमग्नये ॥ वस्त्रेणेववासयामन्मनाशुचिंज्योतीरथंशुक्रवर्णंतमोहनं ॥ [4]सतुवस्त्राण्यधपेशनानिवसानोअग्निर्नाभापृथिव्याः ॥ अरुषोजातःपदइळायाःपुरोहितोराजन्यक्षीहदेवान् ॥ चरणं

[1] अर्चतप्रार्चतेतिप्रियमेधइंद्रोनुष्टुप् ॥ [2] अभिवस्त्रेत्यांगिरसःकुत्सःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥ [3] वेदिषदइत्यस्यौचथ्योदीर्घतमाअग्निर्जगती ॥ [4] सतुवस्त्रेत्यास्यत्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

पवित्रंविततंपुराणंयेनपूतस्तरतिदुष्कृतानि ॥ तेनपवित्रेणशुद्धेनपूताअतिपाप्मानमरातिंतरेम ॥ लोकस्यद्वारमर्चिवत्पवित्रं ॥ ज्योतिष्मद्भ्राजमानंमहस्वत् ॥ चरणंनोलोकेसुधितांददातु ॥ [1]श्रावयेदस्यकर्णावाजयध्यैजुष्टामनुप्रदिशंमंदयध्यै ॥ उद्वावृषाणोराधसेतुविष्मान्करन्नऽइंद्रःसुतीर्थाभयंच ॥ अच्छायोगंतानाधमानमूतीऽइत्थाविप्रंहवमानंगृणंतं ॥ उपत्मनिदधानोधुर्याऽ३शून्त्सहस्राणिशतानिवज्रबाहुः ॥ त्वोतासोमघवन्निंद्रविप्रावयंतेस्यामसूरयोगृणंतः ॥ भेजानासोबृहद्दिवस्यरायऽआकाय्यस्यदावनेपुरुक्षोः ॥ [2]तंवोधियानव्यस्याशविष्ठंप्रत्नंप्रत्नवत्परितंसयध्यै ॥ सनोवक्षदनिमानःसुब्रह्मेंद्रोविश्वान्यतिदुर्गहाणि ॥ [3]तंवोधियापरमयापुराजामजरमिंद्रमभ्यनूष्यर्कैः ॥ ब्रह्माचगिरोदधिरेसमस्मिन्महांश्चस्तोमोअधिवर्धदिंद्रे ॥ [4]तद्वोदिवोदुहितरोविभातीरुपब्रुवउषसोयज्ञकेतुः ॥ वयंस्यामयशसोजनेषुतद्द्यौश्चधत्तांपृथिवीचदेवी ॥ ॥ अथसमावर्तनेविशेषमंत्राः ॥ ॐ अश्मनस्तेजोसिचक्षुर्मेपाहि ॥ ॐ अश्मनस्तेजोसिश्रोत्रंमेपाहि ॥ ॐ अनार्तास्यनार्तोहंभूयासम् ॥ ॐ देवानांप्रतिष्ठेस्थःसर्वतोमापातं ॥ ॐ दिवश्छद्मासि ॥ ॐ वेणुरसिवानस्पत्योसिसर्वतोमापाहि ॥ ॐ [1]आयुष्यंवर्चस्यंरायस्पोषमौद्भिदं ॥ इदंहिरण्यंवर्चस्वजैत्रायाविशतादिमाम् ॥ उच्चैर्वाजिपृतनाषाट्सभासाहंधनंजयं ॥ सर्वाःसमग्राऋद्धयोहिरण्येस्मिन्समाहिताः ॥ शुनमहंहिरण्यस्यपितुर्नामेवजग्रभ ॥ तेनमांसूर्यत्वचमकरंपूरुषुप्रियं ॥ सम्राजंचविराजंचाभिष्टिर्याचमेध्रुवा ॥ लक्ष्मीराष्ट्रस्ययामुखेतयामामिंद्रसंसृज ॥ अग्नेःप्रजातंपरियद्धिरण्यममृतंयज्ञेअधिमर्त्येषु ॥ यएनद्वेदसइदेनमर्हतिजरामृत्युर्भवतियोबिभर्ति ॥ यद्वेदराजावरुणोयदुदेवीसरस्वती ॥ इंद्रोयद्वृत्रहावेदतन्मेवर्चसआयुषे ॥ नतद्रक्षांसिनपिशाचास्तरंतिदेवानामोजःप्रथमजंह्येऽ३तत् ॥ योबिभर्तिदाक्षायणाहिरण्यंसदेवेषुकृणुतेदीर्घमायुःसमनुष्येषुकृणुतेदीर्घमायुः ॥ यदाबध्नन्दाक्षायणाहिरण्यंशतानीकायसुमनस्यमाना ॥ तन्नआबध्नामिशतशारदायायुष्मान्जरदष्टिर्यथासत् ॥ घृतादुल्लुप्तंमधुमत्सुवर्णंधनंजयंधरुणंधारयिष्णु ॥ ऋणक्सपत्नादधरांश्चकृण्वदरोहमांमहतेसौभगाय ॥ प्रियंमाकुरुदेवेषुप्रियंराजसुमाकुरु ॥ प्रियंविश्वेषुगोप्त्वेषुमयिधेहिरुचारुचं ॥ अग्निर्येनविराजतिसूर्योयेनविराजति ॥ विराज्येनविराजतितेनास्मान्ब्रह्मणस्पतेविराजसमिधंकुरु ॥ ॐ [2]स्मृतंचमेअस्मृतंचमेतन्मउभयव्रतं ॥ निंदाचमे

१ श्रावयेदस्येतितृचस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ तंवोधियेत्यस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ तंवोधियेत्यस्यभरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ४ तद्वोदिवइत्यस्यवामदेवउषास्त्रिष्टुप् ॥

१ आयुष्यमितिसूक्तस्यसनकसनंदनसनातनादयोहिरण्यमाता आद्याश्चतस्रोनुष्टुभःपंचमीत्रिष्टुप्षष्ठ्यनुष्टुप्सप्तम्यतिशक्करीअष्टमीनवम्यौत्रिष्टुभौदशम्यनुष्टुबेकादशीपंक्तिः ॥ २ स्मृतंचमइत्यादिमंत्राणामग्निर्देवताअष्टिछंदः ॥

अनिंदाचमेतन्मउभयव्रतं ॥ विद्याचमेअविद्याचमेतन्मउभयव्रतं ॥ श्रद्धाचमेअश्रद्धाचमेतन्मउभयव्रतं ॥ प्रज्ञाचमे अप्रज्ञाचमेतन्मउ० ॥ इष्टंचमेअनिष्टंचमेतन्मउ० ॥ दत्तंचमेअदत्तंचमेतन्मउ० ॥ अधीतंचमेअनधीतंचमेतन्म० ॥ कृतंचमेअकृतंचमेतन्म० ॥ सत्यंचमेअसत्यंचमेतन्म० ॥ श्रुतंचमेअश्रुतंचमेतन्म० ॥ व्रतंचमेअव्रतंचमेतन्मउभ यव्रतं ॥ यदग्नेसेंद्रस्यसप्रजापतिकस्यसऋषिकस्यसऋषिराजन्यस्यसपितृकस्यसपितृराजन्यस्यसमनुष्यस्यसमनुष्यरा जन्यस्यसाकाशस्यसातीकाशस्यसानूकाशस्यसप्रतीकाशस्यसदेवमनुष्यस्यसगंधर्वाप्सरस्कस्यसहारण्यैश्चपशुभिर्ग्रा म्यैश्चयन्मआत्मनआत्मनिव्रतंतन्मेसर्वव्रतमिदमहमग्नेसर्वव्रतोभवामिस्वाहा ॥ [1]ममाग्नेवर्चोविहवेष्वस्तुवयंत्वेंधाना स्तन्वंपुषेम ॥ मह्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेणपृतनाजयेम ॥ ममदेवाविहवेसंतुसर्वइंद्रवंतोमरुतोविष्णुरग्निः ॥ ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तुमह्यंवातःपवतांकामेअस्मिन् ॥ मयिदेवाद्रविणमायजंतांमय्याशीरस्तुमयिदेवहूतिः ॥ दै व्याहोतारोवनुषंतपूर्वेरिष्टाःस्यामतन्वासुवीराः ॥ मह्यंयजंतुममयानिहव्याकूतिःसत्यामनसोमेअस्तु ॥ एनोमानि गांकतमच्चनाहंविश्वेदेवासोअधिवोचतानः ॥ देवीःषळुर्वीरुरुनःकृणोतविश्वेदेवासइहवीरयध्वं ॥ माहास्महिप्रज यामातनूभिर्मारधामद्विषतेसोमराजन् ॥ १ ॥ अग्नेमन्युंप्रतिनुदन्परेषामदब्धोगोपाःपरिपाहिनस्त्वं ॥ प्रत्यंचोयंतु

१ ममाग्नेवर्चइतिदशर्चस्यसूक्तस्यविहव्योविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्अंत्याजगती ॥

निगुतःपुनस्तेअमैषांचित्तंप्रबुधांविनेशत् ॥ धाताधातॄणांभुवनस्ययस्पतिर्देवंत्रातारमभिमातिषाहं ॥ इमंयज्ञमश्वि नोभाबृहस्पतिर्देवाःपांतुयजमानंन्यर्थात् ॥ उरुव्यचानोमहिषःशर्मयंसदस्मिन्हवेपुरुहूतःपुरुक्षुः ॥ सनःप्रजायैहर्य श्वमृळयेंद्रमानोरीरिषोमापरादाः ॥ येनःसपत्नाअपतेभवंत्विंद्राग्निभ्यामवबाधामहेतान् ॥ वसवोरुद्राआदित्याउ परिस्पृशंमोग्रंचेत्तारमधिराजमक्रन् ॥ अर्वांचमिंद्रममुतोहवामहेयोगोजिद्धनजिदश्वजिद्यः ॥ इमंनोयज्ञंविहवेजुष स्वास्यकुर्मोहरिवोमेदिनंत्वा ॥ १० ॥ इतिदशमंत्राः ॥ ॥ अथदेवपूजादौ ॥ [1]येभ्योमातामधुमत्पिन्वतेपयःपीयू षंद्यौरदितिरद्रिबर्हाः ॥ उक्थशुष्मान्वृषभरान्त्स्वप्नसस्ताँआदित्याँअनुमदास्वस्तये ॥ [2]एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञै र्विधेमनमसाहविर्भिः ॥ बृहस्पतेसुप्रजावीरवन्तोवयंस्यामपतयोरयीणाम् ॥ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यं भवावाजस्यसंगथे ॥ दधिक्राव्णोअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुखाकरत्प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ [3]घृतंमिमिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतम्वस्यधाम ॥ अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहव्यम् ॥ [4]मधुवाता ऋतायतेमधुक्षरंतिसिंधवः ॥ माध्वीर्नःसंत्वोषधीः ॥ मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवंरजः ॥ मधुद्यौरस्तुनःपिता ॥

१ येभ्योमातेत्यस्यगयःप्लातोविश्वेदेवाजगती ॥ २ एवापित्रइत्यस्यवामदेवोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ ३ घृतंमिमिक्षइत्यस्यगृत्समदआप्रियो तनूनपात्रिष्टुप् ॥ ४ मधुवाताइतितृचस्यराहूगणोगौतमोविश्वेदेवागायत्री ॥

मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमाँअस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गावोभवंतुनः ॥ [1]स्वादुःपवस्वदिव्यायजन्मनेस्वादुरिंद्रायसुहवीतुना
म्ने ॥ स्वादुर्मित्रायवरुणायवायवेबृहस्पतयेमधुमाँअदाभ्यः ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्या
मग्नेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसेंद्रस्येंद्रियेणाभिषिंचामि ॥ बलायश्रियैयशसेन्नाद्याय ॥ [2]तदस्तुमित्रावरुणातदग्नेशंयोरस्म
भ्यमिदमस्तुशस्तम् ॥ अशीमहिगाधमुतप्रतिष्ठांनमोदिवेबृहतेसादनाय ॥ गृहावैप्रतिष्ठासूक्तंतत्प्रतिष्ठिततमयावा
चाशंस्तव्यंतस्माद्यद्यपिदूरइवपशूँल्लभतेगृहानेवैनानाजिगमिषतिगृहाहिपशूनांप्रतिष्ठाप्रतिष्ठा ॥ नर्यप्रजांमेगोपाय ॥
अमृतत्वायजीवसे ॥ जातांजनिष्यमाणांच ॥ अमृतेसत्येप्रतिष्ठिताम् ॥ ॥ अथदेवेसंज्ञामंत्राः ॥ ॐगणानांत्वा० ॥१॥
[3]देवींवाचमजनयंतदेवास्तांविश्वरूपाःपशवोवदंति ॥ सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु ॥ २ ॥ [4]नमो
महद्भ्योनमोऽअर्भकेभ्योनमोयुवभ्योनमआशिनेभ्यः ॥ यजामदेवान्यदिशक्नवाममाज्यायसःशंसमावृक्षिदेवाः ॥१॥
ममत्तुनःपरिज्मावसर्हाममत्तुवातोअपांवृषण्वान् ॥ शिशीतमिंद्रापर्वतायुवन्नस्तन्नोविश्वेवरिवस्यंतुदेवाः ॥ २ ॥ कु
थातेअग्नेशुचयंतआयोर्ददाशुर्वाजेभिराशुषाणाः ॥ उभेयत्तोकेतनयेदधानाऋतस्यसामन्रणयंतदेवाः ॥ ३ ॥ यज्ञेन

१ स्वादुःपवस्वेत्यस्यभार्गवोवेनःपवमानसोमोजगती ॥ २ तदस्तुमित्रेत्यात्रेयोऽप्रतिरथोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ३ देवींवाचमित्यस्यभार्गवो वाक्त्रिष्टुप् ॥ ४ नमोमहद्भ्यइत्यस्यशुनःशेपोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

यज्ञमयजंतदेवा० ॥ ४ ॥ पराशुभ्राअयासोयव्यासाधारण्येवमरुतोमिमिक्षुः ॥ नरोदसीअपनुदंतघोराजुषंतवृधंस
ख्यायदेवाः ॥ ५ ॥ त्वेरायइंद्रतोशतमाःप्रणेतारःकस्यचिदृतायोः ॥ तेषुणोमरुतोमृळयंतुयेस्मापुरागातूयंतीवदेवाः
॥ ६ ॥ उभाशंसानर्यामामविष्टामुभेमामूतीअवसासचेताम् ॥ भूरिंचिदर्यःसुदास्तरायेषामदंतइषयेमदेवाः ॥ ७ ॥
उतनईमरुतोवृद्धसेनाःस्मद्रोदसीसमनसःसदंतु ॥ पृषदश्वासोवनयोनरथारिशादसोमित्रयुजोनदेवाः ॥ ८ ॥ तवं
स्यामपुरुवीरस्यशर्मन्नुरुशंसस्यवरुणप्रणेतः ॥ यूयंनःपुत्राअदितेरदब्धाअभिक्षमध्वंयुज्यायदेवाः ॥ ९ ॥ दिवश्चिदा
तेरुचयंतरोकाउषोविभातीरनुभासिपूर्वीः ॥ अपोयदग्नउशधग्वनेषुहोतुर्मंद्रस्यपनयंतदेवाः ॥ १० ॥ शंसामहामिं
द्रंयस्मिन्विश्वाआकृष्टयःसोमपाःकाममव्यन् ॥ यंसुक्रतुंधिषणेविभ्वतष्टंघनंवृत्राणांजनयंतदेवाः ॥ ११ ॥ त्रिरुत्त
मादूणशारोचनानित्रयोराजंत्यसुरस्यवीराः ॥ ऋतावानइषिरादूळभासस्त्रिरादिवोविदथेसंतुदेवाः ॥ १२ ॥ नापा
भूतनवोतीतृषामानिःशस्ताऋभवोयज्ञेअस्मिन् ॥ समिंद्रेणमदथसंमरुद्भिःसंराजभीरत्नधेयायदेवाः ॥ १३ ॥ अप्र
तीतोजयतिसंधनानिप्रतिजन्यान्युतयासजन्या ॥ अवस्यवेयोवरिवःकृणोतिब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाः ॥ १४ ॥ को
वस्त्रातावसवःकोवरूताद्यावाभूमीअदितेत्रासीथांनः ॥ सहीयसोवरुणमित्रमर्तात्कोवोध्वरेवरिवोधातिदेवाः ॥१५॥
त्वमपोयदवेतुर्वशायारमयःसुदुघाःपारइंद्र ॥ उग्रमयातमवहोहकुत्संसंहयद्वामुशनारंतदेवाः ॥ १६ ॥ मूर्धानंदि

वोअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतआजातमग्निम् ॥ कविंसम्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रंजनयंतदेवाः ॥ १७ ॥ ना
भिंयज्ञानांसदनंरयीणांमहामाहावमभिसंनवंत ॥ वैश्वानरंरथ्यमध्वराणांयज्ञस्यकेतुंजनयंतदेवाः ॥ १८ ॥ तेनोरा
योद्युमतोवाजवतोदातारोभूतनृवतःपुरुक्षोः ॥ दशस्यंतोदिव्याःपार्थिवासोगोजाताअप्यामृळताचदेवाः ॥ १९ ॥
येकेचज्मामहिनोअहिमायादिवोजज्ञिरेअपांसधस्थे ॥ तेअस्मभ्यमिषयेविश्वमायुःक्षपउस्रावरिवस्यंतुदेवाः ॥ २० ॥
अस्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरहूतौसजोषाः ॥ यःशंसतेस्तुवतेधायिपज्रइंद्रज्येष्ठाअस्माँअवंतुदेवाः ॥ २१ ॥
परिप्रधन्वेंद्रायसोमस्वादुर्मित्रायपूष्णेभगाय ॥ इंद्रस्तेसोमसुतस्यपेयाःक्रत्वेदक्षायविश्वेचदेवाः ॥ २२ ॥ प्रयाजा
न्मेअनुयाजाँश्चकेवलानूर्जस्वंतंहविषोदत्तभागं ॥ घृतंचापांपुरुषंचौषधीनामग्नेश्चदीर्घमायुरस्तुदेवाः ॥ २३ ॥ ऐभि
र्ददेवृष्ण्यापौँस्यानियेभिरौक्षद्वृत्रहत्यायवज्री ॥ येकर्मणःक्रियमाणस्यमह्नऋतेकर्ममुदजायंतदेवाः ॥ २४ ॥ अनृक्ष
राऋजवःसंतुपंथायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं ॥ समर्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः ॥ २५ ॥ गृ
भ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमयापत्याजरदष्टिर्यथासः ॥ भगोअर्यमासवितापुरंधिर्मह्यंत्वादुर्गार्हपत्यायदेवाः ॥ २६ ॥
समस्मिञ्जायमानआसतग्नाउतेमवर्धन्नद्यँ१ःस्वगूर्ताः ॥ महेयत्त्वापुरूरवोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः ॥ २७ ॥
ब्रह्मचारीचरतिवेविषद्विषःसदेवानांभवत्येकमंगं ॥ तेनजायामन्वविंदद्बृहस्पतिःसोमेननीतांजुह्वं१नदेवाः ॥ २८ ॥

सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ॥ अस्यहोतुःप्रदिश्यृतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरदंतुदेवाः ॥ २९ ॥
इदंतेपात्रंसनवित्तमिंद्रपिबासोममेनाशतक्रतो ॥ पूर्णआहावोमदिरस्यमध्वोयंविश्वइदंभिहर्यतिदेवाः ॥ ३० ॥ स
क्तुमिवतितउनापुनंतोयत्रधीरामनसावाचमक्रत ॥ अत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रैषांलक्ष्मीर्निहिताधिवाचि ॥१॥
प्रणोदेवीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ॥ धीनामवित्र्यवतु ॥२॥ ॥ देवानांपृथग्गायत्र्यः ॥ तत्पुरुषायविद्महेमहा
देवायधीमहि ॥ तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् ॥ ३ ॥ तत्पुरुषायविद्महेवक्रतुंडायधीमहि ॥ तन्नोदंतिःप्रचोदयात् ॥ ४ ॥
वेदात्मनायविद्महेहिरण्यगर्भायधीमहि ॥ तन्नोब्रह्मप्रचोदयात् ॥ ५ ॥ नारायणायविद्महेवासुदेवायधीमहि ॥ त
न्नोविष्णुःप्रचोदयात् ॥ ६ ॥ वज्रनखायविद्महेतीक्ष्णदंष्ट्रायधीमहि ॥ तन्नोनारसिंहःप्रचोदयात् ॥ ७ ॥ भा
स्करायविद्महेमहद्द्युतिकरायधीमहि ॥ तन्नोआदित्यःप्रचोदयात् ॥ ८ ॥ वैश्वानरायविद्महेलालीलायधीमहि ॥
तन्नोअग्निःप्रचोदयात् ॥ ९ ॥ कात्यायनायविद्महेकन्यकुमारिधीमहि ॥ तन्नोदुर्गिःप्रचोदयात् ॥ १० ॥ ॐराजा
धिराजायप्रसह्यसाहिने ॥ नमोवयंवैश्रवणायकुर्महे ॥ समेकामान्कामकामायमह्यम् ॥ कामेश्वरोवैश्रवणोददातु ॥
कुबेरायवैश्रवणाय ॥ महाराजायनमः ॥ ॐस्वस्ति ॥ साम्राज्यंभौज्यंस्वाराज्यंवैराज्यंपारमेष्ठ्यंराज्यंमाहाराज्यमा
धिपत्यमयंसमंतपर्यायीस्यात्सार्वभौमःसार्वायुषआंतादापरार्धात्पृथिव्यैसमुद्रपर्यंतायाएकराळिति ॥ तदप्येषश्लोको

भिगीतोमरुतःपरिवेष्टारोमरुत्तस्यावसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रेर्विश्वेदेवाःसभासदइति ॥ ॥ अथविवाहादौ मंत्राः ॥ वाग्दाने ॥ [1]अनृक्षराऋजवःसंतुपंथायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं ॥ समर्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः ॥ १ ॥ ऋक् ॥ समानीवआकूतिःसमानाहृदयानिवः ॥ समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहासति ॥ [2]प्रसुग्मंताधियसानस्यंसक्षणिवरेभिर्वराँअभिषुप्रसीदतः ॥ अस्माकमिंद्रउभयंजुजोषतियत्सोम्यस्यांधसोबुबोधति ॥ [3]हिंकृण्वतीवसुपत्नीवसूनांवत्समिच्छंतीमनसाभ्यागात् ॥ दुहामश्विभ्यांपयोअघ्न्येयंसावर्धतांमहतेसौभगाय ॥ [4]समिद्धस्यश्रयमाणःपुरस्ताद्ब्रह्मवन्वानोअजरंसुवीरं ॥ आरेअस्मदमतिंबाधमानउच्छ्रयस्वमहतेसौभगाय ॥ [5]वनस्पतेशतवल्शोविरोहसहस्रवल्शाविवयंरुहेम ॥ यंत्वामयंस्वधितिस्तेजमानःप्रणिनायमहतेसौभगाय ॥ [6]इंदुर्देवानामुपसख्यमायन्त्सहस्रधारःपवतेमदाय ॥ नृभिस्तवानोअनुधामपूर्वमगन्निंद्रंमहतेसौभगाय ॥ [7]अस्यपिबक्षुमतःप्रस्थितस्येंद्रसोमस्यवरमासुतस्य ॥ स्वस्तिदामनसामादयस्वार्वाचीनोरेवतेसौभगाय ॥ [8]घृतादुल्लुप्तंमधुमत्सुवर्णंधनंजयंधरुणंधारयिष्णु ॥ ऋणक्सपत्नादधरांश्चकृण्वदारोहमांमहतेसौभगाय ॥ इतिसौभगायपदान्ताःषट् ॥ तदस्तुमित्रावरुणा० ॥ [1]अहंवर्ष्मसजातानांविद्युतामिवसूर्यः ॥ इदंतमधितिष्ठामियोमाकश्चाभिदासति ॥ मधुवाताऋतायते० ऋक् ३ ॥ वसवस्त्वागायत्रेणच्छंदसाभक्षयंतु ॥ रुद्रास्त्वात्रैष्टुभेनच्छंदसाभक्षयंतु ॥ आदित्यास्त्वाजागतेनच्छंदसाभक्षयंतु ॥ विश्वेत्वादेवाआनुष्टुभेनच्छंदसाभक्षयंतु ॥ भूतेभ्यस्त्वा ३ ॥ विराजोदोहोसि ॥ विराजोदोहमशीय ॥ मयिदोहःपद्यायैविराजः ॥ अमृतापिधानमसि ॥ सत्यंयशःश्रीर्मयिश्रीःश्रयतां ॥ [2]मातारुद्राणांदुहितावसूनांस्वसादित्यानाममृतस्यनाभिः ॥ प्रनुवोचंचिकितुषेजनायमागामनागामदितिंवधिष्ट ॥ ओमुत्सृजत ॥ [3]ॐसत्येनोत्तभिताभूमिःसूर्येणोत्तभिताद्यौः ॥ ऋतेनादित्यास्तिष्ठंतिदिविसोमोअधिश्रितः ॥ सोमेनादित्याबलिनःसोमेनपृथिवीमही ॥ अथोनक्षत्राणामेषामुपस्थेसोमआहितः ॥ सोमंमन्यतेपपिवान्यत्संपिंषंत्योषधिं ॥ सोमंयंब्रह्माणोविदुर्नतस्याश्नातिकश्चन ॥

१ अनृक्षराइत्यस्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीत्रिष्टुप् ॥ २ प्रसुग्मंतेत्यस्यकवषइंद्रोजगती ॥ ३ हिंकृण्वतीत्यस्यदीर्घतमाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ४ समिद्धेत्यस्यविश्वामित्रोयूपस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥ ५ वनस्पतइत्यस्यविश्वामित्रोयूपस्त्रिष्टुप् ॥ ६ इंदुर्देवानामित्यस्यवसिष्ठःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥ ७ अस्यपिबेत्यस्याग्निर्यूपइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ८ घृतादुल्लुप्तमित्यस्यसनकसनंदनसनातनादयोहिरण्यंत्रिष्टुप् ॥

१ अहंवर्ष्मेत्यस्यवामदेवोविष्टरोनुष्टुप् ॥ २ मातारुद्राणामित्यस्यभार्गवोजमदग्निर्गौस्त्रिष्टुप् ॥ ३ सत्येनोत्तभितेतिसप्तचत्वारिंशदृचस्यसूक्तस्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्र्यनुष्टुप्आद्यानांपंचानांसोमःततएकादशानांसूर्याविवाहःसप्तदश्यादेवाःअष्टादश्याःसोमार्कौएकोनविंश्याश्चंद्रमाःततोनवानांनृणांविवाहमंत्राआशीःप्रायाःततोद्वेवधूवासस्स्पर्शनिंदार्थेएकात्रिंशीदंपत्योर्यक्ष्मनाशिनीचतुर्दशीएकोनविंश्यादितिस्रस्त्रयोविंशीचतुर्विंशीषड्विंशीषट्त्रिंशीचतुश्चत्वारिंश्यश्चत्रिष्टुभःअष्टादशीसप्तविंशीत्रिचत्वारिंश्यश्चजगत्यःचतुस्त्रिंशीउरोबृहती ॥

आच्छद्विधानैर्गुपितोबार्हतैःसोमरक्षितः ॥ ग्राव्णामिच्छृण्वंतिष्ठसिनतेअश्नातिपार्थिवः ॥ यत्त्वादेवप्रपिबंतितत
आप्यायसेपुनः ॥ वायुःसोमस्यरक्षितासमानांमासआकृतिः ॥ १ ॥ रैभ्यासीदनुदेयीनाराशंसीन्योचनी ॥ सूर्या
याभद्रमिद्वासोगाथयैतिपरिष्कृतं ॥ चित्तिराउपबर्हणंचक्षुराअभ्यंजनं ॥ द्यौर्भूमिःकोशआसीद्यदयात्सूर्यापतिं ॥ स्तो
माआसन्प्रतिधयःकुरीरंछंदओपशः ॥ सूर्यायाअश्विनावराग्निरासीत्पुरोगवः ॥ सोमोवधूयुरभवदश्विनास्तामुभाव
रा ॥ सूर्यांयत्पत्येशंसंतींमनसासविताददात् ॥ मनोअस्याअनआसीद्यौरासीदुतच्छदिः ॥ शुक्रावनड्वाहावास्तांय
दयात्सूर्यागृहं ॥ २ ॥ ऋक्सामाभ्यामभिहितौगावौतेसामनावितः ॥ श्रोत्रंतेचक्रेआस्तांदिविपंथाश्चराचरः ॥ शु
चीतेचक्रेयात्याव्यानोअक्षआहतः ॥ अनोमनस्मयंसूर्यारोहत्प्रयतीपतिं ॥ सूर्यायावहतुःप्रागात्सवितायमवासृजत् ॥
अघासुहन्यंतेगावोर्जुन्योःपर्युह्यते ॥ यदश्विनापृच्छमानावयातंत्रिचक्रेणवहतुंसूर्यायाः ॥ विश्वेदेवाअनुतद्वामजान
न्पुत्रःपितरावबृणीतपूषा ॥ यदयातंशुभस्पतीवरेयंसूर्यामुप ॥ क्वैकंचक्रंवामासीत्क्वदेष्ट्रायतस्थथुः ॥ ३ ॥ द्वेतेचक्रे
सूर्येब्रह्माणऋतुथाविदुः ॥ अथैकंचक्रंयद्गुहातदद्धातयइद्विदुः ॥ सूर्यायैदेवेभ्योमित्रायवरुणायच ॥ येभूतस्यप्रचे
तसइदंतेभ्योकरंनमः ॥ पूर्वापरंचरतोमाययैतौशिशूक्रीळंतौपरियातोअध्वरं ॥ विश्वान्यन्योभुवनाभिचष्टऋतूँर
न्योविदधज्जायतेपुनः ॥ नवोनवोभवतिजायमानोन्हांकेतुरुषसामेत्यग्रं ॥ भागंदेवेभ्योविदधात्यायन्प्रचंद्रमास्तिर

तेदीर्घमायुः ॥ सुकिंशुकंशल्मलिंविश्वरूपंहिरण्यवर्णसुवृतंसुचक्रं ॥ आरोहसूर्येअमृतस्यलोकंस्योनंपत्येवहतुंकृणु
ष्व ॥ ४ ॥ उदीर्ष्वातःपतिवतीह्येषाविश्वावसुंनमसागीर्भिरीळे ॥ अन्यामिच्छपितृषदंव्यक्तांसतेभागोजनुषातस्य
विद्धि ॥ उदीर्ष्वातोविश्वावसोनमसेळामहेत्वा ॥ अन्यामिच्छप्रफर्व्यंसंजायांपत्यासृज ॥ अनृक्षराऋजवःसंतुपं
थायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं ॥ समर्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः ॥ प्रत्वामुंचामिवरुणस्यपा
शाद्येनत्वाबध्नात्सवितासुशेवः ॥ ऋतस्ययोनौसुकृतस्यलोकेरिष्टांत्वासहपत्यादधामि ॥ प्रेतोमुंचामिनामुतःसुबद्धा
ममुतस्करं ॥ यथेयमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रासुभगासति ॥ ५ ॥ पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्याश्विनात्वाप्रवहतांरथेन ॥ गृहान्
गच्छगृहपत्नीयथासोवशिनीत्वंविदथमावदासि ॥ इहप्रियंप्रजयातेसमृध्यतामस्मिन्गृहेगार्हपत्यायजागृहि ॥ एनाप
त्यातन्वंसंसृजस्वाधाजिव्रीविदथमावदाथः ॥ नीललोहितंभवतिकृत्यासक्तिर्व्यज्यते ॥ एधंतेअस्याज्ञातयःपतिर्बंधे
षुबध्यते ॥ परादेहिशामुल्यंब्रह्मभ्योविभजावसु ॥ कृत्यैषापद्वतीभूत्व्याजायाविशतेपतिं ॥ अश्रीरातनूर्भवतिरुश
तीपापयामुया ॥ पतिर्यद्वध्वोवाससास्वमंगमभिधित्सते ॥ ६ ॥ येवध्वश्चंद्रंवहतुंयक्ष्मायंतिजनादनु ॥ पुनस्तान्य
ज्ञियादेवानयंतुयतआगताः ॥ माविदन्परिपंथिनोयआसीदंतिदंपती ॥ सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांत्वरातयः ॥ सुमं
गलीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत ॥ सौभाग्यमस्यैदत्वायाथास्तंविपरेतन ॥ तृष्टमेतत्कटुकमेतदपाष्ठवद्विषवन्नैतदत्तवे ॥

सूर्यायोब्रह्माविद्यात्सइद्वाधूयमर्हति ॥ आशसनंविशसनमथोअधिविकर्तनं ॥ सूर्यायाःपश्यरूपाणितानिब्रह्मातुशुंधति ॥ ७ ॥ गृभ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमयापत्याजरदष्टिर्यथासः ॥ भगोअर्यमासवितापुरंधिर्मह्यंत्वादुर्गार्हपत्यायदेवाः ॥ तांपूषन्छिवतमामेरयस्वयस्यांबीजंमनुष्या३वपंति ॥ यानऊरूउशतीविश्रयातेयस्यामुशंतःप्रहरामशेपं ॥ तुभ्यमग्रेपर्यवहन्त्सूर्यांवहतुनासह ॥ पुनःपतिभ्योजायांदाअग्नेप्रजयासह ॥ पुनःपत्नीमग्निरदादायुषासहवर्चसा ॥ दीर्घायुरस्यायःपतिर्जीवातिशरदःशतं ॥ सोमःप्रथमोविविदेगंधर्वोविविदउत्तरः ॥ तृतीयोअग्निष्टेपतिस्तुरीयस्तेमनुष्यजाः ॥ ८ ॥ सोमोददद्गंधर्वायगंधर्वोददद्ग्नये ॥ रयिंचपुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथोइमां ॥ इहैवस्तंमावियौष्टंविश्वमायुर्व्यश्नुतं ॥ क्रीळंतौपुत्रैर्नप्तृभिर्मोदमानौस्वेगृहे ॥ आनःप्रजांजनयतुप्रजापतिराजरसायसमनक्त्वर्यमा ॥ अदुर्मंगलीःपतिलोकमाविशशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यःसुमनाःसुवर्चाः ॥ वीरसूर्देवकामास्योनाशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ इमांत्वमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रांसुभगांकृणु ॥ दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकृधि ॥ सम्राज्ञीश्वशुरेभवसम्राज्ञीश्वश्र्वांभव ॥ ननांदरिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीअधिदेवृषु ॥ समंजंतुविश्वेदेवाःसमापोहृदयानिनौ ॥ संमातरिश्वासंधातासमुदेष्ट्रीदधातुनौ ॥ ९ ॥ [1]अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यःसुमनाःसु

१ अघोरचक्षुरित्यस्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीत्रिष्टुप् ॥

वर्चाः ॥ वीरसूर्देवकामास्योनाशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ कइदंकस्माअदात्कामःकामायादात्कामोदाताकामःप्रतिग्रहीताकामंसमुद्रमाविशकामेनत्वाप्रतिगृह्णामिकामैतत्तेवृष्टिरसिद्यौस्त्वाददातुपृथिवीप्रतिगृह्णातु ॥ [1]यत्कक्षीवांसंवननंपुत्रोअंगिरसाभवेत् ॥ तेननोद्यविश्वेदेवाःसंप्रियांसमजीजनन् ॥ ॐ[2]अनाधृष्टमस्यनाधृष्यंदेवानामोजोअभिशस्तिपाः ॥ अनभिशस्त्यंजसासत्यमुपगेषांस्वितेमाधाः ॥ [3]आनःप्रजांजनयतुप्रजापतिराजरसायसमनक्त्वर्यमा ॥ अदुर्मंगलीःपतिलोकमाविशशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यःसुमनाःसुवर्चाः ॥ वीरसूर्देवकामास्योनाशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ इमांत्वमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रांसुभगांकृणु ॥ दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकृधि ॥ सम्राज्ञीश्वशुरेभवसम्राज्ञीश्वश्र्वांभव ॥ ननांदरिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीअधिदेवृषु ॥ समुद्रज्येष्ठाः० ऋ० ॥ ४ ॥ आपोहिष्ठामयो० ऋ० ३ ॥ [4]परित्वागिर्वणोगिरइमाभवंतुविश्वतः ॥ वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टाभवंतुजुष्टयः ॥ [5]तान्वोमहोमरुतएवयाव्नोविष्णोरेषस्यप्रभृथेहवामहे ॥ हिरण्यवर्णान्ककुहान्यतस्रुचोब्रह्मण्यंतःशंस्यंराधईमहे ॥ [6]दशा

१ यत्कक्षीवांसंवननोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ २ अनाधृष्टमित्यस्यवामदेवआपोजगती ॥ ३ आनःप्रजामितिचतसृणांसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीआद्याजगतीद्वितीयात्रिष्टुप्अंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥ ४ परित्वेतिमधुच्छंदाइंद्रोनुष्टुप् ॥ ५ तान्वोमहइत्यस्यगृत्समदोमरुतोजगती ॥ ६ दशावनिभ्यइतिचतसृणांकाद्रवेयोर्बुदःसर्पोग्रावाणाआद्यात्रिष्टुबंत्यास्तिस्रोजगत्यः ॥

वनिभ्योदशकक्ष्येभ्योदशयोक्रेभ्योदशयोजनेभ्यः ॥ दशाभीशुभ्योअर्चताजरेभ्योदशधुरोदशयुक्तावहद्भ्यः ॥ तेअद्रयोदशयंत्रासआशवस्तेषामाधानंपर्येतिहर्यतं ॥ तऊसुतस्यसोम्यस्यांधसोंशोःपीयूषंप्रथमस्यभेजिरे ॥ तेसोमादोहरीइंद्रस्यनिंसतेंशुंदुहंतोअध्यासतेगवि ॥ तेभिर्दुग्धंपपिवान्त्सोम्यंमध्विंद्रोवर्धतेप्रथतेवृषायते ॥ वृषावोअंशुर्नकिलारिषाथनेळावंतःसदमित्स्थनाशिताः ॥ रैवत्येवमहसाचारवस्थनयस्यग्रावाणोअजुषध्वमध्वरं ॥ ॐ[1]नीललोहितंभवतिकृत्यासक्तिर्व्यज्यते॥ एधंतेअस्याज्ञातयःपतिर्बंधेषुबध्यते ॥ [2]विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थमघवन्निंद्रसुन्वते ॥ पारावतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोःशरभायऋषिबंधवे ॥ [3]अग्नेविश्वेभिःस्वनीकदेवैरूर्णावंतंप्रथमःसीदयोनिं ॥ कुलायिनंघृतवंतंसवित्रेयज्ञंनययजमानायसाधु ॥ ॥ अथायुःपदातामंत्राः ॥ भद्रंकर्णेभिः० यदायुः ॥ १ ॥ [4]पुनःपुनर्जायमानापुराणीसमानंवर्णमभिशुंभमाना ॥ श्वघ्नीवकृत्नुर्विजआमिनानामर्तस्यदेवीजरयंत्यायुः ॥ २ ॥ द्रविणोदाद्र० दीर्घमायुः ॥ ३ ॥ [5]उदीर्ध्वंजीवोअसुर्नआगादपप्रागात्तमआज्योतिरेति ॥ आरैक्पंथांयातवेसूर्यायागन्मयत्रप्रतिरं

१ नीललोहितमित्यस्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्र्यनुष्टुप् ॥ २ विश्वेत्तातइत्यस्यभार्गवोनेमइंद्रोजगती ॥ ३ अग्नेविश्वेभिरित्यस्यभरद्वाजोवीतहव्योवाग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ४ पुनःपुनर्जायमानेत्यस्यगौतमोषास्त्रिष्टुप् ॥ ५ उदीर्ध्वमित्यस्यकुत्सोषाजगती ॥

तआयुः ॥ ४ ॥ [1]दक्षिणावतामिदिमानिचित्रादक्षिणावतांदिविसूर्यासः ॥ दक्षिणावंतोअमृतंभजंतेदक्षिणावंतःप्रतिरंतआयुः ॥ ५ ॥ [2]इमेभोजाअंगिरसोविरूपादिवस्पुत्रासोअसुरस्यवीराः ॥ विश्वामित्रायददतोमघानिसहस्रसावेप्रतिरंतआयुः ॥ ६ ॥ [3]यथाहत्यद्वसवोगौर्यंचित्पदिषितामममुंचतायजत्राः ॥ एवोष्व१स्मन्मुंचताव्यंहःप्रतार्यग्नेप्रतरंनआयुः ॥ यशस्करंबलवंतं० दीर्घमायुः ॥ [4]गोमायुरदादजमायुरदात्पृश्निरदाद्धरितोनोवसूनि ॥ गवांमंडूकाददतःशतानिसहस्रसावेप्रतिरंतआयुः ॥ [5]इंद्रावरुणासौमनसमदृप्तंरायस्पोषंयजमानेषुधत्तं ॥ प्रजांपुष्टिंभूतिमस्मासुधत्तंदीर्घायुत्वायप्रतिरतंनआयुः ॥ [6]वृष्टिंदिवःशतधारःपवस्वसहस्रसावाजयुर्देववीतौ ॥ ससिंधुभिःकलशेवावशानःसमुस्रियाभिःप्रतिरंनआयुः ॥ सवितापश्चा० मायुः ॥ नवोनवोभ० मायुः ॥ [7]विद्युन्नयापतंतीदविद्योद्भरंतीमेअप्याकाम्यानि ॥ जनिष्टोअपोनर्यःसुजातःप्रोर्वशीतिरतदीर्घमायुः ॥ उच्चादिवि० युः ॥ ॥ अथदंपत्याशिषः ॥ अविधवाभववर्षाणिशतंसाग्रंतुसुव्रता ॥ तेजस्वीचयशस्वीचधर्मपत्नीपतिव्रता ॥ जनयद्बहुपुत्राणिमाचदुःखंलभेःक्वचित् ॥

१ दक्षिणावतेतिकक्षीवान्त्स्वनयस्यदानस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥ २ इमेभोजाइत्यस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ यथाहत्येत्यस्यवामदेवोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ४ गोमायुरदेत्यस्यवसिष्ठोमंडूकस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥ ५ इंद्रावरुणासावित्यस्यसुपर्णइंद्रावरुणौजगती ॥ ६ वृष्टिंदिवइत्यस्यदैवोदासिःप्रतर्दनःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥ ७ विद्युन्नयेत्यस्यैलःपुरूरवोर्वशीत्रिष्टुप् ॥

भर्तातेसोमपानित्यंभवेद्धर्मपरायणः ॥ अष्टपुत्राभवत्वंचसुभगाचपतिव्रता ॥ भर्तुश्चैवपितुर्भ्रातुर्हृदयानंदिनीसदा ॥
इंद्रस्यतुयथेंद्राणीश्रीधरस्ययथाश्रिया ॥ शंकरस्ययथागौरीतद्वत्तुरपिभर्तरि ॥ अत्रेर्यथानुसूयास्याद्वसिष्ठस्याप्यरुंध
ती ॥ कौशिकस्ययथासतीतथात्वमपिभर्तरि ॥ ध्रुवैधिपोष्यामयिमह्यंत्वादाद्बृहस्पतिः ॥ मयापत्याप्रजावतीसंजी
वशरदःशतं ॥ विहिसोतोरसृक्षतनेंद्रंदेवममंसत ॥ यत्रामदद्वृषाकपिरर्यःपुष्टेषुमत्सखाविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ ॐ
अर्यमणंनुदेवंकन्याअग्निमयक्षत ॥ सइमांदेवोअर्यमाप्रेतोमुंचातुनामुतस्वाहा ॥ ॐअमोहमस्मिसात्वंसात्वमस्यमो
हंद्यौरहंपृथिवीत्वंसामाहमृक्त्वंतावेहविवहावहै ॥ प्रजांप्रजनयावहैसंप्रियौरोचिष्णूसुमनस्यमानौजीवेवशरदःशतं ॥
इममश्मानमारोहाश्मेवत्वंस्थिराभव ॥ सहस्वपृतनायतोभितिष्ठपृतन्यतः ॥ वरुणंनुदेवंकन्याअग्निमयक्षत ॥ सइमांदे
वोवरुणःप्रेतोमुंचातुनामुतस्वाहा ॥ पूषणंनुदेवंकन्याअग्निमयक्षत ॥ सइमांदेवःपूषाप्रेतोमुंचातुनामुतस्वाहा ॥ [1]प्रत्वामुं
चामिवरुणस्यपाशाद्येनत्वाबध्नात्सवितासुशेवः ॥ ऋतस्ययोनौसुकृतस्यलोकेरिष्टांत्वासहपत्यादधामि ॥ प्रेतोमुंचामि
नामुतःसुबद्धाममुतस्करं ॥ यथेयमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रासुभगासति ॥ ॐइषएकपदीभव ॥ सामामनुव्रताभव ॥ पुत्रान्विं
दावहै ॥ बह्वूंस्तेसंतुजरदष्टयः ॥ ऊर्जेद्विपदीभव ॥ रायस्पोषायत्रिपदीभव ॥ मायोभव्यायचतुष्पदीभव ॥ प्रजा

१ प्रत्वामुंचामीतिद्वयोःसूर्यासावित्रीत्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥

भ्यःपंचपदीभव ॥ ऋतुभ्यःषट्पदीभव ॥ सखासप्तपदीभव ॥ [1]प्रातर्यावाणारथ्येववीराजेवयमावरमासचेथे ॥
मेनेइवतन्वाशुंभमानेदंपतीवक्रतुविदाजनेषु ॥ [2]त्वमर्यमाभवसियत्कनीनांनामस्वधावन्गुह्यंबिभर्षि ॥ अंजंतिमित्रं
सुधितंनगोभिर्यद्दंपतीसमनसाकृणोषि ॥ [3]संगोभिरांगिरसोनक्षमाणोभगइवेदर्यमणंनिनाय ॥ जनेमित्रोनदंपतीअ
नक्तिबृहस्पतेवाजयाशूँरिवाजौ ॥ [4]माविदन्परिपंथिनोयआसीदंतिदंपती ॥ सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांत्वरातयः ॥
[5]उभावामिंद्राग्नीआहुवध्याउभाराधसःसहमादयध्यै ॥ उभादाताराविषांरयीणामुभावाजस्यसातयेहुवेवां ॥ [6]अस्यप्र
जावतीगृहेसश्वंतीदिवेदिवे ॥ इळाधेनुमतीदुहे ॥ यादंपतीसमनसासुनुतआचधावतः ॥ देवासोनित्ययाशिरा ॥
इतिदंपत्योराशीर्मंत्राः ॥ ॥ अथान्येप्याशीर्मंत्राः ॥ [7]अर्वाचीसुभगेभवसीतेवंदामहेत्वा ॥ यथानःसुभगाससिय
थानःसुफलाससि ॥ [8]रायोबुध्नःसंगमनोवसूनांयज्ञस्यकेतुर्मन्मसाधनोवेः ॥ अमृतत्वंरक्षमाणासएनंदेवाअग्निंधारयं
द्रविणोदां ॥ नूचपुराचसदनंरयीणांजातस्यचजायमानस्यचक्षां ॥ सतश्चगोपांभवतश्चभूरेर्देवा० ॥ द्रविणोदाद्रवि

१ प्रातर्यावाणेतिगृत्समदोऽश्विनौत्रिष्टुप् ॥ २ त्वमर्यमावसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ संगोभिरित्यस्यायास्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥ ४ मावि
दन्नित्यस्यसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्र्यनुष्टुप् ॥ ५ उभावामित्यस्यभरद्वाजइंद्राग्नीत्रिष्टुप् ॥ ६ अस्यप्रजावतीतिद्वयोर्मनुर्ज्यास्तवोयजमानप्र
शंसाचद्वितीयायादंपत्योःस्तुतिर्गायत्री ॥ ७ अर्वाचीतिवामदेवःसीतानुष्टुप् ॥ ८ रायोबुध्नइतिचतसृणांकुत्सोद्रविणोदाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

णसस्तुरस्यंद्रविणोदाःसनंरस्यप्रयंसत् ॥ द्रविणोदावीरवंतीमिषंनोद्रविणोदारासतेदीर्घमायुः ॥ एवानोअग्नेसमिधावृधानोरेवत्पावकश्रवसेविभाहि ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ २ ॥ [1]अवोचाममहतेसौभगायसत्यंत्वेषाभ्यांमहिमानमिंद्रियम् ॥ अस्मान्त्स्विंद्रावरुणाघृतश्चुतस्त्रिभिःसाप्तेभिरवतंशुभस्पती ॥ इंद्रावरुणायदृषिभ्योमनीषांवाचोमतिंश्रुतमदत्तमग्रे ॥ यानिस्थानान्यसृजंतधीरायज्ञंतन्वानास्तपसाभ्यपश्यं ॥ इंद्रावरुणासौमनसमदृप्तंरायस्पोषंयजमानेषुधत्तं ॥ प्रजांपुष्टिंभूतिमस्मासुधत्तंदीर्घायुत्वायप्रतिरतंनऽआयुः ॥१॥ [2]महद्द्यमहतामावृणीमहेवोदेवानांबृहतामनर्वणां ॥ यथावसुवीरजातंनशामहैतद्देवानामवोअद्यावृणीमहे ॥ महोऽअग्नेःसमिधानस्यशर्मण्यनागामित्रेवरुणेस्वस्तये ॥ श्रेष्ठेस्यामसवितुःसवीमनितद्देवानामवोऽअ० ॥ येसवितुःसत्यसवस्यविश्वेमित्रस्यव्रतेवरुणस्यदेवाः ॥ तेसौभगंवीरवद्गोमदप्नोदधातनद्रविणंचित्रमस्मे ॥ सवितापश्चातात्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ॥ सवितानःसुवतुसर्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमायुः ॥१॥ [3]ऐतुपूषारयिर्भगःस्वस्तिसर्वधातमः ॥ उरुरध्वास्वस्तये ॥ अरमतिरनर्वणोविश्वोदेवस्यमनसा ॥ आदित्यानामनेहइत् ॥ यथानोमित्रोऽअर्यमाव

१ अवोचामेतितिसृणांसुपर्णइंद्रावरुणौजगती ॥ २ महद्द्येतिचतसृणांलुशोधानाकोविश्वेदेवाजगतीअंत्येत्रिष्टुभौ ॥ ३ ऐतुपूषेत्यष्टानामाशिषोगायत्रीचतुर्थ्यनुष्टुप्अंत्याश्चतस्रःपंक्तयः ॥

रुणःसंतिगोपाः ॥ सुगाऽऋतस्यपंथाः ॥ अग्निंवःपूर्व्यंगिरादेवमीळेवसूनां ॥ सपर्यंतःपुरुप्रियंमित्रंनक्षेत्रसाधसं ॥ मक्षूदेववतोरथःशूरोवापृत्सुकासुचित् ॥ देवानांयऽइन्मनोयजमानऽइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत् ॥ नयजमानरिष्यसिनसुन्वाननदेवयो ॥ देवानांयऽइ० ॥ नकिष्टंकर्मणानशन्नप्रयोषन्नयोषति ॥ देवानांयऽइ० ॥ असदत्रसुवीर्यमुतत्यदाश्वश्व्यं ॥ देवानांय० ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथान्यसूक्तानि ॥ बृहस्पतिसूक्तं ॥ [1]इदंवामास्येहविःप्रियमिंद्राबृहस्पती ॥ उक्थंमदश्चशस्यते ॥ अयंवांपरिषिच्यतेसोमऽइंद्राबृहस्पती ॥ चारुर्मदायपीतये ॥ आनऽइंद्राबृहस्पतीगृहमिंद्रश्चगच्छतं ॥ सोमपासोमपीतये ॥ अस्मेऽइंद्राबृहस्पतीरयिंधत्तंशतग्विनं ॥ अश्वावंतंसहस्रिणं ॥ इंद्राबृहस्पतीवयंसुतेगीर्भिर्हवामहे ॥ अस्यसोमस्यपीतये ॥ सोममिंद्राबृहस्पतीपिबतंदाशुषोगृहे ॥ मादयेथांतदोकसा ॥ १ ॥ [2]एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञैर्विधेमनमसाहविर्भिः ॥ बृहस्पतेसुप्रजावीरवंतोवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ सइद्राजाप्रतिजन्यानिविश्वाशुष्मेणतस्थावभिवीर्येण ॥ बृहस्पतिंयःसुभृतंबिभर्तिवल्गूयतिवंदतेपूर्वभाजं ॥ सइत्क्षेतिसुधितऽओकसिस्वेतस्माऽइळापिन्वतेविश्वदानीं ॥ तस्मैविशःस्वयमेवानमंतेयस्मिन्ब्रह्माराजनिपूर्वएति ॥ अप्रतीतोजयतिसंधनानिप्रतिजन्यान्युतयासजन्या ॥

१ इदंवामितिषळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्राबृहस्पतीगायत्री ॥ २ एवापित्रइतिपंचानांवामदेवोबृहस्पतिस्त्रिष्टुबंत्याजगती ॥

अवस्यवेयोवरिवःकृणोतिब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाः ॥ इंद्रश्चसोमंपिबतंबृहस्पतेस्मिन्यज्ञेमंदसानावृषण्वसू ॥ आवांविशंत्विंदवःस्वाभुवोस्मेरयिंसर्ववीरंनियच्छतं ॥ १ ॥ ॥ इतिबृहस्पतिसूक्तं ॥ सस्वश्चिद्धितन्व१ःशुंभमानाऽआहंसासोनीलपृष्ठाऽअपप्तन् ॥ विश्वंशर्धोऽअभितोमानिषेदनरोनरण्वाःसवनेमदंतः ॥ योनोमरुतोऽअभिदुर्हृणायुस्तिरश्चित्तानिवसवोजिघांसति ॥ द्रुहःपाशान्प्रतिसमुंचीष्टतपिष्ठेनहन्मनाहंतनातं ॥ सांतपनाऽइदंहविर्मरुतस्तज्जुजुष्टन ॥ युष्माकोतीरिशादसः ॥ गृहमेधासऽआगतमरुतोमापभूतन ॥ युष्माकोतीसुदानवः ॥ इहेहवःस्वतवसःकवयःसूर्यत्वचः ॥ यज्ञंमरुतऽआवृणे ॥ त्र्यंबकंयजामहे० ॥ [२]अंबितमेनदीतमेदेवितमेसरस्वति ॥ अप्रशस्ताइवस्मसिप्रशस्तिमंबनस्कृधि ॥ त्वेविश्वासरस्वतिश्रितायूंषिदेव्यां ॥ शुनहोत्रेषुमत्स्वप्रजांदेविदिदिड्ढिनः ॥ इमाब्रह्मसरस्वतिजुषस्ववाजिनीवति ॥ यातेमन्मगृत्समदाऽऋतावरिप्रियादेवेषुजुह्वति ॥ प्रेतांयज्ञस्यशंभुवायुवामिदावृणीमहे ॥ अग्निंचहव्यवाहनं ॥ द्यावानःपृथिवीइमंसिध्रमद्यदिविस्पृशं ॥ यज्ञंदेवेषुयच्छतां ॥ आवामुपस्थमद्रुहादे

१ सस्वश्चिद्धीतिषण्णांवसिष्ठोमरुतोंत्यायारुद्रआद्येद्वेत्रिष्टुभौततस्तिस्रोगायत्र्योंत्यानुष्टुप् ॥ २ अंबितमेनदीतमइतिषण्णांगृत्समदःआद्यानांतिसृणांसरस्वतीअंत्यतृचस्यद्यावापृथिवीहविर्धानोवागायत्रीआद्येद्वेअनुष्टुभौतृतीयाबृहती ॥

वाःसीदंतुयज्ञियाः ॥ इहाद्यसोमपीतये ॥ ॥ अथौषधिसूक्तं ॥ [१]याओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा ॥ मनैनुबभ्रूणामहंशतंधामानिसप्तच ॥ शतंवोअंबधामानिसहस्रमुतवोरुहः ॥ अधाशतक्रत्वोयूयमिमंमेअगदंकृत ॥ ओषधीःप्रतिमोदध्वंपुष्पवतीःप्रसूवरीः ॥ अश्वाइवसजित्वरीर्वीरुधःपारयिष्ण्वः ॥ ओषधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुपब्रुवे ॥ सनेयमश्वंगांवासआत्मानंतवपूरुष ॥ अश्वत्थेवोनिषदनंपर्णेवोवसतिष्कृता ॥ गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषं ॥ १ ॥ यत्रौषधीःसमग्मतराजानःसमिताविव ॥ विप्रःसउच्यतेभिषग्रक्षोहामीवचातनः ॥ अश्वावतींसोमावतीमूर्जयंतीमुदोजसं ॥ आवित्सिसर्वाओषधीरस्माअरिष्टतातये ॥ उच्छुष्माओषधीनांगावोगोष्ठादिवेरते ॥ धनंसनिष्यंतीनामात्मानंतवपूरुष ॥ इष्कृतिर्नामवोमाताथोयूयंस्थनिष्कृतीः ॥ सीराःपतत्रिणीःस्थनयदामयतिनिष्कृथ ॥ अतिविश्वाःपरिष्ठाःस्तेनइवव्रजमक्रमुः ॥ ओषधीःप्राचुच्यवुर्यत्किंचतन्वो३रपः ॥ २ ॥ यदिमावाजयन्नहमोषधीर्हस्तआदधे ॥ आत्मायक्ष्मस्यनश्यतिपुराजीवगृभोयथा ॥ यस्यौषधीःप्रसर्पथांगमंगंपरुष्परुः ॥ ततोयक्ष्मंविबाधध्वउग्रोमध्यमशीरिव ॥ साकंयक्ष्मप्रपतचाषेणकिकिदीविना ॥ साकंवातस्यध्राज्यासाकंनश्यनिहाकया ॥ अन्यावोअन्यामवत्वन्यान्यस्याउपावत ॥ ताःसर्वाःसंविदानाइदंमेप्रावतावचः ॥ याःफलिनीर्याअफलाअपुष्पाया

१ याओषधीरितित्रयोविंशत्यृचस्यसूक्तस्याथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरनुष्टुप् ॥

श्चंपुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचंत्वंहसः ॥ ३ ॥ मुंचंतुमाशपथ्या३दथोवरुण्यादुत ॥ अथोयमस्यपड्बीशा
त्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात् ॥ अवपतंतीरवदंदिवओषधयस्परि ॥ यंजीवमश्नवामहैनसरिष्यातिपूरुषः ॥ याओषधीः
सोमराज्ञीर्बह्वीःशतविचक्षणाः ॥ तासांत्वमस्युत्तमारंकामायशंहृदे ॥ याओषधीःसोमराज्ञीर्विष्ठिताःपृथिवीमनु ॥
बृहस्पतिप्रसूताअस्यैसंदत्तवीर्यं ॥ मावोरिषत्खनिता० तुरं ॥ याश्चेदमुपशृण्वंतियाश्चदूरंपरागताः ॥ सर्वाःसंगत्य
वीरुधोस्यैसंदत्तवीर्यं ॥ ओषधयःसंवदंते० पारयामसि ॥ त्वमुत्तमास्योषधेतववृक्षाउपस्तयः ॥ उपस्तिरस्तुसो३स्मा
कंयोअस्मांअभिदासति ॥ ४ ॥ इत्योषधिसूक्तं ॥ अग्निसूक्तम् ॥ [1]भद्राअग्नेर्वध्र्यश्वस्यसंदृशोवामीप्रणीतिःसुरणाउपे
तयः ॥ यदींसुमित्राविशोअग्रइंधतेघृतेनाहुतोजरतेदविद्युतत् ॥ घृतमग्नेर्वध्र्यश्वस्यवर्धनंघृतमन्नंघृतम्वस्यमेदनं ॥
घृतेनाहुतउर्वियाविपप्रथेसूर्यइवरोचतेसर्पिरासुतिः ॥ यत्तेमनुर्यदनीकंसुमित्रःसमीधेअग्नेतदिदंनवीयः ॥ सरेवच्छो
चसगिरोजुषस्वसवाजंदर्षिसइहश्रवोधाः ॥ यंत्वापूर्वमीळितोवध्र्यश्वःसमीधेअग्नेसइदंजुषस्व ॥ सनःस्तिपाउतभवा
तनूपादात्रंरक्षस्वयदिदंतेअस्मे ॥ भवाद्युम्नीवाध्र्यश्वोतगोपामात्वातारीदभिमातिर्जनानां ॥ शूरइवधृष्णुश्च्यवनःसु
मित्रःप्रनुवोचंवाध्र्यश्वस्यनाम ॥ समज्र्यापर्वत्या३वसूनिदासावृत्राण्यार्याजिगेथ ॥ शूरइवधृष्णुश्च्यवनोजनानांत्वम

1 भद्राअग्नेरितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यवाध्र्यश्वःसुमित्रोग्निस्त्रिष्टुबाद्येद्वेजगत्यौ ॥

ग्नेपृतनायूंरभिष्याः ॥ १ ॥ दीर्घतंतुर्बृहदुक्षायमग्निःसहस्रस्तरीःशतनीथऋभ्वा ॥ द्युमांद्युमत्सुनृभिर्मृज्यमानःसुमि
त्रेषुदीदयोदेवयत्सु ॥ त्वेधेनुःसुदुघाजातवेदोसश्चतेवसमनासबर्धुक् ॥ त्वंनृभिर्दक्षिणावद्भिरग्नेसुमित्रेभिरिध्यसेदेव
यद्भिः ॥ देवाश्चित्तेअमृताजातवेदोमहिमानंवाध्र्यश्वप्रवोचन् ॥ यत्संपृच्छंमानुषीर्विशआयंत्वंनृभिरजयस्त्वावृधे
भिः ॥ पितेवपुत्रमबिभरुपस्थेत्वामग्नेवध्र्यश्वःसपर्यन् ॥ जुषाणोअस्यसमिधंयविष्ठोतपूर्वांअवनोर्व्राधतश्चित् ॥ शश्व
दग्निर्वध्र्यश्वस्यशत्रून्नृभिर्जिगायसुतसोमवद्भिः ॥ समनंचिददहश्चित्रभानोवव्राधंतमभिनद्वृधश्चित् ॥ अयमग्निर्व
ध्र्यश्वस्यवृत्रहासनकात्प्रेद्धोनमसोपवाक्यः ॥ सनोअजामीँरुतवाविजामीनभितिष्ठशर्धतोवाध्र्यश्व ॥ २ ॥ ॥
देवप्रतिष्ठोक्तामंत्राः ॥ ॐ[1]तदिदासभुवनेषुज्येष्ठंयतोजज्ञऽउग्रस्त्वेषनृम्णः ॥ सद्योजज्ञानोनिरिणातिशत्रूननुयं
विश्वेमदंत्यूमाः ॥ १ ॥ हि[2]रण्यगर्भःसमवर्तताग्रेभूतस्यजातःपतिरेकऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदे
वायहविषाविधेम ॥ यऽआत्मदाबलदायस्यविश्वऽउपासतेप्रशिषंयस्यदेवाः ॥ यस्यछायामृतंयस्यमृत्युःकस्मै० ॥
यःप्राणतोनिमिषतोमहित्वैकइद्राजाजगतोबभूव ॥ यऽईशेऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदःकस्मै० ॥ यस्येमेहिमवंतोमहित्वा
यस्यसमुद्रंरसयासहाहुः ॥ यस्येमाःप्रदिशोयस्यबाहूकस्मै० ॥ येनद्यौरुग्रापृथिवीचदृढायेनस्वःस्तभितंयेननाकः ॥

1 तदिदेत्यस्याथर्वणोबृहद्दिवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ 2 हिरण्यगर्भइतिदशर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप् ॥

योऽअंतरिक्षेरजसोविमानःकस्मै० ॥ १ ॥ यंक्रंदसीऽअवसातस्तभानेऽअभ्यैक्षेतांमनसारेजमाने ॥ यत्राधिसूरऽउदितोविभातिकस्मै० ॥ आपोहयद्बृहतीर्विश्वमायन्गर्भंदधानाजनयंतीरग्निं ॥ ततोदेवानांसमवर्ततासुरेकःकस्मै० ॥ यश्चिदापोमहिनापर्यपश्यद्दक्षंदधानाजनयंतीर्यज्ञं ॥ योदेवेष्वधिदेवऽएकऽआसीत्कस्मैदे० ॥ मानोहिंसीज्जनितायःपृथिव्यायोवादिवंसत्यधर्माजजान ॥ यश्चापश्चंद्राबृहतीर्जजानकस्मै० ॥ प्रजापतेन० ऋक् १ ॥ ॥ अथदेवीसूक्तंसप्तशतीपाठादौउपयुक्तं ॥ [1]अहंरुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुतविश्वदेवैः ॥ अहंमित्रावरुणोभाबिभर्म्यहमिंद्राग्नीऽअहमश्विनोभा ॥ अहंसोममाहनसंबिभर्म्यहंत्वष्टारमुतपूषणंभगं ॥ अहंदधामिद्रविणंहविष्मतेसुप्राव्ये३यजमानायसुन्वते ॥ अहंराष्ट्रींसंगमनीवसूनांचिकितुषीप्रथमायज्ञियानां ॥ तांमादेवाव्यदधुःपुरुत्राभूरिस्थात्रांभूर्यावेशयंतीं ॥ मयासोऽअन्नमत्तियोविपश्यतियःप्राणितियऽईंशृणोत्युक्तं ॥ अमंतवोमांतउपक्षियंतिश्रुधिश्रुतश्रद्धिवंतेवदामि ॥ अहमेवस्वयमिदंवदामिजुष्टंदेवेभिरुतमानुषेभिः ॥ यंकामयेतंतमुग्रंकृणोमितंब्रह्माणंतमृषिंतंसुमेधां ॥ ४ ॥ अहंरुद्रायधनुरातनोमिब्रह्मद्विषेशरवेहंतवाउ ॥ अहंजनायसमदंकृणोम्यहंद्यावापृथिवीऽआविवेश ॥ अहंसुवेपितरमस्यमूर्धन्ममयोनिरप्स्वं१तःसमुद्रे ॥ ततोवितिष्ठेभुवनानुविश्वोतामूंद्यांवर्ष्मणोपस्पृशामि ॥ अहमेववातऽइवप्रवाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा ॥ परोदिवापरऽएनापृथिव्यैतावतीमहिनासंबभूव ॥ इतिदेवीसू० ॥ उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवयंतस्त्वेमहे ॥ उपप्रयंतुमरुतःसुदानवइंद्रप्राशूर्भवासचा ॥ ॐअभ्यारमिदद्रयोनिषिक्तंपुष्करेमधु ॥ अवतस्यविसर्जने ॥ प्रेतिचेतिचेत्येतद्वैसर्वंस्वस्त्ययनंयत्प्रेतिचेतिचेतितद्योस्यप्रियःस्यात्तमेतेनानुमंत्रयेतप्रेतिचेतिचेतिस्वस्त्येवगच्छतिस्वस्तिपुनरागच्छति ॥ अग्निद्वयसंसर्गादौविशेषमंत्राः ॥ [1]अग्नावग्निश्चरतिप्रविष्टऋषीणापुत्रोअधिराजएषः ॥ तस्मैजुहोमिहविषाघृतेनमादेवानांमोमुहद्भागधेयंमोअस्माकंमोमुहद्भागधेयं ॥ [2]अग्निनाग्निःसमिध्यतेकविर्गृहपतिर्युवा ॥ हव्यवाड्जुह्वास्यः ॥ [3]अस्तीदमधिमंथनमस्तिप्रजननंकृतं ॥ एतांविश्पत्नीमाभराग्निंमंथामपूर्वथा ॥ अरण्योर्निहितोजातवेदागर्भइवसुधितोगर्भिणीषु ॥ दिवेदिवईड्योजागृवद्भिर्हविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः ॥ उत्तानायामवभराचिकित्वान्त्सद्यःप्रवीतावृषणंजजान ॥ अरुषस्तूपोरुशदस्यपाजइळायास्पुत्रोवयुनेजनिष्ट ॥ [4]पाहिनोअग्नएकयापाह्यु१तद्वितीयया ॥ पाहिगीर्भिस्तिसृभिरूर्जांपतेपाहिचतसृभिर्वसो ॥ [5]त्वंह्यग्नेअग्निनाविप्रोविप्रेणसन्त्सता ॥ सखासख्यासमिध्यसे ॥ [6]पाहिविश्वस्माद्रक्षसोअराव्णःप्रस्मवाजेषुनोव ॥ त्वामिद्धिनेदिष्ठंदेवतातयआपिंन

---

१ अहमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवागांभृण्यात्मस्तुतिस्त्रिष्टुप्द्वितीयाजगती ॥

---

१ अग्नावग्निर्हिरण्यगर्भोग्निःशक्करी ॥ २ अग्निनाग्निर्मधुच्छंदाअग्निर्गायत्री ॥ ३ अस्तीदमधिमंथनमितितिसृणांविश्वामित्रोग्निरनुष्टुप् ॥ ४ पाहिनोअग्नइतिप्रागाथोभर्गोग्निर्बृहती ॥ ५ त्वंह्यग्नेअग्निनेत्यस्यविरूपोग्निर्गायत्री ॥ ६ पाहिविश्वस्मादितिप्रगाथोभर्गोग्निर्बृहती ॥

क्षामहेवृधे ॥ अथौपासनहोमयोर्विशेषमंत्रौ ॥ ॥ [1]तंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहिज्योतिष्मतःपथोरक्षधियाकृतान् ॥ अनुल्बणंवयतजोगुवामपोमनुर्भवजनयादैव्यंजनं ॥ [2]हिरण्यगर्भःसमवर्तताग्रेभूतस्यजातःपतिरेकआसीत् ॥ सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ [3]हविष्पांतमजरंस्वर्विदिदिविस्पृश्याहुतंजुष्टमग्नौ ॥ तस्यभर्मणेभुवनायदेवाधर्मणेकंस्वधयापप्रथंत ॥ गीर्णंभुवनंतमसापगूळ्हमाविःस्वरभवज्जातेअग्नौ ॥ तस्यदेवाःपृथिवीद्यौरुतापोरणयन्नोषधीःसख्येअस्य ॥ देवेभिर्न्विषितोयज्ञियेभिरग्निंस्तोषाण्यजरंबृहंतं ॥ योभानुनापृथिवींद्यामुतेमामाततानरोदसीअंतरिक्षं ॥ योहोतासीत्प्रथमोदेवजुष्टोयंसमांजंनाज्येनावृणानाः ॥ सपतत्रीत्वरंस्थाजगद्यच्छ्वात्रमग्निरकृणोज्जातवेदाः ॥ यज्जातवेदोभुवनस्यमूर्धन्नतिष्ठोअग्नेसहरोचनेन ॥ तंत्वाहेममतिभिर्गीर्भिरुक्थैःसयज्ञियोअभवोरोदसिप्राः ॥ [4]त्वमग्नेसप्रथाअसिजुष्टोहोतावरेण्यः ॥ त्वयायज्ञंवितन्वते ॥ १ ॥ [5]योअग्निंदेववीतयेहविष्माँआविवासति ॥ तस्मैपावकमृळय ॥ तंतुंतन्वन्रजं० ॥ [6]त्वंनोअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेळोवयासिसीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवह्नितमःशोशु

---

१ तंतुंतन्वन्नित्यस्यदेवाःप्रजापतिर्जगती ॥ २ हिरण्यगर्भइत्यस्यहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप् ॥ ३ हविष्पांतमितिपंचर्चस्यवामदेव्यःसूर्यवैश्वानरौत्रिष्टुप् ॥ ४ त्वमग्नेसप्रथेत्यस्यसुतंभरोग्निर्गायत्री ॥ ५ योअग्निमित्यस्यकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री ॥ ६ त्वंनोअग्नइत्यस्यगौतमोवामदेवोग्नीवरुणौत्रिष्टुप् ॥

चानोविश्वाद्वेषांसिप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ [1]सत्वंनोअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोअस्याउषसोव्युष्टौ ॥ अवयक्ष्वनोवरुणंरराणोवीहिमृळीकंसुहवोनएधि ॥ [2]इदंतएकंपरऊतएकंतृतीयेनज्योतिषासंविशस्व ॥ संवेशनेतन्व१श्चारुरेधिप्रियोदेवानांपरमेजनित्रे ॥ [3]पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्याश्विनात्वाप्रवहतांरथेन ॥ गृहान्गच्छगृहपत्नीयथासोवशिनीत्वंविदथमावदासि ॥ [4]सप्ततेअग्नेसमिधःसप्तजिह्वाःसप्तऋषयःसप्तधामप्रियाणि ॥ सप्तहोत्राःसप्तधात्वायजंतिसप्तयोनीरापृणस्वाघृतेन ॥ मनोज्योतिर्जुषतामाज्यंविच्छिन्नंयज्ञ१ंसमिमंदधातु ॥ याइष्टाउषसोनिम्रुचश्चताःसंदधामिहविषाघृतेन ॥ पुनस्त्वादित्यारुद्रावसवःसमिंधतांपुनर्ब्रह्माणोवसुनीथयज्ञैः ॥ घृतेनत्वंतन्वोवर्धयस्वसत्याःसंतुयजमानस्यकामाः ॥ [5]अश्मन्वतीरीयतेसंरभध्वमुत्तिष्ठतप्रतरतासखायः ॥ अत्राजहामयेअसन्नशेवाःशिवान्वयमुत्तरेमाभिवाजान् ॥ [6]जीवंरुदंतिविमयंतेअध्वरेदीर्घामनुप्रसितिंदीधियुर्नरः ॥ वामंपितृभ्योयइदंसमेरिरेमयःपतिभ्योजनयःपरिष्वजे ॥ इत्यग्निद्वयसंसर्गादिनवोढागृहप्रवेशेविशेषमंत्राः ॥ [7]अग्नेनयसुपथारायेऽअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् ॥ युयोध्य१

---

१ सत्वन्नोअग्नइत्यस्यवामदेवोग्नीवरुणौत्रिष्टुप् ॥ २ इदंतइत्यस्यबृहदुक्थोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ३ पूषात्वेतिसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीत्रिष्टुप् ॥ ४ सप्ततेअग्नेसप्तवानग्निर्जगती ॥ ५ अश्मन्वतीरित्यस्यदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ६ जीवंरुदंतीत्यस्यघोषाश्विनौजगती ॥ ७ अग्नेनयसुपथेतिपंचानांवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

स्मर्ज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठांतेनमउक्तिंविधेम ॥ अग्नेत्वंपारयानव्योऽअस्मान्त्स्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा ॥ पूश्चपृथ्वी
बहुलानउर्वीभवातोकायतनयायशंयोः ॥ अग्नेत्वमस्मद्युयोध्यमीवाअनग्नित्राऽअभ्यमंतकृष्टीः ॥ पुनरस्मभ्यंसुविता
यंदेवक्षांविश्वेभिरमृतेभिर्यजत्र ॥ पाहिनोअग्नेपायुभिरजस्रैरुतप्रियेसदनआशुशुक्वान् ॥ मातेभयंजरितारंयविष्ठनू
नंविदन्मापरंसहस्वः ॥ मानोऽअग्नेवसृजोअघायाविष्यवेरिपवेदुच्छुनायै ॥ मादत्वतेदशतेमादतेनोमारीषतेसहसा
वन्परादाः ॥ इतिश्रवणाकर्मादावुपयुक्तमंत्राः ॥ [1]प्रातरग्निंप्रातरिंद्रंहवामहेप्रातर्मित्रावरुणाप्रातरश्विना ॥ प्रातर्भ
गंपूषणंब्रह्मणस्पतिंप्रातःसोममुतरुद्रंहुवेम ॥ प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेमवयंपुत्रमदितेर्योविधर्ता ॥ आध्रश्चिद्यंमन्यमान
स्तुरश्चिद्राजाचिद्यंभगंभक्षीत्याह ॥ भगप्रणेतर्भगसत्यराधोभगेमांधियमुदवाददन्नः ॥ भगप्रणोजनयगोभिरश्वैर्भग
प्रनृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उतेदानींभगवंतःस्यामोतप्रपित्वऽउतमध्येऽअह्नां ॥ उतोदितामघवन्त्सूर्यस्यवयंदेवानांसुम
तौस्याम ॥ भगऽएवभगवाँऽअस्तुदेवास्तेनवयंभगवंतःस्याम ॥ तंत्वाभगसर्वऽइज्जोहवीतिसनोभगपुरऽएताभवेह ॥
समध्वरायोषसोनमंतदधिक्रावेवशुचयेपदाय ॥ अर्वाचीनंवसुविदंभगंनोरथमिवाश्वावाजिनऽआवहंतु ॥ अश्वाव

१ प्रातरग्निमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठआद्यायालिंगोक्तादेवताःअंत्यायाउषास्त्रिष्टुप्आद्याजगती ॥

तीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः ॥ घृतंदुहानाविश्वतःप्रपीतायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥१॥ [1]इंद्रंविश्वा
अवीवृधन्त्समुद्रव्यचसंगिरः ॥ रथीतमंरथीनांवाजानांसत्पतिंपतिं ॥ सख्येतइंद्रवाजिनोमाभेमशवसस्पते ॥ त्वा
मभिप्रणोनुमोजेतारमपराजितं ॥ पूर्वीरिंद्रस्यरातयोनविदस्यंत्यूतयः ॥ यदीवाजस्यगोमतस्तोतृभ्योमंहतेमघं ॥
पुरांभिंदुर्युवाकविरमितौजाअजायत ॥ इंद्रोविश्वस्यकर्मणोधर्तावज्रीपुरुष्टुतः ॥ त्वंवलस्यगोमतोपावरद्रिवोबिलं ॥
त्वांदेवाअबिभ्युषस्तुज्यमानासआविषुः ॥ तवाहंशूररातिभिःप्रत्यायंसिंधुमावदन् ॥ उपातिष्ठंतगिर्वणोविदुष्टेतस्य
कारवः ॥ मायाभिरिंद्रमायिनंत्वंशुष्णमवातिरः ॥ विदुष्टेतस्यमेधिरास्तेषांश्रवांस्युत्तिर ॥ इंद्रमीशानमोजसाभि
स्तोमाअनूषत ॥ सहस्रंयस्यरातयउतवासंतिभूयसीः ॥ ८ ॥ सूक्तं ॥ [2]आगावोऽअग्मन्नुतभद्रमक्रन्त्सीदंतुगोष्ठेरण
यंत्वस्मे ॥ प्रजावतीःपुरुरूपाऽइहस्युरिंद्रायपूर्वीरुषसोदुहानाः ॥ इंद्रोयज्वनेपृणतेचशिक्षत्युपेद्ददातिनस्वंमुषायति ॥
भूयोभूयोरयिमिदस्यवर्धयन्नभिन्नेखिल्येनिदधातिदेवयुं॥नतानशंतिनदभातितस्करोनासामामित्रोव्यथिरादधर्षति ॥
देवांश्चयाभिर्यजतेददातिचज्योगित्ताभिःसचतेगोपतिःसह ॥ नताऽअर्वारेणुककाटोऽअश्नुतेनसंस्कृतत्रमुपयंतिताऽ

१ इंद्रंविश्वाइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यजेतामाधुच्छंदसइंद्रोनुष्टुप् ॥ २ आगावइत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोगौस्त्रिष्टुप्द्वितीयायाइंद्रश्चांत्यपादस्य
चद्वितीयाद्यास्तिस्रोजगत्योंत्यानुष्टुप् ॥

अभि ॥ उरुगायमभयंतस्यताऽअनुगावोमतंस्यविचरंतियज्वनः ॥ गावोभगोगावऽइंद्रोमेऽअच्छान्गावःसोमस्यप्र
थमस्यभक्षः ॥ इमायागावःसजनासऽइंद्रऽइच्छामीद्धृदामनसाचिदिंद्रं ॥ यूयंगावोमेदयथाकृशंचिदश्रीरंचित्कृणु
तासुप्रतीकं ॥ भद्रंगृहंकृणुथभद्रवाचोबृहद्वोवयऽउच्यतेसभासु ॥ प्रजावतीःसूयवसंरिशंतीःशुद्धाऽअपःसुप्रपाणेपि
बंतीः ॥ मावःस्तेनऽईशतमाघशंसःपरिवोहेतीरुद्रस्यवृज्याः ॥ उपेदमुपपर्चनमासुगोषूपपृच्यतां ॥ उपऽऋषभस्यरे
तस्युपेंद्रतववीर्ये ॥ १ ॥ ॥ व्रतशांत्यर्चादावुपयुक्ताः ॥ [1]अभित्यंदेवंसवितारमोण्योःकविक्रतुमर्चामिसत्यसवंरत्नधाम
भिप्रियंमतिंकविं ॥ ऊर्ध्वायस्यामतिर्भाअदिद्युतत्सवीमनिहिरण्यपाणिरमिमीतसुक्रतुःकृपास्वः ॥ [2]अग्नआयाहिवी
तयेगृणानोहव्यदातये ॥ निहोतासत्सिबर्हिषि ॥ [3]अभित्वादेवसवितरीशानंवार्याणां ॥ सदावन्भागमीमहे ॥
[4]ज्मयाअत्रवसवोरंतदेवाउरावंतरिक्षेमर्जयंतशुभ्राः ॥ अर्वाक्पथउरुज्रयःकृणुध्वंश्रोतादूतस्यजग्मुषोनोअस्य ॥ [5]आ
रुद्रासऽइंद्रवंतःसजोषसोहिरण्यरथाःसुवितायगंतन ॥ इयंवोऽअस्मत्प्रतिहर्यतेमतिस्तृष्णजेनदिवऽउत्साऽउदन्य

१ अभित्यंदेवंसप्तसागराअष्टी ॥ २ अग्नआयाहीतिभरद्वाजोग्निर्गायत्री ॥ ३ अभित्वादेवसवितरित्यस्याजीगर्तिःशुनःशेपोवैश्वामि
त्रोदेवरातःसावित्रोंत्याभागीवागायत्री ॥ ४ ज्मयाअत्रमैत्रावरुणिर्वसिष्ठस्त्रिष्टुप् ॥ ५ आरुद्रासःश्यावाश्वएकादशरुद्राजगती ॥

वे ॥ त्यांनुक्षत्रियांअवआदित्यान्याचिषामहे ॥ सुमृळीकाँअभिष्टये ॥ अश्विनावर्तिरस्मदागोमद्दस्राहिरण्यवत् ॥
अर्वाग्रथंसमनसानियच्छतं ॥ [2]ओमासश्चर्षणीधृतोविश्वेदेवासआगत ॥ दाश्वांसोदाशुषःसुतं ॥ [3]अप्सरसांगंधर्वाणां
मृगाणांचरणेचरन् ॥ केशीकेतस्यविद्वान्त्सखास्वादुर्मदिंतमः ॥ [4]अदितिर्ह्यजनिष्टदक्षयादुहितातव ॥ तांदेवाअन्व
जायंतभद्राअमृतबंधवः ॥ [5]मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविमहसः ॥ ससुगोपातमोजनः ॥ [6]अश्व्योवारोअभवस्तदिं
द्रसृकेयत्त्वाप्रत्यहन्देवएकः ॥ अजयोगाअजयःशूरसोममवासृजःसर्तवेसप्तसिंधून् ॥ [7]इदंकवेरादित्यस्यस्वराजोवि
श्वानिसांत्यभ्यस्तुमह्ना ॥ अतियोमंद्रोयजथायदेवःसुकीर्तिभिक्षेवरुणस्यभूरेः ॥ तवव्रतेसुभगासःस्यामस्वाध्योवरु
णतुष्टुवांसः ॥ उपायनऽउषसांगोमतीनामग्नयोनजरमाणाअनुद्यून् ॥ तवस्याम०ऋक् १ ॥ प्रसीमादित्योअसृजद्वि
धर्ताऽऋतंसिंधवोवरुणस्ययंति ॥ नश्राम्यंतिनविमुचंत्येतेवयोनपप्तूरघुयापरिज्मन् ॥ विमच्छ्रथायरशनामिवागऋ
ध्यामतेवरुणखामृतस्य ॥ मातंतुश्छेदिवयतोधियंमेमामात्राशार्यपसःपुरऽऋतोः ॥ १ ॥ अपोसुम्यक्षवरुणभियसंम

१ त्यांनुसांमदोमत्स्योमान्योवाद्वादशादित्यागायत्री ॥ २ ओमासोवैश्वामित्रोमधुच्छंदाविश्वेदेवागायत्री ॥ ३ अप्सरसोमैतशऋष्यश्रृंगो
गंधर्वाप्सरसोनुष्टुप् ॥ ४ अदितिर्लोक्योबृहस्पतिर्दक्षोनुष्टुप् ॥ ५ मरुतोयस्यराहूगणोगौतमोमरुतोगायत्री ॥ ६ अश्व्योवाराइत्यस्यहिर
ण्यस्तूपइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ७ इदंकवेरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकूर्मोगृत्समदोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥

त्सम्राळृतावोनुमागृभाय ॥ दामेववत्साद्विमुमुग्ध्यंहोनहित्वदारेनिमिषश्चनेशे ॥ मानोवधैर्वरुणयेतइष्टावेनःकृण्वंतमसुरभ्रीणंति ॥ माज्योतिषःप्रवसथानिगन्मविषूमृधःशिश्रथोजीवसेनः ॥ नमःपुरातेवरुणोतनूनमुतापरंतुविजातब्रवाम ॥ त्वेहिकंपर्वतेनश्रितान्यप्रच्युतानिदूळभव्रतानि ॥ परऋणासावीरधमत्कृतानिमाहंराजन्नन्यकृतेनभोजं ॥ अव्युष्टाइन्नुभूयसीरुषासआनोजीवान्वरुणतासुशाधि ॥ योमेराजन्युज्योवासखावास्वप्नेभयंभीरवेमह्यमाह ॥ स्तेनोवायोदिप्सतिनोवृकोवात्वंतस्माद्वरुणपाह्यस्मान् ॥ माहंमघोनोवरुणप्रियस्यभूरिदाव्नआविदंशूनमापेः ॥ मारायोराजन्सुयमादवस्थांबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २ ॥ सूक्तं ॥ [1]प्रसद्योअग्नेअत्येष्यन्यानाविर्यस्मैचारुतमोबभूथ ॥ ईळेन्योवपुष्योविभावाप्रियोविशामतिथिर्मानुषाणां ॥१॥ देवीरापोमातरःसूदयित्न्वोघृतवत्पयोमधुमन्नोऽअर्चत ॥ उतमातावृहद्दिवाशृणोतुनस्त्वष्टादेवेभिर्जनिभिःपितावचः ॥ [2]घृतवतीभुवनानामभिश्रियोर्वीपृथ्वीमधुदुघेसुपेशसा ॥ द्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणाविष्कभितेअजरेभूरिरेतसा ॥ असश्चंतीभूरिधारेपयस्वतीघृतंदुहातेसुकृतेशुचिव्रते ॥ राजंतीअस्यभुवनस्यरोदसीअस्मेरतःसिंचतंयन्मनुर्हितं ॥ योवामृजवेक्रमणायरोदसीमर्तोददाशधिषणेससाधति ॥ प्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्परियुवोःसिक्ताविषुरूपाणिसव्रता ॥ घृतेनद्यावापृथिवीअभीवृतेघृतश्रियाघृतपृचाघृतावृधा ॥ उर्वीपृ

१ प्रसद्यइत्यस्यात्रेयोबुधगविष्ठिरावग्निस्त्रिष्टुप् ॥ २ घृतवतीतिषळृचस्यसूक्तस्यभरद्वाजोद्यावापृथिव्यौजगती ॥

थ्वीहोतृवूर्येपुरोहितेतेइद्विप्राईळतेसुम्नमिष्टये ॥ मधुनोद्यावापृथिवीमिमिक्षतांमधुश्चुतामधुदुघेमधुव्रते ॥ दधानेयज्ञंद्रविणंचदेवतामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीर्यं ॥ ऊर्जंनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्वतांपितामाताविश्वविदासुदंससा ॥ संरराणेरोदसीविश्वशंभुवासनिंवाजंरयिमस्मेसमिन्वतां ॥ १ ॥ [1]यागुंगूर्यासिनीवालीयाराकायासरस्वती ॥ इंद्राणीमह्वऊतयेवरुणानींस्वस्तये ॥ अयंमेहस्तोभगवानयंमेभगवत्तरः ॥ अयंमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः ॥ एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञैर्विधेमनमसाहविर्भिः ॥ बृहस्पतेसुप्रजावीरवंतोवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ [2]विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुरुतविश्वतस्पात् ॥ संबाहुभ्यांधमतिसंपतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवएकः ॥ १ ॥ [3]योजागारतमृचःकामयंतेयोजागारतमुसामानियंति ॥ योजागारतमयंसोमऽआहतवाहमस्मिसख्येन्योकाः ॥ अग्निर्जागारतमृचःकामयंतेग्निर्जागारतमुसामानियंति ॥ अग्निर्जागारतमयंसोमऽआहतवाहमस्मिसख्येन्योकाः ॥ जागर्षित्वंभुवनेजातवेदोजागर्षियत्रयजंतेहविष्मान् ॥ इदंहविःश्रद्दधानोजुहोमितेनपासिगुह्यंनामगोनां ॥ ३ ॥ [4]देवानांपत्नीरुशतीरवं

१ यागुंगूरित्यस्यगुंगूसिनीवालीराकासरस्वतींद्राणीवरुणान्यश्चानुष्टुप् ॥ २ विश्वतश्चक्षुरित्यस्यभौवनोविश्वकर्माविश्वकर्मात्रिष्टुप् ॥ ३ योजागारेतिद्वयोःकाश्यपोवत्सारःसदापृणाद्यात्रेयाश्चविश्वेदेवाजगत्यंत्येत्रिष्टुभौ ॥ ४ देवानांपत्नीरितिद्वयोरात्रेयोदेवपत्न्योजगती द्वितीयात्रिष्टुप् ॥

तुनः प्रावंतुनस्तुजयेवाजंसातये ॥ याः पार्थिवासोयाऽअपामपिंव्रतेतानोदेवीः सुहवाः शर्मयच्छत ॥ उतग्नाव्यंतुदेवप
त्नीरिंद्राण्यग्नाय्यश्विनीराट् ॥ आरोदसीवरुणानीशृणोतुव्यंतुदेवीर्यऽऋतुर्जनीनां ॥ ४ ॥ [1]येनंतोकायतनयाय
धान्यंबीजंवहध्वेऽअक्षितं ॥ अस्मभ्यंतद्धत्तनयद्वऽईमहेराधोविश्वायुसौभगं ॥ [2]अषाळ्हंयुत्सुपृतनासुपप्रिंस्वर्षामप्सां
वृजनस्यगोपां ॥ भरेषुजांसुक्षितिंसुश्रवसंजयंतंत्वामनुमदेमसोम ॥ त्वमिमाओषधीः सोमविश्वास्त्वमपोअजनयस्त्वं
गाः ॥ त्वमाततंथोर्वंतरिक्षंत्वंज्योतिषावितमोववर्थ ॥ देवेनंनोमनसादेवसोमरायोभागंसहसावन्नभियुध्य ॥ मा
त्वातनदीशिषेवीर्यस्योभयेभ्यः प्रचिकित्सागविष्टौ ॥ ४ ॥ [3]एताउत्याउषसः केतुमक्रतपूर्वेअर्धेरजसोभानुमंजते ॥ नि
ष्कृण्वानाआयुधानीवधृष्णवः प्रतिगावोरुषीर्यंतिमातरः ॥ उदपप्तन्नरुणाभानवोवृथास्वायुजोअरुषीर्गाअयुक्षत ॥
अक्रन्नुषासोवयुनानिपूर्वथारुशंतंभानुमरुषीरशिश्रयुः ॥ [4]असिहिवीरसेन्योसिभूरिपरादृदिः ॥ असिदभ्रस्यचिद्वृधोय
जमानायशिक्षसिसुन्वतेभूरितेवसु ॥ [5]अग्निनाग्निः समिध्यतेकविर्गृहपतिर्युवा ॥ हव्यवाड्जुह्वास्यः ॥ [6]यथाविप्रस्यम

१ येनतोकेत्यस्यश्यावाश्वोमरुतः सतोबृहती ॥ २ अषाळ्हमितितिसृणांगोतमः सोमस्त्रिष्टुप् ॥ ३ एताउत्याइतिद्वयोर्गोतमउषाजगती ॥
४ असिहिवीत्यस्यगोतमइंद्रः पंक्तिः ॥ ५ अग्निनाग्निरित्यस्यकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री ॥ ६ यथाविप्रस्येत्यस्यगोतमोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

नुषोहविर्भिर्देवाँऽअयजः कविभिः कविः सन् ॥ एवाहोतः सत्यतरत्वमद्याग्नेमंद्रयाजुह्वायजस्व ॥ [1]अष्टौव्यख्यत्ककुभः
पृथिव्यास्त्रीधन्वयोजनासप्तसिंधून् ॥ हिरण्याक्षः सवितादेवआगाद्दधद्रत्नादाशुषेवार्याणि ॥ [2]अप्स्वग्नेसधिष्टवसौष
धीरनुरुध्यसे ॥ गर्भेसंजायसेपुनः ॥ [3]मोषुवरुणमृन्मयंगृहंराजन्नहंगमं ॥ मृळासुक्षत्रमृळय ॥ यदेमिप्रस्फुरन्निवदृ
तिर्नध्मातोअद्रिवः ॥ मृळासु० ॥ क्रत्वः समहदीनताप्रतीपंजगमाशुचे ॥ मृळासु० ॥ अपांमध्येतस्थिवांसंतृष्णाविद
दज्जरितारं ॥ मृळासु० ॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहं० ॥ ऋक् १ ॥ १ ॥ [4]सीरायुंजंतिकवयोयुगावितन्वतेपृ
थक् ॥ धीरादेवेषुसुम्नया ॥ [5]रूपंरूपंप्रतिरूपोबभूवतदस्यरूपंप्रतिचक्षणाय ॥ इंद्रोमायाभिः पुरुरूपईयतेयुक्ताह्यस्य
हरयः शतादश ॥ [6]यच्चिद्धिते० साम्राज्यायसुक्रतुः ॥ २ ॥ अतोविश्वान्यद्भुताचिकित्वाँअभिपश्यति ॥ कृतानिया
चकर्त्वा ॥ सनोविश्वाहासुक्रतुरादित्यः सुपथाकरत् ॥ प्रणआयूंषितारिषत् ॥ बिभ्रद्द्रापिंहिरण्ययंवरुणोवस्तनिर्णि
जं ॥ परिस्पशोनिषेदिरे ॥ नयंदिप्संतिदिप्सवोनद्रुह्वाणोजनानां ॥ नदेवमभिमातयः ॥ उतयोमानुषेष्वायशश्चक्रे

१ अष्टौव्यख्यदित्यस्यहिरण्यस्तूपः सवितात्रिष्टुप् ॥ २ अप्स्वग्नेइत्यस्यांगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ॥ ३ मोषुवरुणेतिपंचर्चस्यसूक्तस्य
वसिष्ठोवरुणोगायत्र्यंत्याजगती ॥ ४ सीरायुंजंतीत्यस्यसौम्योबुधोविश्वेदेवागायत्री ॥ ५ रूपंरूपमित्यस्यभारद्वाजोगर्गइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥
६ यच्चिद्धीत्येकविंशत्यृचस्यसूक्तस्याजीगर्तिः शुनशेपः सकृत्रिमोवैश्वामित्रोवरुणोगायत्री ॥

असाम्या ॥ अस्माकंमुदरेष्वा ॥ ३ ॥ परामेयंतिधीतयोगावोनगव्यूतीरनु ॥ इच्छंतीरुरुचक्षसं ॥ संनुवोचावहैपु
नर्यतोमेमध्वाभृतं ॥ होतेवक्षदसेप्रियं ॥ दर्शंनुविश्वदर्शतंदर्शंरथमधिक्षमि ॥ एताजुंषतमेगिरः ॥ इमंमेवरुणश्रु
धीहवंमद्याचंमृळय ॥ त्वामंवस्युराचके ॥ त्वंविश्वस्यमेधिरदिवश्चग्मश्चराजसि ॥ सयामनिप्रतिश्रुधि ॥ उदुत्तमं
मुमुग्धिनोविपाशंमध्यमंचृत ॥ अवाधमानिजीवसे ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥

अर्चायांविशेषमंत्राः ॥ [1]अंसेष्वामरुतःखादयोवोवक्षःसुरुक्माउपशिश्रियाणाः ॥ विविद्युतोनवृष्टिभीरुचानाअ
नुस्वधामायुधैर्यच्छमानाः ॥ प्रबुध्न्यावईरतेमहांसिप्रनामानिप्रयज्यवस्तिरध्वं ॥ सहस्रियंदम्यंभागमेतंगृहमेधीयंम
रुतोजुषध्वं ॥ [2]परंमृत्योअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वइतरोदेवयानात् ॥ चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवी
रान् ॥ [3]त्वंनोअग्नआयुषुत्वंदेवेषुपूर्व्यवस्वएकंइरज्यसि ॥ त्वामापःपरिस्रुतःपरियंतिस्वसेतवोनभंतामन्यकेसमे ॥
[4]स्तीर्णंबर्हिरुपनोयाहिवीतयेसहस्रेणनियुतानियुत्वतेशतिनीभिर्नियुत्वते ॥ तुभ्यंहिपूर्वपीतयेदेवादेवायंयेमिरे ॥ प्र
तेसुतासोमधुमंतोअस्थिरन्मदायक्रत्वेअस्थिरन् ॥ १ ॥ [5]यज्ञायज्ञावःसमनातुतुर्वणिर्धियंधियंवोदेवयाउदधिध्वे ॥

१ अंसेष्वेतिद्वयोर्वसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥ २ परंमृत्योःसंकुसुकःकालस्त्रिष्टुप् ॥ ३ त्वंनोअग्नइत्यस्यकाण्वोनाभाकोग्निर्महापंक्तिः ॥
४ स्तीर्णंबर्हिरित्यस्यपरुच्छेपोवायुरत्यष्टिः ॥ ५ यज्ञायज्ञावइत्यस्यागस्त्योमरुतोजगती ॥

आवोर्वाचःसुवितायरोदस्योर्महेववृत्यामवसेसुवृक्तिभिः ॥ विष्णोरराटमसिविष्णोःपृष्ठमसिविष्णोःश्नप्त्रेस्थोविष्णोः
स्यूरसिविष्णोर्ध्रुवमसिवैष्णवमसिविष्णवेत्वा ॥ [1]प्रसद्योअग्नेअत्येष्यन्यानाविर्यस्मैचारुतमोबभूथ ॥ ईळेन्योमनुष्यो
विभावाप्रियोविशामतिथिर्मानुषाणां ॥ ॥ अथश्राद्धमंत्राः ॥ पवित्रवंतःपरिवाचमासतेपितैषांप्रत्नोअभिरक्षति
व्रतं ॥ महःसमुद्रंवरुणस्तिरोदधेधीराइच्छेकुर्धरुणेष्वारभं ॥ पवित्रंतेविततंब्रह्मणस्पतेप्रभुर्गात्राणिपर्येषिविश्वतः ॥
अतप्ततनूर्नतदामोअश्नुतेश्रतासइद्वहंतस्तत्समाशत ॥ शरासःकुशरासोदर्भासःसैर्याउत ॥ मौंजाअदृष्टावैरिणाः
सर्वेसाकंन्यलिप्सत ॥ यवोसिधान्यराजोवावारुणोमधुसंयुतः ॥ निर्णोदःसर्वपापानांपवित्रमृषिभिःस्मृतं ॥ तिलो
सिसोमदेवत्योगोसवेदेवनिर्मितः ॥ प्रत्नवद्भिःप्रत्तःस्वधयापितृनिमाँल्लोकान्प्रीणयाहिनःस्वधानमः ॥ सहस्रशीर्षा०॥
नतमंहो० ॥ ममाग्नेवर्चो० ॥ तरत्समंदी० ॥ हंसःशुचिष० ॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्याश्चरामसि ॥
अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः ॥ शुचीवोहव्यामरुतःशुचीनांशुचिंहिनोम्यध्वरंशुचिभ्यः ॥
ऋतेनसत्यमृतसापआयन्छुचिजन्मानःशुचयःपावकाः ॥ अग्निःशुचिव्रततमःशुचिर्विप्रःशुचिःकविः ॥ शुचीरोचत
आहुतः ॥ उदग्नेशुचयस्तवशुक्राभ्राजंतईरते ॥ तवज्योतींष्यर्चयः ॥ एतोन्विं० ॥ ३ ॥ तरत्समंदीधावतिधारासुत

१ प्रसद्योअग्नइत्यस्यात्रेयोबुधगविष्ठिरावग्निस्त्रिष्टुप् ॥

स्यांधसः ॥ तरत्समंदीधावति ॥ उस्रावेदवसूनांमर्तस्यदेव्यवसः ॥ तरत्स० ॥ ध्वस्रयोःपुरुषंत्योरासहस्राणिदद्म
हे ॥ तरत्स० ॥ आययोस्त्रिंशतंतनासहस्राणिचदद्महे ॥ तरत्समंदीधावति ॥ ४ ॥ यावतीर्वैदेवतास्ताःसर्वावेदवि
दिब्राह्मणेवसंतितस्माद्ब्राह्मणेभ्योवेदविद्भ्योदिवेदिवेनमस्कुर्यान्नाश्लीलंकीर्तयेदेताएवदेवताःप्रीणाति ॥ यवोसियव
यास्मद्द्वेषोयवयारातीः ॥ उदीरतामवरउत्परासउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः ॥ असुंयईयुरवृकाऋतज्ञास्तेनोवंतुपित
रोहवेषु ॥ विश्वेदेवासआगंतशृणुतामइमंहवं ॥ एदंबर्हिर्निषीदत ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेमंहवंमेयेअंतरिक्षेयउपद्यवि
ष्ठ ॥ येअग्निजिह्वाउतवायजत्राआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयध्वं ॥ यादिव्याआपःपृथिविसंबभूवुर्याअंतरिक्ष्याउतपा
र्थिवीर्याः ॥ हिरण्यवर्णायज्ञियास्तानआपःशंस्योनाभवंतु ॥ धूरसिधूरधूर्वंतंधूर्वतंयोस्मान्धूर्वतितंधूर्वयंवयंधूर्वामः ॥
उद्दीप्यस्वजातवेदोपघ्नंनिर्ऋतिंमम ॥ पशूंश्चमह्यमावहजीवनंचदिशोदिश ॥ उशंतस्त्वानिधीमह्युशंतःसमिधीम
हि ॥ उशन्नुशतआवहपितॄन्हविषेअत्तवे ॥ इदंपितृभ्योनमोअस्त्वद्ययेपूर्वासोयउपरासईयुः ॥ येपार्थिवेरजस्यानि
षत्तायेवानूनंसुवृजनासुविक्षु ॥ पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण ॥ सर्वंरक्षोनिबर्हय ॥ रक्षाणोअग्नेतवरक्षणेभी
रारक्षाणःसुमखप्रीणानः ॥ प्रतिष्फुरविरुजवीड्वंहोजहिरक्षोमहिचिद्वावृधानं ॥ ब्रह्मचतेजातवेदोनमश्चेयंचगीःसद
मिद्वर्धनीभूत् ॥ रक्षाणोअग्नेतनयानितोकारक्षोतनस्तन्वोअप्रयुच्छन् ॥ मूर्धानंदिवोअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतआ

जातमग्निं ॥ कविंसम्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रंजनयंतदेवाः ॥ आमासुपक्वमैरयआसूर्यंरोहयोदिवि ॥ घर्मंन
सामंतपतासुवृक्तिभिर्जुष्टंगिर्वणसेबृहत् ॥ सोमोधेनुंसोमोअर्वंतमाशुंसोमोवीरंकर्मण्यंददाति ॥ सादन्यंविदथ्यंसभे
यंपितृश्रवणंयोददाशदस्मै ॥ उपह्वये० ॥ २ ॥ इंद्रद्दह्यंयामकोशाअभूवन्यज्ञायशिक्षगृणतेसखिभ्यः ॥ दुर्मायवोदुरे
वामर्त्यासोनिषंगिणोरिपवोहंत्वासः ॥ वाशीमंतऋष्टिमंतोमनीषिणःसुधन्वानइषुमंतोनिषंगिणः ॥ स्वश्वास्थसुरथाः
पृश्निमातरःस्वायुधामरुतोयाथनाशुभं ॥ चतुष्कपर्दायुवतिःसुपेशाघृतप्रतीकावयुनानिवस्ते ॥ तस्यांसुपर्णावृषणानि
षेदतुर्यत्रदेवादधिरेभागधेयं ॥ एकःसुपर्णःससमुद्रमाविवेशसइदंविश्वंभुवनंविचष्टे ॥ तंपाकेनमनसापश्यमंतित
स्तंमातारेळ्हिसउरेळ्हिमातरं ॥ सुपर्णंविप्राःकवयोवचोभिरेकंसंतंबहुधाकल्पयंति ॥ छंदांसिचदधतोअध्वरेषुग्रहा
न्त्सोमस्यमिमतेद्वादश ॥ १ ॥ [1]पितुंनुस्तोषंमहोधर्माणंतविषीं ॥ यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्दयत् ॥ स्वादोपि
तोमधोपितोवयंत्वावृमहे ॥ अस्माकमविताभव ॥ उपनःपितवाचरशिवःशिवाभिरूतिभिः ॥ मयोभुरद्विषेण्यः
सखासुशेवोअद्वयाः ॥ तवत्येपितोरसारजांस्यनुविष्ठिताः ॥ दिविवाताइवश्रिताः ॥ तवत्येपितोददतस्तवस्वादिष्ठ
तेपितो ॥ प्रस्वाद्मानोरसानांतुविग्रीवाइवेरते ॥ १ ॥ त्वेपितोमहानांदेवानांमनोहितं ॥ अकारिचारुकेतुनातवा

१ पितुंन्वित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यागस्त्योन्नस्तुतिर्गायत्रीआद्यानुष्टुब्गर्भोष्णिक्तृतीयापंचम्याद्याअनुष्टुभोन्त्यानुष्टुब्बृहतीवा ॥

हिमवंसावधीत् ॥ यद्दोपिंतोऽअजंगन्विवस्वपर्वंतानां ॥ अत्रांचिंन्नोमधोपितोरंभक्षायंगम्याः ॥ यद्पामोषंधीनां परिंशमारिशामंहे ॥ वातांपेपीवऽइद्भंव ॥ यत्तेंसोमगवांशिरोयवांशिरोभजामहे ॥ वातांपेपीवऽइद्भंव ॥ करंभऽ औषधेभवपीवोंवृक्कउंदारथिः ॥ वातांपे० ॥ तंत्वांवयंपिंतोवचौभिर्गावोनहव्यासुंषूदिम ॥ देवेभ्यंस्त्वासधमादंम् स्मभ्यंत्वासधमादं ॥ २ ॥ कयांनश्चित्रऽआभुंवदूतीसदावृंधःसखा ॥ कयाशचिंष्ठयावृता ॥ कस्त्वांसत्योमदांनां मंहिंष्ठोमत्सदंधंसः ॥ दृह्वाचिंदारुजेवसु ॥ अभीषुणःसखींनामविताजंरितृणां ॥ शतंभंवास्यूतिभिः ॥ ३ ॥ नवा उंदेवाःक्षुधमिद्वधंदंदुरुताशिंतमुपंगच्छंतिमृत्यवंः ॥ उतोरयिःपृंणतोनोपंदस्यत्युतापृंणन्मर्डितारंनविंदते ॥ यआ ध्रायंचकमानायंपित्वोन्नंवान्त्सन्नंफितायोंपजग्मुषें ॥ स्थिरंमनंःकृणुतेसेवंतेपुरोतोचित्सर्मार्डितारंनविंदते ॥ सइद्भो जोयोगृहवेददात्यन्नंकामायचरंतेकृशायं ॥ अरंमस्मैभवतियामंहूताउतापरीषुंकृणुतेसखांयं ॥ नससखायोनददांति सख्यैसचाभुवेसचंमानायपित्वः ॥ अपांस्मात्प्रेयान्नतदोकोंअस्तिपृणंतमन्यमरंणंचिदिच्छेत् ॥ पृणीयादिंनाधंमाना यतव्यांद्राघीयांसमनुंपश्येतपंथां ॥ ओहिवर्तंतेरथ्यैवचक्रान्यमंन्यमुपंतिष्ठंतरायंः ॥ १ ॥ मोघमन्नंविंदतेअप्रंचेताः सत्यंब्रंवीमिवधइत्सतस्यं ॥ नार्यमणंपुष्यंतिनोसखांयंकेवंलाघोभवतिकेवलादी ॥ कृषन्नित्फालआशिंतंकृणोतियं

१ कयानइतितिसृणांवामदेवइंद्रोगायत्रीतृतीयापादनिचृत् ॥ २ नवाइतिनवर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोभिक्षुधनान्नदानप्रशंसात्रिष्टुबाद्येद्वेजगत्यौ

नध्वांनमपंवृङ्क्तेचरित्रैः ॥ वदंन्ब्रह्मावंदतोवनीयान्पृणन्नापिरपृंणंतमभिष्यांत् ॥ एकंपाद्भूयोंद्विपदोविचंक्रमेद्विपा त्रिपादंमभ्यैतिपश्चात् ॥ चतुंष्पादेतिद्विपदांमभिस्वरेसंपश्यंन्पङ्क्तीरुंपतिष्ठंमानः ॥ समौचिद्धस्तौनसमंविंविष्टःसंमा तरांचिन्नसमंदुंहाते ॥ यमयोंश्चिन्नसमावीर्यांणिज्ञातीचित्संतौनसमंपृंणीतः ॥ २ ॥ स्वादोरंभक्षिवयंसःसुमेधाःस्वा ध्यौवरिवोवित्तंरस्य ॥ विश्वेयंदेवाऽउतमर्त्यासोमधुंब्रुवंतोऽअभिसंचरंति ॥ अंतश्चप्रागाऽअदिंतिर्भवास्यवयाताहरं सोदैव्यंस्य ॥ इंदविंद्रंस्यसख्यंजुंषाणःश्रौष्टींवधुरमनुंरायऽऋंध्याः ॥ अपांमसोमममृतांऽअभूमागंन्मज्योतिरविंदा मदेवान् ॥ किंनूनमस्मान्कृंणवदरांतिःकिमुंधूर्तिरंमृतमर्त्यंस्य ॥ शंनोंभवहृदऽआपीतऽइंदोपितेवंसोमसूनवेसुशेवंः॥ सखेवसख्यंऽउरुशंसधीरःप्रणऽआयुंर्जीवसेंसोमतारीः ॥ इमेमांपीतायशसंऽउरुष्यवोरथंनगावःसमंनाहपर्वंसु ॥ तेमांरक्षंतुविस्रसंश्चरित्रांदुतमास्रामांद्यवयंत्विंदंवः ॥ १ ॥ अग्निंनमांमथितंसंदिंदीपःप्रचंक्षयकृणुहिवस्यंसोनः ॥ अथाहितेमदऽआसोंममन्येरेवांऽइवप्रचंरापुष्टिमच्छं ॥ इषिरेणंतेमनंसासुतस्यंभक्षीमहिपित्र्यंस्येवरायः ॥ सोमंराज न्प्रणऽआयूँषितारीरहांनीवसूर्योंवासराणि ॥ सोमंराजन्मृळयांनःस्वस्तितवंस्मसिव्रत्या३स्तस्यंविद्धि ॥ अलंर्तिदक्षंऽ उतमन्युरिंदोमानोंऽअर्योंऽअनुकामंपरांदाः ॥ त्वंहिनंस्तन्वंःसोमगोपागात्रेंगात्रेनिषसत्थांनृचक्षाः ॥ यत्तेवयंप्रमि

१ स्वादोरभक्षीतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रगाथःसोमस्त्रिष्टुप्पंचमीजगती ॥

नामंव्रतानिसनोमृळसुषखादेवस्यः ॥ ऋदूदरेणसख्यासचेययोमानरिष्येद्धर्यश्वपीतः ॥ अयंयःसोमोन्यधाय्यस्मे
तस्माइंद्रंप्रतिरमेम्यायुः ॥ २ ॥ अपत्याअस्थुरनिराअमीवानिरत्रसन्तमिषीचीरभैषुः ॥ आसोमोअस्माँऽअरुहद्वि
हायाऽअगन्मयत्रप्रतिरंतऽआयुः ॥ योनऽइंदुःपितरोहृत्सुपीतोमर्त्योमर्त्याँआविवेश ॥ तस्मैसोमायहविषाविधेमम्
ळीकेऽअस्यसुमतौस्याम ॥ त्वंसोमपितृभिःसंविदानोनुद्यावापृथिवीऽआततंथ ॥ तस्मैतऽइंदोहविषाविधेमवयंस्या
मपतयोरयीणां ॥ त्रातारोदेवाऽअधिवोचतानोमानोनिद्राऽईशतमोतजल्पिः ॥ वयंसोमस्यविश्वहप्रियासःसुवी
रासोविदथमावदेम ॥ त्वंनःसोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानृचक्षाः ॥ त्वंनइंदऊतिभिःसजोषाःपाहिपश्चा
तादुतवापुरस्तात् ॥ ३ ॥ आब्रह्मन्ब्राह्मणोब्रह्मवर्चसीजायतामस्मिन्राष्ट्रेराजन्यइषव्यःशूरोमहारथोजायतांदोग्ध्री
धेनुर्वोढानड्वानाशुःसप्तिःपुरंधिर्योषाजिष्णूरथेष्ठाःसभेयोयुवास्ययजमानस्यवीरोजायतांनिकामेनिकामेनःपर्जन्योव
र्षतुफलिन्योनओषधयःपच्यंतांयोगक्षेमोनःकल्पतां१येदेवासोदिव्येकादशस्थपृथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ अप्सुक्षितो
महिनैकादशस्थतेदेवासोयज्ञमिमंजुषध्वं ॥ येचेहपितरोयेचनेहयाँश्चविद्मयाँउचनप्रविद्म ॥ त्वंवेत्थयतितेजातवेदः
स्वधाभिर्यज्ञंसुकृतंजुषस्व ॥ कानिचिच्छ्राद्धसूक्तानिप्रयोगमंत्रांतेविन्यस्तानि ॥ अक्षन्नमीमदंतह्यवप्रियाअधूषत ॥
अस्तोषतस्वभानवोविप्रानविष्ठयामतीयोजान्विंद्रतेहरी ॥ (आ. सू. नमोवःपितरइषेनमोवःपितरऊर्जेनमोवःपित

रःशुष्मायनमोवःपितरोघोरायनमोवःपितरोजीवायनमोवःपितरोरसाय ॥ स्वधावःपितरोनमोवःपितरोनमएतायु
ष्माकंपितरइमाअस्माकंजीवावोजीवंतइहसंतःस्याम ॥) मनोन्वाहुवामहेनाराशंसेनसोमेन ॥ पितॄणांचमन्मभिः ॥
आतएतुमनःपुनःक्रत्वेदक्षायजीवसे ॥ ज्योक्चसूर्यंदृशे ॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः ॥ जीवंव्रातंसचेमहि॥
परेतनपितरःसोम्यासोगंभीरेभिःपथिभिःपूर्विणेभिः ॥ दत्त्वायास्मभ्यंद्रविणेहभद्रंरयिंचनःसर्ववीरंनियच्छत ॥ ये
अग्निदग्धायेअनग्निदग्धामध्येदिवःस्वधयामादयंते ॥ तेभिःस्वराळसुनीतिमेतांयथावशंतन्वंकल्पयस्व ॥ वाजेवाजे
वतवाजिनोनोधनेषुविप्राअमृताऋतज्ञाः ॥ अस्यमध्वःपिबतमादयध्वंतृप्तायातपथिभिर्देवयानैः ॥ यत्रतत्परमंपदं
विष्णोर्लोकेमहीयते ॥ देवैःसुकृतंकर्मभिस्तत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ यत्रतत्परमाय्यंभूतानामधिपतिं ॥
भावभागीचयोगीचतत्रमा० ॥ यत्रगंगाचयमुनाचयत्रप्राचीसरस्वती ॥ यत्रसोमेश्वरोदेवस्तत्रमा० ॥ आमावाज
स्यप्रसवोजगम्यादाद्यावापृथिवीविश्वशंभू ॥ आमागंतांपितरामातराचामासोमोअमृतत्वायगम्यात् ॥ स्वादुषंसदः
पितरोवयोधाःकृच्छ्रेश्रितःशक्तीवंतोगभीराः ॥ चित्रसेनाइषुबलाअमृध्राःसतोवीराउरवोव्रातसाहाः ॥ ब्राह्मणासः
पितरःसोम्यासःशिवेनोद्यावापृथिवीअनेहसा ॥ पूषानःपातुदुरितादृतावृधोरक्षामाकिर्नोअघशंसईशत ॥ इहैवस्तं
मावियौष्टंविश्वमायुर्व्यश्नुतं ॥ क्रीळंतौपुत्रैर्नप्तृभिर्मोदमानौस्वेगृहे ॥ वसिष्ठासःपितृवद्वाचमक्रतदेवांईळानाऋषिव

त्स्वस्तयें ॥ प्रीताइंवज्ञातयः काममेत्यास्मेदेंवासोवंधूनुतावसुं ॥ देवान्वसिष्ठोअमृतान्ववंदेयेविश्वाभुवनाभिप्रंतस्थुः॥ तेनौरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ॥ इदंपितृभ्योनमोअस्त्वद्येतिनमस्कारवतीमंततःशंसतित स्मादंततःपितृभ्योनमस्क्रियतेतदाहुर्व्याहावंपित्र्याःशंसे३त् ॥ अव्याहावां३इति ॥ व्याहावमेवशंसेदसंस्थितंवैपितृ यज्ञस्यसाध्वसंस्थितंवाएषपितृयज्ञंसंस्थापयतियोव्याहावंशंसतितस्माद्व्याहावमेवशंस्तव्यं ॥ ॥ अथश्राद्धसूक्तानि ॥ इंद्रा[1]सोमातपतंरक्षंऽउब्जतंन्यर्पयतंवृषणातमोवृधः ॥ परांशृणीतमचितोन्योषतंहतंनुदेथांनिशिशीतमत्रिणः ॥ इंद्रा सोमासमघशंसमभ्यं१घंतपुर्ययस्तुचरुरंग्निवाँइव ॥ ब्रह्मद्विषेंक्रव्यादेंघोरचंक्षसेद्वेषोधत्तमनवायंकिमीदिनें ॥ इंद्रा सोमादुष्कृतोंवव्रेऽअंतरंनारंभणेतमंसिप्रविंध्यतं ॥ यथानातःपुनरेकश्चनोदयत्तद्वामस्तुसहंसेमन्युमच्छवंः ॥ इंद्रा सोमावर्तयंतंदिवोवधंसंपृथिव्याऽअघशंसायतहंणं ॥ उत्तंक्षतंस्वर्यं१पर्वतेभ्योयेनरक्षोंवावृधानंनिजूर्वंथः ॥ इंद्रासो मावर्तयंतंदिवस्पर्यग्नितप्तेभिर्युवमश्मंहन्मभिः ॥ तपुंर्वधेभिरजरेंभिरत्रिणोनिपर्शानेविध्यतंयंतुनिस्वरम् ॥ १ ॥

---

१ इंद्रासोमेतिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोरक्षोहणाविंद्रासोमौअष्टमीषोडशीएकोनविंशीविंश्येकविंशीद्वाविंशीचतुर्विंशीनामिंद्रः नवमीद्वादशीत्रयोदशीनांसोमःदशमीचतुर्दश्योरग्निःएकादश्यादेवाःसप्तदश्याग्रावाणःअष्टादश्यामरुतःत्रयोविंश्याःपूर्वार्धर्चस्यवसिष्ठःउ त्तरार्धर्चस्यपृथिव्यंतरिक्षंद्यौःआद्याःसप्ताष्टादश्येकविंशीत्रयोविंशीचजगत्योंत्यानुष्टुप्शिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

इंद्रासोमापरिंवांभूतुविश्वतंऽइयंमतिःकक्ष्याश्वेंववाजिनां ॥ यांवांहोत्रांपरिहिनोमिंमेधयेमाब्रह्माणिनृपतींवजिन्वतं ॥ प्रतिंस्मरेथांतुजयंद्भिरेवैर्हतंद्रुहोरक्षसोंभंगुरावंतः ॥ इंद्रासोमादुष्कृतेमासुगंभूद्योनंःकदाचिंदभिदासंतिद्रुहा ॥ यो मापाकेंनमनंसाचरंतमभिचष्टेअनृतेभिर्वचोंभिः ॥ आपंइवकाशिनासंगृभीताऽअसंन्नस्त्वासंतइंद्रवक्ता ॥ येपांकशं संविहरंतऽएवैर्येवांभद्रंदूषयंतिस्वधाभिः ॥ अहंयेवातान्प्रददांतुसोमऽआवांदधातुनिर्ऋतेरुपस्थे ॥ योनोरसंदिप्सं तिपित्वोऽअंग्नेयोऽअश्वांनांयोगवांयस्तनूनां ॥ रिपुःस्तेनःस्तेयकृद्दभ्रमेंतुनिषहीयतांतन्वा३तनांच ॥ २ ॥ परःसो ऽअंस्तुतन्वा३तनांचतिस्रःपृथिवीरधोऽअंस्तुविश्वाः ॥ प्रतिंशुष्यतुयशोंऽअस्यदेवायोनोदिवादिप्संतियश्चनक्तं ॥ सुविज्ञानंचिंकितुषेजनांयसच्चासंच्चवचंसीपस्पृधाते ॥ तयोर्यत्सत्यंयंतरदृजीयस्तदित्सोमोंवतिहंत्यासंत् ॥ नवाऽउ सोमोंवृजिनंहिंनोतिनक्षत्रियंमिथुयाधारयंतं ॥ हंतिरक्षोहंत्यासद्वदंतमुभाविंद्रस्यप्रसिंतौशयाते ॥ यदिंवाहमनृंतदे वऽआसमोघंवादेवाँऽअप्यूहेऽअंग्ने ॥ किमस्मभ्यंजातवेदोहृणीषेद्रोघवाचंस्तेनिर्ऋथंसंचंतां॥ अद्यामुरीययदिंयातुधा नोऽअस्मियदिवायुस्ततपपूरुंषस्य ॥ अधासवीरैर्दशभिर्वियूयायोमामोघंयातुधानेत्याहं ॥ ३ ॥ योमायांतुंयातुधाने त्याहयोवांरक्षाःशुचिरस्मीत्याहं ॥ इंद्रस्तंहंतुमहतावधेनविश्वंस्यजंतोरंधमस्पदीष्ट ॥ प्रयाजिगांतिखर्गलेंवनक्तमपंद्रु हातन्वं१गूहंमाना ॥ वव्राँऽअनंताँऽअवसापंदीष्टग्रावांणोघ्नंतुरक्षसंऽउपब्दैः ॥ विंतिष्ठध्वंमरुतोविक्ष्वि१च्छतंगृभा

यतंरक्षसःसंपिनष्टन ॥ वयोयेभूत्वीपतयंतिनक्तभिर्येवारिपोंदधिरेदेवेऽध्वरे ॥ प्रवर्तयदिवोऽश्मानमिंद्रसोमशि
तंमघवन्त्संशिशाधि ॥ प्राक्तादपाक्तादधरादुदक्तादभिजंहिरक्षसःपर्वतेन ॥ एतऽउत्येपतयंतिश्वयातवऽइंद्रंदिप्संति
दिप्सवोदाभ्यं ॥ शिशीतेशक्रःपिशुनेभ्योवधंनूनंसृजदशनिंयातुमद्भ्यः ॥ ४ ॥ इंद्रोयातूनामभवत्पराशरोहविर्मथी
नामभ्याविवासतां ॥ अभीदुशक्रःपरशुर्यथावनंपात्रेवभिन्दन्त्सतऽएतिरक्षसः ॥ उलूकयातुंशुशुलूकयातुंजहिश्वया
तुमुतकोकयातुं ॥ सुपर्णयातुमुतगृध्रयातुंदृषदेवप्रमृणरक्षऽइंद्र ॥ मानोरक्षोऽअभिनड्यातुमावतामपोच्छतुमिथुनाया
किमीदिना ॥ पृथिवीनःपार्थिवात्पात्वंहसोंतरिक्षंदिव्यात्पात्वस्मान् ॥ इंद्रंजहिपुमांसंयातुधानमुतस्त्रियंमाययाशाश
दानां ॥ विग्रीवासोमूरदेवाऽऋदंतुमातेदृशन्त्सूर्यमुच्चरंतं ॥ प्रतिचक्ष्वविचक्ष्वेंद्रश्चसोमजागृतं ॥ रक्षोभ्योवधमस्यतमश
निंयातुमद्भ्यः ॥५॥ रक्षोहणंपूर्वंगतं॥ उदीरतामवरऽउत्परासऽउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः ॥ असुंयऽईयुरवृकाऽऋ
तज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु ॥ इदंपितृभ्योनमोऽअस्त्वद्ययेपूर्वासोयऽउपरासऽईयुः ॥ येपार्थिवेरजस्यानिषत्तायेवान्
नंसुवृजनासुविक्षु ॥ आहंपितॄन्त्सुविदत्राँऽअवित्सिनपातंचविक्रमणंचविष्णोः ॥ बर्हिषदोयेस्वधयासुतस्यभजंतपि
त्वस्तऽइहागमिष्ठाः ॥ बर्हिषदःपितरऽऊत्य१र्वागिमावोहव्याचकृमाजुषध्वं ॥ तऽआगतावसाशंतमेनाथानःशंयो

१ उदीरतामितिचतुर्दशर्चस्यसूक्तस्ययामायनःशंखःपितरस्त्रिष्टुबेकादशीजगती ॥

॥७०॥

ररपोदधात ॥ उपहूताःपितरःसोम्यासोबर्हिष्येषुनिधिषुप्रियेषु ॥ तऽआगमंतुतऽइहश्रुवंत्वधिब्रुवंतुतेवंत्वस्मान् ॥
॥ १ ॥ आच्याजानुदक्षिणतोनिषद्येमंयज्ञमभिगृणीतविश्वे ॥ माहिंसिष्टपितरःकेनचिन्नोयद्वऽआगःपुरुषताकरा
म ॥ आसीनासोऽअरुणीनामुपस्थेरयिंधत्तदाशुषेमर्त्याय ॥ पुत्रेभ्यःपितरस्तस्यवस्वःप्रयच्छततइहोर्जंदधात ॥ येनः
पूर्वेपितरःसोम्यासोनूहिरेसोमपीथंवसिष्ठाः ॥ तेभिर्यमःसंरराणोहवींष्युशन्नुशद्भिःप्रतिकाममत्तु ॥ येतातृषुर्देवत्राजे
हमानाहोत्राविदःस्तोमतष्टासोऽअर्कैः ॥ आग्नेयाहिसुविदत्रेभिरर्वाङ्सत्यैःकव्यैःपितृभिर्घर्मसद्भिः ॥ येसत्यासोह
विरदोहविष्पाऽइंद्रेणदेवैःसरथंदधानाः ॥ आग्नेयाहिसहस्रंदेववंदैःपरैःपूर्वैःपितृभिर्घर्मसद्भिः ॥ २ ॥ अग्निष्वात्ताः
पितरएहगच्छतसदःसदःसदतसुप्रणीतयः ॥ अत्ताहवींषिप्रयतानिबर्हिष्यथारयिंसर्ववीरंदधातन ॥ त्वमग्नईळितो
जातवेदोवाड्ढव्यानिसुरभीणिकृत्वी ॥ प्रादाःपितृभ्यःस्वधयातेअक्षन्नद्धित्वंदेवप्रयताहवींषि ॥ येचेहपितरोयेचने
हयाँश्चविद्मयाँउंचनप्रविद्म ॥ त्वंवेत्थयतितेजातवेदःस्वधाभिर्यज्ञंसुकृतंजुषस्व ॥ येऽअग्निदग्धाऽयेऽअनग्निदग्धाम
ध्येदिवःस्वधयामादयंते ॥ तेभिःस्वराळसुनीतिमेतांयथावशंतन्वंकल्पयस्व ॥ ३ ॥ अग्नेहंसिन्य१त्रिणंदीद्यन्मर्त्ये
ष्वा ॥ स्वेक्षयेशुचिव्रत ॥ उत्तिष्ठसिस्वाहुतोघृतानिप्रतिमोदसे ॥ यत्त्वास्रुचःसमस्थिरन् ॥ सऽआहुतोविरोचतेग्नि

१ अग्नेहंसीतिनवर्चस्यसूक्तस्यामहीयवउरुक्षयोरक्षोहाग्निर्गायत्री ॥

रीळेन्यौगिरा ॥ स्रुचाप्रतीकमज्यते ॥ घृतेनाग्निःसमंज्यतेमधुंप्रतीकुऽआहुतः ॥ रोचमानोविभावसुः ॥ जरमाणः
समिंध्यसेदेवेभ्यौहव्यवाहन ॥ तंत्वांहवंतमर्त्याः ॥ ३ ॥ तंमर्ताऽअमर्त्यंघृतेनाग्निंसपर्यत ॥ अदांभ्यंगृहपतिं ॥
अदांभ्येनशोचिषाग्नेरक्षस्त्वंदह ॥ गोपाऽऋतस्यंदीदिहि ॥ सत्वमंग्नेप्रतीकेनप्रत्यौषयातुधान्यः ॥ उरुक्षयेषुदीद्यंत्॥
तंत्वांगीर्भिरुरुक्षयांहव्यवाहंसमीधिरे ॥ यजिष्ठंमानुषेजने ॥ १ ॥ श्रद्धयाग्निःसमिध्यतेश्रद्धयांहूयतेहविः ॥ श्रद्धां
भगस्यमूर्धनिवचसावेदयामसि ॥ प्रियंश्रद्धेददतःप्रियंश्रद्धेदिदासतः ॥ प्रियंभोजेषुयज्वस्विदंमंउदितंकृधि ॥
यथांदेवाऽअसुरेषुश्रद्धामुग्रेषुचक्रिरे ॥ एवंभोजेषुयज्वस्वस्माकमुदितंकृधि ॥ श्रद्धांदेवायजमानावायुगोंपाउपांस
ते ॥ श्रद्धांहृदय्यं१याकूत्याश्रद्धयांविंदतेवसु ॥ श्रद्धांप्रातर्हवामहेश्रद्धांमध्यंदिनंपरि ॥ श्रद्धांसूर्यस्यनिम्रुचिश्रद्धे
श्रद्धांपयेहनः ॥ १ ॥ ब्रह्मणाग्निःसंविदानोरक्षोहाबांधतामितः ॥ अमीवायस्तेगर्भंदुर्णामायोनिमाशयें ॥ यस्तेगर्भ
ममीवादुर्णामायोनिमाशयें ॥ अग्निष्टंब्रह्मणासहनिष्क्रव्यादंमनीनशत् ॥ यस्तेहंतिपतयंतंनिषत्स्नुंयःसरीसृपं ॥ जा
तंयस्तेजिघांसतितमितोनांशयामसि ॥ यस्तंऊरूविहरत्यंतरादंपतीशयें ॥ योनिंयोऽअंतरारेह्रितमि० ॥ यस्त्वाभ्रा
तापतिर्भूत्वाजारोभूत्वानिपद्यंते ॥ प्रजांयस्तेजिघांसतितमि० ॥ यस्त्वास्वप्नेंनतमंसामोहयित्वानिपद्यंते ॥ प्रजांय

१ श्रद्धयेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकामायनीश्रद्धाश्रद्धानुष्टुप्।२ब्रह्मणाग्नीतिषळर्चस्यसूक्तस्यब्राह्मोरक्षोहागर्भसमाधानंगर्भस्रावेप्रायश्चित्तमनुष्टुप्।

स्ते० ॥ इतिश्राद्धसूक्तानि ॥ ॥ नासंदासीन्नोसदांसीत्तदानीनासीद्रजोनोव्यौमापरोयत् ॥ किमावंरीवःकुहक
स्यशर्मन्नंभःकिमांसीद्गहंनंगभीरं ॥ नमृत्युरांसीदमृतंनतर्हिनरात्र्याअह्नऽआसीत्प्रकेतः ॥ आनीदवातंस्वधयातदेकं
तस्मांद्धान्यंनपरःकिंचनास ॥ तमंऽआसीत्तमंसागूळ्हमग्रेप्रकेतंसंलिलंसर्वमाइदं ॥ तुच्छयेनाभ्वपिंहितंयदासीत्तप
सस्तन्महिनाजांयतैकं ॥ कामस्तदग्रेसमंवर्ततांधिमनंसोरेतंःप्रथमंयदासीत् ॥ सतोबंधुमसंतिनिरंविंदन्हृदिप्रती
ष्यांकवयौमनीषा ॥ तिरश्चीनोविततोरश्मिरेषामधःस्विदासी३दुपरिंस्विदासी३त् ॥ रेतोधाऽआंसन्महिमानंऽ
आसन्त्स्वधाअवस्तात्प्रयंतिःपरस्तांत् ॥ कोऽअद्धावेदकइहप्रवोंचत्कुतऽआजांताकुतंऽइयंविसृष्टिः ॥ अर्वाग्देवाऽ
अस्यविसर्जनेनाथाकोवेदयतंआबभूवं ॥ इयंविसृष्टिर्यतंऽआबभूवयदिंवादधेयदिंवान ॥ योऽअस्याध्यंक्षःपरमेव्यौ
मन्त्सोअंगवेदयदिंवानवेदं ॥ १ ॥ योयज्ञोविश्वतस्तंतुंभिस्ततएकंशतंदेवकर्मेभिरायंतः ॥ इमेवंयंतिपितरोयआंयु
युःप्रवयापंवयेत्यांसतेतते ॥ पुमाँएनंतनुतउत्कृंणत्तिपुमान्वितंत्नेऽअधिनाकेंऽअस्मिन् ॥ इमेमयूखाऽउपंसेदुरूस
दःसामांनिचक्रुस्तसंराण्योतंवे ॥ कासीत्प्रमाप्रतिमाकिंनिदानमाज्यंकिमांसीत्परिधिःकआंसीत् ॥ छंदःकिमांसी

१ नासदासीदितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यपरमेष्ठीप्रजापतिर्भाववृत्तंत्रिष्टुप् ॥ २ योयज्ञइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यप्राजापत्योयज्ञोभाववृत्तंत्रिष्टु
बाद्याजगती ॥

त्यद्उग्रंकिमुक्थंयद्देवाद्देवमयजंतविश्वे ॥ अग्नेर्गायत्र्यभवत्सयुग्वोष्णिहयासवितासंबभूव ॥ अनुष्टुभासोमउक्थैर्महस्वान्बृहस्पतेर्बृहतीवाचमावत् ॥ विराण्मित्रावरुणयोरभिश्रीरिंद्रस्यत्रिष्टुबिहभागोऽअह्नः ॥ विश्वान्देवान्जगत्याविवेशतेनचाक्लृप्रऋषयोमनुष्याः ॥ चाक्लृप्रेतेनऋषयोमनुष्यायज्ञेजातेपितरोनःपुराणे ॥ पश्यन्मन्येमनसाचक्षसातान्यइमंयज्ञमयजंतपूर्वे ॥ सहस्तोमाःसहच्छंदसऽआवृतःसहप्रमाऽऋषयःसप्तदैव्याः ॥ पूर्वेषापंथामनुदृश्यधीराऽअन्वालेभिरेरथ्योऽनरश्मीन् ॥ २ ॥ [1]नानानंवाऽउनोधियोविव्रतानिजनानां ॥ तक्षारिष्टंरुतंभिषग्ब्रह्मासुन्वंतमिच्छतींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ जरतीभिरोषधीभिःपर्णेभिःशकुनानां ॥ कार्मारोऽअश्मभिर्द्युभिर्हिरण्यवंतमिच्छतींद्रायें० ॥ कारुरहंततोभिषगुपलप्रक्षिणीनना ॥ नानाधियोवसूयवोनुगाऽइवतस्थिमेंद्रा० ॥ अश्वोवोढासुखंरथंहसनामुपमंत्रिणः ॥ शेपोरोमण्वंतौभेदौवारिन्मंडूकऽइच्छतींद्रा० ॥ १ ॥ [2]शर्यणावतिसोममिंद्रःपिबतुवृत्रहा ॥ बलंदधानऽआत्मनिकरिष्यन्वीर्यमहदिंद्रा० ॥ आपवस्वदिशांपतऽआर्जीकात्सोममीढ्वः ॥ ऋतवाकेनसत्येनश्रद्धयातपसासुतऽइंद्रा० ॥ पर्जन्यवृद्धंमहिषंतंसूर्यस्यदुहिताभरत् ॥ तंगंधर्वाःप्रत्यगृभ्णन्तंसोमेरसमादधुरिंद्रा० ॥ ऋतंवदन्नृतद्युम्नसत्यंवदन्त्सत्यकर्मन् ॥ श्रद्धांवदन्त्सोमराजन्धात्रासोमपरिष्कृतऽइंद्रा० ॥ सत्यमुग्रस्यबृहतःसंस्रवंतिसंस्रवाः ॥

[1] नानानमितिचतुर्ऋचस्यांगिरसःशिशुःपवमानसोमःपंक्तिः ॥ [2] शर्यणावतीत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यमारीचःकश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः ।

संयंतिरसिनोरसाःपुनानोब्रह्मणाहरऽइंद्रा० ॥ २ ॥ यत्रब्रह्मापवमानछंदस्यांऽवाचंवदन् ॥ ग्राव्णासोमेमहीयतेसोमेनानंदंजनयन्निंद्रा० ॥ यत्रज्योतिरजस्रंयस्मिन्लोकेस्वर्हितं ॥ तस्मिन्मांधेहिपवमानामृतेलोकेऽअक्षितऽइंद्रा० ॥ यत्रराजावैवस्वतोयत्रावरोधनंदिवः ॥ यत्रामूर्यह्वतीरापस्तत्रमाममृतंकृधींद्रायें० ॥ यत्रानुकामंचरणंत्रिनाकेत्रिदिवेदिवः ॥ लोकायत्रज्योतिष्मंतस्तत्र० ॥ यत्रकामानिकामाश्चयत्रब्रध्नस्यविष्टपं ॥ स्वधाचयत्रतृप्तिश्चतत्रमाममृ० ॥ यत्रानंदाश्चमोदाश्चमुदःप्रमुदऽआसते ॥ कामस्ययत्राप्ताःकामास्तत्रमाम० ॥ ३ ॥ ॥ अथपरिशिष्टं ॥ यत्रलोकास्तंनूत्यजाःश्रद्धयातपसाजिताः ॥ तेजश्चयत्रब्रह्माचतत्रमाममृ० ॥ यत्रदेवामहात्मानःसेंद्राश्चमरुद्गणाः ॥ ब्रह्माचयत्रविष्णुश्चतत्रमा० ॥ यत्रतत्परमंपदंविष्णोर्लोकेमहीयते ॥ देवैःसुकृतकर्मभिस्तत्रमा० ॥ यत्रतद्विष्णुर्महीयतेनराणांचनराधिपं ॥ यत्रशंखचक्रगदाधरःस्मरणंमुक्तिश्चतत्रमा० ॥ इतिपरिशिष्टं ॥ [1]यऽइंदोःपवमानस्यानुधामान्यक्रमीत् ॥ तमाहुःसुप्रजाऽइतियस्तेसोमाविधन्मनऽइंद्रा० ॥ ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैःकश्यपोद्वर्धयन्गिरः ॥ सोमंनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुधांपतिरिंद्रा० ॥ सप्तदिशोनानासूर्याःसप्तहोताराऋत्विजः ॥ देवाऽआदित्यायेसप्ततेभिःसोमाभिरक्षनऽइंद्रा० ॥ यत्तेराजन्छृतंहविस्तेनसोमाभिरक्षनः ॥ अरातीवामानस्तारीन्मोचनःकिंचनाममदिं

[1] यइंदोरितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः ॥

द्रायें० ॥ १ ॥ [1]अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं ॥ जाग्रत्स्वप्नःसंकल्पःपापोयंद्विष्मस्तंसऽऋच्छतुयोनोद्वेष्टित मृच्छतु ॥ १ ॥ [2]देवाःकपोतऽइषितोयदिच्छन्दूतोनिऽर्ऋत्याऽइदमाजगाम ॥ तस्माऽअर्चामकृणवामनिष्कृतिंशं नोऽअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ शिवःकपोतऽइषितोनोऽअस्त्वनागादेवाःशकुनोगृहेषु ॥ अग्निर्हिविप्रोजुषतांहविर्नः परिहेतिःपक्षिणीनोवृणक्तु ॥ हेतिःपक्षिणीनदभात्यस्मानाष्ट्रीपदंकृणुतेऽअग्निधाने ॥ शंनोगोभ्यश्चपुरुषेभ्यश्चा स्तुमानोहिंसीदिहदेवाःकपोतः ॥ यदुलूकोवदतिमोघमेतद्यत्कपोतःपदमग्नौकृणोति ॥ यस्यदूतःप्रहितऽएषऽएतत्त स्मैयमायनमोऽअस्तुमृत्यवे ॥ ऋचाकपोतंनुदतप्रणोदमिषंमदंतःपरिगांनयध्वं ॥ संयोपयंतोदुरितानिविश्वाहित्वा नऽऊर्जंप्रपतात्पतिष्ठः ॥ १ ॥ [3]ऋषभंमासमानानांसपत्नानांविषासहिं ॥ हंतारंशत्रूणांकृधिविराजंगोपतिंगवां ॥ अहमस्मिसपत्नहेंद्रऽइवारिष्टोऽअक्षतः ॥ अधःसपत्नामेपदोरिमेसर्वेऽअभिष्ठिताः ॥ अत्रैववोपिनह्याम्युभेऽआर्त्नी ऽइवज्यया ॥ वाचस्पतेनिषेधेमान्यथामदधरंवदान् ॥ अभिभूरहमागमंविश्वकर्मेणधाम्ना ॥ आवश्चित्तमावोव्रत मावोहंसमितिंददे ॥ योगक्षेमंवऽआदायाहंभूयासमुत्तमऽआवोमूर्धानमक्रमीं ॥ अधस्पदान्मऽउद्वदतमंडूकाऽइवो

१ अजैष्मादित्यस्योषादुःस्वप्नघ्नीमहापंक्तिः ॥ २ देवाःकपोतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यनैर्ऋतःकपोतःकपोतोपहतौप्रायश्चित्तंविश्वेदेवा त्रिष्टुप् ॥ ३ ऋषभमितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवैराजोऋषभःशाक्वरोवासपत्नघ्न्यनुष्टुबंत्यामहापंक्तिः ॥

दकान्मंडूकाउदकादिव ॥ १ ॥ [1]ईळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्तयेग्निंघर्मंसुरुचंयामन्निष्टये ॥ याभिर्भरेकारमंशायजिन्व थस्ताभिरूषुऊतिभिरश्विनागतं ॥ युवोर्दानायसुभराअसश्चतोरथमातस्थुर्वचसंनमंतवे ॥ याभिर्धियोवथःकर्मन्निष्ट येताभिरूषु० ॥ युवंतासांदिव्यस्यप्रशासनेविशांक्षयथोअमृतस्यमज्मना ॥ याभिर्धेनुमस्वं१पिन्वथोनराताभिरू० ॥ याभिःपरिज्मातनयस्यमज्मनाद्विमातातूर्षुतरणिर्विभूषति ॥ याभिस्त्रिमंतुरभवद्विचक्षणस्ताभिरूषु० ॥ याभीरेभं निवृतंसितमद्भ्यउद्वंदनमैरयतंस्वर्दृशे ॥ याभिःकण्वंप्रसिषासंतमावतंताभिरूषुऊति० ॥ १ ॥ याभिरंतकंजसमान मारणेभुज्युंयाभिरव्यथिभिर्जिजिन्वथुः ॥ याभिःकर्कंधुंवय्यंचजिन्वथस्ताभिरू० ॥ याभिःशुचंतिंधनसांसुषंसदंत संघर्ममोम्यावंतमत्रये ॥ याभिःपृश्निगुंपुरुकुत्समावतंताभिरू० ॥ याभिःशचीभिर्वृषणापरावृजंप्रांधंश्रोणंचक्षसए तवेकृथः ॥ याभिर्वर्तिकांग्रसितामुंचतंताभिरू० ॥ याभिःसिंधुंमधुमंतमसश्चतंवसिष्ठंयाभिरजरावजिन्वतं ॥ याभिःकुत्संश्रुतर्यंनर्यमावतंताभि० ॥ याभिर्विश्पलांधनसामथर्व्यंसहस्रमीह्ळआजावजिन्वतं ॥ याभिर्वशमश्व्यंप्रे णिमावतंता० ॥ २ ॥ याभिःसुदानूऔशिजायवणिजेदीर्घश्रवसेमधुकोशोअक्षरत् ॥ कक्षीवंतंस्तोतारंयाभिरावतं ता० ॥ याभीरसांक्षोदसोद्नःपिपिन्वथुरनश्वंयाभीरथमावतंजिषे ॥ याभिस्त्रिशोकउस्रियाउदाजतताभि० ॥ या

१ ईळेद्यावेतिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यकुत्सोश्विनावाद्यौपादौद्यावापृथिव्यग्निर्जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

भिःसूर्यंपरियाथःपरावतिमंधातारंक्षैत्रपत्येष्वावतं ॥ याभिर्विप्रंप्रभरद्वाजमावतंताभिं० ॥ याभिर्महामतिथिग्वंकं
शोजुवंदिवोदासंशंबरहत्यआवतं ॥ याभिःपूर्भिद्येत्रसदस्युमावतंताभिं० ॥ याभिर्वम्रंविपिपानमुपस्तुतंकलिंयाभि
र्वित्तजानिंदुवस्यथः ॥ याभिर्व्यश्वमुतपृथिमावतंताभिं० ॥ ३ ॥ याभिर्नराशयवेयाभिरत्रयेयाभिःपुरामनवेगातु
मीषथुः ॥ याभिःशारीराजतंस्यूमरश्मयेताभिं० ॥ याभिःपठर्वाजठरस्यमज्मनाग्निर्नादीदेच्चितइद्धोऽअज्मन्ना ॥
याभिःशर्यातमवथोमहाधनेताभिं० ॥ याभिरंगिरोमनसानिरण्यथोग्रंगच्छथोविवरेगोअर्णसः ॥ याभिर्मनुंशूरमि
षासमावतंताभिं० ॥ याभिःपत्नीर्विमदायन्यूहथुराघवायाभिररुणीरशिक्षतं ॥ याभिःसुदासऊहथुःसुदेव्यं१ता
भिं० ॥ याभिःशंतातीभवथोददाशुषेभुज्युंयाभिरवथोयाभिरध्रिगुं ॥ ओम्यावतींसुभरामृतस्तुभंताभिरू० ॥ ४ ॥
याभिःकृशानुमसनेदुवस्यथोजवेयाभिर्यूनोऽअर्वंतमावतं ॥ मधुप्रियंभरथोयत्सरड्भ्यस्ताभिं० ॥ याभिर्नरंगोषुयुधंनृ
षाह्येक्षेत्रस्यसातातनयस्यजिन्वथः ॥ याभीरथाँअवथोयाभिरर्वतस्ताभिरू० ॥ याभिःकुत्समार्जुनेयंशतक्रतूप्रतुर्वी
तिंप्रचदभीतिमावतं ॥ याभिर्ध्वसंतिंपुरुषंतिमावतंताभिरूषुऊतिभिं० ॥ अप्नस्वतीमश्विनावाचमस्मेकृतंनोदस्रावृ
षणामनीषां ॥ अद्यूत्येवसेनिह्वयेवांवृधेचनोभवतंवाजसातौ ॥ द्युभिरक्तुभिःपरिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विनासौ
भगेभिः ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ ५ ॥ शांतिप्रासादप्रतिष्ठादौमंत्राः ॥

अभित्वाशूरनोनुमोदुग्धाइवधेनवः ॥ ईशानमस्यजगतःस्वर्दृशमीशानमिंद्रतस्थुषः ॥ बृहदिंद्रायगायतमरुतोवृत्रहं
तमं ॥ येनज्योतिरजनयन्नृतावृधोदेवंदेवायजागृवि ॥ अद्यानोदेवसवितःप्रजावत्सावीःसौभगं ॥ परादुःष्वप्न्यंसुव ॥
विश्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरासुव ॥ यद्भद्रंतन्नआसुव ॥ यच्चगोषुदुष्वप्न्यंयच्चास्मेदुहितर्दिवः ॥ त्रितायतद्विभा
वर्याप्त्यायपरावहानेहसोवऊतयःसुऊतयोवऊतयः ॥ निष्कंवाघाकृणवतेस्रजंवादुहितर्दिवः ॥ त्रितेदुःष्वप्न्यंसर्वमा
प्त्येपरिदद्मस्यनेह० ॥ तदन्नायतदपसेतंभागमुपसेदुषे ॥ त्रितायचद्वितायचोषोदुःष्वप्न्यंवहाने० ॥ यथाकलांयथा
शफंयथऋणंसंनयामसि ॥ एवादुःष्वप्न्यंसर्वमाप्त्येसंनयामस्यने० ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं ॥ उषोय
स्मादुःष्वप्न्याद्भैष्मापतदुच्छत्वनेह० ॥ १ ॥ वायोशतंहरीणांयुवस्वपोष्याणां ॥ उतवातेसहस्रिणोरथआयातुपाज
सा ॥ बलंधेहितनूषुनोबलमिंद्रानळुत्सुनः ॥ बलंतोकायतनयायजीवसेत्वंहिबलदाऽअसि ॥ योमेराजन्युज्योवास
खावास्वप्नेभयंभीरवेमह्यमाह ॥ स्तेनोवायोदिप्सतिनोवृकोवात्वंतस्माद्वरुणपाह्यस्मान् ॥ नयस्यद्यावापृथिवीनधन्व

१ अभित्वाशूरनोनुमइत्यस्यवसिष्ठइंद्रःप्रगाथः ॥ २ बृहदिंद्रायगायतेत्यस्यांगिरसोनृमेधपुरुमेधाविंद्रःप्रगाथः ॥ ३ अद्यानोदेवेतिद्वयोः
श्यावाश्वःसवितागायत्री ॥ ४ यच्चगोष्वितिपंचानामुषादुःस्वप्नघ्नीमहापंक्तिः ॥ ५ वायोशतंगौतमोवायुरनुष्टुप् ॥ ६ बलंधेहीतिविश्वामि
त्रोरथांगस्तुतिर्बृहती ॥ ७ योमेराजन्नित्यस्यकूर्मोगृत्समदोवावरुणस्त्रिष्टुप् ॥ ८ नयस्यद्यावापृथिवीत्यस्यरेणुरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

नांतरिक्षंनाद्रयःसोमोअक्षाः ॥ यदस्यमन्युरधिनीयमानःशृणातिवीळुरुजातिस्थिराणि ॥ [1]उच्चातेजातमंधसोदिविष द्भूम्याददे ॥ उग्रंशर्ममहिश्रवः ॥ [2]त्वामिद्धिहवामहेसातावाजस्यकारवः ॥ त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनरस्त्वांकाष्ठास्ववं तः ॥ [3]पिबासोममिंद्रमंदतुत्वायंतेसुषावहर्यश्वाद्रिः ॥ सोतुर्बाहुभ्यांसुयतोनार्वा ॥ [4]उद्घेदभिश्रुतामघंवृषभंनर्या पसं ॥ अस्तारमेषिसूर्य ॥ [5]तेमन्वतप्रथमंनामधेनोस्त्रिःसप्तमातुःपरमाणिविंदन् ॥ तज्जानतीरभ्यनूषतव्राआविर्भु वदरुणीर्यशसागोः ॥ [6]वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणांसत्रंसोम्यानां ॥ द्रप्सोभेत्तापुरांशश्वतीनामिंद्रोमुनीनांसखा ॥ [7]व्रातंव्रा तंगणंगणंसुशस्तिभिरग्नेर्भामंमरुतामोजईमहे ॥ पृषदश्वासोअनवभ्रराधसोगंतारोयज्ञंविदथेषुधीराः ॥ [8]शर्धंशर्धंव एषांव्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिः ॥ अनुक्रामेमधीतिभिः ॥ [9]वयमुत्वापथस्पतेरथंनवाजसातये ॥ धियेपूषन्नयुज्म हि ॥ अभिनोनर्यंवसुवीरंप्रयतदक्षिणं ॥ वामंगृहपतिंनय ॥ अदित्संतंचिदाघृणेपूषन्दानायचोदय ॥ पणेश्चिद्विम्र

---

१ उच्चातइत्यस्यांगिरसोमहीयुःपनमानसोमोगायत्री ॥ २ त्वामिद्धीत्यस्यशंयुरिंद्रःप्रगाथोनुष्टुप् ॥ ३ पिबासोममित्यस्यवसिष्ठइंद्रोवि राट् ॥ ४ उद्घेदभीत्यस्यसुकक्षइंद्रोगायत्री ॥ ५ तेमन्वतेत्यस्यगोतमोवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ६ वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणेत्यस्येरिंबिठिरिंद्रोगा यत्री ॥ ७ व्रातंव्रातमित्यस्यविश्वामित्रोमरुतोजगती ॥ ८ शर्धंशर्धमित्यस्यश्यावाश्वोमरुतःककुप् ॥ ९ वयमुत्वापथस्पतइतिदशर्चस्यसू क्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्रीअष्टम्यनुष्टुप् ॥

दामनः ॥ विपथोवाजसातयेचिनुहिविमृधोजहि ॥ साधंतामुग्रनोधियः ॥ परितृंधिपणीनामारयाहृदयाकवे ॥ अथेमस्मभ्यंरंधय ॥ १ ॥ विपूषन्नारयातुदपणेरिच्छहृदिप्रियं ॥ अथेमस्मभ्यं० ॥ आरिखकिकिराकृणुपणीनांहृद याकवे ॥ अथेमस्म० ॥ यांपूषन्ब्रह्मचोदनीमारांबिभर्ष्याघृणे ॥ तयासमस्यहृदयमारिखकिकिराकृणु ॥ यातेऽअ ष्ट्रागोऽओपशाघृणेपशुसाधनी ॥ तस्यास्तेसुम्नमीमहे ॥ उतनोगोषणिंधियमश्वसांवाजसामुत ॥ नृवत्कृणुहिवीतये॥ ॥ २ ॥ ऋतमृतवादिभ्योनमोदिवेनमःपृथिव्याइतिप्रस्तरेनिह्नवतेद्यावापृथिवीभ्यामेवतन्नमस्कुर्वन्त्यथोएनेवर्धयंत्ये ववर्धयंत्येव ॥ १ ॥ सहस्रमाख्यात्रेदद्याच्छतंप्रतिगरित्रएतेचैवासनेश्वेतश्चाश्वतरीरथोहोतुःपुत्रकामाहाप्याख्यापये रँल्लभंतेहपुत्राँल्लभंतेहपुत्रान् ॥ बृहत्सामक्षत्रभृद्वृद्धवृष्ण्यंत्रिष्टुभौजःशुभितमुग्रवीरं ॥ इंद्रस्तोमेनपंचदशेनमध्यमि दंवातेनसगरेणरक्ष ॥ [1]संपूषन्विदुषानययोअंजसानुशासति ॥ यएवेदमितिब्रवत् ॥ समुपूष्णागमेमहियोगृहाँ अभिशासति ॥ इमएवेतिचब्रवत् ॥ पूष्णश्चक्रंनरिष्यतिनकोशोवपद्यते ॥ नोअस्यव्यथतेपविः ॥ योअस्मैहविषा विधन्नतंपूषापिमृष्यते ॥ प्रथमोविंदतेवसु ॥ पूषागाऽअन्वेतुनःपूषारक्षत्वर्वतः ॥ पूषावाजंसनोतुनः ॥ पूषन्ननुप्र गाइहियजमानस्यसुन्वतः ॥ अस्माकंस्तुवतामुत ॥ माकिर्नेशन्माकींरिषन्माकींसंशारिकेवटे ॥ अथारिष्टाभिरागं

---

१ संपूषन्नितिदशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःपूषागायत्री ॥

हि ॥ शृण्वंतंपूषणंवयमिर्यमनष्टवेदसं ॥ ईशानंरायईमहे ॥ पूषन्तवव्रतेवयंनरिष्येमकदाचन ॥ स्तोतारस्तइहस्म
सि ॥ परिपूषापरस्ताद्धस्तंदधातुदक्षिणं ॥ पुनर्नोनष्टमाजतु ॥ २ ॥ आमंद्रैरिंद्रहरिभिर्याहिमयूररोमभिः ॥ मा
त्वाकेचिन्नियमन्विन्नपाशिनोतिधन्वेवताँइहि ॥ एभिर्द्युभिःसुमनाएभिरिंदुभिर्निरुंधानोअमतिंगोभिरश्विना ॥
इंद्रेणदस्युंदरयंतइंदुभिर्युतद्वेषसःसमिषारभेमहि ॥ २ ॥ ॥ प्रासादप्रतिष्ठादिषुशाखांतरीयामंत्राः ॥ ॐइषेत्वोर्जे
त्वावायवस्थोपायवस्थदेवोवःसविताप्रार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्मणे ॥ ॐहंसःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दु
रोणसत् ॥ नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऋतजाअद्रिजाऋतंबृहत् ॥ ॐद्रुपदादिवेन्मुमुचानः ॥ स्विन्नस्नात्वीम
लादिव ॥ पूतंपवित्रेणेवाज्यं ॥ आपःशुंधंतुमैनसः ॥ ॐपयःपृथिव्यांपयओषधीषुपयोदिव्यंतरिक्षेपयोधां ॥ पयः
स्वतीःप्रदिशःसंतुमह्यं ॥ ॐसरस्वतीयोन्यांगर्भमंतः ॥ अश्विभ्यांपत्नीसुकृतंबिभर्ति ॥ अपांरसेनवरुणोनसाम्नां ॥
इंद्रंश्रियैजनयन्नप्सुराजा ॥ ॐसुगंनःपंथामभयंकृणोतु ॥ यस्मिन्नक्षत्रेयमएतिराजा ॥ यस्मिन्नेनमभ्यषिंचंतदेवाः॥
तदस्यचित्रंहविषायजाम ॥ ॐअसुन्वंतमयजमानमिच्छस्तेनस्येत्यांतस्करस्यान्वेषि ॥ अन्यमस्मदिच्छसातइत्यान
मोदेविनिर्ऋतेतुभ्यमस्तु ॥ ॐवयंसोमव्रतेतव ॥ मनस्तनूषुबिभ्रतः ॥ प्रजावंतोअशीमहि ॥ ॐवेदाहमेतंपुरुषंम

---

१ आमंद्रैरित्यस्यविश्वामित्रइंद्रोबृहती ॥ २ एभिर्द्युभिरित्यस्यसव्यइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

हांतं ॥ आदित्यवर्णंतमसस्तुपारे ॥ सर्वाणिरूपाणिविचित्यधीरः ॥ नामानिकृत्वाभिवदन्यदास्ते ॥ धातापुरस्ता
द्यमुदाजहार ॥ शक्रःप्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः ॥ तमेवंविद्वानमृतइहभवति ॥ नान्यःपंथाअयनायविद्यते ॥ ॐमृ
गोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाःपरावतआजगामापरस्याः ॥ सृकंसंशायपविमिंद्रतिग्मंविशत्रूंताढिविमृधोनुदस्व ॥
ॐत्वामिद्धिहवामहेसातावाजस्यकारवः ॥ त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनरस्त्वांकाष्ठास्वर्वतः ॥ ॐउद्बुध्यस्वाग्नेप्रतिजागृह्ये
नमिष्टापूर्तेसंसृजेथामयंच ॥ पुनःकृण्वंस्त्वापितरंयुवानमन्वातांसीत्वयितंतुमेतं ॥ ॐयेषामीशेपशुपतिःपशू
नांचतुष्पदामुतचद्विपदां ॥ निष्क्रीतोयंयज्ञियंभागमेतुरायस्पोषायजमानस्यसंतु ॥ ॐसंकुसुकोविकुसुकोनिर्ऋथोय
श्चनिस्वनः ॥ तेस्मद्यक्ष्ममनागसोदूराद्दूरमचीचतं ॥ ॐद्यौःशांतासादित्येनशांतासामेशांताशुचंशमयतु ॥ अंत
रिक्षंशांतंतद्वायुनाशांतंतन्मेशांतंशुचंशमयतु ॥ पृथिवीशांतासाग्निनाशांतासामेशांताशुचंशमयतु ॥ ॐधा
म्नोधाम्नोराजन्नितोवरुणनोमुंचयदापोअघ्न्यावरुणेतिशपामहेततोवरुणनोमुंच ॥ ॐअनृणाअस्मिन्ननृणाःपरस्मिं
स्तृतीयेलोकेअनृणाःस्याम ॥ येदेवयानाउतपितृयाणाःसर्वान्पथोअनृणाआक्षीयेम ॥ ॐऋतंसत्यंपरंब्रह्मपुरुषंकृ
ष्णपिंगलं ॥ ऊर्ध्वरेतंविरूपाक्षंविश्वरूपायवैनमोनमः ॥ सर्वोवैरुद्रस्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु ॥ १ ॥ पुरुषोवैरुद्रःसन्म
होनमोनमः ॥ विश्वंभूतंभुवनंचित्रंबहुधाजातंजायमानंचयत् ॥ सर्वोह्येषरुद्रस्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु ॥ २ ॥ कद्रुद्रा

यप्रचेतसेमीढुष्टमायतव्यसे ॥ वोचेमशंतमꣳहृदे ॥ सर्वोह्येषरुद्रस्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु ॥ ॥ ॐविष्णोररराटमसि
विष्णोःपृष्ठमसिविष्णोश्नप्त्रेस्थोविष्णोःस्यूरसिविष्णोर्ध्रुवमसिवैष्णवमसिविष्णवेत्वा ॥ ॥ ॐहविष्मतीरिमाआ
योहविष्मान्देवोअध्वरोहविष्माꣳआविवासतिहविष्माꣳअस्तुसूर्यः ॥ अग्नेर्वोपन्नगृहस्यसदसिसादयामिसुम्नायसु
म्निनीःसुम्नेमाधत्तेंद्राग्नियोर्भागधेयीस्थमित्रावरुणयोर्भागधेयीस्थविश्वेषांदेवानांभागधेयीस्थयज्ञेजागृत ॥ ॥ ॐअ
द्भ्यःसंभृतःपृथिव्यैरसाच्च ॥ विश्वकर्मणःसमवर्तताधि ॥ तस्यत्वष्टाविदधद्रूपमेति ॥ तत्पुरुषस्यविश्वमाजानमग्रे ॥
वेदाहमेतंपुरुषंमहांतं ॥ आदित्यवर्णंतमसःपरस्तात् ॥ तमेवंविद्वानमृतइहभवति ॥ नान्यःपंथाविद्यतेयनाय ॥
प्रजापतिश्चरतिगर्भेअंतः ॥ अजायमानोबहुधाविजायते ॥ १ ॥ तस्यधीराःपरिजानंतियोनिं ॥ मरीचीनांपदमि
च्छंतिवेधसः ॥ योदेवेभ्यआतपति ॥ योदेवानांपुरोहितः ॥ पूर्वोयोदेवेभ्योजातः ॥ नमोरुचायब्राह्मये ॥ रुचं
ब्राह्मंजनयंतः ॥ देवाअग्रेतदब्रुवन् ॥ यस्त्वैवंब्राह्मणोविद्यात् ॥ तस्यदेवाअसन्वशे ॥ २ ॥ ह्रीश्चतेलक्ष्मीश्चपत्न्यौ ॥
अहोरात्रेपार्श्वे ॥ नक्षत्राणिरूपं ॥ अश्विनौव्यात्तं ॥ इष्टंमनिषाण ॥ अमुंमनिषाण ॥ सर्वंमनिषाण ॥ ॐयद्देवा
देवहेळनंदेवासश्चकृमावयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मामुंचतर्तस्यर्तेनमामित ॥ देवाजीवनकाम्यायद्वाचानृतमूदिम ॥
तस्मान्नइहमुंचतविश्वेदेवाःसजोषसः ॥ ऋतेनद्यावापृथिवीऋतेनत्वꣳसरस्वति ॥ कृतान्नःपाह्येनसोयत्किंचानृतमू

दिम ॥ इंद्राग्नीमित्रावरुणौसोमोधाताबृहस्पतिः ॥ तेनोमुंचंत्वेनसोयदन्यकृतमारिम ॥ सजातशꣳसादुतजामि
शꣳसाज्ज्यायसःशꣳसादुतवाकनीयसः ॥ अनाधृष्टंदेवकृतंयदेनस्तस्मात्वमस्मांजातवेदोमुमुग्धि ॥ यद्वाचायन्मन
साबाहुभ्यामूरुभ्यामष्ठीवद्भ्याꣳशिश्नैर्यदनृतंचकृमावयं ॥ अग्निर्मातस्मादेनसःप्रमुंचतुचकृमयानिदुष्कृता ॥ येनत्रि
तोअर्णवान्निर्बभूवयेनसूर्यंतमसोनिर्मुमोच ॥ येनेंद्रोविश्वाअजहादरातीस्तेनाहंज्योतिषाज्योतिरानशानआक्षि ॥
यत्कुसीदमप्रतीत्तंमयेहयेनयमस्यनिधिनाचरामि ॥ एतत्तदग्नेअनृणोभवामिजीवन्नेवप्रतितत्तेदधामि ॥ यन्मयिमा
तायदापिपेषयदंतरिक्षंयदाशसातिक्रामामित्रितेदेवादिविजातायदापइमंमेवरुणतत्वायामित्वंनोअग्नेत्वमग्नेअया
सि ॥ १ ॥ यददीव्यन्नृणमहंबभूवादित्सन्वासंजगरजनेभ्यः ॥ अग्निर्मातस्मादिंद्रश्चसंविदानौप्रमुंचतां ॥ यद्धस्ता
भ्यांचकरकिल्बिषाण्यक्षाणांवग्नुमुपजिघ्नमानः ॥ उग्रंपश्याचराष्ट्रभृच्चतान्यप्सरसावनुदत्तामृणानि ॥ उग्रंपश्येराष्ट्र
भृत्किल्बिषाणियदक्षवृत्तमनुदत्तमेतत् ॥ नेन्नऋणानृणवइत्समानोयमस्यलोकेअधिरज्जुराय ॥ अवतेहेळउदुत्तममि
मंमेवरुणतत्वायामित्वंनोअग्नेसत्वन्नोअग्ने ॥ संकुसुकोविकुसुकोनिर्ऋथोयश्चनिस्वनः ॥ तेꣳयेस्मद्यक्ष्ममनागसोदूराद्दू
रमचीचतं ॥ निर्यक्ष्ममचीचतेकृत्यांनिर्ऋतिंच ॥ तेनयोꣳस्मत्समृच्छातैतमस्मैप्रसुवामसि ॥ दुःशꣳसानुशꣳ
साभ्यांघणेनानुघणेनच ॥ तेनान्योꣳस्मत्समृच्छातैतमस्मैप्रसुवामसि ॥ संवर्चसापयसासंतनूभिरगन्महिमनसासꣳ

शिवेन ॥ त्वष्टानोअत्रविदंधातुरायोनुमाष्टुतन्वोश्यद्विलिष्टं ॥ २ ॥ आयुष्टेविश्वतोदधदयमग्निर्वरेण्यः ॥ पुनस्तेप्राणआयातिपरायक्ष्मंसुवामिते ॥ आयुर्दाअग्नेहविषोजुषाणोघृतप्रतीकोघृतयोनिरेधि ॥ घृतंपीत्वा मधुचारुगव्यंपितेवपुत्रमभिरक्षतादिमं ॥ इममग्नआयुषेवर्चसेकृधितिग्ममोजोवरुणसंशिशाधि ॥ मातेवास्माअ दितेशर्मयच्छविश्वेदेवाजरदष्टिर्यथासत् ॥ अग्नआयूंषिपवसआसुवोर्जमिषंचनः ॥ आरेबाधस्वदुच्छुनां ॥ अग्नेप वस्वस्वपाअस्मेवर्चःसुवीर्यं ॥ दधद्रयिंमयिपोषं ॥ अग्निरृषिःपवमानःपांचजन्यःपुरोहितः ॥ तमीमहेमहागयं ॥ अग्नेजातान्प्रणुदानःसपत्नान्प्रत्यजातांजातवेदोनुदस्व ॥ अस्मेदीदिहिसुमनाअहेळंच्छर्मतेस्यामत्रिवरूथउद्भौ ॥ स हंसाजातान्प्रणुदानःसपत्नान्प्रत्यजातान्जातवेदोनुदस्व ॥ अधिनोब्रूहिसुमनस्यमानोवयंस्यामप्रणुदानःसपत्ना न् ॥ अग्नेयोनोभितोजनोवृकोवारोजिघांसति ॥ तांस्त्वंवृत्रहंजहिवस्वस्मभ्यमाभर ॥ अग्नेयोनोभिदासतिसमा नोयश्चनिष्ट्यः ॥ तंवयंसमिधंकृत्वातुभ्यमग्नेपिदध्मसि ॥ योनःशपादशपतोयश्चनःशपतःशपात् ॥ उषाश्चतस्मैनि म्रुक्सर्वंपापंसमूहतां ॥ योनःसपत्नोयोरणोमर्तोभिदासतिदेवाः ॥ इध्मस्येवप्रक्षायतोमातस्योच्छेषिकिंचन ॥ योमांद्वेष्टिजातवेदोयंचाहंद्वेष्मियश्चमां ॥ सर्वांस्तानग्नेसंदहयांश्चाहंद्वेष्मियेचमां ॥ योअस्मभ्यमरातीयाद्यश्चनो द्वेषतेजनः ॥ निंदाद्योअस्मांदिप्साच्चसर्वांस्तान्मंष्मषाकुरु ॥ संशितंमेब्रह्मसंशितंवीर्या३ंबलं ॥ संशितंक्षत्रंमे

जिष्णुयस्याहमस्मिपुरोहितः ॥ उदेषांबाहूअतिरमुद्वर्चोअथोबलं ॥ क्षिणोमिब्रह्मणामित्रानुन्नयामिस्वांरअहं ॥ पु नर्मनःपुनरायुर्मआगात्पुनश्चक्षुःपुनःश्रोत्रंमआगात्पुनःप्राणःपुनराकूतंमआगात्पुनश्चित्तंपुनराधीतंमआगात् ॥ वैश्वा नरोमेदब्धस्तनूपाअवबाधतांदुरितानिविश्वा ॥ ॥ हिरण्यकेशीयानवग्रहमंत्राः ॥ ॐआसत्येनरजसावर्तमानो निवेशयन्नमृतंमर्त्यंच ॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनाविपश्यन् ॥ ॐआप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृ ष्णियं ॥ भवावाजस्यसंगथे ॥ ॐअग्निर्मूर्धादिवःककुत्पतिःपृथिव्याअयं ॥ अपांरेतांसिजिन्वति ॥ ॐउद्बुध्य स्वाग्नेप्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्तेसंसृजेथामयंच ॥ पुनःकृण्वंस्त्वापितरंयुवानमन्वातांसीत्वयितंतुमेतं ॥ ॐबृहस्प तेअतियदर्योअर्हाद्द्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ यद्दीदयच्छवसर्तप्रजाततदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रं ॥ ॐशुक्रंतेअन्यद्य जतंतेअन्यद्विषुरूपेअहनीद्यौरिवासि ॥ विश्वाहिमायाअवसिस्वधावोभद्रातेपूषन्निहरातिरस्तु ॥ ॐशंनोदेवीरभिष्टय आपोभवंतुपीतये ॥ शंयोरभिस्रवंतुनः ॥ ॐकयानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधःसखा ॥ कयाशचिष्ठयावृता ॥ ॐके तुंकृण्वन्नकेतवेपेशोमर्याअपेशसे ॥ समुषद्भिरजायथाः ॥ ॥ अथब्राह्मणखंडानि ॥ पुनर्वाएतमृत्विजोगर्भंकुर्वंति यंदीक्षयंत्यद्भिरभिषिंचंतिरेतोवाआपःसरेतसमेवैनंतत्कृत्वादीक्षयंतिनवनीतेनाभ्यंज्यंत्याज्यंवैदेवानांसुरभिघृतंमनु ष्याणामायुतंपितृणांनवनीतंगर्भाणांतद्यन्नवनीतेनाभ्यंजंतिस्वेनैवैनंतद्भागधेयेनसमर्धयंत्यांजंत्येनंतेजोवाएतदक्ष्यो

र्यदाजनैंसतेजसमेवैनंतत्कृत्वादीक्षयँत्येकविंशत्यादर्भपिंजूलैःपावयंतिंशुद्धमेवैनंतत्पूतंदीक्षयंतिंदीक्षितविमितंप्रपाद
यंतिंयोनिर्वाएषादीक्षितस्यंयद्दीक्षितविमितंयोनिमेवैनंतत्स्वांप्रपादयंतिंतस्माद्ध्रुवाद्योनेरास्तेचचरतिचतस्माद्ध्रुवाद्यो
नेर्गर्भाधीयंतेचप्रचजायंतेंतस्माद्दीक्षितंनान्यत्रदीक्षितविमितादादित्योभ्युदियाद्वांभ्यस्तमियाद्वांपिवाभ्याश्रावयेयु
र्वाससाप्रोर्णुवँत्युल्बंवाएतद्दीक्षितस्यंयद्वासउल्बेनैवैनंतत्प्रोर्णुवंतिंकृष्णाजिनमुत्तरंभवंत्युत्तरंवाउल्बाज्जरायुंजरायुणै
वैनंतत्प्रोर्णुवंतिंमुष्टीकुरुतेमुष्टीवैकृत्वागर्भोंतःशेतेंमुष्टीकृत्वाकुमारोजायतेंतद्यन्मुष्टीकुरुतेंयज्ञंचैवतत्सर्वाश्चदेवतामु
ष्ट्योःकुरुतेंतदाहुर्नपूर्वदीक्षिणःसंसवोस्तिपरिगृहीतोवाएतस्ययज्ञःपरिगृहीतादेवतानैतस्यार्तिरस्त्यपरदीक्षिणएवयथा
तथेत्युन्मुच्यंकृष्णाजिनमवभृथमभ्यवैतिंतस्मान्मुक्तागर्भाजरायोर्जायंतेंसहैववाससाभ्यवैतिंतस्मात्सहैवोल्बेनकुमा
रोजायतें ॥ १ ॥ निषसादधृतव्रतोंवरुणःपस्त्यास्वा ॥ साम्राज्यायभौज्यायंस्वाराज्यायवैराज्यायंपारमेष्ठ्यायरा
ज्यायंमाहाराज्यायाधिपत्यायंस्वावश्यायातिष्ठायसुक्रतुरितिंतमेतस्यामासंद्यामासीनंमेवंवित्पुरस्तात्तिष्ठन्प्रत्यङ्मुखं
औदुंबर्यार्द्रयाशाखयांसपलाशयाजातरूपमयेनचंपवित्रेणांतर्धायाभिषिंचतींमाआपःशिवतमाइत्येतेनतृचेनदेवस्य
त्वेतिचयजुषांभूर्भुवःस्वरित्येताभिश्चव्याहृतिभिः ॥१॥ प्राच्यांत्वादिशिवसवोदेवाःषड्भिश्चैवपंचविंशैरहोभिरभिरभि
षिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभिःसाम्राज्यायंदक्षिणस्यांत्वादिशिरुद्रादेवाःषड्भिश्चैवपंचविंशैरहोभि

षिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभिर्भौज्यायंप्रतीच्यांत्वादिश्यादित्यादेवाःषड्भिश्चैवपंचविंशैरहोभिर
भिषिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभिःस्वाराज्यायोंदीच्यांत्वादिशिविश्वेदेवाःषड्भिश्चैवपंचविंशैरहोभि
रभिषिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभिर्वैराज्यायोर्ध्वायांत्वादिशिमरुतश्चांगिरसश्चदेवाःषड्भिश्चैवपंच
विंशैरहोभिरभिषिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभिःपारमेष्ठ्यायांस्यांत्वाध्रुवायांमध्यमायांप्रतिष्ठायां
दिशिंसाध्याश्चाप्त्याश्चदेवाःषड्भिश्चैवपंचविंशैरहोभिरभिषिंचँत्वेतेनचतृचेनैतेनचयजुषैताभिश्चव्याहृतिभीराज्यायंमा
हाराज्यायाधिपत्यायंस्वावश्यायातिष्ठायेतिंसपरमेष्ठीप्राजापत्योभवतिंसएतेनैंद्रेणमहाभिषेकेणाभिषिक्तःक्षत्रियःस
र्वाजितीर्जयतिंसर्वाल्लोकान्विंदतिंसर्वेषांराज्ञांश्रैष्ठ्यमतिष्ठांपरमतांगच्छतिंसाम्राज्यंभौज्यंस्वाराज्यंवैराज्यंपारमेष्ठ्यं
राज्यंमाहाराज्यमाधिपत्यंजित्वास्मिँल्लोकेस्वयंभूःस्वराळमृतोमुष्मिन्स्वर्गेलोकेंसर्वान्कामानाप्त्वामृतःसंभवतिंयमेते
नैंद्रेणमहाभिषेकेणंक्षत्रियंशापयित्वाभिषिंचतिं ॥२॥ इंद्रियंवाएतदस्मिँल्लोकें० ॥१॥ अथातःपुरोधायाएवंनहवाअपु
रोहितस्यंराज्ञोदेवाअन्नमदंतिंतस्माद्राजायक्ष्यमाणोंब्राह्मणंपुरोदधीतंदेवामेन्नमदन्नित्यंग्नीन्वाएषःस्वर्ग्यान्राजोद्धरतें
यत्पुरोहितंतस्यपुरोहितएवांहवनीयोभवतिंजायागार्हपत्यःपुत्रोन्वाहार्यपचनःसयत्पुरोहितायकरोंत्याहवनीयएतज्जु
होत्यंथयज्जायायैकरोतिंगार्हपत्यएवतज्जुहोंत्यथयत्पुत्रायकरोंत्यन्वाहार्यपचनएवतज्जुहोतिंतएनंशांततनवोंभिहुताअ

भिप्रीताः स्वर्गंलोकमभिवहंतिक्षत्रंचबलंचराष्ट्रंचविशंचंतएवैनमशांततनवोनभिहुताअनभिप्रीताः स्वर्गाँल्लोकान्नुदंतेक्ष
त्राच्चबलाच्चराष्ट्राच्चविशश्चाग्निर्वाएषवैश्वानरः पंचमेनिर्यत्पुरोहितस्तस्यवाच्येवैकामेनिर्भवतिपादयोरेकात्वच्येकाहृद
यएकोपस्थएकातांभिज्वलंतीभिर्दीप्यमानाभिरुपोदेतिराजानंसयदाहक्कभगवोवात्सीस्तृणान्यस्माआहरतेतितेनास्य
तांशमयतियास्यवाचिमेनिर्भवंत्यथयदस्माउदकमानयंतिपाद्यंतेनास्यतांशमयतियास्यपादयोर्मेनिर्भवंत्यथयदेनमलं
कुर्वंतितेनास्यताशमयतियास्यत्वचिमेनिर्भवंत्यथयदेनंतर्पयंतितेनास्यतांशमयतियास्यहृदयेमेनिर्भवंत्यथयदस्याना
रुद्धोवेश्मसुवसतितेनास्यतांशमयतियास्योपस्थेमेनिर्भवतिसएनंशांततनुरभिहुतोभिप्रीतः स्वर्गंलोकमभिवहतिक्षत्रंच
बलंचराष्ट्रंचविशंचंसएवैनमशांततनुरनभिहुतोनभिप्रीतः स्वर्गाँल्लोकान्नुदतेक्षत्राच्चबलाच्चराष्ट्राच्चविशश्च ॥ ४ ॥ अ
ग्निर्वाएषवैश्वानरः पंचमेनिर्यत्पुरोहितस्ताभीराजानंप्ररिगृह्यतिष्ठतिसमुद्रइवभूमिमयुवमार्यस्यराष्ट्रंभवतिनैनंपुरायुषः
प्राणोजहात्याजरसंजीवतिसर्वमायुरेतिनपुनर्म्रियतेयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्रगोपः पुरोहितः क्षत्रेणक्षत्रंजयतिबलेनब
लमश्नुतेयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्रगोपः पुरोहितस्तस्मैविशः संजानतेसंमुखाएकमनसोयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्रगोपः पु
रोहितः ॥ ५ ॥ तदप्येतदृषिणोक्तंसइद्राजाप्रतिजन्यानिविश्वाशुष्मेणतस्थावभिवीर्येणेतिसपत्नावैद्विषंतोभ्रातृव्या
जन्यानितानेवतच्छुष्मेणवीर्येणाधितिष्ठतिबृहस्पतिंयः सुभृतंबिभर्तीतिबृहस्पतिर्हवैदेवानांपुरोहितस्तमन्वन्येमनुष्य

राज्ञांपुरोहिताबृहस्पतिंयः सुभृतंबिभर्तीतियदाहपुरोहितंयः सुभृतंबिभर्तीत्येवतदाहवल्गूयतिवंदतेपूर्वभाजामित्यप
चितिमेवास्माएतदाहसइत्क्षेतिसुधितओकसिस्वइतिगृहावाओकः स्वेष्वेवतद्गृहेषुसुहितोवसतितस्माइळापिन्वतेविश्व
दानीमित्यन्नंवाइळांनमेवास्माएतदूर्जस्वच्छश्वद्भवतितस्मैविशः स्वयमेवानमंतइतिराष्ट्राणिवैविशोराष्ट्राण्येवैनंतत्स्व
यमुपनमंतियस्मिन्ब्रह्माराजनिपूर्वएतीतिपुरोहितमेवैतदाहाप्रतीतोजयतिसंधनानीतिराष्ट्राणिवैधनानितान्यप्रतीतो
जयतिप्रतिजन्यान्युतयासजन्येतिसपत्नावैद्विषंतोभ्रातृव्याजन्यानितानप्रतीतोजयत्यवस्यवेयोवरिवः कृणोतीतिय
दाहावसीयसेयोवसीयः करोतीत्येवतदाहब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाइतिपुरोहितमेवैतदभिवदति ॥ ६ ॥ योहवैत्रीन्पु
रोहितांस्त्रीन्पुरोधातॄन्वेदसब्राह्मणः पुरोहितः सवदेतपुरोधायाअग्निर्वावपुरोहितः पृथिवीपुरोधातावायुर्वावपुरोहितों
तरिक्षंपुरोधातादित्योवावपुरोहितोद्यौः पुरोधातैषहवैपुरोहितोयएत्रंवेदाथसतिरोहितोयएवन्नवेदंतस्यराजामित्रंभव
तिद्विषंतमपबाधतेयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्रगोपः पुरोहितः क्षत्रेणक्षत्रंजयतिबलेनबलमश्नुतेयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्र
गोपः पुरोहितस्तस्मैविशः संजानतेसंमुखाएकमनसोयस्यैवंविद्वान्ब्राह्मणोराष्ट्रगोपः पुरोहितोभूर्भुवः स्वरोममोहमस्मिस
त्वंसत्वमस्यमोहंद्यौरहंपृथिवीत्वंसामाहमृक्त्वंतावेहसंवहावहै ॥ पुराण्यस्मान्महाभयात् ॥ तनूरसितन्वंमेपाहि ॥
याओषधीः सोमराज्ञीर्बह्वीः शतविचक्षणाः ॥ तामह्यमस्मिन्नासनेच्छिद्रंशर्मयच्छत ॥ याओषधीः सोमराज्ञीर्विष्ठिताः पृ

थिवीमनु ॥ तामद्यमस्मिन्नासनेंच्छिद्रंशर्मयच्छत ॥ अस्मिन्राष्ट्रेश्रियमावेशयाम्यतोदेवीःप्रतिपश्याम्यापः ॥ दक्षिणं पादमवनेनिजेस्मिन्राष्ट्रइंद्रियंदधामि ॥ सव्यंपादमवनेनिजेस्मिन्राष्ट्रइंद्रियंवर्धयामि ॥ पूर्वमन्यमपरमन्यंपादावव नेनिजे ॥ देवाराष्ट्रस्यगुप्त्याअभयस्यावरुध्यै ॥ आपःपादावनेजनीर्द्विषंतंनिर्दहंतुमे ॥ २७ ॥ ॥ ॥

वैवाहिकानिआ.गृ.सू. ॥ ऋत्विजोवृत्वामधुपर्कमाहरेत्स्नातकायोपस्थितायराज्ञेचाचार्यश्वशुरपितृव्यमातुला नांचंदधनिमध्वानीयसर्पिर्वामध्वलाभेविष्टरःपाद्यमर्घ्यमाचमनीयंमधुपर्कोगौरित्येतेषांत्रिस्त्रिरेकैकंवेदयंते ॥ अहंव र्ष्मसजातानांविद्युतामिवसूर्यः ॥ इदंतमधितिष्ठामियोमाकश्चाभिदासतीत्युदगग्रेविष्टरउपविशेदाक्रम्यवापादौप्र क्षालापयीतदक्षिणमग्रेब्राह्मणायप्रयच्छेत्सव्यंशूद्रायप्रक्षालितपादोर्घ्यमंजलिनाप्रतिगृह्याथाचमनीयेनाचामत्यमृतो पस्तरणमसीतिमधुपर्कमाह्रियमाणमीक्षतेमित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रतीक्षइतिदेवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोह स्ताभ्यांप्रतिगृह्णामीतितदंजलिनाप्रतिगृह्यसव्येपाणौकृत्वामधुवाताऋतायतइतितृचेनावेक्ष्यानामिकयाचांगुष्ठेनच त्रिःप्रदक्षिणमालोड्यवसवस्त्वागायत्रेणच्छंदसाभक्षयंत्वितिपुरस्तान्निमार्ष्टिरुद्रास्त्वात्रैष्टुभेनच्छंदसाभक्षयंत्वितिद क्षिणतआदित्यास्त्वाजागतेनच्छंदसाभक्षयंत्वितिपश्चाद्विश्वेत्वादेवाआनुष्टुभेनच्छंदसाभक्षयंत्वित्युत्तरतोभूतेभ्यस्त्वे तिमध्यात्त्रिरुद्धृत्यविराजोदोहोसीतिप्रथमंप्राश्नीयाद्विराजोदोहमशीयेतिद्वितीयंमयिदोहःपद्यायैविराजइतितृतीयंन

सर्वंनतृप्तिंगच्छेद्ब्राह्मणायोदङ्ङुच्छिष्टंप्रयच्छेदलाभेप्सुसर्वंवाथाचमनीयेनान्वाचामत्यमृतापिधानमसीतिसत्यंय शःश्रीर्मयिश्रीःश्रयतामितिद्वितीयमाचांतोदकायगांवेदयंतेहतोमेपाप्मापाप्मामेहतइतिजपित्वोंकुरुतेतिकारयिष्य न्मातारुद्राणांदुहितावसूनामितिजपित्वोमुत्सृजतेत्युत्स्रक्ष्यन्नामांसोमधुपर्कोभवतिभवति ॥१॥ ऋक्चवाइदमग्रेसाम चास्तांसैवनामऋगासीदमोनामसामसावाऋक्सामोपावदन्मिथुनंसंभवावप्रजात्याइतिनेत्यब्रवीत्सामज्यायान्वाअ तोममहिमेतितेद्वेभूत्वोपावदतांतेनप्रतिचनसमवदतताास्तिस्रोभूत्वोपावदंस्तत्तिसृभिःसमभवद्यत्तिसृभिःसमभवत्त स्मात्तिसृभिस्तुवंतितिसृभिरुद्गायंतितिसृभिर्हिसामसंमितंतस्मादेकस्यबह्व्योजायाभवंतिनैकस्यैबहवःसहपतयोयद्वै तत्साचामश्चसमभवतांतत्सामाभवत्तत्साम्नःसामत्वंसामन्भवतियएवंवेदयोवैभवतियःश्रेष्ठतामश्नुतेसवसामन्भवत्य सामन्यइतिहिनिंदंतितेवैपंचान्यद्भूत्वापंचान्यद्भूत्वाकल्पेतामाहावश्चहिंकारश्चप्रस्तावश्चप्रथमाचऋगुद्गीथश्चमध्यमा चप्रतिहारश्चोत्तमाचनिधनंचवषट्कारश्चतेयत्पंचान्यद्भूत्वापंचान्यद्भूत्वाकल्पेतांतस्मादाहुःपांक्तोयज्ञःपांक्ताःपशवइ तियदुविराजंदशिनीमभिसमपद्येतांतस्मादाहुर्विराजियज्ञोदशिन्यांप्रतिष्ठितइत्यात्मावैस्तोत्रियःप्रजानुरूपःपत्नीधा य्यापशवःप्रगाथोगृहाःसूक्तंसवाऽअस्मिंश्चलोकेमुष्मिंश्चप्रजयाचपशुभिश्चगृहेषुवसतियएवंवेद ॥ १ ॥ स्तोत्रियंशंस त्यात्मावैस्तोत्रियस्तंमध्यमयावाचाशंसत्यात्मानमेवतत्संस्कुरुतेनुरूपंशंसतिप्रजावाअनुरूपःशंस्तव्यःप्रजामेवतच्छ्रेय

सींमात्मनःकुरुतेधाय्यांशंसतिंपत्नीवैधाय्यासानीचैस्तरामिवधाय्यांशंस्तव्याप्रतिवादिनीहास्यंगृहेषुपत्नीभवतिंयत्रैवं
विद्वान्नीचैस्तरांधाय्यांशंसतिंप्रगाथंशंसतिंसःस्वरवत्यावाचाशंस्तव्यंःपशवोवैस्वरःपशवःप्रगाथंःपशूनामवरुध्यांइंद्र
स्यनुवीर्याणिप्रवोचमितिसूक्तंशंसतिंतद्वाएतत्प्रियमिंद्रस्यसूक्तंनिष्केवल्यंहैरण्यस्तूपंमेतेनवैसूक्तेनहिरण्यस्तूपआंगिर
सइंद्रस्यप्रियंधामोपागच्छंत्सपरमंलोकमजयदुपेंद्रस्यप्रियंधामगच्छतिंजयतिपरमंलोकंयएवंवेदंगृहावैप्रतिष्ठासूक्तंत
त्प्रतिष्ठिततमयावाचाशंस्तव्यंतस्माद्यद्यपिदूरइवपशूँल्लभतेंगृहानेवैनानाजिगमिषतिंगृहाहिपशूनांप्रतिष्ठाप्रतिष्ठा
॥ २ ॥. उत्तमाप्रतिष्ठातद्दैवंक्षत्रंसाश्रीस्तदाधिपत्यंतद्ब्रध्नस्यविष्टपंतत्प्रजापतेरायतनंतत्स्वाराज्यमृध्नोंत्येतमेवैताभिरेक
विंशत्यैकविंशत्या ॥ ऊवध्यगोहंपार्थिवंखनतादित्याहौषधंवाऊवध्यमियंवाओषधीनांप्रतिष्ठांतदेनत्स्वायामेवप्रति
ष्ठायामंततःप्रतिष्ठापयतिं ॥ यच्चावांचोद्यावापृथिवीयंशंसतिंद्यावापृथिवीवैप्रतिष्ठेंइयमेवेहप्रतिष्ठासावमुत्रंतद्यद्द्यावा
पृथिवीयंशंसतिंप्रतिष्ठयोरेवैनंतत्प्रतिष्ठापयतिं ॥ द्वंद्वमिंद्रेणदेवताःशस्यंतेंद्वंद्वंवैमिथुनंतस्माद्द्वंद्वान्मिथुनंप्रजायतेंप्र
जात्यै प्रजायतेंप्रजयापशुभिर्यएवंवेदाथहैतेपोत्रीयाश्चनेष्ट्रीयाश्चंचत्वारऋतुयाजाःषळृचःसाविराड्दशिनीतद्विराजि
यज्ञंदशिन्यांप्रतिष्ठापयंतिप्रतिष्ठापयंतिं ॥ महीद्यौःपृथिवीचनंस्तेहिद्यावापृथिवीविश्वशंभुवेतिंद्यावापृथिवीयेशंसतिं
द्यावापृथिवीवैप्रतिष्ठेंइयमेवेहप्रतिष्ठासावमुत्रंतद्यद्द्यावापृथिवीयेशंसतिंप्रतिष्ठयोरेवैनंतत्प्रतिष्ठापयतिं ॥ धारयन्धार

यन्निितिशंसतिंप्रस्रंसाद्वाअंतस्यबिभार्यंतद्यथापुनराग्रंथंपुनर्निग्रंथंमंतंबध्नीयान्मयूखंवांततोधारणायनिहन्यात्ताद्द
क्तद्यद्धारयन्धारयन्निितिशंसतिंसंतत्यैसंततैस्त्र्यहैरव्यवच्छिन्नैर्यंतियएवंविद्वांसोयंतियंतिं ॥ १ ॥ दक्षिणाअनुसुब्रह्म
ण्यांसंतिष्ठतेवाग्वैसुब्रह्मण्यांन्नंदक्षिणान्नाद्यएवंतद्वाचियज्ञमंततःप्रतिष्ठापयंतिप्रतिष्ठापयंतिं ॥ देवसवितर्देवयजनं
मेदेहिंदेवयज्यायाइतिंदेवयजनंयाचतिंसयत्तत्रयाचितउत्तरांसर्पत्योंतथाददामीतिंहैवतदाहतस्यहनकाचनरिष्टिर्भ
वतिंदेवेनसवित्राप्रसूतस्योत्तरोत्तरिणींहश्रियमश्नुतेश्नुतेहप्रजानामैश्वर्यमाधिपत्यंयएवमुपस्थार्ययाचित्वादेवयजनम
ध्यवसायंदीक्षतेक्षत्रियःसन् ॥ नमोब्रह्मणेनमोब्रह्मणेनंमोब्रह्मणइतित्रिष्कृत्वोंब्रह्मणेनमस्कृत्यवरंददामिंजित्याअभि
जित्यैविजित्यैसंजित्याइतिवाचंविसृजतेंसयन्नमोब्रह्मणेनमोब्रह्मणेंनमोब्रह्मणइतित्रिष्कृत्वोंब्रह्मणेनमस्करोतिंब्रह्मण
एवतत्क्षत्रंवशमेतिंतद्यत्रवैब्रह्मणःक्षत्रंवशमेतिंतद्राष्ट्रंसमृद्धंतद्वीरवदाहास्मिन्वीरोजायतेंथयद्वरंददामिंजित्याअभि
जित्यैविजित्यैसंजित्याइतिवाचंविसृजतंएतद्वैवाचोजितंयद्ददामीत्याहयदेववाचोजितां ॥ ३ ॥ तन्मइदमनुकर्मसं
तिष्ठाताइतिंविसृज्यवाचमुपोत्थायांहवनीयेसमिधमभ्यादधातिंसमिदसिसम्वेक्ष्वेंद्रियेणवीर्येणस्वाहेतींद्रियेणैवतद्वी
र्येणात्मानंमंततःसमर्धयंत्याधायसमिधंत्रीणिपदानिंप्राङुदङ्ङभ्युत्क्रामतिंक्षिरसिदिशांमयिदेवेभ्यःकल्पतं ॥ कल्प
तांमेयोगक्षेमोंभयंमेस्त्वित्यपराजितांदिशमुपतिष्ठतेंजितस्यैवापुनःपराजयायतत्तदितीं२ ॥ ऋुचांत्वुःपोषमास्तेपुपु

ष्वान्गायत्रंत्वोगायतिशक्करीषु ॥ ब्रह्मात्वोवदतिजातविद्यांयज्ञस्यमात्रांविमिमीतउत्वः ॥ इत्यृत्विक्कर्मणांविनियोग
माचष्टेऋचामेकःपोषमास्तेपुपुष्वान्होतर्गर्चनीगायत्रमेकोगायतिशक्करीषूद्गातागायत्रंगायतेःस्तुतिकर्मणःशक्कर्यऋचः
शक्नोतेस्तद्यदाभिर्वृत्रमशकद्धंतुंतच्छक्करीणांशक्करीत्वमितिविज्ञायतेब्रह्मैकोजातेजातेविद्यांवदतिब्रह्मासर्वविद्यःसर्वंवे
दितुमर्हतिब्रह्मापरिवृढःश्रुततोब्रह्मपरिवृढंसर्वतोयज्ञस्यमात्रांविमिमीतएकोध्वर्युरध्वर्युरध्वरयुरध्वरंयुनक्त्यध्वरस्य
नेताध्वरंकामयतइतिवापिवाधीयानेयुरुपबंधोध्वरइतियज्ञनामध्वरतिर्हिंसाकर्मातत्प्रतिषेधोनिपातइत्येकेतत्कथम
नुदात्तप्रकृतिनामस्याद्द्रष्टव्ययंतुभवंत्युतत्वंसख्येस्थिरपीतमाहुरितिद्वितीयायामुतोत्वस्मैतन्वंविसस्रइतिचतुर्थ्यामे
थापिप्रथमाबहुवचने ॥ १ ॥ शतंजीवशरदोवर्धमानइत्यपिनिगमोभवतिशतमितिशतंदीर्घमायुर्मरुतएनावर्धयंति
शतमेनमेवशतात्मानंभवतिशतमनंतंभवतिशतमैश्वर्यंभवतिशतमितिशतंदीर्घमायुः ॥ १ ॥ नमइदुग्रंनमआविवासे
नमोदाधारपृथिवीमुतद्यां ॥ नमोदेवेभ्योनमईशएषांकृतंचिदेनोनमसाविवासे ॥ अद्धीदिंद्रप्रस्थितेमाहवींषिचनोद
धिष्वपचतोतसोमं ॥ प्रयस्वंतःप्रतिहर्यामसित्वासत्याःसंतुयजमानस्यकामाः ॥ ॥ ॥

देवानांपत्नीःशंसंत्यनूचीरग्निंगृहपतिंतस्मादनूचीपत्नीगार्हपत्यमास्तेतदाहूराकांपूर्वांशंसेज्जाम्यैवैपूर्वपेयमितितत्त
न्नादृत्यंदेवानामेवपत्नीःपूर्वाःशंसेदेषहवाएतत्पत्नीषुरेतोदधातियदग्निर्गार्हपत्योग्निनैवासुतद्गार्हपत्येनपत्नीषुप्रत्यक्षाद्रे

तोदधातिप्रजात्यैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेदतस्मात्समानोदर्याःस्वसान्योदर्यायैजायायाअनुजीविनीजीवतिरा
कांशंसतिराकाहवाएतांपुरुषस्यसेवनींसीव्यतियैषाशिश्नेधिपुमांसोस्यपुत्राजायंतेयएवंवेदपावीरवींशंसतिवाग्वैसर
स्वतीपावीरवींवाच्येवतद्वाचंदधातितदाहुर्यामींपूर्वांशंसे ३ त् ॥ पित्र्याँ ३ इति ॥ यामीमेवपूर्वांशंसेदिमंयमप्रस्तर
माहिसीदेतिराज्ञोवैपूर्वपेयंतस्माद्यामीमेवपूर्वांशंसेन्मातलीकव्यैर्यमोअंगिरोभिरितिकाव्यानामनूचींशंसत्यवरेणैववैदे
वान्काव्याःपरेणैवपितॄंस्तस्मात्काव्यानामनूचींशंसत्युदीरतामवरउत्परासइतिपित्र्याःशंसत्युन्मध्यमाःपितरःसोम्या
सइतियेचैवावमायेचपरमायेचमध्यमास्तान्त्सर्वाननंतरायंप्रीणात्याहंपितॄन्त्सुविदत्रांअवित्सीतिद्वितीयांशंसतिब
र्हिषदोयेस्वधयासुतस्येत्येतद्धवाएषांप्रियंधामयद्बर्हिषदइतिप्रियेणैवैनंस्तद्धाम्नासमर्धयतिप्रियेणधाम्नासमृध्यतेयए
वंवेदेदंपितृभ्योनमोअस्त्वद्येतिनमस्कारवतीमंततःशंसतितस्मादंततःपितृभ्योनमस्क्रियतेतदाहुर्व्याहावंपित्र्याःशंसे
३ त् ॥ अव्याहावाँ ३ इति ॥ व्याहावमेवशंसेदसंस्थितंवैपितृयज्ञस्यसाध्वसंस्थितंवाएषपितृयज्ञंसंस्थापयतियो
व्याहावंशंसतितस्माद्व्याहावमेवशंस्तव्यं ॥ १ ॥ स्वादुष्किलायंमधुमांउतायमितीद्रस्यैंद्रीरनुपानीयाःशंसंत्येताभि
र्वाइंद्रस्तृतीयसवनमन्वपिबंत्तदनुपानीयानामनुपानीयात्वंमाद्यंतीववैतर्हिदेवतायदेताहोताशंसतितस्मादेतासुमद्व
त्प्रतिगीर्यंययोरोजसास्कभितारजांसीतिवैष्णुवारुणीमृचंशंसतिविष्णुर्वैयज्ञस्यदुरिष्टंपातिवरुणस्विष्टंतयोरुभयोरेव

शांत्यैविष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचमितिवैष्णवींशंसतियथावैमत्यमेवंयज्ञस्यविष्णुंस्तद्यथादुष्कृष्टंदुर्मतीकृतंसुकृष्टंसुमती
कृतंकुर्वन्नियादेवमेवैतद्यज्ञस्यदुष्टुतंदुःशस्तंसुष्टुतंसुशस्तंकुर्वन्नेतियदेतांहोताशंसतितंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहीतिप्रा
जापत्यांशंसतिप्रजावैतंतुःप्रजामेवास्माएतत्संतनोतिज्योतिष्मतःपथोरक्षधियाकृतानितिदेवयानावैज्योतिष्मंतःपं
थानस्तानेवास्माएतद्वितनोत्यनुल्बणंवयतजोगुवामपोमनुर्भवजनयादैव्यंजनमित्येवैनंतन्मनोःप्रजयासंतनोतिप्रजा
त्यैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेदैवानइंद्रोमघवाविरप्शीत्युत्तमयापरिदधातीयंवाइंद्रोमघवाविरप्शीकरत्सत्याचर्ष
णीधृदनवैतीयंवैसत्याचर्षणीधृदनर्वा ॥ त्वंराजाजनुषांधेह्यस्मेइतीयंवैराजाजनुषामधिश्रवोमाहिनंयज्जरित्रइतीयंवै
माहिनंयज्ञश्रवोयजमानोजरितायजमानायैवैतामाशिषमाशास्तेतदुपस्पृशन्भूमिंपरिदध्यात्तद्यस्यामेवयज्ञंसंभरतित
स्यामेवैनंतदंततःप्रतिष्ठापयंत्यग्नेमरुद्भिःशुभयद्भिर्ऋक्वभिरित्याग्निमारुतमुक्थंशस्त्वाग्निमारुत्यायजतियथाभागंतद्दे
वताःप्रीणातिप्रीणाति ॥ २ ॥ त्रीणिहवैयज्ञेक्रियंतेजग्धंगीर्णंवांतंतद्धैतदेवजग्धंयदाशंसमानमार्त्विज्यंकारयतउत
वामेदद्यादुतवामावृणीतेतितद्धतत्पराङेवयथाजग्धंनहैवतद्यजमानंभुनक्त्यथहैतदेवगीर्णंयद्बिभ्यदार्त्विज्यंकारयत
उतवामानबाधेतोतवामेनयज्ञवेशसंकुर्यादितितद्धतत्पराङेवयथागीर्णंनहैवतद्यजमानंभुनक्त्यथहैतदेववांतंयदभि
शस्यमानमार्त्विज्यंकारयतेयथाहवाइदंवांतान्मनुष्याबीभत्संतएवंतस्माद्देवास्तद्धतत्पराङेवयथावांतंनहैवतद्यजमा

नंभुनक्तिसएतेषांत्रयाणामाशान्नेयात्तंयद्येतेषांत्रयाणामेकंचिदकाममभ्याभवेत्तस्यास्तिवामदेव्यस्यंस्तोत्रेप्रायश्चित्ति
रिदंवाइदंवामदेव्यंयजमानलोकोमृतलोकःस्वर्गोलोकस्तत्रिभिरक्षरैर्न्यूनंतस्यस्तोत्रउपसृप्यत्रेधात्मानंविगृह्णीयात्पुरु
षइतिसएतेषुलोकेष्वात्मानंदधात्यस्मिन्यजमानलोकेस्मिन्नमृतलोकेस्मिन्स्वर्गेलोकेसर्वादुरिष्टिमत्येत्यपियदिसमृ
द्धाइवऋत्विजःस्युरितिहस्माहाथहैतज्जपेदेवेति ॥ १ ॥ अमावास्यायामपराह्णेपिंडपितृयज्ञोदक्षिणाग्नेरेकोल्मुकंप्रा
कृदक्षिणाप्रणयेद्येरूपाणिप्रतिमुंचमानाअसुराःसंतःस्वधयाचरंति ॥ परापुरोनिपुरोयेभरंत्यग्निष्टाँल्लोकात्प्रणुदात्व
स्मादितिसर्वकर्माणितांदिशमुपसमाधायोभौपरिस्तीर्यदक्षिणाग्नेःप्रागुदक्प्रत्यगुदग्वैकैकशःपात्राणिसादयेच्चरुस्था
लीशूर्पस्फ्योलूखलमुसलंस्रुवध्रुवकृष्णाजिनंसकृदाच्छिन्नेध्ममेक्षणकमंडलूंन्दक्षिणतोग्निष्ठमारुह्यचरुस्थालींव्रीहीणांपू
र्णांनिमृजेत्परिसन्नान्निदध्यात्कृष्णाजिनउलूखलंकृत्वैतरान्पद्व्यवहन्यादविवेचमवहतान्त्सकृत्प्रक्षाल्यदक्षिणाग्नौश्र
पयेदर्वागतिप्रणीतात्स्फ्येनलेखामुल्लिखेदपहताअसुरारक्षांसिवेदिषदइतितामभ्युक्ष्यसकृदाच्छिन्नैरवस्तीर्यासादयेद
भिघार्यस्थालीपाकमाज्यंसर्पिरनुत्पूतंनवनीतंवोत्पूतंध्रुवायामाज्यंकृत्वादक्षिणतआंजनाभ्यंजनंकशिपूपबर्हणानिप्रा
चीनावीतीध्ममुपसमाधायमेक्षणेनादायावदानसंपदाजुहुयात्सोमायपितृमतेस्वधानमोग्नयेकव्यवाहनायस्वधानमइ
तिस्वाहाकारेणवाग्निंपूर्वंयज्ञोपवीतीमेक्षणमनुप्रहृत्यप्राचीनावीतीलेखांत्रिरुदकेनोपनयेच्छुंधंतांपितरःशुंधंतांपिताम

हाःशुंधंतांप्रपितामहाइतिंतस्यापिंडान्निपृणीयात्पराचीनपाणिः पित्रेपितामहायप्रपितामहायैंतत्तेसौयेचत्वामत्रान्वि
तिंतस्मैतस्मैयएषांप्रेताःस्युरितिगाणगारिः प्रत्यक्षमितरानर्चयेत्तदर्थत्वात्सर्वेभ्यएवनिपृणीयादितितौल्वलिः क्रियागु
णत्वादपिजीवांतआत्रिभ्यःप्रेतेभ्यएवनिपृणीयादितिगौतमः क्रियाह्यर्थकारितोपायविशेषोजीवमृतानांनपरेभ्योनधि
कारान्नप्रत्यक्षन्नजीवेभ्योनिपृणीयान्नजीवांतर्हितेभ्योजुहुयाज्जीवेभ्यःसर्वहुतंसर्वजीविनोनामान्यविद्वांस्ततपितामह
प्रपितामहेति ॥ १ ॥ निपृतानुमंत्रयेतात्रपितरोमादयध्वंयथाभागमावृषायध्वमितिंसव्यावृदुदङ्ङावृत्यंयथाशक्त्य
प्राणंनासित्वाभिपर्यावृत्यामीमदंतपितरोयथाभागमावृषायीषतेतिंचरोःप्राणभक्षंभक्षयेन्नित्यंनिनयनमसावभ्यंक्ष्वा
सावंक्ष्वेतिंपिंडेष्वभ्यंजनांजनेवासोदद्यादृशामूर्णास्तुकांवापंचाशद्वर्षतायाऊर्ध्वंस्वंलोमैंतद्वःपितरोवासोमानोतोन्य
त्पितरोयुङ्ध्वमित्यथैनानुपतिष्ठेतंनमोवःपितरइषेनमोवःपितरऊर्जेनमोवःपितरःशुष्मायनमोवःपितरोघोरायनमो
वःपितरोजीवायनमोवःपितरोरसाय ॥ स्वधावःपितरोनमोवःपितरोनमएतायुष्माकंपितरइमाअस्माकंजीवावोजी
वंतइहसंतस्याम ॥ मनोन्वाहुवामहइतिचतिसृभिरथैनान्प्रवाहयेत्परेतनपितरःसोम्यासोगंभीरेभिःपथिभिःपूर्विणे
भिः ॥ दत्त्वायास्मभ्यंद्रविणेहभद्रंरयिंचनःसर्ववीरंनियच्छतेत्यग्निंप्रत्येयादग्नेतमद्याश्वंनस्तोमैरितिगार्हपत्यंयदंतरि
क्षंपृथिवीमुतद्यांयन्मातरंपितरंवाजिहिंसिम ॥ अग्निर्मातस्मादेनसोगार्हपत्यःप्रमुंचतुकरोतुमामनेनसं ॥ वीरंमेदत्त

पितरइतिंपिंडानांमध्यमंपत्नींप्राशयेदाधत्तपितरोगर्भंकुमारंपुष्करस्रजं ॥ यथायमरपाअसदित्यप्स्वितरावतिप्रणी
तेवायस्यवागंतुरंनकाम्याभावःसप्राश्नीयान्महारोगेणवाभितप्तःप्राश्नीयादन्यतरांगतिंगच्छेत्येवमनाहिताग्निर्नित्येश्र
पयित्वातिप्रणीयजुहुयाद्विवत्पात्राणामुत्सर्गस्तृणंद्वितीयमुद्रिक्ते ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ अथातःपार्वणेश्राद्धेकाम्यआभ्युदयिकएकोद्दिष्टेवाब्राह्मणान्छ्रुतशीलवृत्तसंपन्नानेकेनवाकालेज्ञापितांन्स्ना
तान्कृतपच्छौचानाचांतानुदङ्मुखान्पितृवदुपवेश्यैकैकमेकैकस्यद्वौद्वौत्रींस्त्रीन्वावृद्धौफलभूयस्त्वंनत्वेवैकंसर्वेषांका
ममनाद्येपिंडैर्व्याख्यातमपःप्रदायदर्भान्द्विगुणभुग्नानासनंप्रदायापःप्रदायतैजसाश्ममयमृन्मयेषुत्रिषुपात्रेष्वेकद्रव्ये
षुवादर्भांतर्हितेष्वपआसिच्यशंनोदेवीरभिष्टयइत्यनुमंत्रितासुतिलानावपतितिलोसिसोमदेवत्योगोसवेदेवनिर्मितः ॥
प्रत्नवद्भिःप्रत्तःस्वधयापितृनिमाँल्लोकान्प्रीणयाहिनःस्वधानमइतिंप्रसव्येनेतरपाण्यंगुष्ठांतरेणोपवीतित्वाद्दक्षिणेनवा
सव्योपगृहीतेनंपितरिदंतेअर्घ्यंपितामहेदंतेअर्घ्यंप्रपितामहेदंतेअर्घ्यमित्यप्पूर्वंताःप्रतिग्राहयिष्यंन्त्सकृत्सकृत्स्वधा
अर्घ्याइतिंप्रसृष्टाअनुमंत्रयेतंयादिव्याआपःपृथिविसंबभूवुर्याअंतरिक्ष्याउतपार्थिवीर्याः ॥ हिरण्यवर्णायज्ञियास्ता
नआपःशंस्योनाभवंत्विति‍संस्रवान्समवनीयताभिरद्भिःपुत्रकामोमुखमनक्ति ॥ नोद्धरेत्प्रथमंपात्रंपितृणामर्घ्यपाति
तं ॥ आवृतास्तत्रतिष्ठंतिपितरःशौनकोब्रवीत् ॥ उद्धरेद्यदिचेत्पात्रंविवृतंवायदाभवेत् ॥ तदासुरंभवेच्छ्राद्धंक्रुद्धैः

पितृगणैर्गतैरिर्ति ॥ १ ॥ एतस्मिन्कालेगंधमाल्यंधूपदीपाच्छादनानांप्रदानंमुद्धृत्यघृताक्तमन्नमनुज्ञापयंत्यग्नौक रिष्येकरवैकरवाणीतिवांप्रत्यभ्यनुज्ञाक्रियतांकुरुष्वकुर्वित्यथाग्नौजुहोतिंयथोक्तंपुरस्तादभ्यनुज्ञायांपाणिष्वेववांग्निमु खावैदेवाःपाणिमुखाःपितरइतिहिब्राह्मणंयदिपाणिष्वाचांतेष्वंन्यदन्नमनुदिशंत्यन्नमन्नेसृष्टंदत्तमृध्नुकमितितृप्तान्ज्ञा त्वामधुमतीःश्रावयेंदक्षन्नमीमदंतेतिचसंपन्नमितिपृष्ट्वायद्यदन्नमुपभुक्तंतत्तत्स्थालीपाकेनसंहपिंडार्थमुद्धृत्यंशेषंनिवेद येदभिमतेनुमतेवांभुक्तवत्स्वनाचांतेषुपिंडान्निदध्यांदाचांतेष्वेकेप्रकीर्यान्नमुपवीयोंस्वधोच्यतामितिविसृजेदस्तुस्वधे तिवा ॥ २ ॥ इत्युपयुक्तखंडानि ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ अथप्रकीर्णमंत्राः ॥ ॐअग्निमीळेपुरोहितं० ॥ वर्ग ॥ २ ॥ वायवायाहिदर्शतेमेसोमाअरंकृताः ॥ तेषांपा हिश्रुधीहवं ॥ वायउक्थेभिर्जरंतेत्वामच्छाजरितारः ॥ सुतसोमाअहर्विदः ॥ वायोतवप्रपृंचतीधेनाजिगातिदाशु षे ॥ उरूचीसोमपीतये ॥ इंद्रवायूइमेसुताउपप्रयोभिरागतं ॥ इंदवोवामुशंतिहि ॥ वायविंद्रश्चचेतथःसुतानांवा जिनीवसू ॥ तावायातमुपद्रवत् ॥ ३ ॥ वायविंद्रश्चसुन्वतआयातमुपनिष्कृतं ॥ मक्ष्वीं१त्थाधियानरा ॥ मित्रंहु

---

१ अग्निमीळेइतिनवर्चस्यसूक्तस्यमधुच्छंदाअग्निर्गायत्री ॥ २ वायोइतिनवर्चस्यसूक्तस्यमधुच्छन्दाःत्रयाणांतृचांवायुरिंद्रवायूमित्रा वरुणौगायत्री ॥

वेपूतदक्षंवरुणंचरिशादसं ॥ धियंघृताचींसाधंता ॥ ऋतेनमित्रावरुणावृतावृधावृतस्पृशा ॥ क्रतुंबृहंतमाशाथे ॥ कवीनोमित्रावरुणातुविजाताउरुक्षया ॥ दक्षंदधातेअपसं ॥ ४ ॥ अश्विनायज्वरीरिषोद्रवत्पाणीशुभस्पती ॥ पुरु भुजाचनस्यतं ॥ अश्विनापुरुदंससानराशवीरयाधिया ॥ धिष्ण्यावनतंगिरः ॥ दस्रायुवाकवःसुतानासत्यावृक्तब र्हिषः ॥ आयातंरुद्रवर्तनी ॥ इंद्रायाहिचित्रभानोसुताइमेत्वायवः ॥ अण्वीभिस्तनापूतासः ॥ इंद्रायाहिधियेषि तोविप्रजूतःसुतावतः ॥ उपब्रह्माणिवाघतः ॥ इंद्रायाहितूतुजानउपब्रह्माणिहरिवः ॥ सुतेदधिष्वनश्चनः ॥ ५ ॥ ओमासश्चर्षणीधृतोविश्वेदेवासआगत ॥ दाश्वांसोदाशुषःसुतं ॥ विश्वेदेवासोअप्तुरःसुतमागंततूर्णयः ॥ उस्राइव स्वसराणि ॥ विश्वेदेवासोअस्रिधएहिमायासोअद्रुहः ॥ मेधंजुषंतवह्नयः ॥ पावकानःसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीव ती ॥ यज्ञंवष्टुधियावसुः ॥ चोदयित्रीसूनृतानांचेतंतीसुमतीनां ॥ यज्ञंदधेसरस्वती ॥ महोअर्णःसरस्वतीप्रचेतयति केतुना ॥ धियोविश्वाविराजति ॥ ६ ॥ सुरूपकृत्नुमूतयेसुदुघामिवगोदुहे ॥ जुहूमसिद्यविद्यवि ॥ उपनःसवनाग हिसोमस्यसोमपाःपिब ॥ गोदाइद्रेवतोमदः ॥ अथातेअंतमानांविद्यामसुमतीनां ॥ मानोअतिख्यआगहि ॥ परेहि विग्रमस्तृतमिंद्रंपृच्छाविपश्चितं ॥ यस्तेसखिभ्यआवरं ॥ उतब्रुवंतुनोनिदोनिरन्यतश्चिदारत ॥ दधानाइंद्रइद्दुवः ॥ ७ ॥ उतनःसुभगाँअरिर्वोचेयुर्दस्मकृष्टयः ॥ स्यामेदिंद्रस्यशर्मणि ॥ एमाशुमाशवेभरयज्ञश्रियंनृमादनं ॥ पतय

न्मंद्यत्सखं ॥ अस्यपीत्वाशतक्रतोघनोवृत्राणामभवः ॥ प्रावोवाजेषुवाजिनं ॥ तंत्वावाजेषुवाजिनंवाजयामःशत
क्रतो ॥ धनानामिंद्रसातये ॥ योरायो३वनिर्महान्त्सुपारःसुन्वतःसखा ॥ तस्माइंद्रायगायत ॥ ८ ॥ आत्वेतानि
षीदतेंद्रमभिप्रगायत ॥ सखायःस्तोमवाहसः ॥ पुरूतमंपुरूणामीशानंवार्याणां ॥ इंद्रंसोमेसचासुते ॥ सघानोयोग
आभुवत्सरायेसपुरंध्यां ॥ गमद्वाजेभिरासनः ॥ यस्यसंस्थेनवृण्वतेहरीसमत्सुशत्रवः ॥ तस्माइंद्रायगायत ॥ सुत
पान्नेसुताइमेशुचयोयंतिवीतये ॥ सोमासोदध्याशिरः ॥ ९ ॥ त्वंसुतस्यपीतयेसद्योवृद्धोअजायथाः ॥ इंद्रज्यैष्ठ्या
यसुक्रतो ॥ आत्वाविशंत्वाशवःसोमासइंद्रगिर्वणः ॥ शंतेसंतुप्रचेतसे ॥ त्वांस्तोमाअवीवृधन्त्वामुक्थाशतक्रतो ॥
त्वांवर्धंतुनोगिरः ॥ अक्षितोतिःसनेदिमंवाजमिंद्रःसहस्रिणं ॥ यस्मिन्विश्वानिपौंस्या ॥ मानोमर्ताअभिद्रुहंतनूनां
मिंद्रगिर्वणः ॥ ईशानोयवयावधं ॥ १० ॥ युंजंतिब्रध्नमरुषंचरंतंपरितस्थुषः ॥ रोचंतेरोचनादिवि ॥ युंजंत्यस्य
काम्याहरीविपक्षसारथे ॥ शोणाधृष्णूनृवाहसा ॥ केतुंकृण्वन्नकेतवेपेशोमर्याअपेशसे ॥ समुषद्भिरजायथाः ॥ आ
दहस्वधामनुपुनर्गर्भत्वमेरिरे ॥ दधानानामयज्ञियं ॥ वीळुचिदारुजत्नुभिर्गुहाचिदिंद्रवह्निभिः ॥ अविंदउस्रियाअ
नु ॥ ११ ॥ देवयंतोयथामतिमच्छाविदद्वसुंगिरः ॥ महामनूषतश्रुतं ॥ इंद्रेणसंहिदृक्षसेसंजग्मानोअबिभ्युषा ॥
मंदूसमानवर्चसा ॥ अनवद्यैरभिद्युभिर्मखःसहस्वदर्चति ॥ गणैरिंद्रस्यकाम्यैः ॥ अतःपरिज्मन्नागहिदिवोवारोच

नादधि ॥ सर्मस्मिन्नृंजतेगिरः ॥ इतोवासातिमीमहेदिवोवापार्थिवादधि ॥ इंद्रंमहोवारजसः ॥ १२ ॥ इंद्रमिद्गा
थिनोबृहदिंद्रमर्केभिरर्किणः ॥ इंद्रंवाणीरनूषत ॥ इंद्रइद्धर्योःसचासंमिश्लआवचोयुजा ॥ इंद्रोवज्रीहिरण्ययः ॥
इंद्रोदीर्घायचक्षसआसूर्यंरोहयद्दिवि ॥ विगोभिरद्रिमैरयत् ॥ इंद्रवाजेषुनोवसहस्रप्रधनेषुच ॥ उग्रउग्राभिरूति
भिः ॥ इंद्रंवयंमहाधनइंद्रमर्भेहवामहे ॥ युजंवृत्रेषुवज्रिणं ॥ १३ ॥ सनोवृषन्नमुंचरुंसत्रादावन्नपावृधि ॥ अस्म
भ्यमप्रतिष्कुतः ॥ तुंजेतुंजेयउत्तरेस्तोमाइंद्रस्यवज्रिणः ॥ नविंधेअस्यसुष्टुतिं ॥ वृषायूथेववंसगःकृष्टीरियर्त्योजसा॥
ईशानोअप्रतिष्कुतः ॥ यएकश्चर्षणीनांवसूनामिरज्यति ॥ इंद्रःपंचक्षितीनां ॥ इंद्रंवोविश्वतस्परिहवामहेजनेभ्यः॥
अस्माकमस्तुकेवलः ॥ १४ ॥ एंद्रसानसिंरयिंसजित्वानंसदासहं ॥ वर्षिष्ठमूतयेभर ॥ नियेनमुष्टिहत्ययानिवृत्रारु
णधामहै ॥ त्वोतासोन्यर्वता ॥ इंद्रत्वोतासआवयंवज्रंघनाददीमहि ॥ जयेमसंयुधिस्पृधः ॥ वयंशूरेभिरस्तृभिरिं
द्रत्वयायुजावयं ॥ सासह्यामपृतन्यतः ॥ महांइंद्रःपरश्चनुमहित्वमस्तुवज्रिणे ॥ द्यौर्नप्रथिनाशवः ॥ १५ ॥ समो
हेवायआशतनरस्तोकस्यसनितौ ॥ विप्रासोवाधियायवः ॥ यःकुक्षिःसोमपातमःसमुद्रइवपिन्वते ॥ उर्वीरापोनका
कुदः ॥ एवाह्यस्यसूनृताविरप्शीगोमतीमही ॥ पक्वाशाखानदाशुषे ॥ एवाहितेविभूतयऊतयइंद्रमावते ॥ सद्यश्चि
त्संतिदाशुषे ॥ एवाह्यस्यकाम्यास्तोमउक्थंचशंस्या ॥ इंद्रायसोमपीतये ॥ १६ ॥ इंद्रेहिमत्स्यंधसोविश्वेभिःसोमप

वैभिः ॥ महाँअभिष्टिरोजसा ॥ एमेनंसृजतासुतेमंदिमिंद्रायमदिने ॥ चक्रिंविश्वानिचक्रये ॥ मत्स्वासुशिप्रमंदिभिःस्तोमेभिर्विश्वचर्षणे ॥ सचैषुसवनेष्वा ॥ असृग्रमिंद्रतेगिरःप्रतित्वामुदहासत ॥ अजोषावृषभंपतिं ॥ संचोदयचित्रमर्वाग्राधइंद्रवरेण्यं ॥ असदित्तेविभुप्रभु ॥ १७ ॥ अस्मान्त्सुतत्रचोदयेंद्रारायेरभस्वतः ॥ तुविद्युम्नयशस्वतः॥ संगोमदिंद्रवाजवदस्मेपृथुश्रवोबृहत् ॥ विश्वायुर्धेह्यक्षितं ॥ अस्मेधेहिश्रवोबृहद्द्युम्नंसहस्रसातमं ॥ इंद्रतारथिनीरिषः ॥ वसोरिंद्रंवसुपतिंगीर्भिर्गृणंतऋग्मियं ॥ होमगंतारमूतये ॥ सुतेसुतेन्योकसेबृहद्बृहतएदरिः ॥ इंद्रायशूषमर्चति ॥ १८ ॥ गायंतित्वागायत्रिणोर्चंत्यर्कमर्किणः ॥ ब्रह्माणस्त्वाशतक्रतउद्वंशमिवयेमिरे ॥ यत्सानोःसानुमारुहद्भूर्यस्पष्टकर्त्वं ॥ तदिंद्रोअर्थंचेततियूथेनवृष्णिरेजति ॥ युक्ष्वाहिकेशिनाहरीवृषणाकक्ष्यप्रा ॥ अथानइंद्रसोमपागिरामुपश्रुतिंचर ॥ एहिस्तोमाँअभिस्वराभिगृणीह्यारुव ॥ ब्रह्मचनोवसोसचेंद्रयज्ञंचवर्धय ॥ उक्थमिंद्रायशंस्यंवर्धनंपुरुनिःषिधे ॥ शक्रोयथासुतेषुणोरारणत्सख्येषुच ॥ तमित्सखित्वईमहेतंरायेतंसुवीर्ये ॥ सशक्रउतनःशकदिंद्रोवसुदयमानः ॥ १९ ॥ सुविवृतंसुनिरजमिंद्रत्वादातमिद्यशः ॥ गवामपव्रजंवृधिकृणुष्वराधोअद्रिवः ॥ नहित्वारोदसीउभेऋघायमाणमिन्वतः ॥ जेषःस्वर्वतीरपःसंगाअस्मभ्यंधूनुहि ॥ आश्रुत्कर्णश्रुधीहवंनूचिद्दधिष्वमेगिरः ॥ इंद्रस्तोममिमंममकृष्वायुजश्चिदंतरं ॥ विद्माहित्वावृषंतमंवाजेषुहवनश्रुतं ॥ वृषंतमस्यहूमहऊतिंसहस्रसातमां ॥

आतूनइंद्रकौशिकमंदसानःसुतंपिब ॥ नव्यमायुःप्रसूतिरकृधीसहस्रसामृषिं ॥ परित्वागिर्वणोगिरइमाभवन्तुविश्वतः ॥ वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टाभवंतुजुष्टयः ॥२०॥ अग्निंदूतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसं ॥ अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ [1]अग्निमग्निंहवीमभिःसदाहवंतविश्पतिं ॥ हव्यवाहंपुरुप्रियं ॥ [2]इहत्वष्टारमग्रियंविश्वरूपमुपह्वये ॥ अस्माकमस्तुकेवलः ॥ [3]अग्निनाग्निःसमिध्यतेकविर्गृहपतिर्युवा ॥ हव्यवाड्जुह्वास्यः ॥ [4]सोमानंस्वरणंकृणुहिब्रह्मणस्पते ॥ कक्षीवंतंयऔशिजः ॥ योरेवान्योअमीवहावसुवित्पुष्टिवर्धनः ॥ सनःसिषक्तुयस्तुरः ॥ मानःशंसोअररुषोधूर्तिःप्रणङ्मर्त्यस्य ॥ रक्षाणोब्रह्मणस्पते ॥ सघावीरोनरिष्यतियमिंद्रोब्रह्मणस्पतिः ॥ सोमोहिनोतिमर्त्यं ॥ त्वंतंब्रह्मणस्पतेसोमइंद्रश्चमर्त्यं ॥ दक्षिणापात्वंहसः ॥ १ ॥ सदसस्पतिमद्भुतं०ऋ० १ ॥ यस्मादृतेनसिध्यतियज्ञोविपश्चितश्चन ॥ सधीनांयोगमिन्वति ॥ आदृध्नोतिहविष्कृतिंप्रांचंकृणोत्यध्वरं ॥ होत्रादेवेषुगच्छति ॥ नराशंसंसुधृष्टममपश्यंसप्रथस्तमं ॥ दिवोन

---

१ अग्निमग्निमित्यस्यकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री ॥ २ इहत्वष्टारमितिमेधातिथिस्त्वष्टागायत्री ॥ ३ अग्निनाग्निरित्यस्यकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्रीआद्यपादस्यनिर्मथ्याहवनीयावग्नी ॥ ४ सोमानमितिनवर्चस्यसूक्तस्यमेधातिथिःआद्यानांतिसृणांब्रह्मणस्पतिःचतुर्थ्याइंद्रस्रोमब्रह्मणस्पतयःपंचम्याइंद्रसोमब्रह्मणस्पतयोदक्षिणाचततस्तिसृणांसदसस्पतिःअंत्यायाःसदसस्पतिर्नराशंसोवागायत्री ॥

सद्मंमखसं ॥ २ ॥ [1]प्रतित्यंचारुमध्वरंगोपीथायप्रहूयसे ॥ मरुद्भिरग्नआगहि ॥ नहिदेवोनमर्त्योमहस्तवक्रतुंपरः ॥ मरुद्भिर० ॥ येमहोरजसोविदुर्विश्वेदेवासोअद्रुहः ॥ मरुद्भि० ॥ यउग्राअर्कमानृचुरनाधृष्टासओजसा ॥ मरुद्भि० ॥ येशुभ्राघोरवर्पसःसुक्षत्रासोरिशादसः ॥ मरुद्भि० ॥ ३ ॥ येनाकस्याधिरोचनेदिविदेवासआसते ॥ मरुद्भि० ॥ यईखयंतिपर्वतान्तिरःसमुद्रमर्णवं ॥ मरुद्भि० ॥ आयेतन्वंतिरश्मिभिस्तिरःसमुद्रमोजसा ॥ मरुद्भि० ॥ अभित्वापूर्वपीतयेसृजामिसोम्यंमधु ॥ मरुद्भिर० ॥ ४ ॥ [2]वरुणःप्राविताभुवन्मित्रोविश्वाभिरूतिभिः ॥ करतांनःसुराधसः ॥ [3]उतोसमह्यमिंदुभिःषड्युक्ताँअनुसेषिधत् ॥ गोभिर्यवंनचर्कृषत् ॥ अंबयोयंत्यध्वभिर्जामयोअध्वरीयतां ॥ पृंचतीर्मधुनापयः ॥ अमूर्याउपसूर्येयाभिर्वासूर्यःसह ॥ तानोहिन्वंत्वध्वरं ॥ अपोदेवीरुपह्वयेयत्रगावःपिबंतिनः ॥ सिंधुभ्यःकर्त्वंहविः ॥ अप्स्वं१तरमृतमप्सुभेषजमपामुतप्रशस्तये ॥ देवाभवतवाजिनः ॥ अप्सुमेसोमोअब्रवीदंतर्विश्वानिभेषजा ॥ अग्निंचविश्वशंभुवमापश्चविश्वभेषजीः ॥ १ ॥ [4]संमाग्नेवर्चसासृजसंप्रजयासमायुषा ॥ विद्युर्मेअस्यदे

१ प्रतित्यमितिनवर्चस्यसूक्तस्यमेधातिथिरग्नामरुतोगायत्री ॥ २ वरुणःप्रावितेत्यस्यमेधातिथिर्मैत्रावरुणमरुत्वतीयवैश्वदेवपूषणोगायत्री॥ ३उतोसमह्यमितिषण्णांमेधातिथिरापोगायत्रीअप्स्वंतःपुरउष्णिक्परानुष्टुप् ॥ ४संमाग्नेइत्यस्यमेधातिथिराप्योन्त्याध्यर्धाग्नेय्यनुष्टुप् ॥

वाइंद्रोविद्यात्सहऋषिभिः ॥ २ ॥ [1]उरुंहिराजावरुणश्चकारसूर्यायपंथामन्वेतवाउ ॥ अपदेपादाप्रतिधातवेकरुतापवक्ताहृदयाविधश्चित् ॥ [2]ऊर्ध्वऊषुणऊतयेतिष्ठादेवोनसविता ॥ ऊर्ध्वोवाजस्यसनितायदंजिभिर्वाघद्भिर्विह्वयामहे ॥ ऊर्ध्वोनःपाह्यंहसोनिकेतुनाविश्वंसमत्रिणंदह ॥ कृधीनऊर्ध्वाचरथायजीवसेविदादेवेषुनोदुवः ॥ [3]त्वामिद्धिसहसस्पुत्रमर्त्यउपब्रूतेधनेहिते ॥ सुवीर्यंमरुतआस्वश्व्यंदधीतयोवआचके ॥ १ ॥ [4]स्तविष्यामित्वामहंविश्वस्यामृतभोजन ॥ अग्नेत्रातारममृतंमियेध्ययजिष्ठंहव्यवाहन ॥ १ ॥ [5]पुष्टिर्नरण्वाक्षितिर्नपृथ्वीगिरिर्नभुज्मक्षोदोनशंभु ॥ अत्योनाज्मन्त्सर्गप्रतक्तःसिंधुर्नक्षोदःकईवराते ॥ [6]अश्वावतिप्रथमोगोषुगच्छतिसुप्रावीरिंद्रमर्त्यस्तवोतिभिः ॥ तमित्पृणक्षिवसुनाभवीयसासिंधुमापोयथाभितोविचेतसः ॥ आपोनदेवीरुपयंतिहोत्रियमवःपश्यंतिविततंयथारजः ॥ प्राचैर्देवासःप्रणयंतिदेवयुंब्रह्मप्रियंजोषयंतेवराइव ॥ अधिद्वयोरदधाऽउक्थ्यं१वचोयतस्रुचामिथुनायासपर्यतः ॥ असंयत्तोव्रतेतेक्षेतिपुष्यतिभद्राशक्तिर्यजमानायसुन्वते ॥ आदंगिराःप्रथमंदधिरेवयइद्धाग्नयःशम्यायेसुकृत्यया ॥ सर्वंपणेःसमविं

१ उरुंहीत्यस्याजीगर्तिःशुनःशेपोवैश्वामित्रोदेवरातोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥ २ ऊर्ध्वऊषुणइतिद्वयोर्घौरःकण्वोयूपोबृहतीसतोबृहत्यौ ॥ ३ त्वामिद्धीत्यस्यकाण्वोब्रह्मणस्पतिःप्रगाथः ॥ ४ स्तविष्यामीत्यस्यकाण्वःप्रस्कण्वोग्निःप्रगाथः ॥ ५ पुष्टिर्नरण्वेतिद्वयोःशाक्त्यःपराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥ ६ अश्वावतीतिषळर्चस्यसूक्तस्यगोतमइंद्रोजगती ॥

दंतभोजनमश्वावंतंगोमंतमापशुंनरः ॥ यज्ञैरथर्वाप्रथमःपथस्ततेततःसूर्योव्रतपावेनआजनि ॥ आगाआजदुशनाका
व्यःसचायमस्यंजातममृतंयजामहे ॥ बर्हिर्वायत्स्वपत्यायवृज्यतेर्कोवाश्लोकमाघोषतेदिवि ॥ ग्रावायत्रवदतिकारुरु
क्थ्य१स्तस्येदिंद्रोअभिपित्वेषुरण्यति ॥ [1]शंनोमित्रःशंवरुणःशंनोभवत्वर्यमा ॥ शंनइंद्रोबृहस्पतिःशंनोविष्णुरुरुक्र
मः ॥ [2]त्वंसोमप्रचिकितोमनीषात्वंरजिष्ठमनुनेषिपंथां ॥ तवप्रणीतीपितरोनइंदोदेवेषुरत्नमभजंतधीराः ॥ त्वंसोम
क्रतुभिःसुक्रतुर्भूस्त्वंदक्षैसुदक्षोविश्ववेदाः ॥ त्वंवृषावृषत्वेभिर्महित्वाद्युम्नेभिर्द्युम्न्यभवोनृचक्षाः ॥ राज्ञोनुतेवरुणस्यव्र
तानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम ॥ शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षाय्योअर्यमेवासिसोम ॥ यातेधामानिदिवियापृथिव्यां
यापर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ॥ तेभिर्नोविश्वैःसुमनाअहेळन्राजन्त्सोमप्रतिहव्यागृभाय ॥ त्वंसोमासिसत्पतिस्त्वंराजोतवृ
त्रहा ॥ त्वंभद्रोअसिक्रतुः ॥ १ ॥ त्वंचसोमनोवशोजीवातुंनमरामहे ॥ प्रियस्तोत्रोवनस्पतिः ॥ त्वंसोममहेभगंत्वंयू
नऋतायते ॥ दक्षंदधासिजीवसे ॥ त्वंनःसोमविश्वतोरक्षाराजन्नघायतः ॥ नरिष्येत्त्वावतःसखा ॥ सोमयास्तेमयो
भुवऊतयःसंतिदाशुषे ॥ ताभिर्नोविताभव ॥ इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषाणउपागहि ॥ सोमत्वंनोवृधेभव ॥ १ ॥ सोम
गीर्भिष्ट्वावयंवर्धयामोवचोविदः ॥ सुमृळीकोनआविश ॥ गयस्फानोअमीवहावसुवित्पुष्टिवर्धनः ॥ सुमित्रःसोमनो

१ शंनोमित्रइत्यस्यगोतमोविश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥ २ त्वंसोमइतिपंचदशानांगोतमःसोमस्त्रिष्टुप्पंचम्यादिदशगायत्र्यः ॥

॥९०॥

भव ॥ सोमरारंधिनोहृदिगावोनयवसेष्वा ॥ मर्यइवस्वओक्ये ॥ यःसोमसख्येतवरारणद्देवमर्त्यः ॥ तंदक्षःसचते
कविः ॥ उरुष्याणोअभिशस्तेःसोमनिपाह्यंहसः ॥ सखासुशेवएधिनः ॥ [1]संतेपयांसिसमुयंतुवाजाःसंवृष्ण्यान्यभिमा
तिषाहः ॥ आप्यायमानोअमृतायसोमदिविश्रवांस्युत्तमानिधिष्व ॥ यातेधामानिहविषायजंतितातेविश्वापरिभूरस्तु
यज्ञं ॥ गयस्फानःप्रतरणःसुवीरोवीरहाप्रचरासोमदुर्यान् ॥ [2]सप्रत्नथासहसाजायमानःसद्यःकाव्यानिबळधत्तविश्वा ॥
आपश्चमित्रंधिषणाचसाधन्देवाअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ सपूर्वयानिविदाकव्यतायोरिमाःप्रजाअजनयन्मनूनां ॥
विवस्वताचक्षसाद्यामपश्चदेवाअग्निं० ॥ तमीळतप्रथमंयज्ञसाधंविशआरीराहुतमृंजसानं ॥ ऊर्जःपुत्रंभरतंसुप्रदा
नुंदेवा० ॥ समातरिश्वापुरुवारपुष्टिर्विदद्गातुंतनयायस्वर्वित् ॥ विशांगोपाजनितारोदस्योर्देवाअ० ॥ नक्तोषासाव
र्णमामेम्यानेधापयेतेशिशुमेकंसमीची ॥ द्यावाक्षामारुक्मोअंतर्विभातिदेवा० ॥ गर्भमोचनीऋक् ॥ [3]प्रमंदिनेपितु
मदर्चतावचोयःकृष्णगर्भानिरहन्नृजिश्वना ॥ अवस्यवोवृषणंवज्रदक्षिणंमरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ १ ॥ [4]इंद्रंमित्रं
वरुणमग्निमूतयेमारुतंशर्धोअदितिंहवामहे ॥ रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोअंहसोनिष्पिपर्तन ॥ तआदि

१ संतेपयांसीतिद्वयोर्गोतमःसोमस्त्रिष्टुप् ॥ २ सप्रत्नथेतिपंचानांकुत्सोद्रविणोदाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ प्रमंदिनइत्यस्यांगिरसःकुत्सोमरु
त्वानिंद्रोगर्भस्त्राविण्युपनिषज्जगती ॥ ४ इंद्रंमित्रमितिसप्तर्चस्यसूक्तस्यकुत्सोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

त्याआगंतासर्वतातयेभूतदेवावृत्रतूर्येषुशंभुवः ॥ रथंन० ॥ अवंतुनःपितरःसुप्रवाचनाउतदेवीदेवपुत्रेऋतावृधा ॥ रथंन० ॥ नराशंसंवाजिनंवाजयन्निहक्षयद्वीरंपूषणंसुम्नैरीमहे ॥ रथंन० ॥ बृहस्पतेसदमिन्नःसुगंकृधिशंयोर्यत्तेमनुर्हितंतदीमहे ॥ रथंन० ॥ इंद्रंकुत्सोवृत्रहणंशचीपतिंकाटेनिबाह्ळऋषिरह्वदूतये ॥ रथंन० ॥ देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातुदेवस्त्रातात्रायतामप्रयुच्छन् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ [1]ततंमेअपस्तदुतायतेपुनःस्वादिष्ठाधीतिरुचथायशस्यते ॥ अयंसमुद्रइहविश्वदेव्यःस्वाहाकृतस्यसमुतृप्णुतऋभवः ॥ १ ॥ [2]यदब्रवंप्रथमंवांवृणानोऽयंसोमोअसुरैर्नोविहव्यः ॥ तांसत्यांश्रद्धामभ्याहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदिंद्राग्नीमदथःस्वेदुरोणेयद्ब्रह्मणिराजनिवायजत्रा ॥ अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदिंद्राग्नीयदुषुतुर्वशेषुयद्द्रुह्युष्वनुषुपूरुषुस्थः ॥ अतःपरि० ॥ यदिंद्राग्नीअवमस्यांपृथिव्यांमध्यमस्यांपरमस्यामुतस्थः ॥ अतःप० ॥ यदिंद्राग्नीपरमस्यांपृथिव्यांमध्यमस्यामवमस्यामुतस्थः ॥ अतःप० ॥ यदिंद्राग्नीदिविष्ठोयत्पृथिव्यांयत्पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ॥ अतःपरि० ॥ यदिंद्राग्नीउदितासूर्यस्यमध्येदिवःस्वधयामादयेथे ॥ अतःप० ॥ एवेंद्राग्नीपपिवांसासुतस्यविश्वास्मभ्यंसं

१ ततंमइत्यस्यकुत्सऋभवोजगती ॥ २ यदब्रवमित्यष्टानांकुत्सइंद्राग्नीत्रिष्टुप् ॥

जयतंधनानि ॥ तन्नोमित्रोवरुणो० ॥ २ ॥ [1]हिमेनाग्निंघ्रंसमवारयेथांपितुमतीमूर्जमस्माअधत्तं ॥ ऋबीसेअत्रिमश्विनावनीतमुन्निन्यथुःसर्वगणंस्वस्ति ॥ १ ॥ [2]अजोहवीदश्विनातौग्र्योवांप्रोळ्हःसमुद्रमव्यथिर्जगन्वान् ॥ निष्टमूहथुःसुयुजारथेनमनोजवसावृषणास्वस्ति ॥ १ ॥ [3]अधस्वप्नस्यनिर्विदेभुंजतश्चरेवतः ॥ उभाताबस्रिनश्यतः ॥ ॥ ॐ[4]प्रवःपांतंरघुमन्यवोंधोयज्ञंरुद्रायमीळ्हुषेभरध्वं ॥ दिवोअस्तोष्यसुरस्यवीरैरिषुध्येवमरुतोरोदस्योः ॥ [5]प्रातारत्नंप्रातरित्वादधातितंचिकित्वान्प्रतिगृह्यानिधत्ते ॥ तेनप्रजांवर्धयमानआयूरायस्पोषेणसचतेसुवीरः ॥ १ ॥ [6]अभिद्विजन्मात्रिवृदन्नमृज्यतेसंवत्सरेवावृधेजग्धमीपुनः ॥ अन्यस्यासाजिह्वयाजेन्योवृषान्य १ न्येनवनिनोमृष्टवारणः ॥ १ ॥ [7]मानोऽअग्नेवसृजोअघायाविष्यवेरिपवेदुच्छुनायै ॥ मादत्वतेदशतेमादतेनोमारीषतेसहसावन्परादाः ॥ १ ॥ [8]साध्वपांसिसनताउक्षितेउषासानक्तावय्येवरण्विते ॥ तंतुंततंसंवयंतीसमीचीयज्ञस्यपेशःसुदुघेपयस्वती ॥ दैव्याहोता

१ हिमेनाग्निमित्यस्यकक्षीवान्दैर्घतमसउशिक्प्रसूतोऽश्विनौत्रिष्टुप् ॥ २ अजोहवीदित्यस्यकक्षीवानश्विनौत्रिष्टुप् ॥ ३ अधस्वप्नस्येत्यस्यकक्षीवानश्विनौदुःस्वप्ननाशिनीगायत्री ॥ ४ प्रवःपांतमित्यस्यकक्षीवान्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ ५ प्रातारत्नमित्यस्यकक्षीवान्स्वनयस्यदानस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥ ६ अभिद्विजन्माइत्यस्यौचथ्योदीर्घतमाअग्निर्जगती ॥ ७ मानोअग्नेइत्यस्यागस्त्योग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ८ साध्वपांसीतिपंचानां गृत्समदआप्रियोतनूनपात्रिष्टुप्द्वितीयाजगती ॥

राप्रथमाविदुष्टरऽऋजुर्यक्षतःसमृचावपुष्टरा ॥ देवान्यजंतावृतुथासमंजतोनाभापृथिव्याऽअधिसानुषुत्रिषु ॥ सरस्वतीसाधयंतीधियंनईळादेवीभारतीविश्वतूर्तिः ॥ तिस्रोदेवीःस्वधयाबर्हिरेदमच्छिद्रंपांतुशरणंनिषद्य ॥ पिशंगरूपःसुभरोवयोधाःश्रुष्टीवीरोजायतेदेवकामः ॥ प्रजांत्वष्टाविष्यतुनाभिमस्मेअथादेवानामप्येतुपाथः ॥ वनस्पतिरवसृजन्नुपस्थादग्निर्हविःसूदयातिप्रधीभिः ॥ त्रिधासमक्तंनयतुप्रजानन्देवेभ्योदैव्यःशमितोपहव्यं ॥ [1]निहोताहोतृषदनेविदानस्त्वेषोदीदिवाँऽअसदत्सुदक्षः ॥ अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठःसहस्रंभरःशुचिजिह्वोऽअग्निः ॥ त्वंदूतस्त्वमुनःपरस्पास्त्वंवस्यऽआवृषभप्रणेता ॥ अग्नेतोकस्यनस्तनेतनूनामप्रयुच्छन्दीद्यद्बोधिगोपाः ॥ [2]स्वप्नेनाभ्युप्याचुमुरिंधुनिंचजघंथदस्युंप्रदभीतिमावः ॥ रंभीचिदत्रविविदेहिरण्यंसोमस्यतामदइंद्रश्चकार ॥ १ ॥ [3]कतरापूर्वाकतरापरायोःकथाजातेकवयःकोविवेद ॥ विश्वंत्मनाबिभृतोयद्धनामविवर्तेतेअहनीचक्रियेव ॥ भूरिंद्वेऽअचरंतीचरंतंपद्वंतंगर्भमपदीदधाते ॥ नित्यंनसूनुंपित्रोरुपस्थेद्यावारक्षतंपृथिवीनोअभ्वात् ॥ अनेहोदात्रमदितेरनर्वंहुवेस्वर्वदवधंनमस्वत् ॥ तद्रोदसीजनयतंजरित्रेद्यावारक्षतंपृथिवी० ॥ अतप्यमानेअवसावंतीअनुष्यामरोदसीदेवपुत्रे ॥ उभेदेवानामुभयेभिरह्नांद्यावार० ॥ संगच्छमानेयुवतीसमंतेस्वसाराजामीपित्रोरुपस्थे ॥ अभिजिघ्रंतीभुवनस्यनाभिंद्यावा० ॥

१ निहोतेतिद्वयोर्गृत्समदोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ २ स्वप्नेनाभ्युप्याइत्यस्यगृत्समदइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ कतरेत्यष्टानामगस्त्योद्यावापृथिव्यौत्रिष्टुप् ॥

॥ २ ॥ उर्वीसद्मनीबृहतीऋतेनहुवेदेवानामवसाजनित्री ॥ दधातेयेऽअमृतंसुप्रतीकेद्यावा० ॥ उर्वीपृथ्वीबहुलेदूरेऽअंतेउपब्रुवेनमसायज्ञेऽअस्मिन् ॥ दधातेयेसुभगेसुप्रतूर्तीद्यावा० ॥ देवान्वायच्चकृमाकच्चिदागःसखायंवासदमिज्जास्पतिंवा ॥ इयंधीर्भूयाऽअवयानमेषांद्यावार० ॥ [1]भोजंत्वामिंद्रवयंहुवेमददिष्ट्वमिंद्रापांसिवाजान् ॥ अविड्ढींद्रचित्रयानऊतीकृधिवृषन्निंद्रवस्यसोनः ॥ [2]विश्वजितेधनजितेस्वर्जितेसत्राजितेनृजितऽउर्वराजिते ॥ अश्वजितेगोजितेऽअब्जितेभरेंद्रायसोमंयजतायहर्यतं ॥ अभिभुवेभिभंगायवन्वतेषाह्वायसहमानायवेधसे ॥ तुविग्रयेवह्नयेदुष्टरीतवेसत्रासाहेनमऽइंद्रायवोचत ॥ १ ॥ [3]सोमापूषणाजननारयीणांजननादिवोजननापृथिव्याः ॥ जातौविश्वस्यभुवनस्यगोपौदेवाऽअकृण्वन्नमृतस्यनाभिं ॥ इमौदेवौजायमानौजुषंतेमौतमांसिगूहतामजुष्टा ॥ आभ्यामिंद्रःपक्वमामास्वंतःसोमापूषभ्यांजनदुस्रियासु ॥ [4]वायोयेतेसहस्रिणोरथासस्तेभिरागहि ॥ नियुत्वान्त्सोमपीतये ॥ [5]तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नुदेवत्वष्टर्विरराणःस्यस्व ॥ यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवकामः ॥ [6]ईळामग्नेपुरुदंसंस

१ भोजंत्वामित्यस्यगृत्समदइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ विश्वजितइतिद्वयोर्गृत्समदइंद्रोजगती ॥ ३ सोमापूषणेतिद्वयोर्गृत्समदःसोमापूषणौत्रिष्टुप् ॥ ४ वायोयेतेइत्यस्यगृत्समदोवायुर्गायत्री ॥ ५ तन्नस्तुरीपमित्यस्यविश्वामित्रआप्रीदेवतास्त्वनाराशंसास्त्रिष्टुप् ॥ ६ इळामग्नइत्यस्यविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

निंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध ॥ स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ अस्मेप्रयंधिमघवन्नृजीषिन्निंद्र रायोविश्ववारस्यभूरेः ॥ अस्मेशतंशरदोजीवसेधाऽअस्मेवीराञ्छश्वतइंद्रशिप्रिन् ॥ १ ॥ युध्मस्यतेवृषभस्यस्वराज ऽउग्रस्ययूनःस्थविरस्यघृष्वेः ॥ अजूर्यतोवज्रिणोवीर्या३णींद्रश्रुतस्यमहतोमहानि ॥ महाँऽअसिमहिषवृष्ण्येभिर्धन स्पृदुग्रसहमानोऽअन्यान् ॥ एकोविश्वस्यभुवनस्यराजासयोधयाचक्षययाचजनान् ॥ प्रमात्राभीरिरिचेरोचमानःप्र देवेभिर्विश्वतोऽअप्रतीतः ॥ प्रमज्मनादिवइंद्रःपृथिव्याःप्रोरोर्महोऽअंतरिक्षादृजीषी ॥ उरुंगभीरंजनुषाभ्यु१ग्रंवि श्वव्यचसमवतंमतीनां ॥ इंद्रंसोमासःप्रदिविसुतासःसमुद्रंनस्रवतऽआविशंति ॥ यंसोममिंद्रपृथिवीद्यावागर्भनमा ताबिभृतस्त्वाया ॥ तंतेहिन्वंतितमुतेमृजंत्यध्वर्यवोवृषभपातवाऽउ ॥ धानावंतंकरंभिणमपूपवंतमुक्थिनं ॥ इंद्र प्रातर्जुषस्वनः ॥ चर्षणीधृतंमघवानमुक्थ्य१मिंद्रंगिरोबृहतीरभ्यनूषत ॥ वावृधानंपुरुहूतंसुवृक्तिभिरमर्त्यंजरमाणं दिवेदिवे ॥ अपाःसोममस्तमिंद्रप्रयाहिकल्याणीर्जायासुरणंगृहेते ॥ यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोदक्षि

१ अस्मेप्रयंधीत्यस्यघोरआंगिरसइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ युधमस्यतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ धानावंतमित्यस्यविश्वामित्रइंद्रोगायत्री ॥ ४ चर्षणीधृतमित्यस्यविश्वामित्रइंद्रोजगती ॥ ५ अपाःसोममित्यस्यविश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

णावत् ॥ १ ॥ बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य ॥ रास्वरत्नानिदाशुषे ॥ १ ॥ अर्चंतस्त्वाहवामहेर्चंतःसमिधी महि ॥ अग्नेऽअर्चंतऽऊतये ॥ अच्छावोऽअग्निमवसेदेवंगासिसनोवसुः ॥ रासत्पुत्रऽऋषूणामृतावापर्षतिद्विषः ॥ सहिसत्योयंपूर्वेचिद्देवासश्चिद्यमीधिरे ॥ होतारंमंद्रजिह्वमित्सुदीतिभिर्विभावसुं ॥ सनोधीतीवरिष्ठयाश्रेष्ठयाचसु मत्या ॥ अग्नेरायोदिदीहिनःसुवृक्तिभिर्वरेण्य ॥ अग्निर्देवेषुराजत्यग्निर्मर्तेष्वाविशन् ॥ अग्निर्नोहव्यवाहनोग्निंधी भिःसपर्यत ॥ १ ॥ समिद्धोऽअग्नऽआहुतदेवान्यक्षिस्वध्वर ॥ त्वंहिहव्यवाळसि ॥ आजुहोतादुवस्यताग्निंप्रयत्य ध्वरे ॥ वृणीध्वंहव्यवाहनं ॥ अजातशत्रुमजरास्वर्वत्यनुस्वधामिताद्स्ममीयते ॥ सुनोतनपचतब्रह्मवाहसेपुरुष्टुता यप्रतरंदधातन ॥ अग्नेतमद्याश्वंनस्तोमैःक्रतुंनभद्रंहृदिस्पृशं ॥ ऋध्यामातओहैः ॥ आरेऽअस्मदमतिमारेऽअंहऽआ रेविश्वांदुर्मतिंयन्निपासि ॥ दोषाशिवःसहसःसूनोऽअग्नेयंदेवऽआचित्सचसेस्वस्ति ॥१॥ ॥ आनःस्तुतऽउपवाजे भिरूतीइंद्रयाहिहरिभिर्मंदसानः ॥ तिरश्चिदर्यःसवनापुरूण्यांगूषेभिर्गृणानःसत्यराधाः ॥ आहिष्मायातिनर्यश्चिकि

१ बृहस्पतइत्यस्यविश्वामित्रइंद्रावरुणौगायत्री ॥ २ अर्चतइतिसुतंभरोग्निर्गायत्री ॥ ३ अच्छावइतिचतसृणामात्रेयोवसूयवोग्निरनुष्टुप् ॥ ४ समिद्धोअग्नइतिद्वयोरात्रेयोविश्ववाळग्निर्गायत्री ॥ ५ अजातशत्रुमित्यस्यसंवरणइंद्रोजगती ॥ ६ अग्नेतमद्येत्यस्यवामदेवोग्निःपदपंक्तिः ॥ ७ आरेअस्मदित्यस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ८ आनःस्तुतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

त्वान्हूयमानःसोतृभिरुपयज्ञं ॥ स्वश्वोयोऽअभीरुर्मन्यमानःसुष्वाणेभिर्मदतिसंहवीरैः ॥ श्रावयेदस्यकर्णा०अच्छा योगंता० त्वोतासो० ३ ॥ सहस्रंव्यतीनांयुक्तानामिंद्रमीमहे ॥ शतंसोमस्यखार्यः ॥ सहस्रातेशतावयंगवामाच्या वयामसि ॥ अस्मत्राराधएतुते ॥ दशतेकलशानांहिरण्यानामधीमहि ॥ भूरिदाऽअसिवृत्रहन् ॥ भूरिदाभूरिदेहि नोमादभ्रंभूर्याभर ॥ भूरिघेदिंद्रदित्ससि ॥ भूरिदाह्यसिश्रुतःपुरुत्राशूरवृत्रहन् ॥ आनोभजस्वराधसि ॥ प्रतेब भ्रूविचक्षणशंसामिगोषणोनपात् ॥ माभ्यांगाऽअनुशिश्रथः ॥ कनीनकेवविद्रधेनवेद्रुपदेऽअर्भके ॥ बभ्रूयामेषुशो भेते ॥ अरंमऽउस्रयाम्णेरमनुस्रयाम्णे ॥ बभ्रूयामेष्वस्रिधा ॥ २ ॥ आदधिक्राःशवसापंचकृष्टीःसूर्यइवज्योतिषा पस्ततान ॥ सहस्रसाःशतसावाज्यर्वापृणक्तुमध्वासमिमावचांसि ॥ आशुंदधिक्रांतमुनुष्टवामदिवस्पृथिव्याऽउतचं र्किराम ॥ उच्छंतीर्मामुषसःसूदयंत्वतिविश्वानिदुरितानिपर्षन् ॥ महश्चर्कर्म्यर्वतःक्रतुप्रादधिक्राव्णःपुरुवारस्यवृ ष्णः ॥ यंपूरुभ्योदीदिवांसंनाग्निंददथुर्मित्रावरुणाततुरिं ॥ योऽअश्वस्यदधिक्राव्णोऽअकारीत्समिद्धेऽअग्नाउषसो व्युष्टौ ॥ अनागसंतमदितिःकृणोतुसमित्रेणवरुणेनासजोषाः ॥ दधिक्राव्णऽइषऽऊर्जोमहोयदमन्महिमरुतांनाम

१ सहस्रंव्यतीनामित्यष्टानांवामदेवइंद्रोंत्ययोर्द्वयोरिंद्राश्वौगायत्री ॥ २ आदधिक्राइत्यस्यवामदेवोदधिक्रास्त्रिष्टुप ॥ ३ आशुमिति षळर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोदधिक्रास्त्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥

भद्रं ॥ स्वस्तयेवरुणंमित्रमग्निंहवामहऽइंद्रंवज्रंबाहुं ॥ इंद्रमिवेदुभयेविह्वयंतउदीराणायज्ञमुपप्रयंतः ॥ दधिक्रामुसू दनंमर्त्यायददथुर्मित्रावरुणानोऽअश्वं ॥ दधिक्राव्णोऽअका० ऋ० ॥ वायोशतंहरीणांयुवस्वपोष्याणां ॥ उतवाते सहस्रिणोरथऽआयातुपाजसा ॥ १ ॥ क्षेत्रस्यपतिना० क्षेत्रस्यपतेमधुमंतमूर्मिंधेनुरिवपयोऽअस्मासुधुक्ष्व ॥ मधु श्चुतंघृतमिवसुपूतमृतस्यनःपतयोमृळयंतु ॥ मधुमतीरोषधीर्द्यावआपोमधुमन्नोभवत्वंतरिक्षं ॥ क्षेत्रस्यपतिर्मधुमा न्नोऽअस्त्वरिष्यंतोऽअन्वेनंचरेम ॥ शुनंवाहाःशुनंनरःशुनंकृषतुलांगलं ॥ शुनंवरत्राबध्यंतांशुनमष्ट्रामुदिंगय ॥ शु नासीराविमांवाचंजुषेथांयद्दिविचक्रथुःपयः ॥ तेनेमामुपसिंचतं ॥ अर्वाचीसुभगेभवसीतेवंदामहेत्वा ॥ यथानःसु भगाससियथानःसुफलाससि ॥ इंद्रःसीतांनिगृह्णातुतांपूषानुयच्छतु ॥ सानःपयस्वतीदुहामुत्तरामुत्तरांसमां ॥ शु नंनःफालाविकृषंतुभूमिंशुनंकीनाशाऽअभियंतुवाहैः ॥ शुनंपर्जन्योमधुनापयोभिःशुनासीराशुनमस्मासुधत्तं ॥ १ ॥ सऽइज्जनेनसविशासजन्मनासपुत्रैर्वाजंभरतेधनानृभिः ॥ देवानांयःपितरमाविवासतिश्रद्धामनाहविषाब्रह्मणस्प

१ वायोशतंगौतमोवामदेवोवायुरनुष्टुप् ॥ २ क्षेत्रस्येत्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवामदेवआद्यास्तिस्रःक्षेत्रपतिदेवताकाःचतुर्थ्याःशुनःपंचम्यष्ट- म्योःशुनासीरौषष्ठीसप्तम्योःसीता आद्याचतुर्थीषष्ठीसप्तम्योनुष्टुभः द्वितीयातृतीयाष्टम्यस्त्रिष्टुभःपंचमीपुरउष्णिक् ॥ ३ सइज्जनेनेत्यस्य गृत्समदोब्रह्मणस्पतिर्जगती ॥

तिं ॥ १ ॥ त्वेषंगणंतवसंखादिहस्तंधुनिव्रतंमायिनंदातिवारं ॥ मयोभुवोयेऽअमितामहित्वावंदस्वविप्रतुविराधसोनृन् ॥ १ ॥ सोमारुद्राधारयेथामसुर्यं१प्रवामिष्टयोरमश्नुवंतु ॥ दमेदमेसप्तरत्नादधानाशंनोभूतंद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ सोमारुद्राविवृहतंविषूचीममीवायानोगयमाविवेश ॥ आरेबाधेथांनिर्ऋतिंपराचैरस्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्तं ॥ अवस्यतंमुचतंयंनोअस्तितनूषुबद्धंकृतमेनोअस्मत् ॥ तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमृळतंनः ॥ प्रनोमुंचतंवरुणस्यपाशाद्गोपायतंनःसुमनस्यमाना ॥ १ ॥ जीमूतस्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्मीयातिसमदामुपस्थे ॥ अनाविद्धयातन्वाजयत्वंसत्वावर्मणोमहिमापिपर्तु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिंजयेमधन्वनातीव्राःसमदोजयेम ॥ धनुःशत्रोरपकामंकृणोतिधन्वनासर्वाःप्रदिशोजयेम ॥ वक्ष्यंतीवेदागनीगंतिकर्णंप्रियंसखायंपरिषस्वजाना ॥ योषेवशिंक्तेविततधिधन्वन्ज्याऽइयंसमनेपारयंती ॥ तेऽआचरंतीसमनेवयोषा

१ त्वेषंगणमित्यस्यश्यावाश्वोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥ २ सोमारुद्राइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसोमारुद्रौत्रिष्टुप् ॥ ३ जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यपायुर्भारद्वाजःप्रथमादिक्रमेणवर्मधनुर्ज्याआर्त्नीइषुधिःषष्ठ्याःपूर्वार्धस्यसारथिरुत्तरार्धस्यरश्मयःअश्वाःरथःरथगोपाः-दशम्याब्राह्मणाःपितरोद्यावापृथिवीपूषाचततोद्वयोरिषवःप्रतोदःहस्तघ्नस्ततोद्वयोरिषवस्ततोब्रह्मणस्पतिरदितिश्चांत्येद्वेविश्वेदेवदेवताकेत्रिष्टुप्षष्ठीदशम्यौजगत्यौद्वादशीत्रयोदशीपंचदशीषोडश्यंत्यानुष्टुभःसप्तदशीपंक्तिः ॥

मातेवपुत्रंबिभृतामुपस्थे ॥ अपशत्रून्विध्यतांसंविदानेऽआर्त्नीऽइमेविष्फुरंतीऽअमित्रान् ॥ बह्वीनांपिता॰प्रसूतः ॥ रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्रकामयतेसुषारथिः ॥ अभीशूनांमहिमानंपनायतमनःपश्चादनुयच्छंतिरश्मयः ॥ तीव्रान्घोषान्कृण्वतेवृषपाणयोश्वारथेभिःसहवाजयंतः ॥ अवक्रामंतःप्रपदैरमित्रान्क्षिणंतिशत्रूँरनपव्ययंतः ॥ रथवाहनंहविरस्यनामयत्रायुधंनिहितमस्यवर्म ॥ तत्रारथमुपशग्मंसदेमविश्वाहावयंसुमनस्यमानाः॥स्वादुषंसदःपितरो॰ऋक् २ ॥ सुपर्णंवस्तेमृगोऽअस्यादंतोगोभिःसंनद्धापततिप्रसूता ॥ यत्रानरःसंचविचद्रवंतितत्रास्मभ्यमिषवःशर्मयंसन् ॥ ऋजीतेपरिवृङ्ग्धिनोश्मांभवतुनस्तनूः ॥ सोमोऽअधिब्रवीतुनोदितिःशर्मयच्छतु ॥ आजंघंतिसान्वेषांजघनाँऽउपजिघ्नते ॥ अश्वाजनिप्रचेतसोश्वान्त्समत्सुचोदय ॥ अहिरिवभोगैःपर्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः ॥ हस्तघ्नोविश्वावयुनानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः ॥ आलाक्तायारुरुशीर्ष्ण्यथोयस्याऽअयोमुखं ॥ इदंपर्जन्यरेतसऽइष्वैदेव्यैबृहन्नमः ॥ ५ ॥ अवसृष्टापरापतशरव्येब्रह्मसंशिते ॥ गच्छामित्रान्प्रपद्यस्वमामीषांकंचनोच्छिषः ॥ यत्रबाणाःसंपतंतिकुमाराविशिखाऽइव ॥ तत्रानोब्रह्मणस्पतिरदितिःशर्मयच्छतुविश्वाहाशर्मयच्छतु ॥ मर्माणितेवर्मणाछादयामिसोमस्त्वाराजामृतेनानुवस्तां ॥ उरोर्वरीयोवरुणस्तेकृणोतुजयंतंत्वानुदेवामदंतु ॥ योनस्वोअरणो॰ऋ

क् ॥ १ ॥ [1]इमोऽअग्नेवीततमानिहव्याजस्रोवक्षिदेवतातिमच्छ ॥ प्रतिनऽईंसुरभीणिव्यंतु ॥ [2]त्वमग्नेसुहवोरण्वसंदृ
क्सुदीतीसूनोसहसोदिदीहि ॥ मात्वेसचातनयेनित्यऽआधङ्मावीरोऽअस्मन्नर्योविदासीत् ॥ मानोऽअग्नेदुर्भृतये
सचैषुदेवेद्धेष्वग्निषुप्रवोचः ॥ मातेऽअस्मान्दुर्मतयोभृमाच्चिद्देवस्यसूनोसहसोनशंत ॥ समर्तोऽअग्नेस्वनीकरेवानम
र्त्येयऽआजुहोतिहव्यम् ॥ सदेवतावसुवनिंदधातियंसूरिरर्थीपृच्छमानऽएति ॥ महोनोऽअग्नेसुवितस्यविद्वान्रयिं
सूरिभ्यऽआवहाबृहंतं ॥ येनवयंसहसावन्मदेमाविक्षितासऽआयुषासुवीराः ॥ नूमेब्रह्माण्यग्नऽउच्छशाधित्वंदेवमघ
वद्भ्यःसुषूदः ॥ रातौस्यामोभयासऽआतेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १ ॥ [3]जुषस्वनःसमिधमग्नेऽअद्यशोचाबृहद्यज
तंधूममृण्वन् ॥ उपस्पृशद्दिव्यंसानुस्तूपैःसंरश्मिभिस्ततनःसूर्यस्य ॥ [4]यथावःस्वाहाग्नयेदाशेमपरीळाभिर्घृतवद्भिश्चह
व्यैः ॥ तेभिर्नोअग्नेऽअमितैर्महोभिःशतंपूर्भिरायसीभिर्निपाहि ॥ [5]नहिग्रभायारणःसुशेवोन्योदर्योमनसामंतवाऽउ॥
अधाचिदोकःपुनरित्सऽएत्यानोवाज्यभीषाळेतुनव्यः ॥ [6]प्रप्रायमग्निर्भरतस्यशृण्वेवियत्सूर्योनरोचतेबृहद्भाः ॥ अभि

१ इमोअग्नइत्यस्यमैत्रावरुणिर्वसिष्ठोग्निर्विराजः ॥ २ त्वमग्नेइतिपंचानांमैत्रावरुणिर्वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ जुषस्वनइत्यस्यवसिष्ठआ-
प्रियोतनूनपात्रिष्टुप् ॥ ४ यथावस्वाहेत्यस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ५ नहिग्रभेतिवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ६ प्रप्रायमग्निरित्यस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

यःपूरुंपृतनासुतस्थौद्युतानोदैव्योऽअतिथिःशुशोच ॥ [1]अग्नेयाहिदूत्यंमारिषण्योदेवाँऽअच्छाब्रह्मकृतागणेन ॥ सर
स्वतींमरुतोऽअश्विनापोयक्षिदेवान्रत्नधेयायविश्वान् ॥ [2]अग्निरीशेबृहतोऽअध्वरस्याग्निर्विश्वस्यहविषःकृतस्य ॥ क्र
तुंह्यस्यवसवोजुषंताथादेवादधिरेहव्यवाहं ॥ [3]समिधाजातवेदसेदेवायदेवहूतिभिः ॥ हविर्भिःशुक्रशोचिषेनमस्विनो
वयंदाशेमाग्नये ॥ [4]देवोवोद्रविणोदाःपूर्णांविवष्ट्यासिचं ॥ उद्वासिंचध्वमुपवापृणध्वमादिद्वोदेवऽओहते ॥ [5]त्वेह्य
त्पितरश्चिन्नऽइंद्रविश्वावामाजरितारोऽअसन्वन् ॥ त्वेगावःसुदुघास्त्वेह्यश्वास्त्वंवसुदेवयतेवनिष्ठः ॥ [6]यस्तिग्मशृं
गोवृषभोनभीमऽएकःकृष्टीश्च्यावयतिप्रविश्वाः ॥ यःशश्वतोऽअदाशुषोगयस्यप्रयंतासिसुष्वितरायवेदः ॥ [7]सनाता
तऽइंद्रभोजनानिरातहव्यायदाशुषेसुदासे ॥ वृष्णेतेहरीवृषणायुनज्मिव्यंतुब्रह्माणिपुरुशाकवाजं ॥ मातेऽअस्यांस
हसावन्परिष्टावघायभूमहरिवःपरादै ॥ त्रायस्वनोवृकेभिर्वरूथैस्तवप्रियासःसूरिषुस्याम ॥ प्रियासऽइत्तेमघवन्नभि
ष्टौनरोमदेमशरणेसखायः ॥ नितुर्वशंनियाद्वंशिशीह्यतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन् ॥ सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभिष्टौनरःशं
संत्युक्थशासऽउक्था ॥ येतेहवेभिर्विपणीँरदाशन्नस्मान्वृणीष्वयुज्यायतस्मै ॥ एतेस्तोमानरांनृतमतुभ्यमस्मद्र्यंचोद

१ अग्नेयाहीत्यस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ २ अग्निरीशेइतिवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ ३ समिधेतिवसिष्ठोग्निर्बृहती ॥ ४ देवोवइत्यस्यवसिष्ठो
ग्निःप्रगाथः ॥ ५ त्वेह्यदित्यस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ६ यस्तिग्मशृंगइत्यस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ७ सनाताेतिषण्णांवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

दंतोमघानि ॥ तेषामिंद्रवृत्रहत्येशिवोभूःसखाचशूरोविताचनृणां ॥ नूऽइंद्रशूरस्तवमानऽऊतीब्रह्मजूतस्तन्वावावृधस्व ॥ उपनोवाजान्मिमीह्युपस्तीन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १ ॥ [1]उग्रोजज्ञेवीर्यायस्वधावान्चक्रिरपोनर्योयत्करिष्यन् ॥ जग्मिर्युवानृषदनमवोभिस्त्रातानऽइंद्रऽएनसोमहश्चित् ॥ [2]असाविदेवंगोऽऋजीकमंधोन्यस्मिन्निंद्रोजनुषेमुवोच ॥ बोधामसित्वाहर्यश्वयज्ञैर्बोधानःस्तोममंधसोमदेषु ॥ [3]पिबासोममिंद्रमंदतुत्वायंतेसुषावहर्यश्वाद्रिः ॥ सोतुर्बाहुभ्यांसुयतोनार्वा ॥ [4]उदुब्रह्माण्यैरतश्रवस्येंद्रंसमर्येमहयावसिष्ठ ॥ आयोविश्वानिशवसाततानोपश्रोतामऽईवतोवचांसि ॥ [5]एवेदिंद्रंवृषणंवज्रबाहुंवसिष्ठासोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः ॥ सनःस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ [6]इंद्रंनरोनेमधिताहवंतेयत्पार्यायुनजंतेधियस्ताः ॥ शूरोनृषाताशवसश्चकानऽआगोमतिव्रजेभजात्वंनः ॥ [7]अयंसोमऽइंद्रतुभ्यंसुन्वऽआतुप्रयाहिहरिवस्तदोकाः ॥ पिबात्व१स्यसुषुतस्यचारोर्ददोमघानिमघवन्नियानः ॥ [8]कातेऽअस्त्यरंकृतिःसूक्तैःकदानूनंतेमघवन्दाशेम ॥ विश्वामतीराततनेत्वायाधामऽइंद्रशृणवोहवेमा ॥ [9]वयंतेतऽइंद्रये

---

१ उग्रोजज्ञइत्यस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ २ असाविदेवमित्यस्यवसि० ॥ ३ पिबासोममित्यस्यवसिष्ठइंद्रोविराट् ॥ ४ उदुब्रह्माणीत्यस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ५ एवेदिंद्रमित्यस्यवसि० ॥ ६ इंद्रंनरइत्यस्यवसिष्ठ० ॥ ७ अयंसोममित्यस्यवसिष्ठ० ॥ ८ कातइत्यस्यवसिष्ठ० ॥ ९ वयंतेतइत्यस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

चंदेवस्तवंतशूरददतोमघानि ॥ यच्छासूरिभ्यऽउपमंवरूथंस्वाभुवोजरणामश्नवंत ॥ [1]प्रवइंद्रायमादनंहर्यश्वायगायत ॥ सखायःसोमपाव्ने ॥ [2]मोषुत्वावाघतश्चनारेऽअस्मन्निरीरमन् ॥ आरात्ताच्चित्सधमादंनऽआगहीहवासन्नुपश्रुधि ॥ [3]अभित्वाशूरनोनुमोदुग्धाऽइवधेनवः ॥ ईशानमस्यजगतःस्वर्दृशमीशानमिंद्रतस्थुषः ॥ [4]अश्वावतीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः ॥ घृतंदुहानाविश्वतःप्रपीतायूयंपा० ॥ १ ॥ [5]आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञं ॥ वायोऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वयूयंपातस्व० ॥ [6]सस्तुमातासस्तुपितासस्तुश्वासस्तुविश्पतिः ॥ ससंतुसर्वेज्ञातयःसस्त्वयमभितोजनः ॥ यऽआस्तेयश्चचरतियश्चपश्यतिनोजनः ॥ तेषांसंहन्मोऽअक्षाणियथेदंहर्म्यंतथा ॥ सहस्रशृंगोवृषभोयःसमुद्रादुदाचरत् ॥ तेनासहस्येनावयंनिजनान्त्स्वापयामसि ॥ प्रोष्ठेशयावह्येशयानारीर्यास्तल्पशीवरीः ॥ स्त्रियोयाःपुण्यगंधास्ताःसर्वाःस्वापयामसि ॥ [7]पूषागाअन्वेतुनःपूषारक्षत्वर्वतः ॥ पूषावाजंसनोतुनः ॥ [8]कथाराधामसखायःस्तोमंमित्रस्यार्यम्णः ॥ महिप्सरोवरुणस्य ॥ [9]उतनोहिर्बुध्न्यःशृणोत्वजएकपा

---

१ प्रवइंद्रायेत्यस्यवसिष्ठइंद्रोगायत्री ॥ २ मोषुत्वेतिवसिष्ठइंद्रःप्रगाथः ॥ ३ अभित्वाशूरइत्यस्यवसिष्ठ० ॥ ४ अश्वावतीरित्यस्यवसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ॥ ५ आनोनियुद्भिरित्यस्यवसिष्ठोवायुस्त्रिष्टुप् ॥ ६ सस्तुमातेतिचतसृणांवसिष्ठःप्रस्वापिन्यउपनिषदोनुष्टुप् ॥ ७ पूषागाइत्यस्यभरद्वाजःपूषागायत्री ॥ ८ कथाराधामेत्यस्यकण्वोवरुणमित्रार्यमणोगायत्री ॥ ९ उतनोहिर्बुध्न्यइत्यस्यऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

त्पृथिवीसंमुद्रः ॥ विश्वेदेवाऋतावृधोहुवानास्तुतामंत्राःकविशस्ताअवंतु ॥ [1]समुद्रःसिंधूरजोअंतरिक्षमजएकंपात्तन यित्नुरर्णवः ॥ अहिर्बुध्न्यःशृणवद्वचांसिमेविश्वेदेवासउतसूरयोमम ॥ १ ॥ [2]यदर्जुनसारमेयदतःपिशंगयच्छसे ॥ वीवभ्राजंतऽऋष्टयऽउपस्रक्केषुबप्सतोनिषुस्वप ॥ स्तेनंरायसारमेयतस्करंवापुनःसर ॥ स्तोतृनिंद्रस्यरायसिकिमस्मा न्दुच्छुनायसेनिषुस्वप ॥ त्वंसूकरस्यदर्दृहितवदर्दर्तुसूकरः ॥ स्तोतृनिंद्रस्यराय० ॥ [3]इंद्राग्नीअवसागतमस्मभ्यंचर्ष णीसहा ॥ मानोदुःशंसईशत॥ [4]इंद्रायसुमदिन्तमंसोमंसोतावरेण्यम् ॥ शक्रऽएणंपीपयद्विश्वयाधियाहिन्वानंनवा जयुं ॥ [5]पिबात्वं१स्यगिर्वणःसुतस्यपूर्वपाऽइव ॥ परिष्कृतस्यरसिनऽइयमासुतिश्चारुर्मदायपत्यते ॥ [6]स्तुहिस्तुहीदे तेघातेमंहिष्ठासोमघोनां ॥ निंदिताश्वःप्रपथीपरमज्यामघस्यमेध्यातिथे ॥ आयदश्वान्वनन्वतःश्रद्धयाहंरथेरुहं ॥ उतवामस्यवसुनश्चिकेततियोऽअस्तियाद्वःपशुः ॥ यऽऋज्रामह्यंमामहेसहत्वचाहिरण्ययां ॥ एषविश्वान्यभ्यस्तुसौ भगासंगस्यस्वनद्रथः ॥ अधप्लायोगिरतिदासदन्यानासंगोऽअग्नेदशभिःसहस्रैः ॥ अधोक्षणोदशमह्यंरुशंतोनळाऽ

---

१ समुद्रःसिंधुरित्यस्यवसुकर्णोविश्वेदेवाजगती ॥ २ यदर्जुनेतितिसृणांवसिष्ठःप्रस्वापिन्यउपनिषदोबृहत्यः ॥ ३ इंद्राग्नीइत्यस्यवसिष्ठ इंद्राग्नीगायत्री ॥ ४ इंद्रायसुमदिंतममित्यस्यमेधातिथिमेध्यातिथींद्रोबृहती ॥ ५ पिबात्वेत्यस्यमेधातिथिमेध्यातिथींद्रोबृहती ॥ ६ स्तुहि स्तुहीतिपंचानांमेधातिथिमेध्यातिथीद्रोबृहत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

इवसरसोनिरतिष्ठन् ॥ अन्वस्यस्थूरंददृशेपुरस्तादनस्थऽऊरुरवरंबमाणः ॥ शश्वतीनार्यभिचक्ष्याहसुभद्रमर्यभोजनं बिभर्षि ॥ [1]इदंवसोसुतमंधःपिबासुपूर्णमुदरं ॥ अनाभयिन्ररिमाते ॥ [2]वयमुत्वातदिदर्थाऽइंद्रत्वायंतःसखायः ॥ क ण्वाऽउक्थेभिर्जरंते ॥ [3]मोष्वं१द्यदुर्हणावान्त्सायंकरदारेऽअस्मत् ॥ अश्रीरऽइवजामाता ॥ [4]मर्ताऽअमर्त्यस्यतेभूरि नाममनामहे॥ विप्रासोजातवेदसः॥१॥ [5]विप्रंविप्रासोवसेदेवंमर्तासऊतये ॥ अग्निंगीर्भिर्हवामहे ॥ आतेवत्सोमनो यमत्परमाच्चित्सधस्थात् ॥ अग्नेत्वांकामयागिरा ॥ [6]दुर्गेचिन्नःसुगंकृधिगृणानऽइंद्रगिर्वणः ॥ त्वंचमघवन्वशः ॥१॥ [7]यद्वाग्वदंत्यविचेतनानिराष्ट्रीदेवानांनिषसादमंद्रा ॥ चतस्रऽऊर्जंदुदुहेपयांसिक्वस्विदस्याःपरमंजगाम ॥ देवींवाच मजनयंतदेवास्तांविश्वरूपाःपशवोवदंति ॥ सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु ॥ २ ॥ [8]सहस्रधारेववतेस मस्वरन्दिवोनाकेमधुजिह्वाऽअसश्चतः ॥ अस्यस्पशोननिमिषंतिभूर्णयःपदेपदेपाशिनःसंतिसेतवः ॥ [9]अद्रिभिःसुतो

---

१ इदंवसोइत्यस्यमेधातिथिःप्रियमेधश्चांगिरसोगायत्री ॥ २ वयमुत्वाइत्यस्यमेधातिथि० ॥ ३ मोष्वेत्यस्यमेधातिथि० ॥ ४ मर्ताअ मर्त्यस्येत्यस्यकाण्वोवत्सोग्निर्गायत्री ॥ ५ विप्रंविप्रासइतिद्वयोःकाण्वोवत्सोग्निर्गायत्री ॥ ६ दुर्गेचिन्नइतिसुकक्षेंद्रोगायत्री ॥ ७ यद्वा ग्वदंतीतिद्वयोर्भार्गवोवाकूत्रिष्टुप् ॥ ८ सहस्रधारेत्यस्यांगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती ॥ ९ अद्रिभिःसुतइत्यस्यभार्गवःकविःपवमा नसोमोजगती ॥

मतिभिश्चनोहितःप्ररोचयन्रोदसीमातराशुचिः ॥ रोमाण्यव्यासमयाविधावतिमधोर्धारापिन्वमानादिवेदिवे ॥ १ ॥
[1]तपोष्पवित्रंवितंदिवस्पदेशोचंतोऽअस्यतंतवोव्यस्थिरन् ॥ अवंत्यस्यपवीतारमाशवोदिवस्पृष्ठमधितिष्ठंतिचेतसा ॥
अरूरुचदुषसःपृश्निरग्रियऽउक्षाबिभर्तिभुवनानिवाजयुः ॥ मायाविनोममिरेऽअस्यमाययानृचक्षसःपितरोगर्भमाद
धुः ॥ १ ॥ सस्रुषीस्तदपसोदिवानक्तंचसस्रुषीः ॥ वरेण्यक्रतूरहमादेवीरवसेहुवे ॥ १ ॥ अथअंत्येष्टिप्रयोगोपयुक्त
विशेषमंत्राः ॥ [2]परेयिवांसंप्रवतोमहीरनुबहुभ्यःपंथामनुपस्पशानं ॥ वैवस्वतंसंगमनंजनानांयमंराजानंहविषादुव
स्य ॥ [3]इमंयमप्रस्तरमाहिसीदांगिरोभिःपितृभिःसंविदानः ॥ आत्वामंत्राःकविशस्तावहंत्वेनाराजन्हविषामादय
स्व ॥ [4]अंगिरसोनःपितरोनवग्वाऽअथर्वाणोभृगवःसोम्यासः ॥ तेषांवयंसुमतौयज्ञियानामपिभद्रेसौमनसेस्याम ॥
प्रेहिप्रेहिपथिभिःपूर्व्येभिर्यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुः ॥ उभाराजानास्वधयामदंतायमंपश्यासिवरुणंचदेवं ॥ संगच्छस्व
पितृभिःसंयमेनेष्टापूर्तेनपरमेव्योमन् ॥ हित्वायावद्यंपुनरस्तमेहिसंगच्छस्वतन्वासुवर्चाः ॥ अपेतवीतविचसर्पताऽतो

१ तपोष्पवित्रमितिद्वयोरांगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती ॥ २ परेयिवांसमित्यस्यवैवस्वतोयमोयमस्त्रिष्टुप् ॥ ३ इमंयममित्यस्य वैवस्वतोयमोयमस्त्रिष्टुप् ॥ ४ अंगिरसोनइत्यादिसप्तानांवैवस्वतोयमःआद्यायाःपितरःद्वितीयादितिसृणांपितरोवापंचम्यादितिसृणां श्वानौत्रिष्टुप् ॥

स्माएतंपितरोलोकमक्रन् ॥ अहोभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तंयमोददात्यवसानमस्मै ॥ अतिद्रवसारमेयौश्वानौचतुरक्षौश
बलौसाधुनापथा ॥ अथापितॄन्त्सुविदत्राँऽउपेहियमेनयेसधमादंमदंति ॥ १ ॥ यौतेश्वानौयमरक्षितारौचतुरक्षौ
पथिरक्षीनृचक्षसौ ॥ ताभ्यामेनंपरिदेहिराजन्त्स्वस्तिचास्माऽअनमीवंचधेहि ॥ उरूणसावसुतृपाउदुंबलौयमस्यदू
तौचरतोजनाँऽअनु ॥ तावस्मभ्यंदृशयेसूर्यायपुनर्दातामसुमद्येहभद्रं ॥ १ ॥ दिविजाताअप्सुजातायाजाताओष
धीभ्यः ॥ अथोयाअग्निजाआपस्तानःशुंधंतुशुंधनीः ॥ [1]मैनमग्नेविदहोमाभिशोचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरं ॥ य
दाशृतंकृणवोजातवेदोथेमेनंप्रहिणुतात्पितृभ्यः ॥ शृतंयदाकरसिजातवेदोथेमेनंपरिदत्तात्पितृभ्यः ॥ यदागच्छा
त्यसुनीतिमेतामथादेवानांवशनीर्भवाति ॥ सूर्यंचक्षुर्गच्छतुवातमात्माद्यांचगच्छपृथिवींचधर्मणा ॥ अपोवा
गच्छयदितत्रतेहितमोषधीषुप्रतितिष्ठाशरीरैः ॥ अजोभागस्तपसातंतपस्वतंतेशोचिस्तपतुतंतेऽअर्चिः ॥ यास्तेशि
वास्तन्वोजातवेदस्ताभिर्वहैनंसुकृतामुलोकं ॥ अवसृजपुनरग्नेपितृभ्योयस्तआहुतश्चरतिस्वधाभिः ॥ आयुर्वसानऽउ
पवेतुशेषःसंगच्छतांतन्वाजातवेदः ॥ ४ ॥ यत्तेकृष्णःशकुनऽआतुतोदपिपीलःसर्पउतवाश्वापदः ॥ अग्निष्टद्विश्वाद
गदंकृणोतुसोमश्चयोब्राह्मणाँऽआविवेश ॥ अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्ययस्वसंप्रोर्णुष्वपीवसामेदसाच ॥ नेत्त्वाधृष्णुर्हरसा

१ मैनमग्नइतिदशानांयामायनोदमनोग्निस्त्रिष्टुप् ।

जहृषाणोदधृग्विधक्ष्यन्पर्यङ्खयाते ॥ इममंग्नेचमसंमाविजिह्वरःप्रियोदेवानामुतसोम्यानां ॥ एषयश्चमसोदेवपानस्त स्मिन्देवाऽअमृतामादयंते ॥ क्रव्यादमग्निंप्रहिणोमिदूरंयमराज्ञोगच्छतुरिप्रवाहः ॥ इहैवायमितरोजातवेदादेवेभ्यो हव्यंवहतुप्रजानन् ॥ योऽअग्निःक्रव्यात्प्रविवेशवोगृहमिमंपश्यन्नितरंजातवेदसं ॥ तंहरामिपितृयज्ञायदेवंसघर्ममिं न्वात्परमेसधस्थे ॥ ५ ॥ [1]उशंतस्त्वानिधीमह्युशंतःसमिधीमहि ॥ उशन्नुशतऽआवहपितॄन्हविषेऽअत्तवे ॥ शीतिके शीतिकावतिह्लादिकेह्लादिकावति ॥ मंडूक्याऽ३ुसुसंगमऽइमंस्व१ग्निंहर्षय ॥ [2]पूषात्वेतश्च्यावयतुप्रविद्वाननष्टपशुर्भुव नस्यगोपाः ॥ सत्वैतेभ्यःपरिददत्पितृभ्योग्निर्देवेभ्यःसुविदत्रियेभ्यः ॥ आयुर्विश्वायुःपरिपासतित्वापूषात्वापातुप्रप थेपुरस्तात् ॥ यत्रासतेसुकृतोयत्रतेययुस्तत्रत्वादेवःसविताद्धातु ॥ पूषेमाआशाअनुवेदसर्वाःसोऽअस्माँऽअभयत मेननेषत् ॥ स्वस्तिदाऽआघृणिःसर्ववीरोप्रयुच्छन्पुरएतुप्रजानन् ॥ प्रपथेपथामजनिष्टपूषाप्रपथेदिवःप्रपथेपृथि व्याः ॥ उभेऽअभिप्रियतमेसधस्थेआचपराचचरतिप्रजानन् ॥ १ ॥ [3]आपोअस्मान्मातरःशुंधयंतुघृतेननोघृतप्वःपुनं तु ॥ विश्वंहिरिप्रंप्रवहंतिदेवीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतएमि ॥ [4]परंमृत्योऽअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वइतरोदेवयानात् ॥ चक्षु

१ उशंतइत्यस्यशीतिकेशीत्यस्यचयामायनोदमनोग्निरनुष्टुप् ॥ २ पूषात्वेतइत्यादिचतसृणांयमोयामायनोदेवश्रवापूषात्रिष्टुप् ॥ ३ आपोअस्मानित्यस्ययमोयामायनोदेवश्रवाआपस्त्रिष्टुप् ॥ ४ परंमृत्योइतिचतसृणांयामायनःसंकुसुकोमृत्युस्त्रिष्टुप् ॥

ष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवीरान् ॥ मृत्योःपदंयोपयंतोयदैतद्राघीयआयुःप्रतरंदधानाः ॥ आप्या यमानाःप्रजयाधनेनशुद्धाःपूताभवतयज्ञियासः ॥ इमेजीवाविमृतैराववृत्रन्नभूद्भद्रादेवहूतिर्नोऽअद्य ॥ प्रांचोऽअ गामनृतयेहसायद्राघीयआयुःप्रतरंदधानाः ॥ इमंजीवेभ्यःपरिधिंदधामिमैषांनुगादपरोऽअर्थमेतं ॥ शतंजीवंतुश रदःपुरूचीरंतर्मृत्युंदधतांपर्वतेन ॥ २ ॥ [1]इमानारीरविधवाःसुपत्नीरांजनेनसर्पिषासंविशंतु ॥ अनश्रवोनमीवाःसुर त्नाआरोहंतुजनयोयोनिमग्रे ॥ उदीर्ष्वनार्यभिजीवलोकंगतासुमेतमुपशेषएहि ॥ हस्तग्राभस्यदिधिषोस्तवेदंपत्युर्ज नित्वमभिसंबभूथ ॥ [2]उपसर्पमातरंभूमिमेतामुरुव्यचसंपृथिवींसुशेवां ॥ ऊर्णम्रदायुवतिर्दक्षिणावतएषात्वापातुनि र्ऋतेरुपस्थात् ॥ उच्छ्वंचस्वपृथिविमानिबाधथाःसूपायनास्मैभवसूपवंचना ॥ मातापुत्रंयथासिचाभ्येनंभूमऊर्णुहि ॥ उच्छ्वंचमानापृथिवीसुतिष्ठतुसहस्रंमितउपहिश्रयंतां ॥ तेगृहासोघृतश्चुतोभवंतुविश्वाहास्मैशरणाःसंत्वत्र ॥ उत्तेस्त भ्नामिपृथिवींत्वत्परीमंलोगंनिदधन्मोअहंरिषं ॥ एतांस्थूणांपितरोधारयंतुतेत्रायमःसादनातेमिनोतु ॥ प्रतीचीने

१ इमानारीरितिद्वयोर्यामायनःसंकुसुकःपितृयज्ञस्त्रिष्टुप् ॥ २ उपसर्पेतिपंचानांयामायनःसंकुसुकःपितृयज्ञदेवतांत्याप्रजापति र्वात्रिष्टुप्द्वितीयाप्रस्तारपंक्तिःचतुर्थीजगत्यंत्यानुष्टुप् ॥

मामहनीष्वाःपर्णमिवादधुः ॥ प्रतीचींजग्रभावाचमश्वंरशनयायथा ॥ ४ ॥ [1]निवर्तध्वंमानुगातास्मान्त्सिषक्तरेवतीः ॥ अग्नींषोमापुनर्वसूऽअस्मेधारयतंरयिं ॥ पुनरेनानिवर्तयपुनरेनान्याकुरु ॥ इंद्रएणानियच्छत्वग्निरेनाउपाजतु ॥ पुनरेतानिवर्ततामस्मिन्पुष्यंतुगोपतौ ॥ इहैवाग्नेनिधारयेहतिष्ठतुयारयिः ॥ यन्नियानंन्ययनंसंज्ञानंयत्परायणं ॥ आवर्तनंनिवर्तनंयोगोपाऽअपितंहुवे ॥ यउदानड्व्ययनंयउदानट्परायणं ॥ आवर्तनंनिवर्तनमपिगोपानिवर्ततां ॥ आनिवर्तनिवर्तयपुनर्नइंद्रगादेहि ॥ जीवाभिर्भुनजामहै ॥ परिवोविश्वतोदधऽऊर्जाघृतेनपयसा ॥ येदेवाःकेचयज्ञियास्तेरय्यासंसृजंतुनः ॥ आनिवर्तनवर्तयनिनिवर्तनवर्तय ॥ भूम्याश्चतस्रःप्रदिशस्ताभ्यएनानिवर्तय ॥ ॥ १ ॥ [2]भद्रंनोऽअपिवातयमनः ॥ १ ॥ [3]एमाऽअग्मन्रेवतीर्जीवधन्याऽअध्वर्यवःसादयतासखायः ॥ निबर्हिषिधत्तनसोम्यासोपांनप्त्रासंविदानासऽएनाः ॥ आग्मन्नापऽउशतीर्बर्हिरेदंन्यध्वरेऽअसदन्देवयंतीः ॥ अध्वर्यवःसुनुतेंद्रायसोममभूदुवःसुशकादेवयज्या ॥ ४ ॥ [4]प्रसुग्मंताधिय० ऋ० १ ॥ वींद्रयासिदिव्यानिरोचनाविपार्थिवानिर

१ निवर्तध्वमित्यष्टर्चस्यसूक्तस्ययामायनोमथितोभृगुर्वारुणिर्भार्गवश्च्यवनोवाआपोवागौर्वानुष्टुबाद्यस्योत्तरार्धर्चस्याग्नीषोमौवाषष्ठीगायत्री ॥ २ भद्रंनइत्यस्यैंद्रोविमदःप्राजापत्योवावासुक्रोवसुकृद्वाग्न्येकपदाविराट् ॥ ३ एमाअग्मन्निति द्वयोरैलूषःकवषआपोपान्नपाद्वात्रिष्टुप् ॥ ४ प्रसुग्मंतेतिनवर्चस्यसूक्तस्यकवषइंद्रस्त्रिष्टुबाद्याःपंचजगत्यः ॥

जंसापुरुष्टुत ॥ येत्वावहंतिमुहुरध्वराँऽउपतेसुवन्वंतुवग्वनाँऽअराधसः ॥ तदिन्मेच्छन्त्सद्वपुषोवपुष्टरंपुत्रोयज्जानंपित्रोरधीयति ॥ जायापतिंवहतिवग्नुनासुमत्पुंसऽइद्भद्रोवहतुःपरिष्कृतः ॥ तदित्सधस्थमभिचारुदीधयगावोयच्छासन्वहतुंनधेनवः ॥ मातायन्मंतुर्यूथस्यपूर्व्याभिवाणस्यसप्तधातुरिज्जनः ॥ प्रवोच्छारिरिचेदेवयुष्पदमेकोरुद्रेभिर्यातितुर्वणिः ॥ जरावायेष्वमृतेषुदावनेपरिवऽऊमेभ्यःसिंचतामधु ॥५ ॥ निधीयमानमपगूळ्हमप्सुप्रमेदेवानांव्रतपाऽउवाच ॥ इंद्रोविद्वाँऽअनुहित्वाचचक्षतेनाहमग्नेऽअनुशिष्टऽआगां ॥ अक्षेत्रवित्क्षेत्रविदंह्यप्राट्सप्रैतिक्षेत्रविदानुशिष्टः ॥ एतद्वैभद्रमनुशासनस्योतस्रुतिंविंदत्यंजसीनां ॥ अद्येदुप्राणीदममन्निमाहापीवृतोऽअधयन्मातुरूधः ॥ एमेनमापजरिमायुवानमहेळन्वसुःसुमनाबभूव ॥ एतानिभद्राकलशक्रियामकुरुश्रवणददतोमघानि ॥ दानऽइद्वोमघवानःसोऽअस्त्वयंचसोमोहृदियंबिभर्मि ॥ [1]जीवंरुदंतिविमयंतेऽअध्वरेदीर्घामनुप्रसितिंदीधियुर्नरः ॥ वामंपितृभ्योऽयइदंसमेरिरेमयःपतिभ्योजनयःपरिष्वजे ॥ [2]त्वंविश्वादधिषेकेवलानियान्याविर्याचगुहावसूनि ॥ काममिन्मेमघवन्माविताारिस्त्वमाज्ञातात्वमिंद्रासिदाता ॥ [3]माप्रगामपथोवयंमायज्ञादिंद्रसोमिनः ॥ मांतस्थुर्नोऽअरातयः ॥ यो

१ जीवंरुदंतीत्यस्यघोषाश्विनौजगती ॥ २ त्वंविश्वेत्यस्यवामदेवोबृहदुक्थइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥ ३ माप्रगामेतिद्वयोर्गौपायनाबंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चविश्वेदेवागायत्री ॥

यज्ञस्यंप्रसाधंनस्तंतुर्देवेष्वाततः ॥ तमाहुतंनशीमहि ॥ १ ॥ [1]यत्तेयमंवैवस्वतंमनोंजगामंदूरकम् ॥ तत्तआवर्तयाम सीहक्षयांयजीवसें ॥ यत्तेदिवंयत्पृथिवींमनोंज० ॥ तत्तआ० ॥ यत्तेभूमिंचतुर्भृष्टिंमनोंज० ॥ तत्त० ॥ यत्तेचतं स्रःप्रदिशोमनोंज० ॥ तत्त० ॥ यत्तेसमुद्रमंर्णवंमनोंज० ॥ तत्तआ० ॥ यत्तेमरींचिःप्रवतोमनों० ॥ तत्त० ॥ १ ॥ यत्तेंअपोयदोषंधीर्ममनों० ॥ तत्त० ॥ यत्तेसूर्यंयदुषसंमनोंज० ॥ तत्तआ० ॥ यत्तेपर्वंतान्बृहतोमनों० ॥ तत्त० ॥ यत्तेविश्वंमिदंजगन्मनों० ॥ तत्त०॥ यत्तेपराःपरावतोमनोंज० ॥ तत्तआ० ॥ यत्तेंभूतंचभव्यंचमनों० ॥ तत्त० ॥ ॥ २ ॥ [2]प्रेतार्यायुःप्रतरंनवींयःस्थातांरेवक्रतुंमतारथंस्य ॥ अधच्यवांनउत्तंवीत्यर्थंपरातरंसुनिर्ऋंतिर्जिहीतां ॥ सा मन्नुरायेनिंधिमंन्वन्नंकरांमहेसुपुरुधश्रवांसि ॥ तानोविश्वांनिजरितामंमत्तुपरातरं० ॥ अभीष्वं१र्यःपौंस्यैर्भवेमद्यौ र्नभूमिंगिरयोनाज्रान् ॥ तानोविश्वांनिजरिताचिंकेतपरा० ॥ मोषुणंःसोममृत्यवेपरांदाःपश्येंमनुसूर्यंमुच्चरंतं ॥ द्यु भिर्हितोजंरिमासूनोंअस्तुपरा० ॥ असुंनीतेमनोंअस्मासुंधारयजीवातंवेसुप्रतिरानआयुः ॥ रारंधिनःसूर्यस्यसंदृशि घृतेनत्वंतन्वंवर्धयस्व ॥ १ ॥ असुंनीतेपुनंरस्मासुचक्षुःपुनंःप्राणमिहनोंधेहिभोगं ॥ ज्योक्पंश्येमसूर्यंमुच्चरंतमनुंमते

१ यत्तेयममितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यबंध्वादयोमनआवर्तनमनुष्टुप् ॥ २ प्रतारीतिदशर्चस्यसूक्तस्यबंध्वादयःचतसृणांनिर्ऋतिश्चतुर्थ्याः सोमश्चपंचमीषष्ठ्योरसुनीतिःसप्तम्यालिंगोक्तादेवतास्ततस्तिसृणांद्यावापृथिवीत्रिष्टुप्अष्टम्यादीनांपंक्तिमहापंक्तिपंक्तिपंक्त्युत्तराः ॥

मृळयांनःस्वस्ति ॥ पुनंर्नोंऽअसुंपृथिवीदंदातुपुनर्द्यौर्देवीपुनंरंतरिंक्षं ॥ पुनंर्नःसोमंस्तन्वंददातुपुनंःपूषापथ्यां३यास्व स्तिः ॥ शंरोदंसीसुबंधवेयह्वीऋतस्यंमातरां ॥ भरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनामंमत् ॥ अवंद्वके अवंत्रिकादिवश्चरंतिभेषजा ॥ क्षमाचंरिष्णवेंकंकंभरंताम० ॥ समिंद्रेरयगामंनड्वाहंयआवंहदुशीनरांण्याअनंः ॥ भरंता० ॥ [1]आजनंत्वेषसंदृशंमाहींनानामुपंस्तुतं ॥ अगंन्मबिभ्रंतोनमंः ॥ १ ॥ [2]देवानांनुवयंजानाप्रवोंचामवि पन्ययां ॥ उक्थेषुंशस्यमांनेषुयःपश्यादुत्तंरेयुगे ॥ ब्रह्मंणस्पतिंरेतासंकर्मारंऽइवाधमत् ॥ देवानांपूर्व्येयुगेसंतःसदं जायत ॥ देवानांयुगेप्रंथमेसंतःसदंजायत ॥ तदाशाऽअन्वंजायंततदुत्तानपंदस्परिं ॥ भूर्जंज्ञउत्तानपंदोभुवऽआ शांऽअजायंत ॥ अदिंतेर्दक्षोंऽअजायतदक्षाद्वदिंतिःपरिं ॥ अदिंतिर्ह्यजंनिष्टदक्षयादुंहितातवं ॥ तांदेवाऽअन्वंजा यंतभद्राऽअमृतंबंधवः ॥ १ ॥ सितासिंतेसरितेयत्रंसंगथेतत्रांप्लुतासोदिवमुत्पंतंति ॥ येवैतन्वं१विसृजंतिधीरास्ते जनांसोऽअमृतत्वंभंजंते ॥ [3]विहिसोतोरसृक्षतनेंद्रंदेवमंमंसत ॥ यत्रामंदद्वृषाकंपिरर्यःपुष्टेषुमत्संखाविश्वंस्मादिंद्रऽउ त्तंरः ॥ पराहींद्रधावंसिवृषाकंपेरतिव्याथिंः ॥ नोऽअहप्रविंदस्यन्यत्रसोमंपीतयेविश्वंस्मा० ॥ किमयंत्वांवृषाकंपिश्च

१ आजनमित्यस्यबंध्वादयोगौपायनाअसमातिर्गायत्री ॥ २ देवानामितिपंचानांलौक्योबृहस्पतिरांगिरसोवादाक्षायण्यदितिर्वादे वाअनुष्टुप् ॥ ३ विहिसोतोरितित्रयोविंशत्यृचस्यसूक्तस्यैंद्रोवृषाकपिरिंद्राणींद्रश्चपंक्तिः ॥

कारहरितोमृगः ॥ यस्माऽइरस्यसीदुन्व१र्योवापुष्टिमद्वसुविश्वस्मा० ॥ यमिमंत्वंवृषाकपिंप्रियामिंद्राभिरक्षसि ॥ श्वान्वस्यजंभिषदपिकर्णेवराहयुर्विश्वस्मा० ॥ प्रियातष्टानिमेकपिर्व्यक्ताव्यदूदुषत् ॥ शिरोन्वस्यराविषंनसुगंदुष्कृतेंभुवंविश्वस्मा० ॥ १ ॥ नमत्स्त्रीसुभसत्तरानसुयाशुतराभुवत् ॥ नमत्प्रतिच्यवीयसीनसक्थ्युद्यमीयसीविश्वस्मादिं० ॥ उवेऽअंबसुलाभिकेयथेवांगभविष्यति ॥ भसन्मेऽअंबसक्थिमेशिरोमेवीवहृष्यतिविश्वस्मा० ॥ किंसुबाहोस्वंगुरेपृथुष्टोपृथुजाघने ॥ किंशूरपत्निनस्त्वमभ्यमीषिवृषाकपिंविश्वस्मा० ॥ अवीरामिवमामयंशरारुरभिमन्यते ॥ उताहमस्मिवीरिणींद्रपत्नीमरुत्सखाविश्वस्मा० ॥ संहोत्रंस्मपुरानारीसमनंवावगच्छति ॥ वेधाऽऋतस्यवीरिणींद्रपत्नीमहीयतेविश्वस्मा० ॥ २ ॥ इंद्राणीमासुनारिषु० ऋ० १ ॥ नाहमिंद्राणिरारणसख्युर्वृषाकपेर्ऋते ॥ यस्येदमप्यंहविःप्रियंदेवेषुगच्छतिविश्वस्मा० ॥ वृषाकपायिरेवतिसुपुत्रऽआदुसुस्नुषे ॥ घसंत्तऽइंद्रऽउक्षणःप्रियंकाचित्करंहविर्विश्वस्मा० ॥ उक्ष्णोहिमेपंचदशसाकंपचंतिविंशतिं ॥ उताहमद्मिपीवइदुभाकुक्षीपृणंतिमेविश्वस्मा० ॥ वृषभोनतिग्मश्रृंगोंतर्यूथेषुरोरुवत् ॥ मंथस्तऽइंद्रशंहृदेयंतेसुनोतिभावयुर्विश्वस्मादिं० ॥ ३ ॥ नसेशेयस्यरंबतेंतरासक्थ्याकपृत् ॥ सेदीशेयस्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभतेविश्वस्मा० ॥ नसेशेयस्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभते ॥ सेदीशेयस्यरंबतेंतरासक्थ्याकपृद्विश्वस्मा० ॥ अयमिंद्रवृषाकपिःपरस्वंतंहतंविदत् ॥ असिंसूनांनवंचरुमादेधस्यानऽआचितंविश्वस्मादिं० ॥ अयमेमिविचाकशद्विचिन्वन्दासमार्यं ॥ पिबामिपाकसुत्वनोभिधीरमचाकशंविश्वस्मा० ॥ धन्वचयत्कृंतत्रंचकतिस्वित्तावियोजना ॥ नेदीयसोवृषाकपेस्तमेहिगृहाँउपविश्वस्मा० ॥ पुनरेहिवृषाकपेसुवितार्कल्पयावहै ॥ यऽएषःस्वप्ननंशनोस्तमेषिपथापुनर्विश्वस्मा० ॥ यदुदंचोवृषाकपेगृहमिंद्राजगंतन ॥ क्व१स्यपुल्वघोमृगःकमगंजनयोपनोविश्वस्मा० ॥ पर्शुर्हनाममानवीसाकंससूवविंशतिं ॥ भद्रंभलत्यस्याऽअभूद्यस्याऽउदरमामयद्विश्वस्मादिं० ॥४॥ मूर्धाभुवोभवतिनक्तमग्निस्ततःसूर्योजायतेप्रातरुद्यन् ॥ मायामूतुयज्ञियानामेतामपोयत्तूर्णिश्चरतिप्रजानन् ॥ दृशेन्योयोमहिनासमिद्धोरोचतदिवियोनिर्विभावा ॥ तस्मिन्नग्नौसूक्तवाकेनदेवाहविर्विश्वऽआजुहवुस्तनूपाः॥ सूक्तवाकंप्रथममादिदग्निमादिद्धविरजनयंतदेवाः ॥ सऽएषांयज्ञोऽअभवत्तनूपास्तंद्यौर्वेदतंपृथिवीतमापः ॥ यंदेवासोजनयंताग्निंयस्मिन्नाजुहवुर्भुवनानिविश्वा ॥ सोऽअर्चिषापृथिवींद्यामुतेमामृजूयमानोऽअतपन्महित्वा ॥ स्तोमेनहिदिविदेवासोऽअग्निमजीजनञ्छक्तिभीरोदसिप्रां ॥ तमूऽअकृण्वन्त्रेधाभुवेकंसऽओषधीःपचतिविश्वरूपाः ॥ ११ ॥ यदेदेनमदधुर्यज्ञियासोदिविदेवाःसूर्यमादितेयं ॥ यदाचरिष्णूमिथुनावभूतामादित्प्रापश्यन्भुवनानिविश्वा ॥ विश्वस्माऽअग्निंभुवनायदेवावैश्वानरंकेतुमह्नामकृण्वन् ॥ आयस्ततानोषसोविभातीरपोऊर्णोतितमोऽअ

१ मूर्धाभुवइतिषोडशानामांगिरसोमूर्धन्वान्वामदेव्योवासूर्यवैश्वानरौत्रिष्टुप् ॥

चिंषायन् ॥ वैश्वानरंकवयोयज्ञियासोग्निंदेवाऽअंजनयन्नजुर्यं ॥ नक्षंत्रंप्रत्नममिंनच्चरिष्णुयक्षस्याध्यंक्षंतविषंबृहंतं ॥ वैश्वानरंविश्वहांदीदिवांसंमंत्रैरग्निंकविमच्छावदामः ॥ योमंहिम्नापरिबभूवोर्वीउतावस्तांदुतदेवःपरस्तात् ॥ द्वेस्रुतीऽअंश्रृणवंपितृणामहंदेवानामुतमर्त्यानां ॥ ताभ्यामिदंविश्वमेजत्समेतियदंतरापितरंमातरंच ॥ १२ ॥ द्वेसंमीचीबिंभृतश्चरंतंशीर्षतोजातंमनंसाविमृष्टं ॥ सप्रत्यङ्विश्वाभुवनानितस्थावप्रयुच्छन्तरणिर्भ्राजमानः ॥ यत्रावदेंतेऽअवरःपरंश्चयज्ञन्योःकतरोनौविवेद ॥ आशेकुरित्संधमादंसखायोनक्षंतयज्ञंकइदंविवोचत् ॥ कत्यग्नयःकतिसूर्यासःकत्युषासःकत्युस्विदापः ॥ नोपस्पिजंवःपितरोवदामिपृच्छामिवःकवयोविद्मनेकं ॥ यावन्मात्रमुषसोनप्रतीकंसुपर्ण्योंउवसंतेमातरिश्वः । तावद्दधात्युपयज्ञमायन्ब्राह्मणोहोतुरवरोनिषीदन् ॥ १३ ॥ [1]प्रैतेवंदंतुप्रवयंवंदामग्रावभ्योवाचंवदतावदंद्भ्यः ॥ यदंद्रयःपर्वताःसाकमाशवःश्लोकंघोषंभरथेंद्रायसोमिनः ॥ १ ॥ [2]हयेजायेमनंसातिष्ठघोरेवचांसिमिश्राकृणवावहैनु ॥ ननौमंत्राऽअनुंदितासएतेमयस्करन्परंतरेचनाहन् ॥ [3]यासुजूर्णिःश्रेणिःसुम्नऽआपिर्ह्रदेचक्षुर्नग्रंथिनीचरण्युः ॥ ताऽअंजयोरुणयोनसंस्रुःश्रियेगावोनधेनवोनवंत ॥ [4]कदासूनुःपितरंजातइच्छाच्चक्रंना

१ प्रैतेवदंत्वित्यस्यकाद्रवेयोर्बुदःसर्पोग्रावाणोजगती ॥ २ हयेजायेइत्यस्यैलःपुरूरवाउर्वशीत्रिष्टुप् ॥ ३ यासुजूर्णिरित्यस्यैलःपुरूरवाउर्वशीत्रिष्टुप् ॥ ४ कदासूनुरित्यस्यैलःपुरूरवाउर्वशीत्रिष्टुप् ॥

श्रुवर्तयद्विजानन् ॥ कोदंपतीसमंनसावियूयोदधयदग्निःश्वशुरेषुदीदयत् ॥ [1]प्रतिब्रवाणिवर्तयंतेऽअश्रुचक्रंनक्रंदद्दाध्यैशिवायै ॥ प्रतत्तेहिनवायंत्तेऽअस्मेपरेह्यस्तंनहिमूरमापः ॥ १ ॥ [2]प्रतेमहेविदथेशंसिषंहरीप्रतेवन्वेवनुषोहर्यतंमदं ॥ घृतंनयोहरिभिश्चारुसेचंतऽआत्वाविशंतुहरिवर्पसंगिरः ॥ हरिंहियोनिमभियेसमस्वरन्हिन्वंतोहरीदिव्यंयथासदः ॥ आयंपृणंतिहरिभिर्नधेनवऽइंद्रायशूषंहरिवंतमर्चत ॥ सोऽअस्यवज्रोहरितोयऽआयसोहरिर्निकामोहरिरागभस्त्योः ॥ द्युम्नीसुशिप्रोहरिमन्युसायकऽइंद्रेनिरूपाहरितामिमिक्षिरे ॥ दिविनकेतुरधिधायिहर्यतोविव्यचद्वज्रोहरितोनरंह्या ॥ तुददहिंहरिशिप्रोयऽआयसःसहस्रशोकाऽअभवद्धरिंभरः ॥ त्वंत्वमहर्यथाऽउपस्तुतःपूर्वेभिरिंद्रहरिकेशयज्वभिः ॥ त्वंहर्यसितवविश्वमुक्थ्य१मसामिराधोहरिजातहर्यतं ॥ २ ॥ तावज्रिणंमंदिनंस्तोम्यंमदऽइंद्ररथेवहतोहर्यताहरी ॥ पुरूण्यस्मैसवनानिहर्यतऽइंद्रायसोमाहरयोदधन्विरे ॥ अरंकामायहरयोदधन्विरेस्थिरायहिन्वन्हरयोहरीतुरा ॥ अर्वद्भिर्योहरिभिर्जोषमीयतेसोअस्यकामंहरिवंतमानशे ॥ हरिश्मशारुर्हरिकेशऽआयसस्तुरस्पेयेयोऽहरिपाऽअवर्धत ॥ अर्वद्भिर्योहरिभिर्वाजिनीवसुरतिविश्वादुरितापारिषद्धरी ॥ स्रुवेवयस्यहरिणीविपेततुः

१ प्रतिब्रवाणीत्यस्योर्वशीऋषिकापुरूरवोदेवतात्रिष्टुप् ॥ २ प्रतेमहइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यऐंद्रोबरुःसर्वहरिर्वाइंद्रोहरिस्तुतिर्जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

शिप्रेवाजायहरिणीदविध्वतः ॥ प्रयत्कृतेचमसेमर्मृजद्धरीपीत्वामदस्यहर्यतस्यांधसः ॥ उतस्मसद्मंहर्यतस्यपस्त्योरु
रत्योनवाजंहरिवाँऽअचिक्रदत् ॥ महीचिद्धिधिषणाहर्यदोजसाबृहद्वयोदधिषेहर्यतश्चिदा ॥ ३ ॥ आरोदसीहर्यमा
णोमहित्वानव्यंनव्यंहर्यसिमन्मनुप्रियं ॥ प्रपस्त्यमसुरहर्यतंगोराविष्कृधिहरयेसूर्याय ॥ आत्वाहर्यतंप्रयुजोजनानां
रथेवहंतुहरिशिप्रमिंद्र ॥ पिबायथाप्रतिभृतस्यमध्वोहर्यन्यज्ञंसधमादेदशोणिं ॥ अपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामथोऽइ
दंसवनंकेवलंते ॥ ममद्धिसोमंमधुमंतमिंद्रसत्रावृषन्जठरआवृषस्व ॥४॥ बृहस्पतेप्रतिमेदेवतामिहिमित्रोवायद्वरुणो
वासिपूषा ॥ आदित्यैर्वायद्वसुभिर्मरुत्वान्त्सपर्जन्यंशंतनवेवृषाय ॥ आदेवोदूतोअजिरश्चिकित्वान्त्वद्देवापेऽअभि
मामगच्छत् ॥ प्रतीचीनःप्रतिमामावृत्स्वदधामितेद्युमतींवाचमासन् ॥ अस्मेधेहिद्युमतींवाचमासन्बृहस्पतेऽअन
मीवामिषिरां ॥ ययावृष्टिंशंतनवेवनावदिवोद्रप्सोमधुमाँऽआविवेश ॥ आनोद्रप्सामधुमंतोविशंत्विंद्रदेह्यधिरथं
सहस्रं ॥ निषीदहोत्रमृतुथायजस्वदेवान्देवापेहविषासपर्य ॥ आर्ष्टिषेणोहोत्रमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिंचिकि
त्वान् ॥ सऽउत्तरस्मादधरंसमुद्रमपोदिव्याऽअसृजद्वर्ष्याऽअभि ॥ अस्मिन्त्समुद्रेऽअध्युत्तरस्मिन्नापोदेवेभिर्निवृताऽ
अतिष्ठन् ॥ ताऽअद्रवन्नार्ष्टिषेणेनसृष्टादेवापिनाप्रेषितामृक्षिणीषु ॥ ५ ॥ यद्देवापिःशंतनवेपुरोहितोहोत्रायवृतः

१ बृहस्पतइतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यार्ष्टिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

कृपयन्नदीधेत् ॥ देवश्रुतंवृष्टिवनिंरराणोबृहस्पतिर्वाचमस्माऽअयच्छत् ॥ यंत्वादेवापिःशुशुचानोऽअग्नआर्ष्टिषेणो
मनुष्यःसमीधे ॥ विश्वेभिर्देवैरनुमद्यमानःप्रपर्जन्यमीरयावृष्टिमंतं ॥ त्वांपूर्वऋषयोगीर्भिरायन्त्वामध्वरेषुपुरुहूत
विश्वे ॥ सहस्राण्यधिरथान्यस्मेऽआनोयज्ञंरोहिदश्वोपयाहि ॥ एतान्यग्नेनवतिर्नवत्वेऽआहुतान्यधिरथासहस्रा ॥
तेभिर्वर्धस्वतन्वःशूरपूर्वीर्दिवोनोवृष्टिमिषितोरिरीहि ॥ एतान्यग्नेनवतिंसहस्रासंप्रयच्छवृष्णइंद्रायभागं ॥ विद्वा
न्पथऽऋतुशोदेवयानानप्यौलानंदिविदेवेषुधेहि ॥ अग्नेबाध० ऋक् ॥ १ ॥ उद्बुध्यध्वंसमनसः० ॥ ऋक् १ ॥
मंद्राकृणुध्वंधियऽआतनुध्वंनावमरित्रपरणींकृणुध्वं ॥ इष्कृणुध्वमायुधारंकृणुध्वंप्रांचंयज्ञंप्रणयतासखायः ॥ युनक्त
सीराविधुगातनुध्वंकृतेयोनौवपतेहबीजं ॥ गिराचश्रुष्टिःसभराऽअसन्नोनेदीयऽइत्सृण्यःपक्वमेयात् ॥ सीरायुंजंति०
ऋक् १ ॥ निराहावान्कृणोतनसंवरत्रादधातन ॥ सिंचामहाऽअवतमुद्रिणंवयंसुषेकमनुपक्षितं ॥ इष्कृताहावमव
तंसुवरत्रंसुषेचनं ॥ उद्रिणंसिंचेऽअक्षितं ॥ ६ ॥ प्रीणीताश्वान्हितंजयाथस्वस्तिवाहंरथमित्कृणुध्वं ॥ द्रोणाहाव
मवतमश्मचक्रमंसत्रकोशंसिंचतानृपाणं ॥ व्रजंकृणुध्वंसहिवोनृपाणोवर्मसीव्यध्वंबहुलापृथूनि ॥ पुरःकृणुध्वमाय

१ उद्बुध्यध्वमितिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसौम्योबुधोविश्वेदेवाऋत्विक्स्तुतिर्वात्रिष्टुप्चतुर्थ्यादितिसृणांक्रमेणगायत्रीबृहतीगायत्रीनवमी
द्वादश्यौद्वेजगत्यौ ॥

सीरधृष्टामावःसुस्रोच्चमसोदंहतातं ॥ आवोधियंयज्ञियांवर्तऊतयेदेवादेवींयजतांयज्ञियामिह ॥ सानोदुहीयद्यवसे
वगत्वीसहस्रधारापयसामहीगौः ॥ आतूषिंचहरिमींद्रोरुपस्थेवाशीभिस्तक्षताश्मन्मयीभिः ॥ परिष्वजध्वंदशकक्ष्या
भिरुभेधुरौप्रतिवह्नियुनक्त ॥ उभेधुरौवह्निरापिब्दमानोंतर्योनेवचरतिद्विजानिः ॥ वनस्पतिंवनऽआस्थापयध्वंनि
षूदधिध्वमखनंतऽउत्सं ॥ कपृन्नरःकपृथमुद्दधातनचोदयतखुदतवाजसातये ॥ निष्टिग्र्यःपुत्रमाच्यावयोतयऽइंद्रंस
बाधऽइहसोमपीतये ॥ [1]उभाउनूनंतदिदर्थयेथेवितन्वाथेधियोवस्त्रापसेव ॥ सध्रीचीनायातवेप्रेमजीगःसुदिनेवपृक्ष
आतंसयेथे ॥ १ ॥ [2]सृण्येवजर्भरीतुर्फरीतूनैतोशेवतुर्फरीपर्फरीका ॥ उदन्यजेवजेमनामदेरूतामेजराय्वजरंमरायु ॥
पज्रेवचर्चरंजारंमरायुक्षद्मेवार्थेषुतर्तरीथऽउग्रा ॥ ऋभूनापत्खरमज्राखरज्रुर्वायुर्नपर्फरत्क्षयद्रयीणां ॥ घर्मेवमधुजठ
रेसनेरूभगेवितातुर्फरीफारिवारं ॥ पतरेवचचराचंद्रनिर्णिङ्मनऽऋंगामनन्या३नजग्मी ॥ बृहंतेवगंभरेषुप्रतिष्ठांपा
देवगाधंतरतेविदाथः ॥ कर्णेवशासुरनुहिस्मराथोंशेवनोभजतंचित्रमप्नः ॥ आरंगरेवमध्वेरयेथेसारघेवगविनीचीन
बारे ॥ कीनारेवस्वेदमासिष्विदानाक्षामेवोर्जासूयवसात्संचेथे ॥ ऋध्यामस्तोमं० ऋक् ॥ १ ॥ [3]दक्षिणाश्वंदक्षिणागांद

१ उभावित्यस्यकाश्यपोभूतांशोश्विनौत्रिष्टुप् ॥ २ सृण्येवेतिषण्णांकाश्यपोभूतांशोश्विनौत्रिष्टुप् ॥ ३ दक्षिणाश्वमितिपंचानामांगि
रसोदिव्यःप्राजापत्यादक्षिणावादक्षिणादातारोवात्रिष्टुप् ॥

दातिदक्षिणाचंद्रमुतयद्धिरण्यं ॥ दक्षिणान्नंवनुतेयोनऽआत्मादक्षिणांवर्मकृणुतेविजानन् ॥ नभोजाम्रुर्नन्य
र्थमीयुर्नरिष्यंतिनव्यथंतेहभोजाः ॥ इदंयद्विश्वंभुवनंस्वश्चैतत्सर्वंदक्षिणैभ्योददाति ॥ भोजाजिग्युःसुरभिंयोनि
मग्रेभोजाजिग्युर्वध्वं१यासुवासाः ॥ भोजाजिग्युरंतःपेयंसुरायाभोजाजिग्युर्येऽअहूताःप्रयंति ॥ भोजायाश्वंसंमृजं
त्याशुंभोजायास्तेकन्या३शुंभमाना ॥ भोजस्येदंपुष्करिणीवमेश्मपरिष्कृतंदेवमानेवचित्रं ॥ भोजमश्वाःसुष्टुवाहोव
हंतिसुवृद्रथोवर्ततेदक्षिणायाः ॥ भोजंदेवासोवताभरेषुभोजःशत्रून्त्समनीकेषुजेता ॥ [1]इमंनोअग्नउपयज्ञमेहिपंचया
मंत्रिवृतंसप्ततंतुं ॥ असोहव्यवाळुतनःपुरोगाज्योगेवदीर्घंतमऽआशयिष्ठाः ॥ अदेवाद्देवःप्रचतागुहायन्प्रपश्यमानो
अऽमृतत्वमेमि ॥ शिवंयत्संतमशिवोजहामिस्वात्सख्यादरणींनाभिमेमि ॥ पश्यन्नन्यस्याऽअतिथिंवयायाऽऋतस्य
धामविमिमेपुरूणि ॥ शंसामिपित्रेऽअसुरायशेवमयज्ञियाद्यज्ञियंभागमेमि ॥ बह्वीःसमाऽअकरमंतरस्मिन्निंद्रंवृणा
नःपितरंजहामि ॥ अग्निःसोमोवरुणस्तेच्यवंतेपर्यावर्द्राष्ट्रंतदवाम्यायन् ॥ निर्मायाऽउत्येऽअसुराअभूवन्त्वंचमाव
रुणकामयासे ॥ ऋतेनराजन्ननृतंविविंचन्ममराष्ट्रस्याधिपत्यमेहि ॥ [2]अपप्राचऽइंद्रविश्वाँऽअमित्रानपापाचोऽअभि

१ इमंनोअग्नइतिपंचानामग्निवरुणसोमाऋषयःद्वितीयादितिसृणामग्निर्ऋषिराद्यादिचतसृणामग्निःपंचम्यालिंगोक्तादेवतात्रिष्टुप् ॥
२ अपप्राचइत्यस्यकाक्षीवतःसुकीर्तिरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

भूतेनुदस्व ॥ अपोदींचोऽअपंशूराधराचंऽउरौयथातवशर्मन्मदेम ॥ १ ॥ [1]केश्य१ग्निंकेशीविषंकेशीबिंभर्तिरोदसी॥ केशीविश्वंस्वर्दृशेकेशीदंज्योतिरुच्यते ॥ मुनयोवातरशनाःपिशंगावसतेमला ॥ वातस्यानुध्राजिंयंतियद्देवासोऽअविक्षत ॥ उन्मंदितामौनेयेनवाताँऽआतस्थिमावयं ॥ शरीरेदस्माकंयूयंमर्तासोऽअभिपश्यथ ॥ अंतरिक्षेणपततिविश्वारूपावचाकशत् ॥ मुनिर्देवस्यदेवस्यसौकृत्यायसखाहितः ॥ वातस्याश्वोवायोःसखाथोदेवेषितोमुनिः ॥ उभौसमुद्रावाक्षेतियश्चपूर्वउतापरः ॥ अप्सरसांगंधर्वाणांमृगाणांचरणेचरन् ॥ केशीकेतस्यविद्वान्सखास्वादुर्मदिन्तमः ॥ वायुरस्माऽउपामंथत्पिनष्टिस्माकुनन्नमा ॥ केशीविषस्यपात्रेणयद्रुद्रेणापिबत्सह ॥ १ ॥ [2]उतदेवाऽअवहितंदेवाऽउन्नयथापुनः ॥ उतागश्चक्रुषंदेवादेवाजीवयथापुनः ॥ द्वाविमौवातौवातऽआसिंधोरापरावतः ॥ दक्षंतेऽअन्यऽआवातुपरान्योवातुयद्रपः ॥ आवातवाहिभेषजंविवातवाहियद्रपः ॥ त्वंहिविश्वभेषजोदेवानांदूतऽईयसे ॥ आत्वागमंशंतातिभिरथोऽअरिष्टतातिभिः ॥ दक्षंतेभद्रमाभार्षंपरायक्ष्मंसुवामिते॥ त्रायंतां० ऋक् ३ ॥ २ ॥ [3]अग्ने

१ केशीतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवातरशनाजूतिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकःकरिक्रतएतशऋष्यश्रृंगश्चैकर्चाःकेशिनोनुष्टुप् ॥ २ उतदेवाइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यक्रमेणभरद्वाजकश्यपगोतमात्रिविश्वामित्रजमदग्निवसिष्ठाविश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥ ३ अग्नेअच्छेतिषळर्चस्यसूक्तस्यतापसोग्निर्विश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥

अच्छावदेहनःप्रत्यङ्नःसुमनाभव ॥ प्रनोयच्छविशस्पतेधनदाऽअसिनस्त्वं ॥ प्रनोयच्छत्वर्यमाप्रभगःप्रबृहस्पतिः ॥ प्रदेवाःप्रोतसूनृताराथोदेवीददातुनः ॥ सोमंराजानमवसेग्निंगीर्भिर्हवामहे ॥ आदित्यान्विष्णुंसूर्यंब्रह्माणंचबृहस्पतिं ॥ इंद्रवायूबृहस्पतिंसुहवेहहवामहे॥ यथानःसर्वइज्जनःसंगत्यांसुमनाऽअसत् ॥ अर्यमणंबृहस्पतिमिंद्रंदानायचोदय ॥ वातंविष्णुंसरस्वतींसवितारंचवाजिनं ॥ त्वंनोअग्नेऽअग्निभिर्ब्रह्मयज्ञंचवर्धय ॥ त्वन्नोदेवतातयेरायोदानायचोदय॥ आयंनेतेपरायणेदूर्वा० ऋ० १ ॥ [1]त्यंचिदत्रिमृतजुरमर्थमश्वंनयातवे ॥ कक्षीवंतंयदीपुनारथंनकृणुथोनवं ॥ ॥ १ ॥ [2]सवितायंत्रैःपृथिवीमरम्णादस्कंभनेसवितासामदृंहत् ॥ अश्वमिवाधुक्षद्धुनिमंतरिक्षमतूर्तेबद्धंसवितासमुद्रं ॥ १ ॥ [3]सोमऽएकेभ्यःपवतेघृतमेकऽउपासते ॥ येभ्योमधुप्रधावतिताँश्चिदेवापिगच्छतात् ॥ तपसायेऽअनाधृष्यास्तपसायेस्वर्ययुः ॥ तपोयेचक्रिरेमहस्ताँश्चिदे० ॥ येयुध्यंतेप्रधनेषुशूरासोयेतनूत्यजः ॥ येवासहस्रदक्षिणास्ताँ० ॥ येचित्पूर्वऽऋतसापऽऋतावानऽऋतावृधः ॥ पितृन्तपस्वतोयमताँ० ॥ सहस्रणीथाःकवयोयेगोपायंतिसूर्यं ॥ ऋषी

१ त्यंचिदित्यस्यसांख्योत्रिरश्विनावनुष्टुप् ॥ २ सवितेत्यस्यहैरण्यस्तूपोर्चतःसवितात्रिष्टुप् ॥ ३ सोमएकेभ्यइतिपंचर्चस्यसूक्तस्ययमीभाववृत्तमनुष्टुप् ॥

न्तर्पस्वतोयमतपोजाँऽअपिंगच्छतात् ॥ ४ ॥ [1]अरायिकाणेविकंटेगिरिंगच्छसदान्वे ॥ शिरिंबिठस्यसत्वंभिस्तेभिष्ट्वा
चातयामसि ॥ चत्तोइतश्चत्तामुतःसर्वाभ्रूणान्यारुषी ॥ अराय्यंब्रह्मणस्पतेतीक्ष्णशृंगोदृषन्निहि ॥ अदोयद्दारुप्लवं
तेसिंधोःपारेअपूरुषं ॥ तदारंभस्वदुर्हणोतेनंगच्छपरस्तरं ॥ यद्धप्राचीरजंगंतोरोमंडूरधाणिकीः ॥ हताऽइंद्रस्यश
त्रवःसर्वेबुद्बुदयाशवः ॥ परीमेगामनेषतपर्यग्निमहृषत ॥ देवेष्वक्रतश्रवःकइमाँऽआदधर्षति ॥ १ ॥ [2]वातस्यनुमहि
मानंरथस्यरुजन्नेतिस्तनयन्नस्यघोषः ॥ दिविस्पृग्यात्यरुणानिकृण्वन्नुतोऽएतिपृथिव्यारेणुमस्यन् ॥ संप्रेरतेऽअनुवा
तस्यविष्ठाऽऐनंगच्छंतिसमनंनयोषाः ॥ ताभिःसयुक्सरथंदेवऽईयतेस्यविश्वस्यभुवनस्यराजा ॥ अंतरिक्षेपथिभिरी
यमानोननिविंशतेकतमच्चनाहः ॥ अपांसखाप्रथमजाऽऋतावाक्वस्विज्जातःकुतऽआबभूव ॥ आत्मादेवानांभुवन
स्यगर्भोयथावशंचरतिदेवऽएषः ॥ घोषाऽइदस्यशृण्विरेनरूपंतस्मैवातायहविषाविधेम ॥ १ ॥ [3]मयोभूर्वातोअभिवा
तूस्राऽऊर्जस्वतीरोषधीरारिशंताम् ॥ पीवस्वतीर्जीवधन्याःपिबंत्ववसायपद्वतेरुद्रमृळ ॥ याःसरूपाविरूपाऽएकरू
पायासामग्निरिष्ट्यानामानिवेद ॥ याऽअंगिरसस्तपसेहचक्रुस्ताभ्यःपर्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ यादेवेषुतन्व1मैरयंत

१ अरायीतिपंचर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःशिरिंबिठोऽलक्ष्मीनाशनोद्वितीयातृतीयाब्राह्मणस्पत्येंत्यायाविश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥ २ वातस्ये
तिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यवातायनोनिलोवायुस्त्रिष्टुप् ॥ ३ मयोभूरितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकाक्षीवतःशंबरोगौस्त्रिष्टुप् ॥

यासांसोमोविश्वारूपाणिवेद ॥ ताऽअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःप्रजावतीरिंद्रगोष्ठेरिरीहि ॥ प्रजापतिर्मह्यमेतारराः
णोविश्वैर्देवैःपितृभिःसंविदानः ॥ शिवाःसतीरुपनोगोष्ठमाकस्तासांवयंप्रजयासंसदेम ॥ १ ॥ [1]आत्वाहार्षमंतरेधि
ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलिः ॥ विशस्त्वासर्वावांछंतुमात्वद्राष्ट्रमधिभ्रशत् ॥ इहैवैधिमापच्योष्ठाःपर्वतऽइवाविचाचलिः ॥
इंद्रऽइवेहध्रुवस्तिष्ठेहराष्ट्रमुधारय ॥ इममिंद्रोऽअदीधरद्ध्रुवंध्रुवेणहविषा ॥ तस्मैसोमोअधिब्रवत्तस्माऽउब्रह्मणस्प
तिः ॥ ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृथिवीध्रुवासःपर्वताऽइमे ॥ ध्रुवंविश्वमिदंजगद्ध्रुवोराजाविशामयं ॥ ध्रुवंतेराजावरुणोध्रुवंदेवो
बृहस्पतिः ॥ ध्रुवंतऽइंद्रश्चाग्निश्चराष्ट्रंधारयतांध्रुवं ॥ ध्रुवंध्रुवेणहविषाभिसोमंमृशामसि ॥ अथोतऽइंद्रःकेवलीर्वि
शोबलिहृतस्करत् ॥ १ ॥ [2]वातऽआवातुभेषजंशंभुमयोभुनोहृदे ॥ प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ उतवातपितासिनउत
भ्रातोतनःसखा ॥ सनोजीवातवेकृधि ॥ यददोवाततेगृहे३मृतस्यनिधिर्हितः ॥ ततोनोदेहिजीवसे ॥ १ ॥ [3]प्रनूनं
जातवेदसमश्वंहिनोतवाजिनं ॥ इदंनोबर्हिरासदे ॥ अस्यप्रजातवेदसोविप्रवीरस्यमीळ्हुषः ॥ महीमियर्मिसुष्टुतिं ॥
यारुचोजातवेदसोदेवत्राहव्यवाहनीः ॥ ताभिर्नोयज्ञमिन्वतु ॥ १ ॥ [4]संसमिद्युवसेवृषन्नग्नेविश्वान्यर्यऽआ ॥ इळ

१ आत्वेतिषळर्चस्यध्रुवोराजस्तुतिरनुष्टुप् ॥ २ वातेतितृचस्यवातायनउलोवायुर्गायत्री ॥ ३ प्रनूनमितितृचस्याग्निःश्येनोजातवेदागा
यत्री ॥ ४ संसमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यांगिरसःसंवननःसंज्ञानमनुष्टुबाद्यायाअग्निस्तृतीयात्रिष्टुप् ॥

स्पदेसमिध्यसेसनोवसून्याभर ॥ संगच्छध्वंसंवदध्वंसंवोमनांसिजानतां ॥ देवाभागंयथापूर्वेसंजानानाऽउपासते ॥ समानोमंत्रःसमितिःसमानीसमानंमनःसहचित्तमेषां ॥ समानंमंत्रमभिमंत्रयेवःसमानेनवोहविषाजुहोमि ॥ समानीवऽआकूतिःसमानाहृदयानिवः ॥ समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहासति ॥१॥ ॥ अथपरिशिष्टम् ॥ संज्ञानंमुशनावदत्संज्ञानंवरुणोवदत् ॥ संज्ञानमिंद्रश्चाग्निश्चसंज्ञानंसवितावदत् ॥ संज्ञानंनःस्वेभ्यःसंज्ञानमरणेभ्यः ॥ संज्ञानमश्विनायुवमिहास्मासुनियच्छतं ॥ यत्कक्षीवांसंवननंपुत्रोऽअंगिरसाभवेत् ॥ तेननोद्यविश्वेदेवाःसंप्रियांसमचीचरन् ॥ संवोमनांसिजानतांसमाकूतिर्मनामसि ॥ असौयोविमनादनस्तंसमावर्तयामसि ॥ १ ॥ नैर्हस्त्यंसेनादरणंपरिवर्त्मैतुयद्धविः ॥ तेनामित्राणांबाहून्हविषाशोषयामसि ॥ परिवर्त्मान्येषामिंद्रःपूषानुयच्छतु ॥ तेषांवोअग्निदग्धानामग्निमूढानामिंद्रोहंतुवरंवरं ॥ ऐषुनह्यवृषाजिनंहारिणस्यहिप्रियंयथा ॥ पराङमित्राँएषत्वर्वाचीगौरुपेजतु ॥ ॥ २ ॥ प्राध्वराणांपतेवसोहोतर्वरेण्यक्रतो ॥ तुभ्यंगायत्रमृच्यते ॥ गोकामोऽअन्नकामःप्रजाकामउतकश्यपः ॥ भूतंभविष्यत्प्रस्तौतिमहद्ब्रह्मैकमक्षरं ॥ यदक्षरंभूतकृतोविश्वेदेवाऽउपासते ॥ महर्षिमस्यगोप्तारंजमदग्निमकुर्वत ॥ जमदग्निराप्यायतेच्छंदोभिश्चतुरक्षरैः ॥ राज्ञासोमस्यदक्षेणब्रह्मणावीर्यावता ॥ शिवानःप्रदिशोदिशःसत्यानःप्रदिशोदिशः ॥ १ ॥ अजोयत्तेजोददृशेशुक्रंज्योतिःपुरोगुहा ॥ तदृषिःकश्यपःस्तौतिसत्यंब्रह्मचराचरंध्रुवंब्रह्मचराचरं ॥

त्र्यायुषंजमदग्नेःकश्यपस्यत्र्यायुषं ॥ अगस्त्यस्यत्र्यायुषंयद्देवानांत्र्यायुषं ॥ तन्मेऽअस्तुत्र्यायुषंशतायुषंबलायुषं ॥ ॐचमेस्वरश्चमेयज्ञोपचतेनमश्च ॥ यत्तेन्यूनंतस्मैतउपयत्तेतिरिक्तंतस्मैतेनमः ॥ तच्छंयोरावृणीमहेगातुंयज्ञायगातुंयज्ञपतयेदैवीस्वस्तिरस्तुनःस्वस्तिर्मानुषेभ्यः ॥ ऊर्ध्वंजिगातुभेषजंशंनोऽअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ नमोब्रह्मणेनमोअस्त्वग्नयेनमःपृथिव्यैनमओषधीभ्यः ॥ नमोवाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्णवेमहतेकरोमि ॥ २ ॥ ॥ इतिमंत्रसंहितायांप्रकीर्णमंत्राः ॥ अश्वत्थोपनयनेनैरुक्तखंडंतथाप्रोक्षणविधौमहानाम्नीतिब्राह्मणखंडंच ॥ प्रावेपामाबृहतोमादयंतिप्रवातेजाइरिणेवर्वृताना ॥ सोमस्येवमौजवतस्यभक्षोविभीदकोजागृविर्मह्यमच्छान् ॥ प्रवेपिणोमामहतोविभीदकस्यफलानिमादयंतिप्रवातेजाःप्रवणेजाइरिणेवर्तमानाइरिणंनिर्ऋणमृणातेरपार्णभवत्यपरताअस्मादोषधयइतिवा ॥ सोमस्येवमौजवतस्यभक्षः ॥ मौजवतोमूजवतिजातोमूजवान्पर्वतोमुंजवान्मुंजोविमुच्यतइषीकयेषीकेषतेर्गतिकर्मणइयमपीतरेषीकैतस्मादेवविभीदकोविभेदनाज्जागृविर्जागरणान्मह्यमचच्छदत्प्रशंसत्येनान्प्रथमयानिंदत्युत्तराभिर्ऋषेरक्षपरिद्यूनस्यैतदार्षवेदयंतेग्रावाणोहंतेर्वागृणातेर्वागृह्णातेर्वातेषामेषाभवति ॥ इतिनैरुक्तखंडं ॥ महानाम्नीनामुपसर्गानुपसृजत्ययंवैलोकःप्रथमामहानाम्न्यंतरिक्षलोकोद्वितीयासौलोकस्तृतीयासर्वेभ्योवाएषलोकेभ्यःसन्निर्मितोयत्षोळशीतद्यन्महानाम्नीनामुपसर्गानुपसृजतिसर्वेभ्यएवैनंतल्लोकेभ्यःसन्निर्मिमीतेसर्वेभ्योलोकेभ्यः

सन्निर्मितेनषोळशिनाराध्नोतियएवंवेदंप्रप्रवस्त्रिष्टुभमिषमर्चतप्रार्चतं ॥ योव्यतीरँफाणयदितिंप्रज्ञाताअनुष्टुभःशं
सतितद्यथेहचेहचापथेनचरित्वांपंथानंपर्यवेयात्ताद्दृक्तंद्यत्प्रज्ञाताअनुष्टुभःशंसतिंसयोव्याप्तोगतश्रीरिवमन्येतांविहृतं
षोळशिनंशंसयेंन्नेच्छंदसांकृछ्राद्वपद्याइत्यंथयःपाप्मानमपजिघांसुस्यांदिह्वृतंषोळशिनंशंसयेंद्व्यतिषक्तइववैपुरुषःपा
प्मनांव्यतिषक्तमेवास्मैतत्पाप्मानंशमलमपहंत्यपपाप्मानंहतेयएवंवेदोंद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपमिंत्युत्तमयापरिदधातिंस्वर्गोवै
लोकोब्रध्नस्यविष्टपंस्वर्गमेवैतंलोकंयजमानंगमयंत्यपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामितियजतिंसर्वेभ्योवाएषसवनेभ्यंःसन्नि
र्मितोयत्षोळशींतद्यदपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामितियजतिंपीतवद्वैप्रातःसवनंप्रातःसवनादेवैनंतत्सन्निर्मिमीतेंथोइदं
सवनंकेवलंतइतिंमाध्यंदिनंवैसवनंकेवलंमाध्यंदिनादेवैनंतत्सवनात्सन्निर्मिमीतेंममद्धिसोमंमधुमंतमिंद्रेतिंमद्वद्वैतृ
तीयसवनंतृतीयसवनादेवैनंतत्सन्निर्मिमीतेंसत्रावृषंजठरआवृषस्वेतिंवृषण्वद्वैषोळशिनोरूपंसर्वेभ्योवाएषसवनेभ्यंः
सन्निर्मितोयत्षोळशींतद्यदपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामितियजतिंसर्वेभ्यएवैनंतत्सवनेभ्यंःसन्निर्मिमीतेसर्वेभ्यःसवने
भ्यःसंनिर्मितेनषोळशिनाराध्नोतियएवंवेदंमाहानाम्नीनांपंचाक्षरानुपसर्गानुपसृजंत्येकादशाक्षरेषुपादेषुंसर्वेभ्योवाए
षच्छंदोभ्यंःसन्निर्मितोयत्षोळशींतद्यन्महानाम्नीनांपंचाक्षरांनुपसर्गानुपसृजंत्येकादशाक्षरेषुपादेषुंसर्वेभ्यएवैनंछंदो
भ्यंःसन्निर्मिमीतेसर्वेभ्यश्छंदोभ्यंःसंनिर्मितेनषोळशिनाराध्नोतियएवंवेदं ॥ १ ॥ ॥ इति ॥ ॥

इदं पुस्तकं मुंबय्यां तुकाराम जावजी इत्येतैः स्वकीये "निर्णयसागरा"
ख्यमुद्रणयन्त्रे कोलभाटवीथ्यां २३ गृहे बाळकृष्ण रामचंद्र
घाणेकरद्वारा मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।
शके १८३२, सन १९११.

Published by Tukaram Javaji, Proprietor N. S. Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Printed by B. R. Ghanekar, at the N. S. Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इतिऋग्वेदमंत्रसंहितासमाप्ता ॥

[OrderDescription]
,CREATED=13.09.19 14:05
,TRANSFERRED=2019/09/13 at 14:30:23
,PAGES=116
,TYPE=STD
,NAME=S0001775
,Book Name=M-639-TRIGVED SANHITA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF

FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF

FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,